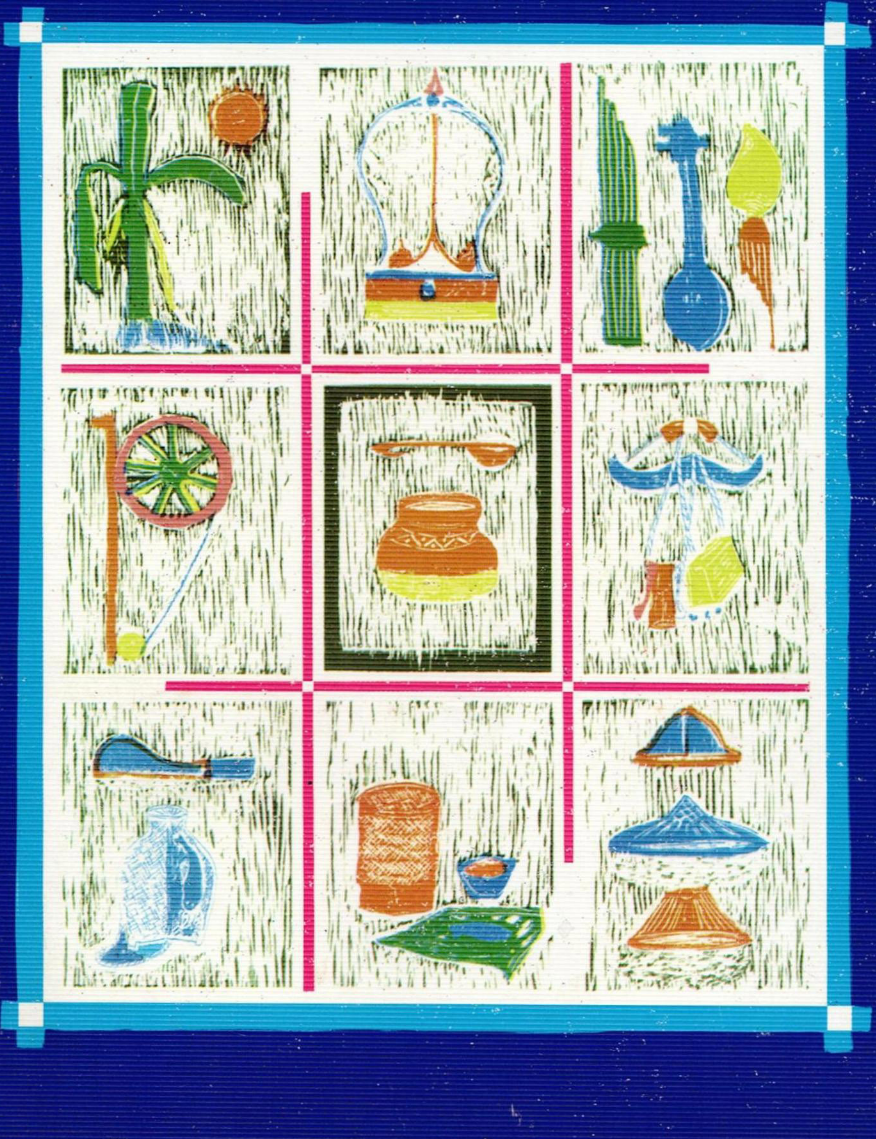
ผญา
ภาษิตโบราณอีสาน

ผญา ภาษิตโบราณอีสาน

ดร.ปรีชา พิณทอง

ภาษิตโบราณอีสาน

รวบรวมโดย

ดร.ปรีชา พิณทอง

(อดีตเจ้าคุณพระศรีธรรมโศภน)

ภาษิตโบราณอีสาน

รวบรวมโดย

ดร.ปรีชา พิณทอง

(อดีต พระศรีธรรมโศภน ปธ.๙)

พิมพ์ครั้งที่ ๑/๒๕๐๐

พิมพ์ครั้งที่ ๖/๒๕๓๔

บรรณาธิการ ปริญญา พิณทอง

กองบรรณาธิการ นรสีห์ เดชพันธ์
นิรมิตร แก่นจันทร์
ประกาศิต เดชพันธ์

บรรณาธิการฝ่ายศิลป์ ปรัชญา พิณทอง

เรียงพิมพ์ ศิริธรรมคอมพิวท์กราฟฟิค ดีไซน์

ปก/ภาพประกอบ ปริญญา พิณทอง

ภาพเหมือนปกหลัง อำพล เจนฯ

สำนักพิมพ์ ใบลาน
๑๑๔-๑๑๖ ถ.ชยางกูร ต.ในเมือง
อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทร. (๐๔๕) ๒๔๒๒๙๓

พิมพ์ที่
ศิริธรรมออฟเซ็ท
๑๑๔-๑๑๖ ชยางกูร อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทร. (๐๔๕) ๒๔๒๒๙๓

คำอนุโมทนา

พระศรีธรรมโศภน ศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้อุตสาหกรรมสั่งสมคำสุภาษิตต่าง ๆ ไว้ ทั้งที่เป็นของไทยและของต่างประเทศด้วยความรักเป็นเวลานาน ครั้นมาถึงอภิลักขิตกาล ๒๕ พุทธศตวรรษ อันนับว่าเป็นคราวสำคัญที่สุดและเป็นสมัยที่พุทธศาสนิกบัณฑิต ควรฉวยโอกาสบำเพ็ญบุญบารมีตามควรแก่สัตติและวิสัยของตน ๆ นั้น พระศรีธรรมโศภนเป็นบุคคลหนึ่งที่ใคร่จะฉวยโอกาสบำเพ็ญกุศลบารมีเช่นนั้น โดยตั้งใจจะพิมพ์คำสุภาษิตต่าง ๆ ที่ได้สั่งสมมาเป็นเวลานานนั้นขึ้นเป็นเล่มสมุด เพื่อโฆษณาและเผยแผ่ให้แพร่หลายด้วยหมายจะให้เป็นเครื่องเตือนใจและได้สำนึกแด่เพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมเกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน เธอไปปรึกษาหารือข้าพเจ้าว่า จะสมควรประการใด

ข้าพเจ้าเมื่อได้ทราบการกระทำชอบและความปรารถนาดีของเธอเช่นนั้นและคำสุภาษิตก็เป็นของดีอยู่โดยธรรมนิยม จึงขอคำอนุโมทนาสาธุการสนับสนุนและรับช่วยเหลือเพิ่มพูลในสิ่งที่อาจบกพร่อง ช่วยตัดทอนในสิ่งที่อาจก้ำเกิน เพราะการพยายามเผยแผ่ศาสนธรรมและคำสุภาษิต เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่มวลมนุษย์ผู้ร่วมเกิดแก่เจ็บตายด้วยกันนั้น เป็นวิสัยของพระภิกษุสงฆ์ผู้ประกาศตนว่าเป็นพุทธสาวกทุกกาลทุกสมัย

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาและชมพระธรรมศรีโศภนว่าเป็นผู้มีความดำริชอบและทำชอบ ประกอบด้วยมีอุตสาหะหมั่นจดจำ ฉลาดจัดสรรคำสุภาษิตเข้าหมวดหมู่สะดวกแก่ผู้ฟังและผู้อ่านซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่สู้จะง่ายนัก

อนึ่ง ผู้ใดได้มีหนังสือรวบรวมสุภาษิตเล่มนี้ไว้เป็นสมบัติก็เท่ากับว่ามีครูผู้คอยเตือนสติอยู่ประจำตน จึงนับว่าหนังสือนี้เป็นเครื่องอุปกรณ์ช่วยส่งเสริมให้เกลียดต่อการทำชั่วและพอใจในการทำดีอย่างสำคัญชิ้นหนึ่ง ส่วนคำสุภาษิตต่าง ๆ นั้นจะมีอรรถรสเป็นประการใดนั้น ท่านจะได้ทราบด้วยตนเองในเมื่อตั้งใจอ่านโดยเคารพ

สาธุ สาธุ สาธุ อนุโมทนามิ

วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ **พระพิมลธรรม**

๑๒ เมษายน ๒๕๐๐

● คำนำในการพิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ●

ภาษิต คือ คำพูด มีทั้งดีและไม่ดี ที่ดีเรียกสุภาษิต ที่ไม่ดีเรียกทุภาษิต สุภาษิตคือคำพูดของนักปราชญ์มีพระพุทธเจ้า เป็นต้น และประกอบด้วยองคคุณ ๕ ประการ คือพูดเหมาะแก่กาล ๑ พูดคำสัตย์ ๑ พูดคำอ่อนหวาน ๑ พูดคำมีประโยชน์ ๑ พูดด้วยเมตตาจิต ๑ แต่คำพูดของคนธรรมดาย่อมไม่ประกอบด้วยองคคุณทั้ง ๕ นี้ ดังนั้นจึงมีหยาบบ้างละเอียดบ้าง ตื้นบ้าง ลึกบ้างซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ถ้าเป็นคำพูดของวีรบุรุษหรือบุคคลสำคัญ คำพูดก็มีน้ำหนักควรถือเอาเป็นคติอบรมกายวาจาใจ เพราะมีเหตุผลเหมาะแก่บุคคลกาลสมัยภูมิประเทศและเหตุการณ์ถึงกับยึดถือเป็นภาษิตประจำชาติ ภาษิตประจำชาติใดก็เป็นคำไพเราะเหมาะสมแก่คนชาตินั้น คนชาตินั้นนิยมชมชอบว่าเป็นของดี ส่วนชาติอื่นอาจเห็นว่าเป็นคำไม่ไพเราะเหมาะสมก็ได้ ความจริงภาษิตคือรูปภาพของวัฒนธรรมแห่งชาตินั่นเอง

ข้าพเจ้าได้รวบรวมภาษิตประเภทต่าง ๆ มาพิมพ์เป็นเล่มนี้ก็มุ่งจะให้เป็นคู่มือนักศึกษา นักศึกษาจะได้ค้นคว้าตรวจตราวัฒนธรรมของต่างประเทศ อีกอย่างหนึ่งก็เพื่อจะให้เป็นคู่กับหนังสือประเพณีโบราณไทยอีสาน ซึ่งได้รวบรวมพิมพ์ไปแล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ **จึงให้ชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า ภาษิตอีสานและนานาภาษิต** ในการรวบรวมเรียบเรียงและแปลไปสู่ภาษาไทยนั้น เฉพาะการเรียบเรียงบางประเภทได้จัดไว้เป็นหมวด ๆ บางประเภทได้เรียงตามลำดับอักษรแยกไว้เป็นประเภท ๆ ไม่สลับสับสนปนกัน ความบกพร่องผิดพลาดอาจมีได้เป็นธรรมดา นั่นมิใช่ความผิดของภาษิตแต่หากเป็นความบกพร่องของข้าพเจ้าเอง ถ้ามีขอรับเอาความบกพร่องนั้นไว้ด้วยใจบริสุทธิ์ เมื่อมีโอกาสได้พิมพ์อีกจะได้ชำระให้ถูกต้องเรียบร้อยต่อไป

ในการรวบรวมภาษิตอีสาน ได้อาศัย ร.อ.สุข เจริญรัตน์ (มหาสุข ป. ๘) อนุศาสนาจารย์มณฑลทหารบกที่ ๖ เป็นที่ปรึกษาหารือ การพิมพ์ต้นฉบับทั้งหมดมอบให้สามเณรอุดม บัวศรี ป.ธ. ๔ น.ธ. เอก วัดกลางเป็นผู้จัดพิมพ์ การจัดพิมพ์และตรวจปรู๊พทางโรงพิมพ์มอบให้เป็นภาระของพระมหาจรูญ ญาณวุฑโฒ เลขานุการเจ้าคณะตรวจการภาค ๙ พระมหาธีระ จนฺทสโร ปธ. ๖ แห่งวัดสังเวชวิศยาราม พระนคร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีอุปการะคุณที่ได้ระบุนามมาแล้ว ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เนื่องในอภิลักขิตสมัยมหามงคลที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาครบ ๒๕๐๐ ปี ในปีนี้ บรรดาพุทธศาสนิกชนคนไทยทั้งมวลจะได้จัดให้มีการเฉลิมฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ในวันที่ ๑๒ ถึงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๐๐ นี้ ข้าพเจ้าจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นเป็นอนุสรณ์ของขวัญ ต้อนรับงานฉลองนั้น เพื่อเป็นเกียรติและศิริมงคลยิ่ง ได้นำต้นฉบับของหนังสือนี้ ถวายพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระพิมลธรรม (อาสภเถร) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ พระนคร ตรวจให้คำแนะนำ พระเดชพระคุณท่านมีเมตตาธรรมให้คำแนะนำ และคำขวัญอนุโมทนาซึ่งนำมาพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้แล้ว ข้าพเจ้าถือเป็นเกียรติอย่างสูงและเป็นศิริมงคลอย่างยิ่ง จึงน้อมถวายความเคารพสักการะอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

กุศลผลบุญที่จะพึงเกิดมีเพราะการรวบรวมภาษิตเล่มนี้ ขออุทิศแด่บรรพบุรุษและบูรพาจารย์ มีบิดามารดาของข้าพเจ้า เป็นต้น และผู้เป็นเจ้าของภาษิตตลอดจนสรรพสัตว์ทั่วสากลโลก จงได้ประสบสุขสวัสดิ์ภายใต้ศีลธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จงทั่วกันเทอญ

พระศรีธรรมโศภน

วัดกลาง จังหวัดอุบลราชธานี

๑๙ เมษายน ๒๕๐๐

ความนำ...ครั้งที่ ๖

"ภาษิตโบราณอีสาน" ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๖ นี้ เป็นฉบับที่สมบูรณ์กว่าทุกเล่มที่ได้พิมพ์มาแล้ว เพราะได้เพิ่มภาษิต ปริศนา โสก กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ไว้อย่างครบถ้วน สมกับเจตนาเดิมของผู้รวบรวม และจากคำขอร้องของท่านผู้สนใจในภาษิตโบราณอีสาน

บรรดาภาษิตที่ยกมาแต่ละบทได้บอกที่มาไว้อย่างชัดเจน เว้นไว้แต่บางภาษิต ผู้รวบรวมไม่สามารถจะบอกที่มาได้ เนื่องจากได้จดจากปากคำของผู้เถ้าผู้แก่ นับเป็นเวลาหลายปีจนหลงลืมชื่อของท่านผู้บอก ผู้รวบรวมก็ได้เขียนอักษร (ป.) ลงไว้เป็นหลักฐาน โปรดได้เข้าใจว่า...คำว่าอักษร (ป.) นั้น มิใช่เป็นภาษิตของผู้รวบรวม แต่เป็นภาษิตของคนโบราณอีสานนั่นเอง

ภาษิตโบราณอีสานแต่ละภาษิต มีความหมายลึกบ้าง ตื้นบ้าง หยาบก็มี ละเอียดก็มี ถ้าท่านอ่านไปพบภาษิตที่หยาบ ๆ โปรดได้เข้าใจว่า คนโบราณชอบสอนแบบตาเห็น เมื่อท่านอ่านดูแล้วยังเกิดความสงสัย ก็ยังมีหนังสือ "ไขภาษิตโบราณอีสาน" อีกเล่มหนึ่ง ที่จะสามารถไขข้อข้องใจ ในภาษิตโบราณอีสานแต่ละบทได้เป็นอย่างดี ซึ่งก็ได้จัดพิมพ์ออกวางจำหน่ายแล้วเช่นกัน

บุญกุศลที่เกิดจากการรวบรวมภาษิตโบราณอีสานนี้ ผู้รวบรวมขออุทิศบุญกุศลแด่บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย และแก่ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษบูรพาจารย์ผู้เป็นเจ้าของภาษิตโบราณอีสาน พร้อมทั้งขออวยพรให้ทุกท่านจงประสบสุขสวัสดีตลอดกาล.

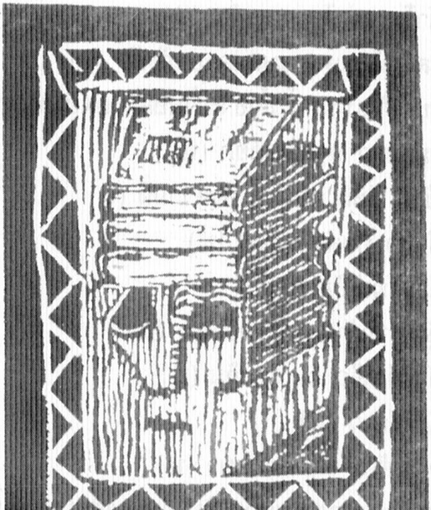
ดร.ปรีชา พิณทอง
กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔

● หลักฐานที่นำมาอ้างอิง ●

ชื่อย่อ	ชื่อเต็ม
(บ.)	โบราณ
(ป.)	ปรีชา พิณทอง
(ก.)	กาพะเกษ
(กาพย์)	กาพย์ปู่สอนหลาน
(ประเพณี)	ประเพณีโบราณไทยอีสาน
(ลืบ)	ลืบบ่สูญ
(สม)	สมที่คึด
(สุด)	สุดที่อ่าว
(ส.)	สังข์ศิลป์ชัย
(ขูลู)	ขูลูนางอั้ว
(ผาแดง)	ผาแดงนางไอ่
(ลิน)	ลินทอง
(ย่า)	ย่าสอนหลาน
(เสียว)	เสียวสวาสดิ์
(คำสอน)	ท้าวคำสอน
(มัทรี)	มหาชาติกัณฑ์มัทรี
(น.)	นกจอกน้อย
(หมาหยุย)	ท้าวหมาหยุย
(ขุนทึง)	ท้าวขุนทึง
(ปัสเสน)	พระยาปัสเสน

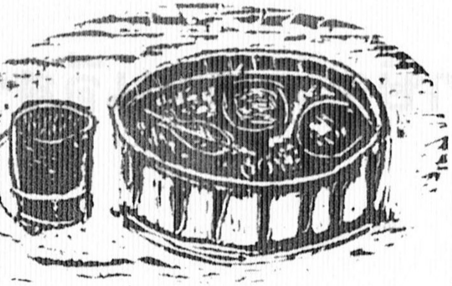
บัญชีเรื่อง

ภาษิตโบราณอีสาน

ทังหลายเพิ่นแพงซิ้นปู่ปลายามอึดอยาก
ความปากความเว้าบ่ได้ซื้อแพงไว้เฮ็ดอิหยัง

● หมวดกิน ●

* กินเข้าโต อย่าโสความเพิ่น (ป.)
* กินหลายท้องแตก แบกหลายหลังหัก (ป.)
* กินบ่ช่างกินเป็นหนี้ สี้บ่ช่างสี้โค็ยคด ตดบ่ช่างตดขี้ออกนำ (ป.)
* กินสมอยาก ปากสมเคียด (ป.)
* กินเข้าผี สี้หีผี อยู่นำผี ฟังความผี (ป.)
* กินม่ำม่ำ บ่คลำเบิ่งท้อง (ป.)
* กินแมงวันบ่เบื่อ (ป.)
* กินผู้เดียวบ่ปันหมู่ งูเขียวเกี้ยว (ป.)
* กินช้างบ่เหลือ กินเสือบ่อิ่ม (ป.)
* กินได้ไส้ยาว (ป.)
* กินพวมฮ้อน ฟ้อนพวมเมา (ป.)
* กินแกงแลนปากเป็นหลายลิ้น กินแกงชิ้นปากปลิ้นหลายความ (ป.)
* กินเข้าเย็นเอ็นโค็ยไค่ กินเข้าฮ้อนโค็ยอ่อนนวยนาย (ป.)
* กินนำพี่กะเจ็บท้อง กินนำน้องกะเจ็บปูม (ป.)
* กินผักทังเครือ กินหมากเขือทังข้วน (ป.)
* กินหอยเข้ายัง กินหนังเข้าเหม็ด (ป.)
* กำพร้าซากจวบนม ผีเผดพ้อเข้าสาก (ป.)
* ของกินน้อยจนใจผู้แบ่ง (ป.)
* ของกินบ่กินมันเน่า ของเก่าบ่เล่ามันลืม (ป.)

* คนกินแฮง บ่ท่อผีกินแฮง (ป.)
* งัวบ่กินหญ้าอย่าข่มเขาหัก หมูบ่กินฮำอย่าตีดังเว้อ (ป.)
* งัวเห็นแก่หญ้า ขี้ข้าเห็นแก่กิน (ป.)
* เจ้าเฮือนพาเว้า เจ้าเหล้าพากิน (ป.)
* ช่างหล่อได้กินท่อขี้หี ช่างตีได้กินท่อหน่อแตด (ป.)
* ชิ้นบ่ได้กิน หนังบ่ได้ฮองนั่ง กระดูกแขวนคอ (ป.)
* ได้กินย้อนหี ได้สี้ย้อนฝัน (ป.)
* ได้กินว่าดี ได้สี้ว่าม่วน (ป.)
* ดังแม่นขอ อิ่มท้องแม่นควาย (ป.)
* เต่าหากินกุ้มปากเต่า แลนหากินกุ้มปากแลน (ป.)
* ของกินบ่แซบให้ฮ้อน เมียบ่งามให้หนุ่ม (ป.)
* นกกระแตดเด้าหากินไกลเขต (ป.)
* น้ำขึ้นปลากินมด น้ำลดมดกินปลา (ป.)
* บ่กินผักบ่มีเหยื่อท้อง บ่เอาพี่น้องเสียหน่อเสียแนว (ป.)
* ปลาใหญ่กินปลาน้อย ปลาสร้อยกินปลาซิว ปลาซิวบ่มีแนวกินกินดิน (ป.)
* ผู้กินกินพอฮาก ผู้อยากอยากพอตาย (ป.)
* ยามกินบ่เฮียก ยามเวียกแล้วใช้ (ป.)
* สมพอกันมันจั่งมันพอกิน (ป.)
* เห็นของกินอยากบวช เห็นหีสวดอยากสิก (ป.)
* หนูกินม้อนจั่งเห็นคุณแมว ลูกแขวนแอวจั่งเห็นคุณพ่อแม่ (ป.)
* อยากกินหลายได้กินท่อก้อย อยากกินน้อยได้กินท่อโป้มือ (ป.)
* คะลำน้ำกินต่อน (ป.)
* อย่ากินขี้ อย่าสี้หมา (ป.)
* อยู่ใกล้เกลือกินดั่ง อยู่ใกล้ครั่งย้อมครั่งบ่แดง นอนสะแคงกอดสาวบ่อุ่น สวดจุ้มบุ้มมือจุ้มบ่เถิง (ป.)
* กินยาตางผู้ไข้ เผาผีตางเอาถ่าน (ป.)
* อยากเข้าอย่าหุงหลาย อีดนอนนานตาย (ป.)
* **เอิ้นกิน**แล่นใส่ เอิ้นใช้แล่นหนี (ป.)

* เฮ็ดดีผีปันนาให้กิน (ป.)
* ยามกินแล้วง่าย ยามคลายแล้วยาก (ป.)
* กินแม่นปาก ยากแม่นท้อง เทียวขี้แม่นขา (ป.)
* กินน้อยบ่ตาย กินหลายเป็นข้อย (ป.)
* กินอิ่มแล้วบ่อยาก นอนหลับแล้วบ่ย้าน (ป.)
* เลี้ยงเหลือเกืออิ่ม (ป.)

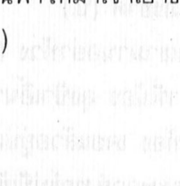

หมวดทุกข์สุข

* คาดทุกข์บ่ห่อนมี คาดมีบ่ห่อนไฮ้ คาดได้บ่ห่อนเสีย คาดเป็นผัวเป็นเมียบ่ห่อนฮ้าง (ป.)
* ถากไม้ขวานบ่เข้านี่กะยาก บ่มีเข้ากินลูกหลานหลายนี่กะยาก ตายบ่มีพี่น้องหามไปถิ้มนี่กะยาก ตอกลิ่มใส่ลายขัดนี่กะยาก ไปวัดมนต์เจ้าหัวบ่อยู่นี่กะยาก ไต่ขัวไม้ลำเดียวนี่กะยาก เทียวทางไกลบ่มีเพื่อนนี่กะยาก ป้องไก่เถื่อนในดงนี่กะยาก (บ.)
* ทุกข์ให้เลี้ยง ปากเกลี้ยงให้ไล่หนี (ป.)
* คนทุกข์ใช้ของดี คนมีใช้ของขาด (ป.)
* เห็นเขาทุกข์อย่าทาน เห็นเขามานอย่าท้วง (ป.)
* ทุกข์เพิ่นบ่ว่าดี มีเพิ่นจั่งว่าพี่น้อง ลุงป้าเอิ้นว่าหลาน (ป.)
* ทุกข์คอบปาก อยากคอบท้อง เคยแล้วอยู่บ่เป็น (ป.)
* ทุกข์บ่มีเสื้อผ้าฝาเฮือนเพกะพออยู่ ทุกข์บ่มีเข้าอยู่ท้องนอนลื้อยู่บ่เป็น (ป.)
* ทุกข์หนึ่งลูกตายเสีย ทุกข์สองเมียตายจาก ทุกข์สามพรากพี่น้องหนีไปไกล ทุกข์สี่ลงไปไทยค้างัวต่าง ทุกข์ห้าผัวเมียฮ้างปะกัน ทุกข์หกไปนอนวันพรากพี่น้อง ทุกข์เจ็ดป้องหมูน้อยลงไปขาย ทุกข์แปดพ่อแม่ตายแสนคึดฮอด ทุกข์เก้าบ่มีเมียกอดนอนอยู่ผู้เดียว ทุกข์สิบเทียวทางหลงยามค่ำ ทุกข์สิบเอ็ดฝนตกฮ่ำฟ้าฮ้อง ทุกข์สิบสองเจ็บปวดท้องบ่มียา ทุกข์สิบสามทุกขาขี้หน่อไม้ (บ.)

* ทุกข์ให้เลี้ยงม้า กำพร้าให้เลี้ยงหมู (ป.)
* เทียวทางไกลอยากน้ำนี่กะยาก ปวดม้ามไกลหมอยานี่กะยาก เฮ็ดนาน้ำท่วมเข้านี่กะยาก อยากเหล้าบ่มีกินนี่กะยาก ฝนตกลินปวดท้องขี้นี่กะยาก (บ.)
* บ่ทุกข์บ่ยาก บ่อึดบ่อยาก (ป.)
* มีเงินเว้าได้ มีไม้เฮ็ดเฮือนงาม (ป.)
* มีเงินให้เพิ่นกู้ มีชู้ให้เพิ่นเล่น (ป.)
* มีเป็นคน จนเป็นหมา (ป.)
* สุขเมืองฟ้ามีแต่แดดกับฝน สุขเมืองคนมีแต่กินกับสี้ (ป.)
* สุขเพราะมีเข้ากิน สุขเพราะมีดินอยู่ สุขเพราะมีคู่นอนนำ สุขเพราะมีเงินคำใช้เต็มไถ่ สุขเพราะมีเฮือนหลังใหญ่มุงแป้นกระดาน สุขเพราะมีลูกหลานหลายมานั่งเฝ้า (ป.)
* อยากทุกข์ให้เป็นนายคน อยากสาละวนให้เอาเมียแม่น้อย อยากให้เขาป้อยให้ขี้ใส่หนทาง (บ.)
* อยากจนให้ขี่ถี่ อยากมีให้ให้ทาน (ป.)
* อยากทุกข์ให้เป็นนาย อยากสำบายให้เป็นแหล้ง (ป.)
* อยากทุกข์ให้ค้าควาย อยากรวยให้ค้าโบกค้าเบี้ย (ป.)
* อยากมีหลายมันไฮ้ อยากได้หลายมันตาย (ป.)
* อยากมีให้ยืมเงินไปค้า อยากขึ้นชั้นฟ้าให้ฆ่าเจ้าเอาของ (ป.)
* แฮ่งทุกข์แฮ่งซ้ำ หีบ้ำถืกโค็ยกิ (ป.)

● หมวดตน ●

* คึดต่อพี่เป็นฮิบฮี่ คึดต่อน้องเป็นล้องค้อง คึดต่อโตเป็นโปโพพ้นเพิ่น (ป.)
* คึดต่อน้ำห้วยหน้าดีฮ้ายส่องบ่เห็น (ป.)
* ซ่าเพิ่นดี ซ่าโตหีติดดาก (ป.)
* โตบ่ซ่างว่าไม้บ่เหนียว โตหีเคียวว่ากรรมก่อนกี้ (ป.)
* ผ้าบ่ขาดอย่าอยากนุ่งผ้าลาย เมียบ่ตายอย่าอยากเอาเมียใหม่ (ป.)
* เพิ่นซังโตอย่าโงซังตอบ (ป.)
* มืนตาบ่เห็นพี่ ตี่ตาบ่เห็นน้อง (ป.)
* ว่าโตกระดัดเขาแฮ่งกระด้อ ว่าโตจ้อก้อเขาแฮ่งนั่งตอ (ป.)
* อย่าเชื่อใจทาง อย่าวางใจคน มันจนใจโต (ป.)
* อยากให้เพิ่นฮักให้ฮักเพิ่นก่อน อยากให้เพิ่นซังให้ซังเพิ่นก่อน (ป.)
* อยากให้เพิ่นดับโตดับ อยากให้เพิ่นวายโตวาย อยากให้เพิ่นตายโตตาย (ป.)

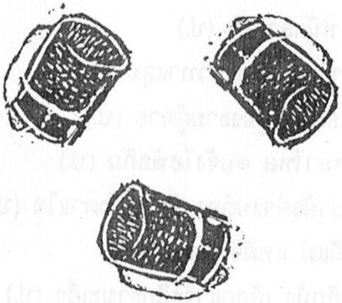

● หมวดคน ●

* คนหลักค้าใกล้ คนใบ้ค้าไกล (ป.)
* คนต่างคน ขนก้นต่างกัน (ป.)
* คนต่างบ้าน ว่านต่างสวน (ป.)
* คนดีบ้านนอก บ่ท่อกอกซอกในเมือง (ป.)
* คนลายใน เสือลายนอก (ป.)
* ควายตู้มักชน คนจนมักเว้า (ป.)
* โง่คนอยู่ใต้ โง่ไม้อยู่เทิง (ป.)
* ซื่อหลายเขาเอาเฮ็ดขื่อ โงหลายเขาเอาเฮ็ดด้ามเกียว เคียวหลายเขาสี้ (ป.)
* ชั่วเจ็ดที ดีเจ็ดหน (ป.)
* ตาบอดคลำช้างมักเถียงกัน (ป.)
* นกเค้าท้วงตาแม่ (ป.)
* บวชสามที ชีสามเทื่อ (ป.)
* ไปบ่ดีแพ้ฮ่าง ย่างบ่ดีแพ้คิง (ป.)
* ผีหลอกบ่ท่อคนหลอก (ป.)
* ผู้ตื่นเด็กขี้ใกล้ ผู้ตื่นสวย

* ผู้ดีตาย หน้าลายยัง (ป.)
* ผีเขี้ยวทางบน คนเขี้ยวทางลุ่ม (ป.)
* ผู้ตายขายผู้ยัง ผู้ยังขายผู้ตาย (ป.)
* ฝนตกขี้หมาไหล คนจังไฮพ้อกัน (ป.)
* ไม้ลำเดียวยังต่างปล้อง พี่น้องยังต่างใจ (ป.)
* ลูกมีพ่อมีแม่ แหมีจิดมีจอม (ป.)
* เลือกผักถีกบ้ง เลือกขาจ้งถีกขามะเฮ็ง (ป.)
* หัวดำไปก่อน หัวด่อนนำหลัง (ป.)
* อย่าให้เขาตัดตีนสีนมือ (ป.)
* เอาเมียสาวปานได้งัวซาวแม่ ได้เมียแก่ปานได้แม่ซาวคน (ป.)
* ฮ้ายสามที ดีสามเทื่อ (ป.)

● หมวดการงาน ●

* กำขี้ดีกว่ากำตด (ป.)
* ไก่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง (บ.)
* เกิดหลายปีเห็นหีหลายส่ำ หีแหล้แหล้ก่ำก่ำน้อยใหญ่กะเห็น (ป.)
* ใกล้สิได้นั่งเมืองปวดท้องขี้ (ป.)
* งานหลวงบ่ขาด งานราษฎร์บ่ไล (ป.)
* ช่างเหล็กใช้พร้าข้อ ช่างหม้อใช้หม้อแตก (ป.)
* ช่างให้เชาว์ เหลาให้เกลี้ยง (ป.)
* ช่างมือมันยาก ช่างปากมันง่าย (ป.)
* เดือกหกให้หว่านกล้า เดือนห้าให้แต่งไถ (ป.)
* เดือนหกอย่าขี่ม้า เดือนห้าอย่าไต่ขัว (ป.)
* ตื่นแต่เช้ากินยอดฟ้า ตื่นสวยกินขวยขี้ไก่โป่ (ป.)
* ตาสิบอดมันแดง ของสิแพงมันถืก (ป.)
* นั่งให้เบิ่งที่ หนีให้เบิ่งบ่อน อยู่ให้ปลูกมอน หนีให้ซอนฮั้ว (บ.)
* นาแล้วฆ่าควายเถิ๊ก เค๊กแล้วฆ่าคนหาญ (ป.)
* หนักอย่าเซา เบาอย่าแล่น (ป.)
* หนักบ่เอา เบาบ่สู้ (ป.)

* นอนคว่ำให้เบิ่งเชือกควาย นอนหงายให้เบิ่งฟ้า (ป.)
* บ่อนต่ำให้คูน บ่อนนูนให้ถาก (ป.)
* บ่ย้อมบ่แดง บ่แปลงบ่ใหม่ (ป.)
* เบิ่งวัดให้เบิ่งฐาน เบิ่งบ้านให้เบิ่งครัว (ป.)
* ไปเศิกไปฆ่า ไปค้าไปตั๋ว (ป.)
* ไปป่าอย่ามาดาย หาฟืนตายมาแก้งก้นหม้อ (ป.)
* ไปค้าสามปี บ่ท่อหีสามบ่อ (ป.)
* เพิ่นขี้จั่งหาขอน เพิ่นนอนจั่งหาที่ (ป.)
* พาเศรษฐีไปค้า พาหีหมอยไปยามย่า (ป.)
* ฟันขวานให้ล่ำปลายผ้า ฟันพร้าให้ล่ำปลายตีน (ป.)
* ฟ้าวบวช ฟ้าวสิก ฟ้าวเอาเมีย ฟ้าวปะ (ป.)
* มื้อแลงกวาดเข้า มื้อเช้ากวาดออก (ป.)
* ไม้มิ้นบ่ท่อมือเถิง (ป.)
* มือบ่พายอย่าเอาตีนจุ่มน้ำ (ป.)
* ยามเฮ็ดให้เฮ็ดคือข้า ยามกินกินคืออาชญา (ป.)
* ยามหาให้หาคือไก่ ยามกินให้กินคือแม่ไก่ (ป.)
* ลาบงัวอย่าแพงเข้าคั่ว (ป.)
* ให้ฮักผู้แฮง ให้แพงผู้ใช้ (ป.)
* ให้ตื่นเด็กคือกา ให้หากินคือไก่ (ป.)
* หาบดีกว่าคอน นอนดีกว่านั่ง (ป.)
* เห็นช้างขี้ อย่าขี้นำช้าง (ป.)
* หาบฝุ่นใส่นาขุน (ป.)
* หมั่นเทื่อเดียวหลังฮ้าน คร้านเทื่อเดียวหลังหัก (ป.)
* หาบชิ้นไปสู่ปากเสือ พายเฮือไปสู่ปากเงือก ฝั้นเชือกไปสู่ดังควาย (ป.)
* หมอยาหลวงโตเป็นพยาธิ หมอสินาดกวางขี้ใส่นา หมอหูฮาโตตายบ่ฮู้เมื่อ (ป.)
* หมั่นดอคอหัก (ป.)
* อย่าเฮ็ดกว่าได้ อย่าใช้กว่ามี (ป.)
* อย่าปีดอุ่มไม้หางู (ป.)

* อย่ากินน้ำย้อยศอก (ป.)
* อย่าฟันครกไม้ทอง อย่าเจาะกลองไม้ม่วง อย่าซดบ่วงทางขวาง (ป.)
* อย่าเอาเค๊กมาใส่บ้าน อย่าเอาว่านมาใส่สวน (ป.)
* อย่าอาบน้ำบ่อนหนึ่ง สีขาบ่อนหนึ่ง (ป.)
* อยู่บ้านเพิ่นอย่าดูดาย ปั้นฮูปงัวฮูปควายให้ลูกเพิ่นเล่น (ป.)
* อยากฮอดไวให้คลาน อยากฮอดนานให้แล่น (ป.)
* อยากเบิ่งวัดให้เบิ่งฐาน อยากเบิ่งสมภารให้เบิ่งจัวน้อย (ป.)
* ฮ้ายโดดหนี ดีโดดเข้า (ป.)
* เฮ็ดตางลี้ ขี้ตางเซามีแฮง (ป.)
* เฮ็ดนาว่าปีหน้า ไปค้าว่าปีฮือ (ป.)
* เฮ็ดให้ส้ม ต้มให้สุก (ป.)
* เฮ็ดนาอย่าแพงกล้า ไปค้าอย่าแพงทึน (ป.)
* เฮ็ดเฮือนแล้วยังโฮง (ป.)
* ฮ้ายกว่าขี้ ดีกว่าบ่มี (ป.)
* เฮ็ดอี่หลีจั่งเห็นหีลูกสาวเพิ่น เฮ็ดเล่นเล่นเห็นแต่ซิ่นมัน (ป.)
* เฮ็ดนาบ่เสียไฮ่ เลี้ยงไก่บ่เสียฮัง (ป.)
* เฮ็ดบ่ได้ ใช้บ่เป็น เกิดอุบาทว์ (ป.)
* เฮ็ดให้เป็น เข็นให้ขาด (ป.)

หมวดประมาท
และ
ไม่ประมาท

* กันดีกว่าแก้ แฮดีกว่าลั้ว เอาผัวดีกว่าอยู่เปลี่ยว (ป.)
* เกวียนหล้ม เพราะเพลาหลม (ป)
* กลางคืนเป็นนกเต็น กลางเว็นเป็นนกเค้า มื้อเช้าเป็นแมวโพง (ป.)
* ขี้ดินดากติดหัวเอิ้นว่าหอน (ป.)
* สิถ่มน้ำลายให้เหลียวเบิ่งปล่อง สิเต้นข้วมฮ่องให้เหลียวเบิ่งหนาม สิถามให้เหลียวเบิ่งหน้า พร้าเข้าอย่าฟันแฮง ของเพิ่นแพงอย่าเข้าใกล้ ได้โชคแล้วอย่าเมามัว (ป.)
* ได้ใหม่ลืมเก่า ได้เต่าลืมหมา ได้ปลาลืมแห ได้แพรลืมผ้า ได้หน้าลืมหลัง (ป.)
* ตักแตนบ่สมพอดีดกะดีด นกปีดบ่สมพอบินกะบิน (ป.)
* เถ้าเสียดาย ตายเสียชื่อ (ป.)
* เถ้าแต่กาย หัวใจบ่เถ้า (ป.)
* ไฟไหม้ป่าจั่งเห็นหน้าหนู น้ำถ่วมฮูจั่งเห็นจิหล่อ (ป.)
* ไม้แก่กว่าหลัว จัวแก่กว่าพระ ไม้ลื่นวา ปลาลื่นฮ้อย เด็กน้อยลื่นผู้ใหญ่ (ป.)
* มัวเมาให้นำผีตายบ่เป็นประโยชน์ ให้ต่อหม้อกระเบื้องยังสิได้คั่วขอ (ป.)

* ไม้บ่ทันแทกด้ามอย่าได้อ่าวฮอนตัด เกรงบ่เถิงภายลุนสิโพดมือเมือหน้า (ป.)
* แมงวันเขียวตายย้อนขี้ สาวผู้ดีตายย้อนอ่ง (ป.)
* ไม้อ่อนบ่ห่อนหัก (ป.)
* ยามยากคึดเถิงนาย ยามตายคึดเถิงพระ (ป.)
* หล้มบาดจอด ตาบอดบาดเถ้า คางบ้ำบาดสิตาย (ป.)
* ไวหลายถืกมอง วองหลายถืกข่าย (ป.)
* เว้าจอดจอด บ่บอดกะฮ้าน (ป.)
* สี่ตีนยังฮู้พลาด นักปราชญ์ฮู้หลง หงษ์คำถืกบ่วง ควายเถ้าถืกไถ (ป.)
* สนุกอย่านอน เมียวอนอย่ายิน เฮ็ดกินอย่าคร้าน เข้าบ้านอย่าอาย เห็นผีตายอย่าขี้เดียด (ป.)
* ใหญ่ย้อนกินเข้า เถ้าย้อนเกิดหลายปี (ป.)
* หูหนวกเว้าสามหาว ตาบอดเว้าแส่วดาว (ป.)
* อยู่ป่าอย่าท้าเสือ ขี่เฮืออย่าท้าเงือก (ป.)
* อย่าหาเหาเพิ่นมาใส่หัวโต (ป.)
* เฮ็ดนาเหมิดปี ไฟไหม้เล้าเข้า (ป.)

● หมวดบุญบาป ●

* คาดสิได้บินมาคือนกเจ่า คาดสิบ่ได้บินเจ้ยเจิดหนี (ป.)
* คาดสิได้ไหลมาอ่องล่อง คาดสิบ่ได้ไหลน้ำล่องไป (บ.)
* ตึกแหได้ปลาไข่ เอาเมียใหม่ได้ลูกพร้อม บุญสร้างตั้งแต่หลัง (ป.)
* ทานก้นได้เป็นเศรษฐี ทานหีได้เป็นแม่พระเจ้า (ป.)
* บุญหล่นทับ ทรัพย์หล่นเต็ง (ป.)
* บุญให้หาบ บาปให้หิ้ว (ป.)
* บุญบ่ให้ยอยไฮกะบ่หย่อน บุญบ่ให้แสนสิใกล้กะเล่าไกล (ป.)
* บุญหลายจั่งพ้อ บุญน้อยบ่เห็น (บ.)
* บุญเพิ่นมีได้กินของดีเท่าเถ้า บุญโตบ่มีได้จ้ำของเก่าเท่าตาย (บ.)
* ไปหาพระเอาของไปถวาย ไปหานายเอาของไปต้อน (ป.)
* อย่าทานตางถิ้ม เผาผีตางเอาถ่าน (ป.)
* เฮ็ดบุญเอาหน้า ภาวนาหาลาภ (บ.)

● หมวดคบหา ●

* แก้วบ่ผัดสามปีเป็นแฮ่ พี่น้องบ่แว่สามปีเป็นเพิ่น (ป.)
* เข้าเมืองตาหลิ่ว ให้หลิ่วตาตาม (ป.)
* ขับตามน้ำ หล้มตามบวย (ป.)
* คบคนดีเป็นศรีแก่ตัว คบคนชั่วอัปราชัย (ป.)
* คบคนให้เบิ่งหน้า ซื้อผ้าให้เบิ่งเนื้อ ระวังเสือสิซ้อนเล็บ (ป.)
* คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล คบคนชั่วพาตัวยากจน (ป.)
* ขี้หมิ้นอยู่สวนชวนกันเป็นหว้าน ชู้อยู่บ้านเป็นเพิ่นชะเลยเตย (ป.)
* ตกหมู่ขุนชอยขุนเกือม้า ตกหมู่ข้าช่อยข้าพายโซน ตกหมู่โจรช่อยหามไหเหล้า (ป.)
* ตกหมู่แฮ้งเป็นแฮ้ง ตกหมู่กาเป็นกา (ป.)
* ตาบอดอย่าเอาฮ่วมเฮือน ตาเบือนอย่าฮ่วมบ้าน คนขี้คร้านอย่าเอาเป็นหมู่เป็นฝูง (ป.)
* เพิ่นหลับโตหลับ เพิ่นหลิ่วโตหลิ่ว (ป.)
* ฟันเฮือไว้หลายลำแฮท่า หม่าเข้าไว้เต็มบ้านทั่วเมือง (เสียว)
* นักปราชญ์ฮ้ายให้หมอบให้คลาน อันธพาลดีให้หนีสิบโยชน์ (ป.)

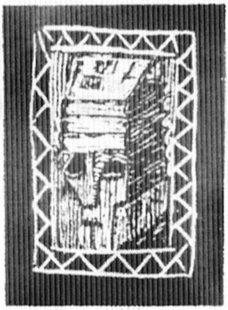

● หมวดปัญญา ●

* ความคึดมีบ่แพ้ ทีนสิค้าหั้งบ่มี (ป.)
* คำท่อหัวหมา บ่ท่อนานอกบ้าน (ป.)
* คมในฝักดีกว่านอกฝัก (ป.)
* เงินเต็มพาบ่ท่อผญาเต็มปูม (ป.)
* ได้ยินด้วยหู ได้ดูด้วยตา ให้พิจารณาด้วยใจ ฮู้แล้วอย่าเถิง (ป.)
* ตีนปูนับมื้อปู้ ตีนช้างนับมื้อแหลม (ป.)
* เถ้าสามขามีปัญญาหาไว้ใช้ (ป.)
* นางสาวปลอดผัวแก้วเป็นเถา นกกาเวาเสียงดีเป็นฮูป ญิงฮูปฮ้ายคลองวัตรพางาม ชายฮูปงามทรามปัญญาพาฮุ่ง (กาพย์ปู่)
* เบิ่งช้างให้เบิ่งหาง เบิ่งนางให้เบิ่งแม่ เบิ่งแท้แท้ให้เบิ่งฮอดปู่ย่าตายาย (ป.)
* บัวบ่ให้ช้ำ น้ำบ่ให้ขุ่น ปลาในหนองจับกินให้เหมิด (ป.)
* บ่าวได้ดีให้ไหว้ นายได้ใช้ให้ตรึกตรอง (ป.)
* ปัญญาเต็มพุง ขี้ฮาดซุงเสียสี่บาท (ป.)
* เพิ่นบ่เอิ้นอย่าขาน เพิ่นบ่วานอย่าช่อย มักช่อยแท้ให้พิจารณา (ป.)
* มีผัวให้ช่างย้อง มีน้องให้ช่างออย (ป.)
* สิบฮู้บ่ท่อเคย สิบลูกเขยบ่ท่อพ่อเถ้า (ป.)
* สิบฮู้บ่ท่อเคย สิบลูกเขยบ่ท่อพ่อแม่ สิบเถ้าแก่บ่ท่อผัวเมียโต (ป.)

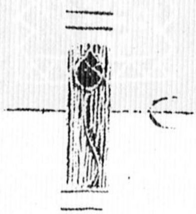
* สิบเพิ่นเลี้ยง บ่ท่อเหมี้ยงตนเอง (ป.)
* สิบเพิ่นเว้า บ่ท่อตาเห็น (ป.)
* สิบไม้หมิ้น บ่ท่อมือเถิง (ป.)
* สิบนักปราชญ์บ่ท่อลกลน สิบลกลนบ่ท่อปุถุชนผู้หนึ่ง (ป.)
* หนามแหลมบ่มีใผเสี้ยม หมากนาวกลมเกลี้ยงบ่มีใผกลึง (ป.)
* หนามเถ้ามันตุ้ม หนามหนุ่มมันแหลม (ป.)
* อย่าฟังความเบา อย่าเอาความง่าย (ป.)
* ฮักษาสามปลาย จึงหายสามโทษ (ป.)
* ฮู้หลบเป็นปีก ฮู้หลีกเป็นหาง (ป.)
* ฮู้มากยากนาน ฮู้น้อยพลอยรำคาญ บ่ฮู้บ่ชี้เป็นหนี้เท่าตาย (ป.)

หมวดการศึกษา

* ตาบอดแจ้งบ่ฮู้ฮ่อมทางเดิน
  คันบ่แยงเงาหินสิบอดตายเท่าเถ้า (ป.)
* บวชเฮียน สิกหา (ป.)
* บวช เฮียน เขียน อ่าน (ป.)
* ตื่นแต่เด็ก ไปเค็กแต่หนุ่ม (ป.)
* หมกปลาแดกมีครู จี่ปูมีวาด (ป.)
* หมกปลาแดก หนอนน้อยบ่ตาย (ป.)
* อายครูบ่ฮู้ อายชู้บ่ได้นอนนำ (ป.)
* อย่าจับปลาหลายมือ (ป.)
* เฮียนให้สุด ขุดให้เถิง (ป.)

● หมวดเบ็ดเตล็ด ●

* กล้าหลายมันบ้าน (ป.)
* เกาถืกบ่อนคัน (ป.)
* ไก่ขันบ่แม่นยามเกิดอุบาทว์ (ป.)
* ไก่สามเดือนพอฆ่า ม้าสามปีพอขี่ (ป.)
* ใกล้ไฟมันฮ้อน ใกล้ค้อนมันเจ็บ (ป.)
* เกี่ยวหญ้ามุงท่ง ตำแจ่วโฮยแม่น้ำ (ป.)
* แก่ไม้ทางปลาย (ป.)
* แก่นกเค้า เถ้านกถัว (บ.)
* กูหากกู้ กูหากกางกู กูกางกู บ่มีผู้กู้ (ป.)
* ข้าสิบครัวใช้กินให้แหลก แยกขึ้นเฮือนเอาไม้กวาดลงล่าง กะต่าห่างงุมไว้ให้ถี่ วอกสิหนีให้ผูกวอกไว้ ลิงสิหนีให้ผูกลิงไว้ ผูกได้แล้วให้ไปไหว้สัพพัญญู แม่นว่าเฮียนพันครูก็ดั่งเดียวกันนั้น (ป.)
* ข้อนผู้ยัง ขังผู้อยู่ (ป.)
* ขาหน้าบ่ท่อขาหลัง (ป.)
* ขี้ก้อนใหญ่หมาบ่อยาก (ป.)
* ขี้คันคากจาแบกขอนยาง (ป.)
* ขี้บ่แก้งก้น (ป.)
* เข้าหนีนา ปลาหนีน้ำ (ป.)
* เข้าป่ายามค่ำ (ป.)

* ของดีมีค่า ยาดีมีคุณ (ป.)
* ข่าวช้างหนี ข่าวหีแล่น (ป.)
* เข้าป่าอย่าเสียเหมือง เข้าเมืองอย่าเสียขุน (ป.)
* ข้าลักหนี ชีลักบวช (ป.)
* ขายของให้พี่น้อง ขายฆ้องให้เจ้าหัว (ป.)
* ขัดน้ำบ่ได้กิน ขัดดินบ่ได้อยู่ ขัดหมู่บ่ได้ไปนำ (ป.)
* เข้าเต็มเล้านั่งเว้ากะคือ เงินเต็มถงเว้าตรงกะได้ (ป.)
* เข้าเพิ่นขาวลูกสาวเพิ่นแฮง แกงเพิ่นแซบปลาแดกเพิ่นนัว ผัวเพิ่นดีคอบเมียเพิ่นช่าง (ป.)
* เข้าอยู่ลานดูน้อย ปลาอยู่ฮ้อยดูหลาย หีนอนหงายดูสวด (ป.)
* แข้เหลือหนอง (ป.)
* คนจนไข้สามปีบ่ฮู้เมื่อ คนฮั่งไข้สามมื้อฮู้ทั่วเมือง (ป.)
* คุณพ่อท่อภูเขากล้า คุณแม่ท่อฟ้ากับแผ่นดิน (ป.)
* ควายเข้าสวนเอาโตเฮื้อ (ป.)
* ควายบาดแหกา หมาบาดแหแมงวัน (ป.)
* ควายย้ายไปหาบวก บวกบ่ย้ายไปหาควาย (ป.)
* ควายเถ้ามักหญ้าอ่อน (ป.)
* ควายชนกันแพ้หญ้าแพด แดดออกแพ้ภูเขา (ป.)
* ความฮู้ท่วมหัวเอาตัวบ่รอด (ป.)
* ความตายนี้แขวนคอทุกบาดย่าง ใผกะแขวนอ้อนต้อนเสมอด้ามดั่งกัน (ป.)
* ความบ่มีหาใส่ ไม้บ่ใหญ่หาอืบหาแถม (ป.)
* ความลับบ่ให้เถิงสาม ความงามบ่ให้เถิงสี่ ความมิดมีบ่ให้เถิงห้าถึงหก (ป.)
* ความดีฝังไว้เก้าศอก ความชั่วชักออกเก้าวา (ป.)
* ความฮู้น้อยอย่าผ่านการเมือง (ป.)
* ความแล้ว แฮ้วลั่น (ป.)
* เคร่งหลายมันขาด ยานหลายมันข้อง (ป.)
* คบเด็กน้อยเล่นการบ้าน คบหัวล้านเล่นการเมือง (ป.)
* คันได้ลงมือแมว บ่ห่อนหนูหนีม้ม (ป.)

* โค็ยเสียกลิ้งผ้า (ป.)
* โค็ยบ่ว่าพี่ว่าน้อง ท้องบ่ว่าอึดว่าอยาก หน้าผากบ่ว่าฮ้อนว่าหนาว (ป.)
* คูค้นนา ซาค้นคาก (ป.)
* เงินหัวขวัญเจ้า เข้าหัวขวัญหมา (ป.)
* เงินคำแก้วหามาทางบ่แม่น แม่นสิก่อธาตุหุ้มกวมไว้กะบ่ยัง (ป.)
* งามแต่เข้าเฮ็ดนาแคมเหมือง งามแต่เมืองมีเจ้าผู้หนึ่ง (ป.)
* ไง้ขอนหาขี้เข็บ (ป.)
* จับให้หมั้น คั้นให้ตาย (ป.)
* เจ้านายบ่แม่นพ่อแม่ หินแฮ่บ่แม่นแก้วแม่นแหวน (ป.)
* เจ้านายดีบ่เห็นแก่เงินแสนได้ แต่เห็นแก่ไพร่แสนเมือง (ป.)
* ใจหนักได้กินเข้า ใจเบาได้กินกลอยหัวใหญ่ (ป.)
* ใจฮ้ายเป็นผี ใจดีเป็นพระเจ้า (ป.)
* เจ็ดมื้อเลี้ยงลูก มื้อแปดปลูกโพธิ์ (ป.)
* เจียมผีเถ้า เจียมเจ้ายืน (ป.)
* แจงแวงน้ำทาวหาบ่เห็นต่อน ซดแต่น้ำคาแข่วแสมงตาย (ป.)
* จับปูใส่กระด้ง (ป.)
* สิถิ้มกะเสียดาย สิบายกะขี้เดียด (ป.)
* สิเอาผัวเอาเมียให้ถามสี่แจ่งแจบ้าน สิต้านซู้ให้ถามสี่แจ่งแจเมือง (ป.)
* ชี้นกเทิงปลายไม้ (ป.)
* เชื้อหมากต้องบ่ห่อนหล่นไกลกก แนวผมดกบ่ห่อนเป็นหัวล้าน (ป.)
* เชื้อชาติช้างหางยาวสนุกแกว่ง เชื้อไก่กุ้มหางก้อมแกว่งบคือ (ป.)
* เชือกขาดบ่อนกิ่ว (ป.)
* เชื่อใจปากมันยากพี่น้อง เชื่อใจท้องมันแก่มถงเงิน (ป.)
* ชื่อท่อช้าง ฮ่างท่อแมว (ป.)
* ชิ้นน้อยแปดหลายเขียง (ป.)
* ช้าเป็นการ นานเป็นคุณ (ป.)
* ช้างดีอยู่งา ปลาดีอยู่เนื้อ เสือดีอยู่ชื่อ (ป.)
* ช้างสิตายท่าวเครือ เสือสิตายท่าวเหล่า (ป.)

* เชื้อชาติแฮงเหม็นสาบกันเอง ปู่ต่อปู่สอนกันให้เดินตรงห่อนรือสิทำได้ (ป.)
* เชื้อหมากส้มบ่ห่อนหวาน เชื้อแม่มานบ่ห่อนท้องน้อย (บ.)
* ชาติที่อ้อยหากตกปากช้างสารแล้วบ่ห่อนคาย (ป.)
* ชาติที่แนวเสียมเหี้ยนเฝือนหาแต่ดินแก่น เสียมบ้องตื้นหวังทึ้นตั้งแต่โพน (บ.)
* ชู้ใผแม่นตา หลาใผแม่นมือ (ป.)
* ซ้ำเช้าพี ซ้ำหีจ่อย (ป.)
* ไซใส่ใต้หลังหล้าบ่หมาน ถีกกะใส่ไว้บ่ถีกกะใส่ไว้ตามแต่กะเยิมปลา (ป.)
* ญิงงามแพ้หี งัวพีแพ้บ่า (ป.)
* ญิงปองดาย ชายปองได้ (ป.)
* ได้เต่าลืมหมา (ป.)
* ได้อย่าย้าม บ่ได้อย่าหลาบ (ป.)
* ได้บ่เสียบ่มีบ่อนไว้ กินบ่ใช้เป็นหนี้เท่าตาย (ป.)
* แดดออก หมอกวาย (ป.)
* ตกไม้ตกเสีย ตกเมียตกได้ (ป.)
* ตกขั้นไดติโตน ตกโพนติล้ม (ป.)
* ตดอ่อยหมา (ป.)
* ตัดหวายอย่าไว้หน่อ ฆ่าพ่ออย่าไว้ลูก (ป.)
* ต้นไม้ใบดกนกแกว่น (ป.)
* ต่อหน้าเป็นหมากพลับ ลับหลังเป็นหมากโก (ป.)
* ตั้งเตาบ่อนใด เปลืองถ่านบ่อนหั้น (ป.)
* ตาบอดขี้ถืกปล่อง ตาดีขี้ฮาด (ป.)
* ตาดีได้ ตาใบ้เสีย (ป.)
* ตาบอดเว้าดู๋ ผีถูเว้ายาก (ป.)
* ตาบอดเว้าเฝือน ตาเบือนเว้ายาก (ป.)
* ตายเป็นผี หนีเป็นเพิ่น (ป.)
* ตายให้ฝัง ยังให้เลี้ยง ตายให้ฝากผี ดีให้ฝากไข้ (ป.)
* ตีหัวปลา สะเนือนหัวนาค (ป.)
* ตีหลบทบได้ (ป.)

* ตีเหล็กต่อหน้าช่าง (ป.)
* ตีนช้างเหยียบปากนก (ป.)
* โตบ่ตายยังคำพันหนึ่ง (ป.)
* เต่าบ่ไปเอาไฟจูดก้น (ป.)
* เต๋เหล่งเต่ง เต็งหลายไค่ท้อง เต็งน้อยไค่นม (บ.)
* ถี่ลอดตาช้าง ห่างลอดตาเม็น หรือว่า ถี่กัดจัดขี้ช้างกะลอด ห่างก่างจ่างขี้มอดกะคา (ป.)
* เถ้าแต่แข้ว บักแอวยังหนุ่ม (บ.)
* ถิ่มค้อนกลายหมากม่วง (ป.)
* ถากไม้บ่มีเหลี่ยมเค้า แสนสิเกลี้ยงกะบ่งาม (ป.)
* เถ้าแล้วอยากขบหนัง หัวใจยังอยากชมสาวส่ำน้อย (บ.)
* ทำอันใด ใส่ใจอันนั้น (ป.)
* เทิงหลายเพิ่นเอาของดีมาอาด โตเอาของบาดมาปัว (ป.)
* ทันควายทันเมื่อขี้ ทันหนี้ทันเมื่อคาม (ป.)
* ทิดแฮ่งฮาน จารย์แฮ่งฮ้าย คนดายไคแน่ (ป.)
* ทางไปสวรรค์มันฮก ทางไปนฮกมันแปน (บ.)
* เทียวทางบ่สุดเส้นอย่าถอยหลังให้เขาเหยียบ ตายขอให้ตายหน้าพุ้น เขาจั่งย้องว่าหาญ (ป.)
* ทุกข์ซากมี กินกีซากพ้อ พ้อว้อซากเห็น (ป.)
* ทำดีไว้ให้ลูก ทำถูกไว้ให้หลาน (บ.)
* นาดีถามหาเข้าปลูก ลูกดีถามหาพ่อแม่ (ป.)
* นอนบ่หลับให้ไปเที่ยว มีเสี่ยวให้ไปยาม (ป.)
* นอนคว่ำให้เบิ่งเชือกควาย นอนหงายให้เบิ่งไพหญ้า (ป.)
* น้ำเย็นปลาข้อน น้ำฮ้อนปลาพ่าย (ป.)
* นาสองเหมือง เมืองสองเจ้า ย้าวสองเขยคะลำ (ป.)
* นุ่งผ้าลายหมาเห่า ค้นความเก่าผิดกัน (ป.)
* น้ำย้อยหอยไต่ (ป.)
* น้ำได้ฮู ปูได้ฮอย (ป.)

* แนวมันมีหมากเขือหำม้า บ่มีผู้กล้ามันเกิดมาเอง (ป.)
* นอนสูงให้นอนคว่ำ นอนต่ำให้นอนหงาย (ป.)
* นายว่า ขี้ข้าตาม (ป.)
* น้ำขึ้น บัวลอย (ป.)
* น้ำเต้าแตกสายยัง (ป.)
* นอนหลับบ่ฮู้ นอนคู้บ่ฝัน (ป.)
* น้อยหมากพริกขี้หนู (ป.)
* นกลิ้งเผียก โค็ยเสียกลิ้งผ้า (ป.)
* นกถึกแฮ้วดิ้นแต่ต่ำอิด เหิงนานมาหย่อนขาอ้อยซ้อย บ่ว่าโตน้อยโตใหญ่คือกัน (ป.)
* แนวนามอ้อลมมาบ่ห่อนโค่น เพราะว่ามันบ่ตั้งขันสู้ต่อลม (ป.)
* น้ำเต้าเปล่ามันดัง (ป.)
* น้ำขุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก (ป.)
* น้ำเล็กกว้างเฮาหยั่งกะยังเถิง หัวใจตนบ่หยั่งถองเถิงได้ (ป.)
* บ่ทันเห็นหี เสียกโค็ยไว้ถ้า (ป.)
* บ่มีฝอยหมาบ่ห่อนขี้ บ่เป็นหนี้เขาบ่ห่อนถาม (ป.)
* บ่มีเมียบ่อีดลูกใช้ บ่มีไม้บ่อีดเฮือนนอน (ป.)
* บ่มีความฮู้อย่าเว้าการเมือง บ่นุ่งผ้าเหลืองอย่าเว้าการวัด (ป.)
* บักบาปใส่กกโพธิ์ (ป.)
* บ้านใกล้บ่ออีดเกลือ ไปทางเฮืออีดน้ำ (ป.)
* บ้านใกล้ป่าได้อยู่เฮือนแพ บ้านใกล้เซบ่ได้กินปลาแดก (ป.)
* บ่อนเข็ดให้ยำ บ่อนคะลำให้ย้าน (ป.)
* บอกไปไฮ่ว่าเจ็บตา บอกไปนาว่าเจ็บท้อง บอกเข้าห้องก่องแก่งปานลิง (ป.)
* บ้านแตก แซกขาด (ป.)
* บ่อยากล้มขอนหั้งมาพลิก บ่อยากหยิกแม่มือพาเน้น (ป.)
* บุญสอนบ่ท่อบุญเกิด (ป.)
* บ้านสูญเศร้ามีเถ้าหลายค่น (ป.)
* เบิ่งผ้าให้เบิ่งชาย เบิ่งลายให้เบิ่งลวด (ป.)
* บายแม่นแล่นหนี บายผิดติดมือ (ป.)

* บาปอยู่นำผู้ทำ กรรมอยู่นำผู้สร้าง (ป.)
* บ่ทุกข์บ่ยาก บ่อ๊ดบ่อยาก (ป.)
* เป็นข้าให้เป็นข้าอาชญา เป็นหมาให้เป็นหมาวัด (ป.)
* ปลูกเฮือนได้ชานพร้อม (ป.)
* ปล้ำไม้คะโมะลม (บ.)
* ปลูกเฮือนอย่าใกล้กว้าน ปลูกฮ้านอย่าให้ใกล้หนทาง บ่อนเข็ดขวางอย่าได้ไปต้อง (ป.)
* ไปให้ลา มาให้คอบ (ป.)
* ปลาโตเดียวเน่าคับข้อง (ป.)
* ป่าเพิ่งเสือ เฮือเพิ่งพาย นายเพิ่งบ่าว เจ้าเพิ่งข้อย (ป.)
* ปลูกเฮือนผิดคิดจนเฮือนวาย เอาเมียผิดคิดจนเมียตาย (ป.)
* ปลาชมน้ำใหม่ (ป.)
* ปลูกไม้ให้เป็นดง ปลูกบงให้เป็นเหล่า (ป.)
* ปลูกเฮือนตามใจผู้อยู่ ผูกอู่ตามใจผู้นอน (ป.)
* ป่อมบ่เถิงส้าง (ป.)
* เป็นนายให้ฮักไพร่ เป็นใหญ่ให้ฮักหมู่ เป็นปู่ให้ฮักหลาน เป็นกวานให้ฮักลูกบ้าน ขี้คร้านให้ค่อยเพียรจา อยากกินปลาให้เพียรหาของฝาก อยากกะอย่าชุอยากหลาย (ป.)
* ปล่อยเอี่ยนลงตม (ป.)
* ปากก่อนกวาน ขานก่อนเจ้า คะลำ (ป.)
* ปากหวานก้นส้ม หัวใจขมเว้าม่วน (ป.)
* เป็นคนให้เขาใช้ เป็นไม้ให้เขาฟัน (ป.)
* ปลาออกแหปลาโตใหญ่ ไม้อยู่ไฮ่ไม้ลำงาม (ป.)
* ป้อมแป้มหมากหัวลิง ใผชิงได้ชิงขบชิงกิน (ป.)
* ไปให้ช่าง ย่างให้งาม (ป.)
* ไปค้ากำปั้น (บ.)
* เป็นนายเขาว่า เป็นจ่าเขาชัง (ป.)
* ปากเกลี้ยงเว้าเป็น หีเหม็นเว้าม่วน (ป.)
* ปากพ้นตัว หัวพ้นเพื่อน (ป.)
* เปิดความหนีไปลี้ เปิดขี้บ่อยากเห็น (ป.)

* ปาดเล็บมือคุงชิ้น (ป.)
* เป็นทิดเป็นจารย์ ปากหวานดั่งน้ำอ้อย โค็ยน้อยท่อโค็ยลิง (บ.)
* เป็นขุนนางมีไพร่อ้อมข้าง อย่าอวดอ้างยอโต (ป.)
* เป็นผู้สูงให้หลิงเห็นต่ำ (ป.)
* เป็นตาเว้าหากบ่เป็นตาเว้า อยู่นี่คืออยู่พุ้น (ป.)
* เป็นหลวงเพิ่นกะป้อย เป็นน้อยเพิ่นกะซัง (บ.)
* ผ้าฮ้ายห่อคำ (ป.)
* ผู้หญิงหน้าพระใจหมา ผู้ชายหน้าหมาใจพระ (ป.)
* ผู้เถ้ากล่าวคำหาญ ปูมหลวงบอกยาป้าง แม้ฮ้างบอกนาเสน่ห์ คนโลเลสั่งสอนชาวบ้าน (ป.)
* ผู้ขาหักจาไล่จับช้าง ขี้แพ้อ้างกล่าวคำหาญ (ป.)
* ผีเฮือนบ่ดี ผีป่าแซก (ป.)
* ผีแลกหน้า พร้าแลกคม (ป.)
* ผู้ดีย่างช้า ขี้ข้าย่างไว (ป.)
* ผู้เถ้าปวดชู้ เอ็นคะน่องขดโข (บ.)
* ผู้ใหญ่ไม้สูง (ป.)
* ผู้สาวลูบเกล้า ผู้เถ้าลูบตา (ป.)
* เผื่อเหนือตกใต้ไหลลงมากะพอแม่น พร้าอีโต้บ่เข้าให้ฟันเจิ้มแต่ไกล (ป.)
* ใผสิมาแปลงสร้างฮวงฮังให้หนูอยู่ คันปากบ่กัดตีนบ่ทิ้นสังสิได้อยู่ฮู (บ.)
* ใผว่าเมืองอุบลฮ้างสิจูงแขนไปเบิ่ง กกไผ่ยังสวยลวย ป่ากล้วยยังซ้ายล้าย ผู้ชายยังเต็มบ้าน สิไปฮ้างบ่อนใด (บ.)
* ผัวเมียฮ้ายยามเดียวเป็นเพิ่น พี่น้องฮ้ายคือขี้บ่เหม็น (ป.)
* ผูกควายใส่หินลาด เคราบ่ขาดควายกะตาย (ป.)
* โผดเต่าให้เถิงหนอง (ป.)
* ผมบ่หลายให้ติ่มซ้อง พี่น้องบ่หลายให้ติ่มเสี่ยวติ่มเกลอ (ป.)
* ผัวเมียนี้กูมีงอย่าได้ว่า ให้เอิ้นข้อยแลเจ้าผองเท้าชั่วชิวัง (ป.)
* ใผบ่เห็นภายในว่าดีกุมย้อง (ป.)
* ผัวเพิ่นยังอย่าขันเป็นชู้ ชู้เขี่ยข้างพันชั้นอย่าเหลียว (ป.)
* ผูกเคราจำหลัก (ป.)

* ไผกินปูนมันฮ้อนท้อง (ป.)
* ผีปั้นหลูดมือ (บ.)
* ฝนสิตกอย่าเชื่อดาว มีลูกสาวอย่าเชื่อใจ บาดเขาตอกดากแป้นอัดปากกะบ่ปาน (ป.)
* ฝิงไฟฮ้อนหน้าแค่ง ปากแหว่งฮ้อนฮูดัง (บ.)
* ฝนสิตกฟ้าแจ้ง ฝนสิแล้งฟ้ามืด ซิ่นสิปีดมันเขิน โค็ยสิเพลินมันก่ง หญ้าสิปงมันเขียว หีสิเคียวมันจิ้น (ป.)
* ฝาเฮือนบังหน้า อย่าไปจาความต่าง (บ.)
* ฝังดินไว้บ่มีคนมาจอบ คีดว่าความลับลี้ บ่หนีพ้นหมู่คน (บ.)
* พระเห็นกันอ้างพรรษา หมาเห็นกันอ้างแข้ว คนเห็นกันถามข่าว (ป.)
* พาโลนี้พางานสอนยาก เป็นดั่งไม้ท่อนฮ้านตีขี้ใส่โต (ป.)
* เพิ่นซังโตให้เทียวไปเว้า (ป.)
* เพิ่นซังโตอย่าโงซังตอบ (ป.)
* เพิ่นหามหมูอย่าเอาคานไปสอด (ป.)
* พร้าดีแพ้กั่น คนหมั่นแพ้แฮง คานแข็งแพ้บ่า ป้อยห่าแพ้ของ หัวหยองแพ้หวี สาวผู้ดีแพ้หีเจ้าของ (ป.)
* พ่อไฮ่กะจา พ่อนากะเทิน (บ.)
* พ่อแม่เฮ็ดกับลูกปานน้ำไหล ลูกเฮ็ดกับพ่อแม่ปานไฟมอด (ป.)
* พวงเหลือเฮือบ่ถึกใจชาวค้า (ป.)
* เพิ่นหุมโตอย่าโงทางต่าง (ป.)
* ฟังความเมียเสียพี่น้อง ฟังความท้องแก่มของเฮือน (ป.)
* ไฟไหม้ป่าจั่งเห็นหน้าหนู น้ำท่วมฮูจั่งเห็นจิหล่อ
* ไฟบ่ไหม้ เฮือนไผกะพออยู่ (ป.)
* แม่มานสี้เท่าออก หัวหงอกสี้เท่าตาย (ป.)
* ม้อนนอนอย่าเกือ เสือนอนอย่าปลุก (ป.)
* มือถือสาก ปากถือศีล (ป.)
* มีแต่ลมมาเต้า บ่มีฝนจักเทื่อ (บ.)
* มักหยอกอย่ากลัวหยิก (ป.)
* มักง่ายได้ยาก ลำบากได้ดี (ป.)
* มีเงินให้เพิ่นกู้ มีชู้ให้เพิ่นเล่น (ป.)

* มิดกี่ดี ปานกุดจี่ฟังธรรม (บ.)
* มักยศ อดยัด (ป.)
* ไม้อ่อนบ่ห่อนหัก (ป.)
* ไม้ใหญ่หงำนา ขาใหญ่หงำหี (ป.)
* ไม้บ่ทันแทกด้ามมันสิสั้นก่อนสิน (ป.)
* ไม้กำแพ้งแมงข้อส่องบ่เห็น (ป.)
* มีชื่อบ่ผากฏ มียศบ่ลือชา (ป.)
* มะยุมะยะ ปานขี้พระแกมขี้จัว (บ.)
* แมงเม่าบินผ่านฟ้า บ่มีมัมปากอึ่งยาง (ป.)
* แมวบ่อยู่ หนูเฮิง (บ.)
* ย้านอย่างกา หาญอย่ากา (ป.)
* ยามไข้เห็นหมอเป็นเทวดา ยามเซาไข้เห็นหมอเป็นหมา (ป.)
* ย่างนำก้นผู้ใหญ่หมาบ่ขบ (ป.)
* ยามกินบ่เฮียก ยามเวียกเอิ้นใช้ (ป.)
* ยามดีบ่ให้เห็น ยามเหมิ้นจั่งให้พ้อ (ป.)
* ยอมนกหอยอคอจ่อด่อ ยอมนกเค้าตีนปุ้มหากสิหยุม (ป.)
* ยามซื้ออยากซื้อพอตาย ยามขายอยากขายพอไห้ (ป.)
* ยศช้างขุนนางพระ (ป.)
* ยามไปมีของฝาก ยามจากมีของขวัญ (ป.)
* เย็นปานหอยไข้ (บ.)
* ย้ามเก่า แมวน้อยกินหนู (บ.)
* ยามเมื่อชลธาน้ำไหลนองท่วมท่ง มดบ่มีบ่อนซ้นปลากั้งอะเห่ยหัว ยามเมื่อชลธาแห้งวังหนองเขินขาด มดกะเจือะกะเจิดเว้าหัวล้อต่อปลา (บ.)
* แย้บ่ห่อนท่อแขน แลนบ่ห่อนท่อแค่ง (ป.)
* ย้านหยังบ่ท่อย้านเมีย เสียหยังบ่ท่อเสียเปรียบ เหยียบหยังบ่ท่อเหยียบคน จนหยังบ่ท่อจนปัญญา (ป.)
* ราชสีห์เต่า แหนงสู้อยู่ที่เก่าเสียดี (ป.)
* ลูกแทนพ่อ หน่อแทนลำ (บ.)

* ลูกเขยเฮ็ดสิตาย บ่ท่อลูกชายนอนอยู่บ้าน (ป.)
* ลูกบ่ฟังความพ่อแม่ผีแก่เข้าหม้อนฮกเทิงดิบ พ่อแม่บ่สอนลูกเต้า ผีเป้าจกกินตับกินไต (ป.)
* ลูกเว้ายากพ่อแม่ปากเปียก ลูกโค้ยเสียกพ่อแม่อยากอาย (บ.)
* ลางเทื่อดี ลางเทื่อฮ้าย ลางเทื่อมี ลางเทื่อไฮ้ ลางเทื่อได้มาแล้วซ้ำผัดเล่าพลอยเสีย แม่นว่าเป็นผัวเมียบ่เชื่อใจกันได้ (บ.)
* ลาภพระ อาหารเสือ (บ.)
* ลักแท้แก้แม่น บ่ติดคุกติดตะราง (ป.)
* เลี้ยงช้างกินขี้ช้าง (ป.)
* เลี้ยงหมาหวังขบดูก เลี้ยงลูกหวังกินแฮง (บ.)
* เลี้ยงผู้เถ้านับมื้อถ่อย เลี้ยงเด็กน้อยนับมื้อฮู้ (ป.)
* เลือกตามเลือกถืกเผือกตาแดง แยงตามแยงถืกมันหัวซ้อง (บ.)
* ลิงไวพ้อไม้ดอก (ป.)
* แลนไวได้สามเหล่า เต่าช้าได้สามหนอง (ป.)
* แลงงายผีหากแต่ง แอ่งหม่าเข้าหัวเจ้าหากสิทาน (ป.)
* ลมพัดโพน (ป.)
* ว่าโตกระดัดเพิ่นแฮ่งกระด้อ ว่าโตนั่งจ้อก้อเพิ่นแฮ่งนั่งตอ (ป.)
* เว้านัว หัวม่วน (ป.)
* เว้าบ่หล่นข้วน (บ.)
* เว้าเหล้นเป็นอี่หลี ตี่หีเป็นปลาย่าง ขางไฟเป็นปลาปิ้น (ป.)
* เว้านำหมาหมาเลียปาก เว้านำสากสากวัดหัว (ป.)
* เว้าต่ำผียำลง เว้าสูงผีจูงขึ้น (ป.)
* เว้าแหกบ้านมันบ่มีเฮือง เว้าแหกเมืองมันบ่เกินบ่ขึ้น (ป.)
* ไว้ใจลูก ตาบอดเบื้องหนึ่ง (ป.)
* เว้านำไทยไฟไหม้ฮ้านหญ้า เว้านำลาวมันยาวมันยืด เว้านำเจ๊กกินเล็กกินน้อย เว้านำฝรั่งมันทั่งมันแทง เว้านำญี่ปุ่นมันมุ่นมันมี เว้านำแกวบ่แล้วจักเทื่อ เว้านำเขมรเหนเหเหนเห้ เว้านำส่วยมันส้วยมันแหลม (ป.)
* แว่นบ่แยง ผมบ่หวี หีบ่ล้าง (ป.)

* สองผิดบ่แม่น สองแล่นบ่เพียง (ป.)
* สามปากคิ้วกว่ามอ (ป.)
* สามปีย้ายเฮือน สามเดือนย้ายบ้าน (ป.)
* สาวงามแพ้หี พร้าดีแพ้กั่น (ป.)
* สวรรค์ในอก นรกในใจ (ป.)
* สิบพ่อค้ามาไหว้พ่อนา สิบพ่อนาบ่ท่ออาชญาเลี้ยง (ป.)
* สิบบ้านซ่า ห้าบ้านลือ (บ.)

● เกณฑ์อายุของคนมีดังนี้

สิบปีอาบน้ำบ่หนาว
ซาวปีเหล้นสาวบ่เปิด
สามสิบปีนอนตื่นก่อนไก่
สี่สิบปีไปไฮ่มาทอดขา
ห้าสิบปีไปนามาทอดหุ่ย
หกสิบปีเป่าขลุ่ยบ่ดัง
เจ็ดสิบปีตีลังฆังบ่ม่วน
แปดสิบปีหนักหนวกด่วนมาหู
เก้าสิบปีพี่น้องมาดูฮ้องไห้
ร้อยปีบ่ไข้บ่ตาย
ร้อยสิบปีเห็นเดือนหงายว่าแม่นไฟไหม้
ร้อยยี่สิบปีไข้บ่ไข้กะตาย(บ.)

* สีตาน้ำดังออก สีดังน้ำตาออก (ป.)
* สั้นขู้หลู้บู๋ป่าหนีเสีย น้อย ๆ ยาว ๆ ไต่ฮาวมานี้ (บ.)
* สี้หมาบ่ถามล่าม (ป.)
* สี้ซ้ำ ปล้ำแพ้ (ป.)
* สาวแม่ฮ้างหีท่อกาบลาง ย่างนำทางหีดังก่างล่าง (บ.)
* สมพอกันมันจั่งมันพอกิน (ป.)
* สุกจั่งเห็น เย็นจั่งบาย (ป.)
* สุกกับต้นบ่ปานฝานหัวบ่ม เพิ่นบ่มให้บ่ปานเจ้าบ่มเอา (ป.)
* สั้นข้อหล้อมือยื้อบ่เถิง สูงเจวเลวชั่วสามวาฮิ้น (ป.)
* สวดจุ้มบุ้มตุ้มบ้านตุ้มเมือง สวดเจ้งเพ้งเด้งพุ้นเด้งพี้ (ป.)
* สืบฮอยตา วาฮอยปู่ (ป.)
* เสนาหมากขี้กา (ป.)
* เสียกหุบหู่พออยู่พอกิน เสียกแพ้แว้แพ้บ้านแพ้เมือง (ป.)
* เสียงคนดังกว่าเสียงฟ้า (ป.)
* เสือกะว่าเสือดี หมีกะว่าหมีหาญ ฟานกะว่าฟานกล้า ม้ากะว่าม้าแล่นหัน (ป.)
* เสือตายเพราะหนัง ช้างตายเพราะงา พระยาตายเพราะราชสมบัติ (ป.)
* เสือถ้ำเดียวสองโตมักกัดกัน (ป.)
* เสือได้กินเนื้อย้อนป่าไม้มีหนาม ไม้งามย้อนเสืออยู่ (ป.)
* ใสช้างเข้าฮูเข็ม (ป.)
* ใส่บาตรอย่าถามเจ้าหัว (ป.)
* สาวนมโต้นลงโพนอย่าชะแล่น บาดเจ้าคาดลาดล้มนมสิโต้นกว่าหลัง (บ.)
* หาญน้ำบ่ดี หาญหีเป็นข้อย (ป.)
* หามผีตกป่าช้า บ่ฝังกะเผา (ป.)
* หาบช้าง ซาแมว (ป.)
* หัวโล้นอยากลำ หัวดำอยากเทศน์ (ป.)
* เห็นเงินหน้าดำ เห็นคำหน้าเศร้า (ป.)
* ไหใหญ่ล้น ไหน้อยบ่เต็ม (ป.)
* หมากัดหนังสิยังคนเทื่อ เบื่อพี่น้องยอย้องเพิ่นดี (ป.)

* เหล็กกล้าถึกหินซา (ป.)
* หนักอย่าเซา เบาอย่าแล่น (ป.)
* หนักช่อยกันหาบ หยาบช่อยกันดึง (ป.)
* หมามานหู หมูมานขา (ป.)
* หลมแค่งหา หลมขาสอด (ป.)
* หลายแต่ไม้ ลำสิใช้บ่มี (ป.)
* หวานเป็นลม ขมเป็นยา (ป.)
* หลีกลิงให้ไกลสามศอก หลีกวอกให้ไกลสามวา หลีกคนพาลาให้ไกลสามโยชน์ (ป.)
* แหวนดีย้อนหัว ผัวดีย้อนเมีย (ป.)
* หมายไฮ่ให้สุดแสงตา หมายนาให้สุดเสียงฮ้อง (ป.)
* เหมิดดงยังเหล่า เหมิดเถ้าเก่ายังลูกยังหลาน (ป.)
* หมาเข้าบ้านให้ด่อมหาง (ป.)
* เหมิดกล้าแล้วนา (ป.)
* หมอเหล้าเอามัน หมอชาช้าก่อน หมอฝิ่นฮิ่นตรอง (ป.)
* หมากไม้บ่ห่อนหล่นไกลต้น (ป.)
* หมาโตขบบ่เห่า หมาโตเห่าบ่ขบ (ป.)
* หมาหางกิ้นหมั่นแกว่ง คนปากแหว่งหมั่นเว้า (ป.)
* เหล็กกล้าเป็นเหล็กซี คนดีเขาจั่งใช้ (ป.)
* เหล็กกล้าถึกหินชา (บ.)
* หมาจอกเห่าช้างเป็นน่าอยากหัว (ป.)
* หมูเฮ็ดนา หมากินเข้า (ป.)
* ใหญ่แต่เล้า เข้าบ่มี (ป.)
* ใหญ่ดีหนาหมั้น กันขี้สั้นตดเหม็น (บ.)
* ใหญ่ย้อนกินเข้า เถ้าย้อนเกิดหลายปี (ป.)
* เห็นใหม่มักหน้าลืมซู้เก่าหลัง (ป.)
* เหม็นตดคือเหม็นขี้ เหม็นหีคือเหม็นเยี่ยว (บ.)
* หมอยบ่มีจักเส้นสังมาเย็นใจอยู่ สังบ่ไปเที่ยวบ้านหาซื้อหนวดแมว (บ.)
* หมาเห่าช้าง ขนหน้าแค่งบ่ปิว (บ.)

* ใหญ่บ่ดี พีบ่งาม (ป.)
* หยังเหยื่อเข้าตาโต (ป.)
* หยาดน้ำใส่ไหไพ (ป.)
* หยาดน้ำใส่หีแมว (ป.)
* อุนอูหน้านามหมาสอนยาก (บ.)
* อีดจั้งยอม ผอมจั้งปัว (ป.)
* อิ่มใจดี มีใจกว้าง (ป.)
* อีดแพ้หลาย ตายแพ้น้อย (ป.)
* อย่าขี่ช้างตาลอ อย่าข่มคอคนโง่ (บ.)
* อย่าเว้าก่อนเกิด อย่าสะเดิดก่อนตาย (ป.)
* อย่าสุกก่อนเหิ่ม (ป.)
* อย่าขี้งอยขอน อย่านอนดูดยา (ป.)
* เอาขี้แกลบปกขี้หมา เอาขี้แมวหมกเถ้า (ป.)
* เอิ้นกินแล่นใส่ เอิ้นใช้แล่นหนี (ป.)
* เอาลูกเขยมาเลี้ยงพ่อเถ้าแม่เถ้า ปานได้เข้าเต็มเล้าเต็มเยีย (ป.)
* เอาลูกเพิ่นมาเลี้ยง เอาเหมี่ยงเพิ่นมาอม (ป.)
* เอาเมียหล้าเป็นข้าลูก เฮ็ดนาหล้าเป็นข้าเข้าปลูก (ป.)
* อ่อนแพง แข็งเว้น (ป.)
* เอี่ยนขอเลือดนำกะปู (ป.)
* อีดน้ำขึ้นภูเขา อีดเข้าเข้าเมือง (ป.)
* โอกะเอาเข้าเหม้ากะกิน (ป.)
* อย่าซื้อควายยามนา อย่าซื้อผ้ายามหนาว (ป.)
* อย่าเอาไก่ป่ามาเป็นไก่ขวัญ (ป.)
* อยากฮู้สาวงามให้ไปถามพระในวัด อยากฮู้พระเคร่งครัดให้ถามญาติโยม (ป.)
* อยู่ท่งอย่าสานวี อยู่ดีอย่าถามหมอ (ป.)
* อย่าผาบป่าให้เสือกลัว (ป.)
* **อย่าจับปูใส่กระด้ง** (ป.)
* **อ้วน**และพีผู้ดีเพิ่นฮัก เทิงจ่อยเทิงโซผัวโตกะซัง (บ.)

* อย่าไขห่อเข้าต่อหน้าหมา อย่าไขห่อยาต่อหน้าแขก (ป.)
* อย่าเชื่อใจทาง อย่าวางใจคน มันจนใจโต (ป.)
* ฮักลูกสิบนาน ฮักหลานสิบหมื่น (ป.
* ฮักเมียเสียญาติ ฮักญาติขาดเมีย (ป.)
* ฮักอย่าฮักหลายแพงไว้ถ้าซังแหน่ ซังอย่าซังหลายแพงไว้ถ้าฮักแหน่ (ป.)
* ฮักงัวให้ผูก ฮักลูกให้ตี (ป.)
* เฮ็ดบ่สมพอได้บ่ได้ ไค้บ่สมพอลั่นบ่ลั่น หมั่นบ่สมพอมีบ่มี (ป.)
* เฮ็ดนาเหลียวเบิ่งฟ้า เฮ็ดค้าเหลียวเบิ่งหน้าลูกหน้าเมีย (ป.)
* เฮ็ดตางลี้ขี้ตางเซามีแฮง (ป.)
* ฮากไม้สอนขวาน (ป.)
* ฮูเข้าดีกว่าฮูออก (ป.)
* ฮูบ่บอกหอกขาย (ป.)
* ฮุ่นถ้วมตอ (ป.)
* แฮงปลาค่อ (บ.)
* แฮ้งคาบมา กาคาบหนี (ป.)
* ฮ้ายกว่าขี้ ดีกว่าบ่มี (ป.)
* แฮดีกว่าลั้ว (ป.)
* เฮ็ดให้สุด ขุดให้เถิง (ป.)
* เฮ็ดอึ้งตึ้งคือหม้อบ่สาง (บ.)
* ฮ้ายบ่มีหาดีบ่ได้ (ป.)
* แฮ่งขี้ฮ้าย แฮ่งตื่มตดเหม็น (ป.)
* เฮือสิหล้มแฮ่งเหยียบแคม เฮือสิแซมแฮ่งหย้มท้าย (ป.)
* เฮือนมีผีกะภูมีพระ (บ.)

● ลักษณะของที่ไม่ดี ●

* มีเฮือนบ่มีฝา
* มีนาบ่มีฮ่อง
* มีปล่องบ่มีฝาอัด
* มีวัดบ่มีพระสงฆ์
* มีถงบ่มีบ่อนห้อย
* แคนดวงเดียวหมอลำพอฮ้อย
* ข้อยผู้เดียวเจ้าเฮือนสิบคน
* เฮือลำเดียวไปไสเหมิดบ้าน
* ย้านผอกพ้นมาแล่นซูนตอ
* เพิ่นบ่ขอโตซ้ำผัดให้
* บาดได้แล้วค้างอยู่เอิ่มเยิม (กาพย์ปู่)

● คลองถ่อยฮ้าย ●

* เพิ่นบ่เอิ้นโตขาน
* เพิ่นบ่วานโตช่อย
* เพิ่นบ่ให้โตซ้ำลักเอา
* บ่อนโตเซาพาโลขี้ใส่
* ตื่นมื่อเช้าขี้ใส่ทางหลวง
* เว้าตรีกตวงว่าเพินเป็นฮ้าย
* ย้ายคำเว้ายอย้องแต่โต
* เว้าโมโหยกโตแหนขึ้น
* เว้าซื้นลื้นเฮ็ดหน้าบ่อาย
* โตผู้ต่ำเว้าจูงผู้สูง
* บาดโตจูงมันซ้ำบ่แล่น (กาพย์ปู่)

● ลักษณะของที่ไม่นับว่าดี ●

* มีดน้อยน้อยฟันเข้า
* ผู้เถ้ากล่าวคำหาญ
* ปูมหลวงบอกยาป้าง
* แม่ฮ้างบิกยาเสน่ห์
* คนโลเลสั่งสอนความฮู้
* คนลบหลู่ชี้บอกทางคุณ
* คนเป็นขุนชี้บอกทางค้า
* คนขี้ข้าชี้ช่องหาเงิน
* คนมั่งมีกินทานบ่ได้
* คนขี้ไฮ้อวดอ้างมั่งมี
* คนเป็นชีหาเงินรับจ้าง
* คนอวดอ้างย้องแต่โตดี
* เป็นอาจารย์หากินแต่เหล้า
* เป็นผู้เถ้าความฮู้บ่ถาม
* เป็นสมภารลูกวัดบ่ย้าน

* เป็นพ่อบ้านปากบ่เป็นธรรม
* ความฮู้มากการบาปบ่ยำ
* คนเฮียนธรรมอวดแต่ความเว้า
* เป็นผู้เถ้าขาดเมตตาจิต
* คนอยู่ใกล้ส่อเสียดชังกัน
* คนนินทาติเตียนชาวบ้าน
* คนขี้ย้านพาหมู่ตกใจ
* คนจังไฮพ่อแม่บ่เลี้ยง
* คนปากเกลี้ยงย้องแต่โตเอง
* คนนักเลงพาเมียทุกข์ไฮ้
* คนมักได้ขี้คร้านทำงาน
* คนเป็นกวานข่มเหงชาวบ้าน
* คนขี้คร้านหาฮีตคองธรรม
* คนบ่ยำพระสงฆเจ้า
* คนมักเว้าข่มเพิ่นยอโต
* คนโทโสอวดตนเก่งกล้า
* คนเป็นบ้าขนบาปใส่โต
* คนขี้ตั๋วหาศีลบ่ได้
* เถ้าแก่แล้วหลงโลภเมียสาว
* เถ้าหัวขาวมักเฝือนหาชู้
* เถ้าชู้หลู้นอนส้วมนำเมีย
* เถ้าซำเซียนำสาวส่ำน้อย
* เถ้ามักป้อยเอิ้นห่าเอิ้นหูง
* เถ้าหัวสูงศีลทานบ่สร้าง
* เถ้าฮ้างบ้านหาฮ่างหามี
* เถ้าอัปรีย์ฆ่าสัตว์กินเหล้า
* เถ้าว้ำเว้าตึกซ้อนตึกแห
* เถ้าตาแฉะวางหลานบ่ได้

* เถ้าคนใบ้ฮักเพิ่นซังโต
* เถ้าโมโหความตายบ่ฮู้
* เถ้าอุดอู้หาสร้างแต่เวร
* เถ้าทำเข็ญสอนแต่ผู้อื่น
* เถ้าย้านลื่นการไฮ่การสวน
* เถ้าชักชวนลูกหลานไปค้า
* เถ้าเก่งกล้าศีลห้าบ่มี
* เถ้าบ่ดีวันศีลเข้าป่า
* เถ้าใจบ้าฮักแต่ลูกหลาน
* เถ้าใจมารบุญโตบ่เว้า
* เถ้าเค้าเม้านั่งเฝ้าแต่เฮือน
* เถ้าบิดเบือนฟังธรรมบ่ได้
* เถ้าเห็นใกล้ภายหน้าบ่เหลียว
* เถ้าคันเคียวสามซาวว่าหนุ่ม (กาพย์ปู่)

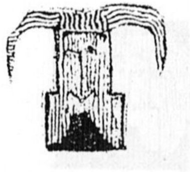

● ลักษณะผู้เถ้า ●

* แนวคนเถ้าใจเบาเคียดง่าย ใจดีท่อหมากฝ้ายใจฮ้ายท่อหมากตูม
* ลางเถ้าพุมพุมป้อยกลางคืนแต่ก่อนไก่ เอาแต่ความขี้ฮ้ายมาให้ลูกหลาน
* ลางเถ้าพาโลล้นโลภาโลบล่าย กินหลายกะด่าป้อยกินน้อยกะใส่เวร
* ลางเถ้าเป็นคนเถ้าหัวขาวจ่อนพ่อน ยังเล่าเหาะห่อนเหล้นชิงชู้สวากเสนห์
* ลางเถ้าเฮฮนดิ้นคือกระบวนสาวบ่าว กระดูกสิเข้าหม้อบ่ทันฮู้เมื่อคึง
* ลางเถ้าตึงโตได้ไปมาดิ้นด่าวด่าว ตาขุ่นปานน้ำเข้ากุมเว้าดั่งบ่าวสาว
* ลางเถ้าหัวขาวแล้วแอวกระแงนดากกะแอ่น ยังเล่าแหะแห่นเหล้นหลงเต้นบ่เบิ่งโต
* ลางเถ้าโสดาดิ้นหลงหลายเป็นตาหน่าย ลูกหลานห้าฮ่มไม้ใจเจ้าเฒ่าบ่เป็น
* ลางเถ้าเป็นคนเถ้าเอาแต่หลานไล่แต่ไก่ วัดวาบ่เข้าใกล้หันหน้าเข้าแต่ดง
* ลางเถ้าหลงลืมเถ้ามัวเมาว่ายังหนุ่ม แยงแว่นหัวยุ้มยุ้มกุมเอ้ตั้งแต่โต
* ลางเถ้าโมโหฮ้ายเหลือหลายตั้งแต่จ่ม บ่ทันคึดถี่ถ้วนกุมต้มตั้งแต่หลาน
* ลางเถ้าวาจาต้านคำใดตั้งแต่ด่า หน้าบ่ทันได้ล้างกุมป้อยตั้งแต่หลาน
* ลางเถ้าเป็นคนเถ้ากินกลอยป้อยเก่ง กินบอนปากแฮ่งฮ้อนดีฮ้ายบ่ฮ่ำเพิง
* ลางเถ้าเป็นคนช้าทำการบ่ทันเพิ่น บาดว่ายามเข้าส้วมแนวนั้นผัดลื่นเขา
* ลางเถ้าเป็นคนเถ้าศีลธรรมบ่ได้ฮ่ำ คล่ำแต่ใต้ท้องน้อยศีลห้าบ่คนิง
* ลางคนเป็นคนเถ้าหัวขาวจนปากฟ่าว ศีลธรรมบ่ได้เว้าเทียวเข้าตั้งแต่สวน (กาพย์ปู่)

● ลักษณะผู้เฒ่าอีกแบบหนึ่ง ●

* ผู้เถ้า
* ผู้โอ่
* ผู้โผ่ผู้ผา
* เถ้าหูติดฝา
* เถ้าตาติดใน
* เถ้าใจติดหม้อ (บ.)

● ลักษณะคนแก่ ●

* แก่หูหวาย
* แก่ดายดอก
* แก่หยอกหลาน
* แกหาญป่า
* แก่จาแห
* แก่แก้วแก่ขวด
* แก่แดดแก่ลม
* แก่สมสินสร้าง
* แก่อ้างตำรา
* แก่ทานศีลภาวนา (บ.)

● ลักษณะของผู้ชาย ●

* ผู้ชาย
* ผู้ซ่อน
* ถีกค้อนแม่ญิง (บ.)

● ลักษณะของผู้ชายอีกแบบหนึ่ง ●

* ผู้ชาย
* ผู้แช่
* แป๋อยู่แป๋กิน (บ.)

● ลักษณะของผู้หญิง ●

* ผู้ญิง
* ผู้ย่า
* กะต่าแขวนแอว (บ.)

• ลักษณะของผู้หญิงอีกแบบหนึ่ง •

* แม่ญิง
* แม่ยัง
* แม่กะซังก้นฮั่ว
* แม่ไขว่หน้าผัว
* แม่ขนคร้วลงล่าง
* แม่ย่างม้าเหาะ
* แม่เลาะขอบฮั้ว
* แม่กลั้วสงสาร

• ลักษณะของคนหัวล้าน •

* ล้านเดิ๋นเด๋อล้านเจ้าเงินหมื่น
* ล้านเดิ่นเด้อล้านตื่นสากมอง
* ล้านคิมมิมบังสิมสี้ม้า
* ล้านม้าก้าเมือบ้านสี้หมา
* ล้านแหมแขแป๋อุ่มแป๋เฟือย
* ล้านวนเวียนนกเขียนย่ำขี้ ล้านแบบนี้ขี้ถี่ความกิน (บ.)

● ลักษณะของคนหัวล้านอีกแบบหนึ่ง ●

* ล้านหน้าผากล้านยากล้านจน
* ล้านใบหูล้านถูล้านทั่ง
* ล้านคิมมิมบังสิมสี้ม้า
* หัวล้านแง่แพ้แม่จังหัน
* หัวล้านง่อนล้านอ่อนล้านแอ
* ล้านจอมขวัญล้านเจ้าเงินหมื่น
* ล้านดื่นดื้อล้านตื่นสากมอง
* ยกกะบองขึ้นสูยกกะบองขึ้น (บ.)

● นับจอกเหล้าแบบที่ ๑ ●

* จอกหนึ่งพอชิกริก
* จอกสองพอแซกแรก
* จอกสามพอแปลกความ
* จอกสี่หลงพี่หลงน้อง
* จอกห้าเห็นป้าว่าแม่นเมีย
* จอกหกชกปากพ่อเถ้า
* จอกเจ็ดแกล้มเป็ดแกล้มไก่
* จอกแปดฟ้อนตากแดดว่าแม่นฝนตกริน
* จอกเก้าเข้าอยู่เล้าคึดอยากขายเกวียนละบาทก็ขาย
* จอกสิบหลิบพุ้นหลิบพี้
* จอกสิบเอ็ดตึงลึงตึง (บ.)

● นับจอกเหล้าแบบที่ ๒ ●

* จอกหนึ่งเอ็นคอพึงบ่ทันปาก
* จอกสองเสียงกระชากผิดสำนวน
* จอกสามชวนพ่อเถ้าเป็นสหาย
* จอกสี่ชวนนายลงเป็นมิตร
* จอกห้าคิดอยากด่าเมียตน
* จอกหกเห็นคนมาฮ้องใส่
* จอกเจ็ดเหลียวเห็นไก่ว่าแม่นหมู
* จอกแปดใบหูแดงหน้าเคร่ง
* จอกเก้าเปร่งวาจาผู้ใดมาบ่ย้าน
* จอกสิบอ่านกอขอกอกา นอนกับหมาเกือขี้ฝุ่น จักว่าอุ่นบ่อุ่นตากแดดจนสาย พิษสุรามันหายเหื่อไคลไหลย้าว (บ.)

● นับจอกเหล้าแบบที่ ๓ ●

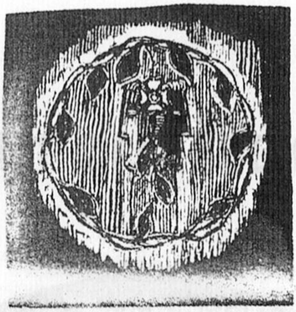
* จอกหนึ่งพุทธวาจา
* จอกสองหมากลางตลาด
* จอกสามผ้าขาดบ่ฮู้จักตัว
* จอกสี่เห็นเจ้าหัวว่าแม่นจัวน้อย
* จอกห้าเห็นขี้ข้อยว่าแม่นเมียโต
* จอกหกสายพังพานเพิ่นบ่พานโตพาน (บ.)

คำกลอนโบราณอีสาน

แนวนามเชื้อหอยนาตาต่ำ

ตาบ่สูงดั่งด้ามหอยขว้างบ่วงซะเล
เหมิดที่บุญคนเถ้าสกุลวงษ์ตกต่ำ
สมัยใหม่ปล้ำสกุลเค้าแตกกระเด็น

● คำกลอนโบราณอีสาน ●

* กุญชรช้างพลายสารเกิดอยู่ป่า ยังได้มาอยู่บ้านเมืองกว้างกล่อมขุน (ย่า)
* กุญชรช้างอัศดรคุณมาก ก็หากหายากแท้ทั้งค้ายบ่มี ส่วนว่ายูงยองฮิ้นฝูงไฮเฮือดไต่บ่ห่อนขี้ไฮ้หาได้คู่เฮือน (ย่า)
* กุญชรช้างแนวสูงศักดิ์ใหญ่ ตายย้อนมดแดงน้อยน้อยแนวนั้นก็หากมี โตก็ว่าโตดีแท้ภายเขาผัดแฮ่งยิ่ง โตว่าโตเลิศล้ำเขาพุ้นผัดลื่นโต (ย่า)
* กากับนกเค้าบ่เข้าฮ่อมแกวกัน หนูกับแมวบ่อยู่นำกันได้ หมีกับไม้ผันทนังค้อป่าจอนฟอนกับเห่าห้อมบ่มื้อสิถืกกัน (ย่า)
* กินแกงให้เจ้าซอมดูก้างคาคอสิจิ้มยาก ดูกหมูมันสิไปอยู่ค้างกินน้ำสิบ่ลง (ย่า)
* กินปลาอย่าได้กินไส้ตับไตปอดย่อ คันว่ากินฮอดท้องสิหนาวจ้อยจ่อยโซ ให้กินแต่โตโข้โหล้ตับไตไว้ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่นั้นกินได้คู่อัน (ย่า)
* กินข้ออ้อนผญาหลั่งไหลมา สิมีปัญญาเล็กลื่นคนทั้งค้าย (ย่า)
* เกิดเป็นคนให้เฮียนความฮู้ เฮ็ดซู้หลู้เขาบ่มียำ เฮ็ดซำงำเขาบ่มีย้าน ไปเที่ยวบ้านให้เบิ่งหนทาง คนตาฟางให้หลีกมันก่อน บ่อนผู้ใหญ่อย่าได้ไปแทน ของหวงแหนอย่าได้ไปต้อง ของพี่น้องอย่าได้ไปขอ (ย่า)
* ของใหม่หลายหลากล้นเพ็งทีปเทียมโพยม ก็ไป่ปุนปานของเก่าเดิมเดียวได้ (ป.)
* ของดีนี้คนทำยากยิ่ง ของขี้ฮ้ายทำได้ซู่วัน เงินคำแก้วของแพงหายาก เม็ดดินเม็ดทรายมีบ่แพ้ขนถิ้มบ่ถอง (ย่า)

* ของกินนี้ให้ซอมดูดมดูด คันหากเป็นโทษแล้ววางถิ้มอย่ากิน กินแกงให้เจ้าซอมดูก้างคาคอสิจิ้มยาก ลางเทือก้างหากคาหว่างแข้วไผสิจิ้มช่อยอวน (ย่า)
* ของบ่เป็นตาจ๋าอย่าจุ่มลงตัก ของบ่เป็นตากัดอย่ากินพวนท้อง ของบ่เป็นตาส้มอย่างมกินสิส้มปาก มันสิยากคอบท้องเทียวขี้ยั่งคืน (ย่า)
* ข้วมน้ำแล้วบ่ห่อนปลดขัว มีผัวแล้วอย่าลืมคุณพ่อแม่ (ป.)
* ขุดดินขึ้นเอาเสาลงใส่ ดินเก่าถมถากเข้าหลุมนั้นบ่เต็ม เครือหมากอึหมากฟักเต็มเทิงฮ้านผลยานลงมาย้อยยามย่าง ก็ยังแขวนอยู่ได้เครือนั้นบ่ขาดลง แม่มานกินยังเข้าวันละทะนานสองทะนานก็บ่อิ่ม แต่เป็นสาวจ้อยกินได้ดั่งกัน ขนตาขนคิ้วตัดแถแล้วยังยาวคือเก่า บ่ห่อนยาวลิ้นล้นไปได้ดั่งใด (ย่า)

* คนขาวนี่เหลียวไกลดูอาด
หยับเข้าใกล้บ่มีได้อ้ายก่ำกา (ป.)
* คันได้กินปลาแล้วอย่าลืมปูปะปล่อย
ลางเทื่อปลาขาดข้องยังสิได้ป่นปู (ย่า)

* คันว่าได้ขี่ช้างอย่าลืมหมู่หมูหมา ห่าขโมยมาลักสิเห่าหอนให้มันย้าน ลางเทือกวางฟานเต้นนำดงสิได้ไล่ คันมันได้ต่อนชิ้นยังสิโอ้อ่าวคุณ (ย่า)
* คันสิเอาะอ่อมจ้ำอย่าได้ใส่น้ำหลาย มันสิใสเจงเลงบ่เป็นตาจ้ำ (ย่า)
* คันหากมีสองแล้วบ่กลัวไผอย่าฟ้าวว่า บาดห่าเป็นฮ้างหม้ายสิมาโอ้ใส่เขา (ย่า)
* คันได้เป็นใหญ่แล้วอย่าลืมคุณพวกไพร่ คันหากไพร่บ่พร้อมสีหน้าบ่ฮุ่งเฮือง (ย่า)
* คันได้ขี่ม้าแล้วอย่ากั้งฮ่มแฮแถม ย้านเจ้าเพพังตกถึกตอตำต้อง (ย่า)
* คันหากได้นั่งบ้านเป็นเอกสูงศักดิ์ อย่าได้โวโวเสียงลื่นคนทังค้าย ชื่อว่าเป็นนายนี้ให้หวังดีดอมบ่าว คันหากบ่าวบ่พร้อมสิเสียหน้าบาดเดิน (บ.)
* คันเจ้าได้ขี่ช้างอย่าลืมหมู่งัวควาย มันหากคูณคนทางต่างกันคนก้ำ ช้างหากดียามเข้าสงครามได้ขี่ ดีเมื่อเข้าเขตห้องนครหลวงกว้างอาจอง (ย่า)
* คันเจ้าได้ขี่ช้างให้หาแย่งฮองหลัง คันบ่ยองแหย่งลงสิบ่สมทรงช้าง มันสิเสียศรีเศร้าเสียทรงช้างใหญ่ มันบ่โก๋บ่โก้เขาสิต้านกล่าวขวัญ (ย่า)

* คันเจ้าได้ขี่ช้างอย่าดังเบิดดังเหิน อย่าได้เสินเสินหัวแหย่งสิพานพาฮ้าย (ย่า)
* คันสิไปทางหน้าให้เหลียวหลังเบิ่งก่อน คันมะลูดทูดเท้าเซาถ้อนอย่าไป (ย่า)
* คันสิเทียวทางกว้างให้หาฮ่มบังหัว คันสิไปทางไกลไถ่ถงให้มีพร้อม คันสิเทียวทางเวิ้งหาทิงบั้งใหญ่ คันสิขึ้นต้นไม้ให้หาท้างปล่องลง (ย่า)
* คันสิถ่มน้ำลายให้หลิงดูปล่อง คันสินั่งย่องย้อให้เหลียวเบิ่งหว่างขา (ย่า)
* คันว่าฟันขวานค้างอย่าวางใจเถิงเลื่อย มันสิหลงบาดโย้ขวานสิเสี่ยวใส่มือ (ย่า)
* คันอยากได้คู่ซ้อนให้มีผู้ปรึกษา ให้ค่อยปรึกษาขุนหมู่พงษ์พันธุ์เชื้อ ให้ค่อยปรึกษาเถ้าขุนกวานพ่อแม่ คันเถ้าแก่บ่พร้อมเซาถ้อนอย่าเอา (ย่า)
* คันคากน้อยยังได้ฮบพระยาแถน ยังได้ครองนครขวางนั่งปองเป็นเจ้า (ย่า)
* คันบ่ออกจากบ้านบ่เห็นด่านแดนไกล คันบ่ไปหาเฮียนกะบ่มีความฮู้ (ย่า)
* คันแม่นมีความฮู้เต็มพุงเพียงปาก โตสอนโตบ่ได้ใผสิย้องว่าดี (ย่า)
* คันแม่นมีความฮู้พาโลเฮ็ดบ่แม่น ความฮู้ท่อแผ่นฟ้าเป็นบ้าท่อแผ่นดิน คือดั่งลิงเห็นแก้วมณีนิลหัวใส่ บาดได้มาแท้แท้ดมเหล้นดั่งเม็ดดิน คือดั่งคนบ่สมโส้งเสียทรงผู้ฉลาด คือดั่งคนขี้โม้บ่สมผ้าเพิ่นทาน (ย่า)
* คันว่าความเฮาเว้าขมในอย่าได้จ่ม ลางเทือขมขี้เพี้ยภายหน้าหากสิดี อย่าได้ติเตียนเว้าผักกระเดาขมขื่น บาดกินกับลาบก้อยสิหลงย้องว่าดี (ย่า)
* คำปากพ่อแม่นี้หนักเกิ่งธรณี ใผผู้ย่าแยงนบหากสิเฮืองเมือหน้า (ย่า)
* คึดต่อคนตายนี้บ่มีทางสิเห็นไง่ คือดังไฟมอดแล้วใผสิฮู้ปล่องไป (ย่า)
* คุดอยู่ไม้ยังได้ใส่พานคำ นอนิลยังได้อยู่โฮงเทียมท้าว (ย่า)
* นึกว่าตอคะยูงแล้วแมวสีสังมาโค่น คึดว่าไม้แก่นหล้อนสังมาปิ้นปงใบ (ป.)
* คึดว่าตอคะยูงแล้วสังมาเป็นไม้อ่อนเสียนอ กลายเกิดเป็นดอกกล้าเหลาหลิ้มถ่อยผญา แท้นอ (บ.)
* คันว่ากามคุณกลัวญิงใดชอบเชื่อกันนั้น ยังเล่าฟังพากย์ถ้อยมันนั้นฮ่ำคนิง (ส.)
* คึดต่อน้ำห้วยหน้าดีฮ้ายส่องบ่เห็น (ป.)
* ควายบ่กัมกินหญ้าแสนสิข่มกะเขาหัก หมูบ่กินฮำแสนสิติกะดังเว้อ (ป.)
* ค้อนฮ่ำไค้กลองฆ้องคาดยาม (ส)
* คันได้กินลาบก้อยอย่าลืมแจ่วแพวผัก กินพาเงินพาคำอย่าลืมกะเบียนฮ้าง (ป.)
* ค่อยอดค่อยเอื้อนมันสิได้ต่อนคำ (ป.)
* คาดสิได้บินมาคือนกเจ่า คาดสิบ่ได้บินเจ้ยเจิดหนี (ป.)

* เงาะฮูปฮ้ายยังได้กล่อมรจนา

ยังได้เป็นราชาซ่าลือทังค้าย (ย่า)

* เงินคำแก้วหายากนานพบ

ลางเทื่อมีในมือเปล่าแปนปานล้าง (ย่า)

* จวงจันทน์คู่ของหอมหายาก เชื้อเปลือกไม้หาได้คู่ยาม (ย่า)
* จวงจันทน์คู่ทะลอนหอมแต่มื้อใหม่ มื้อเก่ามาล่วงล้ำจันทน์คู่ก็เล่าเหย (ย่า)
* จวงจันทน์คู่ทะลอนหอมเหยกลิ่น แมงภู่เผิ้งชมชั้วชอบใจ (ย่า)
* จวงจันทน์คู่ทะลอนหอมแต่มื้อใหม่ บาดว่ากลั้วกลิ่นส้มชมแล้วก็เล่าเหย (ย่า)
* จุบุหน้าจันทร์เพ็ญสุทธะแจ่ม บาดว่ายัวรยาตรย้ายใจอ้ายสิขาดดอม (ป.)
* จอมปลวกอ้นขุดก่นเป็นโพน แม่นสิเป็นโพนสูงชั่วไกลเห็นแจ้ง คันบ่มีสาขาไม้ใบเขียวปกห่อ ก็บ่ดูอาจแท้โพนนั้นเปล่าแปน (ป.)
* ใจบ่ใสต่อน้ำแยงเงากะบ่ส่อง กบบ่เตือ้งต่อเทื่อมเห็นถ้ำกะว่าโพน (ป.)
* ชาตาคาดแห้งฝนตกรินกะบ่ชุ่ม ชาตาคาดแล้งแสนสิถ้วมกะไข่ผง (ป.)
* ชิ้นบ่เป็นต่อนย่างอย่าได้อ่าวจ่าแกง อย่าได้กุมเอาเกลือเอือบลงดูฮ้าย (ป.)
* ชาติที่มาลานี้ดวงหอมฮสห่วง ใผผู้เข้าชมได้ดมแล้วบ่อยากหนี (บ.)
* ชาติที่หมาเห็นเข้าในมือชิงสวบ ยามเมื่อกินอิ่มแล้วแสนที่เอิ้นกะแล่นหนี (บ.)
* ชาติที่แนวนามบังแปนตัวกาสิตอดกินแล้ว เฮ็ดให้เป็นสิ่งม้อนใยหุ้มห่อตัวหั้นถ้อน (บ.)
* ชาติที่ดวงหอมนี้บานดายแล้วเปล่าเป็นรือ ความคึดแมงภู่มีท่อฟ้าสิหมายเมี้ยนกระดูกดอม (บ.)
* ชาติที่ยามหนาวนี้ฝิงไฟหากสิอุ่นทรวงแล้ว เถิงฤดูฮ้อนมาฮอดแล้วกลายใกล้ก็เล่าควัน (บ.)
* ชื่อว่าสงสารซังกงเกวียนกำฮอบ เวรหากมาคอบแล้ววอนไหว้ก็บ่ฟัง (บ.)
* ชื่อว่าโลกีย์กว้างเมืองคนมันบ่เที่ยง มันหากเงี่ยงซ้อยง้อยคือค้อยตลิ่งของ ลางเทื่อศิษย์กลับได้เป็นครูสอนสั่งก็มี ลางเทื่อลูกออกก้นสอนฉ้อพ่อแม่คึง ลางเทื่อแนวเด็กน้อยสอนคนหัวด่อนก็มี ลางเทื่อลูกไพร่บ้านสอนท้าวบ่าวพระยาก็มี (บ.)
* ชื่อว่ากรรมเถิงแล้วจำใจจำจาก บ่มีใผแก่ทิ้นคืนได้โลกเฮา (บ.)

* ชื่อว่าความตายนี้แขวนคอทุกบาดย่าง ไผกะแขวนอ้อนต้อนเสมอด้ามดั่งเดียว (บ.)
* ชื่อว่าแนวกำพร้าหมูหมามันกะหน่าย กลายหน้าใกล้ชาวบ้านถ่มน้ำลาย (บ.)
* ชื่อว่าแนวความฮู้ในเฮือนหายาก คันบ่ออกจากบ้านบ่มีได้ท่อใย (บ.)
* ชื่อว่าเปิงเป็นแล้วจำใจจำจาก คันบ่พรากจากบ้านความฮู้บ่เฮือง (บ.)
* ชื่อว่าแนวความฮู้ศีลธรรมพระเจ้าใหญ่ คันแม่นเฮียนได้แล้วเป็นแก้วแก่นมโน (บ.)
* ชื่อว่าจันทร์เพ็งแจ้งบ่ปานแสงสุริเยศ แสงกระบองหมื่นเหล้มบ่ปานแจ้งแห่งเดือน คือดั่งแนวหลานหล้อนบ่ปูนปานเจ้าย่า เด็กน้อยฮู้ตั้งล้านบ่ปานเถ้าผู้เดียว (บ.)
* ชื่อว่าแนวเด็กน้อยตากอความคึดม่อ ได้กอขอข้อหล้อความเว้าผั้นอยู่ดาว (บ.)
* ชื่อวาคลองคูณค้ำไผทำเป็นประโยชน์ เถ้าแก่เด็กหนุ่มน้อยทำได้ก็ฮุ่งเฮือง (บ.)
* ชื่อว่าการยอย้องนินทาประจำโลก มีแต่ปู๋แต่ปู้สิหนีได้ฮ่อมใด (บ.)
* ชื่อว่าแนวความเว้าของคนมันเกินง่าย ได้เทิงหงายแลข้วมความเว้าบ่อยู่ความ เขาฮักเขากะย้องเขาซังเขากะว่า คือดั่งบักเค้าเม้าหมาเถ้าเห่าแต่เขา คันเฮาทำดีแล้วเขาซังก็ตามช่าง คันเฮาเฮ็ดแม่นแล้วเขาย้องกะช่างเขา เขาสิพากันท้วงทั่งเมืองบ่มีเงี่ยง เขาสิติดั้งค้ายขายหน้ากะบ่อาย (บ.)
* ชาติที่ยอเงิงไง้ขอนเห็นดูหลาก คันบ่เข็บกะงอดเงี้ยวงูฮ้ายหากมี (บ.)
* ชาติที่เกวียนแปลงแล้วดูงามทุกสิ่ง จริงแล้ว งัวหม่อมพระนางบ่แก่ให้สะเทินค้างอยู่เอง ดอกนา (บ.)
* ชาติที่ตัณหานี้พาโตตกต่ำมีดาย ลางเทื่อดับชาติซ้ำวายย้าวคอบญิงแท้ดาย (บ.)
* ชาติที่กาดำปีลงนทีล้างอาบ แม่นสินอนแช่น้ำสามมื้อกะบ่ขาว (บ.)
* เชื้อหมากต้องบ่ห่อนหล่นไกลกก แนวผมดกบ่ห่อนเป็นหัวล้าน (บ.)
* เชื้อชาติอ้อยบ่ห่อนเกิดเป็นเลา แซงตาเปาบ่ห่อนเป็นกอได้ (บ.)
* เชื้อชาติจ้องคันก่องกะยังหุบ บาดห่าชาตาหลุบหลูบลงคือจ้อง ยามเมื่อชาตาขึ้นขวางคือขอนกะเลยล่อง บาดสิล้มหยุมหญ้าบ่ฟัง (บ.)
* เชื้อชาติช้างหางยาวสนุกแกว่ง เชื้อไก่กุ้มหางก้อมแกว่งบ่คือ (บ.)
* ชายใดมีเมียแก้วการเฮือนเฮียงฮาบ ขุนใดอำนาจกล้าเมืองบ้านฮุ่งเฮือง (บ.)
* ญิงใดสมบูรณ์ด้วยเฮือนสามน้ำสี่ เป็นญิงดีเลิศล้ำสมควรแท้แม่เฮือน (บ.)
* ญิงบ่มีชายซ้อนญิงเกกางกาด เป็นดั่งฝากะตาดฮ้างกลางบ้านเกือกขี้ตม (บ.)
* เชื้อชาติแฮ้งกุยสาบกันเอง ปูสอนปูให้เดินตรงห่อนรือสิทำได้ (บ.)

* ญิงใดปากกล่าวต้านหัวก่อนบุญมี
บาคราญพบฮีบเอามาซ้อน (คำสอน)

* ญิงใดได้ผัวชมใจถ่อย
เป็นแต่กรรมก่อนพ้นโตสร้างตั้งแต่หลัง (คำสอน)

* ญิงใดสูงก่ำเกลี้ยงท้ายล่ามอกเหวอ ญิงนั้นงามพอควรให้ฮีบจาจงต้าน (คำสอน)

* ญิงใดได้ผัวขวัญผู้ประเสริฐ เป็นเพราะกำเนิดเบื้องบูฮานสร้างตั้งแต่หลัง (คำสอน)

* ญิงใดทำกินพร้อมพอเกลือทังปลาแดก เป็นข้าเพิ่นฮ้อยชั้นก็ควรให้ไถ่เอา (คำสอน)

* ญิงใดเอเลท้องปูมหลวงอุ้มบาตร ฮูปฮางฮ้ายบุญเจ้าหากมี (คำสอน)

* ญิงใดคอกลมป้องหางตาแดงสักสน้อย ญิงนั้นสุขลื่นล้นความฮ้ายบ่มี (คำสอน)

* ญิงใดยกย่างย้ายเสียงบาดตีนหนัก อย่าได้เอาเป็นเมียถ่อยคนควรเว้น (คำสอน)

* ญิงใดหน้าผากจ้อมผัวฮักแวนสนัด การเฮือนชานหากยังเฟือนฟ้าว (คำสอน)

* ญิงใดปากกล่าวต้านเสมอดั่งเสียงชาย บาคราญเอยอย่าเอามาซ้อน (คำสอน)

* ญิงใดเกษาเกลี้ยงดกดำเลิงแลบ ผิวบ่เศร้างามล้วนอยู่เลิง ชายใดได้อยู่ซ้อนเฮียงฮ่วมเป็นเมีย ยูท่างธรงความสุขนั่งปองเป็นเจ้า (คำสอน)

* ญิงใดย่างบาดกว้างตีนปวงธรณี ตัณหาในสงสารบ่อาจทันเทียมได (คำสอน)

* ญิงใดขนตาส้วยแหลมปลายยาวยิ่ง ญิงนั้นฮู้ขี้คร้านเข็นฝ้ายมักนอน (คำสอน)

* ญิงใดผมเป็นส้อยยอยหูเป็นปีก ญิงนั้นทุกข์แต่น้อยเถิงเถ้าอยู่เลิง (คำสอน)

* ญิงใดเป็นปานก้ำกกขาดูหลาก ญิงนั้นใผกล่าวต้านโอมได้โชคมัน (คำสอน)

* ญิงใดจินจิกเกล้าผมแดงหน้าผาก ญิงฮูปนั้นแฮงม้างศาสนา (คำสอน)

* ญิงใดโขโมหน้าคือชายสักสาด ญิงนั้นใจโลภเลี้ยวมีชู้จากผัว (คำสอน)

* ญิงใดปลายมือดั้วดกดำซ้ำใหญ่ ญิงนั้นทุกข์บ่มั่วบาท้าวอย่าเอา (คำสอน)

* ญิงใดนมตุ่มตั้งขี้แมงวันจับอยู่ เป็นข้อยเพิ่นฮ้อยชั้นควรให้ไถ่เอา (คำสอน)

* ญิงใดบังแคงส้วยคิ้วก่องกวมตา หัวนมมีปานดำแมนญิงมีบุญแท้ ชายใดโอมเอาได้เป็นเมียโชคใหญ่ ดีประเสริฐแท้เมือหน้าฮุ่งเฮือง (คำสอน)

* ญิงใดไปมาก้มคุมมุมลงต่ำ อายุน้อยบาท้าวอย่าเอา (คำสอน)

* ญิงใดผมเขินเหี้ยนแปนหูเสียเปล่า แม่นหากงามยิ่งย้อยมันนั้นบ่ดี (คำสอน)
* ญิงใดเล็บมือส้วยแดงงามผิวอ่อน เป็นข้อยเพิ่นฮ้อยชั้นควรให้ไถ่เอา (คำสอน)
* ญิงใดฝาตีนกว้างกกขาทีมปังแค่งใหญ่ ญิงนั้นแม่นว่าเป็นข้อยข้าสอนได้กะบ่ฟัง (คำสอน)
* ญิงใดบาทาเท้าหลังตีนคือหลังเต่า ญิงนั้นใจซื่อแท้ประสงค์ตั้งต่อผัว (คำสอน)
* ญิงใดผมถอยขึ้นเมือเทิงล้านแง่ ญิงนั้นทุกข์เท้าเถ้าควรเว้นหลีกไกล (คำสอน)
* ญิงใดตาเบือนซ้ายหัวแผดเสียงดัง บาคราญเอยอย่าเอามาซ้อน (คำสอน)
* ญิงใดหน้าผากกว้างดังใหญ่โขโม ญิงนั้นเป็นคนขวางอย่าเอามาซ้อน (คำสอน)
* ญิงใดนมย้านเท้าลงเถิงท้องหย่อน ญิงนั้นบุญมากล้นควรให้ไถ่เอา (คำสอน)
* ญิงใดนมสีเต้าเชื้อชาตินามหมา มันนั้นพาลพาโลอย่าเอามาซ้อน (คำสอน)
* ญิงใดเบียเยียหน้าสมสถานเว้าบ่ม่วน มันหากใจถ่อยฮ้ายเสมอด้ามดั่งหมา (คำสอน)
* ญิงใดปากกล่าวต้านขังอยู่ในคอ อย่าได้เอาเป็นเมียบดีพาฮ้าย (คำสอน)
* ญิงใดโยนีส้วยคือปลีกล้วยอ่อน ญิงนั้นสุขลื่นล้นบุญเจ้าหากมี (คำสอน)
* ญิงใดสบเบื้องซ้ายขี้แมงวันจับอยู่ สมบัติมีมากล้นคูณค้ำต่อผัว (คำสอน)
* ญิงใดแขนกลมส้วยขาวเหลืองผิวผ่อง ชายใดได้อยู่ซ้อนปานกั้งฮ่มแดง (คำสอน)
* ญิงใดมือปุ้มข้อแขนขากกิ่ว ญิงนั้นทุกข์เท้าเถ้าถือกระเบื้องคั่วขอ (คำสอน)
* ญิงใดคอกลมปล้องเอิ้กหวาคิ้วก่อง ญิงนั้นเลี้ยงลูกเต้าหลายล้นเอนกนอง (คำสอน)
* ญิงใดปากกล่าวต้านแกมหัวเสียงม่วน ญิงนั้นลลาภล้นความฮ้ายบ่มี (คำสอน)
* ญิงใดจารจาต้านเว้าม่วนหวานหู ตาหลิงแลเหลือกดูขวาซ้าย คอกลมปล้องคีงบาง คิ้วก่อง ญิงนั้นควรค่าล้านคำฮ้อยให้ไถ่เอา (คำสอน)
* ญิงใดตีนมือส้วยขาวเหลือต่ำเกิ่ง ญิงนั้นฮู้แต่งตั้งการย้าวแม่เฮือน (คำสอน)
* ญิงใดใบหูเหี้ยนหน้ามนสักสน่อย แม่นว่าเป็นแม่ค้าพอได้สืบทีน (คำสอน)
* ญิงใดผมดำเหลื้อมเสมอดั่งหางยูง ใผผู้ได้อยู่ซ้อนเป็นเจ้าเศรษฐี (คำสอน)
* ญิงใดมุดหลุดส้วยเอิ๊กหวาตะโพกใหญ่ ญิงนั้นทุกข์เท่าเถ้าความไฮ้แล่นเถิง (คำสอน)
* ญิงใดทันตาแข้วขาวเจิงพ้นออก แม่นว่าเลี้ยงลูกเต้ามีได้ใหญ่สูง (คำสอน)
* ญิงใดขัวมัวหน้าไกวแขนกับเกี่ยว ญิงนั้นทุกข์เท่าเถ้าถือกระเบื้องคั่วขอ (คำสอน)
* ญิงใดสบดำปี้ดั่งหมากมอนสุก ญิงนั้นตัณหาในสงสารบ่อาจทันเทียมได้ (คำสอน)
* ญิงใดคีงกลมส้วยด่ำแดงแอวกิ่ว ญิงฮูปนั้นงานบ้านบ่ทำ (คำสอน)
* ญิงใดก้นแอ้งแถ้งแงนเบิดคืนหลัง ดังโขโมคือยักษ์ย่างแพนแงนก้น ญิงนั้นจนเถิงเถ้า ใจเบาเคียดง่าย อย่าได้หมายอยู่ซ้อนเมือหน้าบ่ดี (คำสอน)
* ญิงใดปากกล่าวต้านเว้าแผดเสียงแข็ง เจ้าอย่าเอาเป็นเมียบ่ดีพาฮ้าย (คำสอน)

* ดงหลวงนี้พึงคณาเนื้อแกว่น
นกหากชมชื่นด้วยลำไม้ฮ่มงาม (บ.)

* เดินเดียวดั้นประสงค์หาน้องอุ่น
ค้นมาพบนาฏน้องใจสลั้งวั่งเว (บ.)

* เด็กน้อยมีความฮู้สองสามความมันกะอ่ง ผู้ใหญ่ฮู้ตั้งล้านกะอำไว้บ่ไข (บ.)
* เด็กน้อยมีเงินเฟื้องสองไพก็อยากอวด ผู้ใหญ่มีตั้งตื้อกะถือไว้บ่อวดใผ (บ.)
* เด็กน้อยได้ยินเสียงแมวฮ้องกลางเฮือนกะตับสั่น เสือโคร่งมีหมื่นชั้นคนเถ้ากะบ่กลัว (บ.)
* ได้เมียผู้ดีปานได้แก้วคูณล่าง ได้เมียผู้ช่างปานได้แก้วคูณเฮือน ได้เมียผู้บิดเบียนปานกุมหมูในคอก ได้เมียผู้ผอกปานได้แก่ไม้ทางปลาย (กาพย์ปู่)
* ได้เมียผู้ดีปานสบไถขาง เมียเป็นนางผัวนุ่งผ้าใหม่ นาแฮงใหญ่กล้าซ้ำแฮ่งเหลือ (กาพย์ปู่)
* ดงหลวงบ่ห่อนขาดเผิ้ง ดงเสอเพอบ่ห่อนขาดหมากแน่ง ดงแสนกวางบ่ห่อนขาดอีเก้งหมีเหม้นบ่างชะนี (ผาแดง)
* ตมติดเอาตมล้างแกมกันให้มันค่อง น้ำติดเอาน้ำล้างแถมซ้ำตื่มผู้ดี (บ.)
* ตัณหาฮักลูกเป็นดั่งเชือกผูกคอ ตัณหาฮักเมียเป็นดั่งปอผูกศอก ตัณหาฮักเข้าของเป็นดั่งปอกสุบตีน ตัณหาทั้งสามอันนี้มาขีนให้เป็นเชือก ให้กลิ้งเกลือกอยู่ในวัฏฏสงสาร (มัทรี)
* ไถนาแล้วอย่าลืมควายกับแอก บาดห่าเข้าบาทพ้อมยังสิโอ่อ่าวเถิง (บ.)
* เถิงระดูเดือนห้าเมษาฮ้อนเฮ่ง บ่มีหนาวมีแต่ฮ้อนไฟไหม้ลวกลน (บ.)
* ถากให้เกลี้ยงเหลาตื่มเติมดู แล้วจิ่งลงลายสลักตื่มเติมงามย้อง (บ.)
* ถากไม้บ่มีเหลี่ยมเค้า แสนสิเกลี้ยงกะบ่งาม (บ.)
* เถิงยามค่ำอย่านั่งหนทาง ยามกลางคืนอย่าเข้าเที่ยวบ้าน เข้าเถื่อนกว้างเลี้ยงหมู่หมูหมา (บ.)
* ทุกข์ยากฮ้ายเขาะขอดแลงงาย อย่าได้ลืมความสัตย์เที่ยงจริงจำหมั้น (บ.)
* ทำการสร้างอันใดให้ฮิ่นตรองถ้อน อย่าได้เห็นแก่ใกล้กินกล้วยโหม่มเสีย (บ.)

* ทางหลายเส้นตามใจสิเลือกได่ มักเส้นโค้งโงเงี้ยวก็หากมี (บ.)
* เทียวทางพ้อพอใจจอดแว่ คือสิหายโศกฮ้อนสบายบ้างแบ่งเบา (บ.)
* ทานบ่มีใจตั้งสิหวังปองเป็นประโยชน์ใดเด หวังประโยชน์แต่บ่ทานทอดให้บุญสิได้ฮ่อมใด (บ.)
* ทำทานบ่มีศีลพร้อมผลบุญบ่เฮืองฮุ่ง มีศีลคันบ่คิดละเว้นสิเป็นได้ดังใด (บ.)
* ทำทานผัวเมียบ่พร้อมผลบุญบ่เต็มส่วน บุญคันบ่เพียรก่อสร้างสิหมายได้ดั่งใด (บ.)
* ทำทานบ่ปรารถนาตั้งสิเอาหยังเป็นที่เพิ่ง มีแต่ปรารถนาบุญบ่ได้สร้างไว้สิไปได้ฮ่อมใด (บ.)
* ทำตนให้คือสักกุณานกเจ่า บาดหาบินผ่านฟ้าขาวแจ้งจังเห็น (บ.)
* ทางหลวงกว้างสังมาเทียวตั้งแต่ขอก หมกปลาแดกตั้งใจโก้สังมาจ้ำตั้งแต่ตอง (บ.)
* ไทไกลนี้เจงเลงน้ำแจ่วข่า บ่ท่อใสติ้งหลิ้งไทใกล้น้ำแจ่วขิง (บ.)
* เทียวทางท่งแดดวอน เทียวทางดอนแดดไหม้ ถกขาไวไวให้ฮีบฟ้าวหาฮ่ม (บ.)
* เทียวทางเวิ้งเหิงหลายมันสิค่ำ มัวแต่กินหมากหว้ามันสิช้าค่ำทาง (บ.)
* เทียวทางบ่สุดเส้นอย่าถอยหลังให้เขาเหยียบ ตายขอให้ตายหน้าพุ่นเขาจั่งย้องว่าหาญ (ป.)
* เทียวทางไกลเหลียวหลังเหลียวหน้า ฟ้าแฮ่งฮ้องน้องแฮ่งคาแอว (ป.)

* แนวนามช้างพลายสารเผือกผ่อง
มันหากเกิดอยู่ห้องดงด้าวด่านไพร (บ.)

* แนวเสือเถ้าจำศีลอย่าฟ้าวเชื่อ
ลางเทื่อเห็นหมู่เนื้อศีลสิม้างแตกกระเด็น (บ.)

* แนวนามเชื้อหนูชิงชาติชั่ว เชื้อชาติส้มชมได้กลิ่นบ่หอม (บ.)
* แนวนามเชื้อหอยนาหน้าต่ำ ตาบ่สูงดั่งด้ามหอยหว้างบ่วงชะเล เหมิดที่บุญคนเถ้าสกุลวงษ์ตกต่ำ สมัยใหม่ปล้ำสกุลเค้าแตกกระเด็น คึดบ่ตามคลองเถ้าบูฮานเฮาลำบาก มันสิทุกข์ยากฮ้อนทอนท้อบ่ดี (บ.)
* นาวาล้ำลำงามดูอาจ คันบ่พายถ่อเท้าบ่มีได้แล่นไป (บ.)

* นอนิลแก้วพิฑูรย์ธรรมราช ควรค่าซื้ออย่าถือได้ล่วงเอา (บ.)
* หนักหนาโฮมแฮงพร้อมหลายคนหากเบาแบ่ง หนักคิดวางบ่ได้จมปิ้งหน่วงเลย (บ.)
* นกบ่ยินดีด้วยรุกโขบ่มีฮ่ม สาบ่มีดอกไม้คณาเนื้อบ่สงวน (บ.)
* แนนบ่เคยนำห้อยแสนสิออยกะยินยาก บุญบ่เคยประกอบแก้วแสนสิให้ก็ใช่หัว (บ.)
* แนวก้าพร้ามหาชนดูหมิ่น ชื่อว่าลูกก้าพร้าเขาย้านแก่มกิน (บ.)
* หนึ้งเข้าใหม่หอมฮ่วยมาดัง ระวังเดอเข้ากูสิเอาเหมิดก่อง (บ.)
* แนวนามเชื้อสิงดงปล้องห่าง พิษบ่ฮ้อนกลายใกล้เพิ่นบ่กลัว (ป.)
* แนวนามเชื้อทำทานปล้องถี่ คันได้ตอดพี่น้องบ่ทันได้สั่งใผ (ป.)
* นกกะแดดเด้าหากินไกลเขต เขตเพินอย่าสิเข้าให้มาเด้าอยู่เขตโต (ป.)
* นกเขาเปิดเข้า นกกาเวาเปิดไข่ นกใส่เปิดด้วง โงเงี่ยวตอดโกน (ป.)
* แนวนามไม้จวงจันทน์หายาก มันหากหลายแต่ไม้ลำสิใช้บ่มี (บ.)
* แนวตึกแหหวังเอาปลา เฮ็ดนาหวังเอาเข้า ฟันโพนปลูกหมากถั่ว เอาผัวเอาเมีย หวังลูกเต้าแทนเชื้อสืบแนว (บ.)
* แนวนามเชื้อปาปังทำง่าย บาปอยู่ใกล้บุญนั้นอยู่ไกล (บ.)
* แนวมันมีหมากเขือหำม้า บ่มีผู้กล้ามันเกิดมาเอง (บ.)
* แนวผู้ฮ้ายลี้อยู่คือกบ เห็นคนมาหลุบลิลุลงลี้ (บ.)
* นกเขาเข้าอยู่ตุ้มเหงาง่วมทนทุกข์ แม่นสิงอยคอนเงินคอนคำก็บ่ลืมคอนไม้ (บ.)
* นกหนูบ่หอนหนีไกลห้วยหากินไกลถิ่น ควายบ่หอนหนีบวกน้ำกินหั้นพร้านอน (บ.)

* บ่ทันได้ต่อนชิ้นอย่าฟ้าวอ่าวหาแกง
กินบ่ทันลงคออย่าจาคำสิแค้น
กินเหมิดแล้ว ภายลุนอย่าได้จม
บาดห่าลงฮอดท้องแสนสิฮ้องกะบ่คืนได้แล้ว (บ.)

* บ่ได้พาโลล้นท่านาหลายทง คิดต่อเจ้าตังหลังนาเฮือทงเดียว นี้แล้ว (บ.)
* บาดยามเป็นสาวจ้อยควายตมบ่อยากขี่ บาดว่าได้ลูกน้อยบายขี้ก่อนงาย (บ.)

* เบเบฮ้องงัวเฮาอย่าฟ้าวว่า ลางเทื่อเสือโคร่งเขียวสิกินเจ้ามอดชีวัง (บ.)
* **บ้านข้อยพุ้นบ่อีดบ่**อยาก ปวดท้องขี้ไปงอยหลังเต่า หักไม้แก้งไปถืกขากวาง **ซวงมือ**ไปถืกหางเหนอ้ม ก้มลอดฮั้วหมากถั่วแทงตา มีนตาขึ้นหน้าผาสีดาหล่นใส่ นั่งย่องย้อเครือกล้วยทั่งหัว (บ.)
* **บ้านข้อยพุ้นดินดำน้ำชุ่ม ปลากุ่มบ้อนคือแข้แกว่งหาง ปลานางบ้อนคือขางฟ้าลั่น จักจั่นฮ้องคือฆ้องลั่นยาม** (บ.)
* บ้านข้อยพุ้นบ่อีดบ่อยาก ปลาปากโตท่อหัวเฮือ ปลาเสือโตท่อหัวช้าง ปลาขี้ช้างโตสั้นค่าวา (บ.)
* บ้านข้อนพุ้นบ่อีดบ่อยาก ถากเปลือกไม้มาป่นตางปลา ถากเปลือกสีดามากินตางเข้า ถากเปลือกสาเหล้ามากินตางเกลือ (บ.)
* โบราณเพิ่นว่าไว้ฝากไข่ไว้นำกา ฝากปลาไว้นำหมาขี้เฮื้อนมันสิม้ามเมื่อใด (บ.)
* บวยบ่มีด้ามสิเสียทรงทั้งวาด เขาสิเอิ้นกะโป๋หมากพร้าวบ่มีเอิ้นว่าบวย (ย่า)
* บุญมีแล้วแนวดีป้องใส่ บุญบ่ได้แนวฮ้ายแล่นโฮม (บ.)
* บัณฑิตล้ำทรงธรรมทัดเที่ยง ก็หากหายากแท้ในพื้นแผ่นดิน บาดว่าคนชั่วซ้าหีนะโหดแนวพาล มันหากมีมูลมองทั่วแดนดินด้าว (ย่า)
* บุญแบ่งชั้นปั้นป่อนมาพบ บารมีภายหลังจึงได้เวียนมาพ้อ (บ.)
* บุญมีได้เป็นนายใช้เพิ่น คันว่าบุญบ่ให้เขาสิใช้ตั้งแต่เฮา (ย่า)
* บุญมีได้เป็นนายให้เขาเพิ่ง คันว่าบุญบ่พร้อมแสนสิดินก็เปล่าดาย คอยแต่บุญมาค้ำบ่ทำการมันบ่แม่น คอยแต่บุญส่งให้มันสิได้ฮ่อมใด คือดั่งเฮามีเข้าบ่เอากินมันบ่อิ่ม มีลาบคันบ่เอาเข้าคุ้ยทางท้องบ่ห่อนเต็ม (ย่า)
* บุญบาปนี้เป็นคู่คือเงา เงานั้นไปตามเฮาซู่วันบ่มีเว้น คันว่าเฮาพาเหล้นพามันเต้นแล่น พามันแอะแอ่นฟ้อนเงานั้นกะแอ่นนำ คันเฮานั่งย่องย้อเงาก็นั่งลงตามยามเฮาเอนหลังนอนก็อ่อนลงนอนด้วย คันเฮาโตนลงห้วยภูผาหลายหลั่น ขึ้นต้นไม้ผาล้านด่านเขา เงาก็ติดตามเกี้ยวเกาะเกี่ยวพันธนัง บ่ได้มียามเหินห่างไกลกันได้ อันนี้ฉันใดแท้ทั้งสองบุญบาป มันหากติดต่อก้นตามส้นผู้ทำ (ย่า)
* **บัวอาศัยเซิ่งน้ำปลาเพิ่งวังตม** ไพร่กับนายเพิ่งกันโดยด้าม อันว่าเสือสางช้าง **กวางฟาน**อาศัยป่า ป่าอาศัยสิ่งฮ้ายหนาแน่นมืดมุ่ง เฮาอาศัยเพิ่งบ้านบ้านกะเพิ่ง **บุญเฮา** คันเฮาหากหนีเสียสิเกิดเป็นดงไม้ คันเฮาหนีไกลบ้านเฮือนซานสิเป็นป่า

บ้านสิเป็นเหล่าเฮือเครือเกี้ยวมีดมุง เฮาอาศัยพวกพ้องน้องนุ่งสหายเกลอ เขาก็อาศัยเฮาจิ่งเป็นเมืองบ้าน คนหากอาศัยด้วยดอมคนเป็นหมู่ บ่มีใผอยู่ยั้งทอนท้อผู้เดียว ได้แล้ว (ย่า)

* บวชแต่น้อยบ่ฮู้แห่งคลองคหัสถ์ ผัดแต่ในคลองธรรมบ่อวดโตกะพอใช้ (ป.)
* บวชแต่น้อยบ่เห็นฮอยหมูแม่ เห็นแต่บักโล้งโค้งหมูผู้หนวดยาว (ป.)
* บุญหัวบ่เคยได้สังวาลย์คำพระยานาค ขี้ดินดากติดหัวแต่น้อยหลงเอิ้นว่าหอน (ป.)
* บ้านเมืองข้อนขุนกวาดยาดไพร่ เมืองขวาได้ไก่โจ้น เมืองซ้ายได้ไก่ยอง เมืองซองได้ไก่แจ้ คราวนี้แพ้ไพร่เมือง (บ.)
* ป๋าสวนอัมหนีไปชมหม้อปลาแดก ป๋าเล้าเข้าไว้หนีไปซ้นป่ากลอย (บ.)
* ปลาอยู่น้ำบ่ห่อนขึ้นเทิงบก มันหากอาศัยเนาอยู่นอนในน้ำ (บ.)
* ปลาบ่ยินดีด้วยชลธาร์เขินขาด หงษ์หากชมชื่นเต้าสะพังด้วยดอกบัว (บ.)
* เป็นชายก็ให้เป็นชายแท้อย่าแกมหินแฮ่ ทรายก็ทรายแท้แท้ตมนั้นอย่ามี (ย่า)
* ญิงกะเป็นญิงแท้อย่าเป็นญิงมักง่าย ยิงกะยิงแท้แท้แนแล้วจั่งยิง อย่าได้ยิงเสียถิ้มยิงเสียดายเปล่า ให้หาหน้องแต้มเสียแล้วจั่งค่อยยิง (ย่า)
* ปุนปันให้พอดีก้ำเกิ่ง อย่าได้หนักเพิ่นพุ้นเบาพี้บาปสิกิน (ย่า)
* แปลงขัวข้วมสะเภาทองเทียวท่อง หมายจักเป็นพี่น้องเทียวยื้อย่องยาม (บ.)
* เป็นวังขอให้เป็นวังแท้ อย่าได้มีขอนขว้างขวางวังตันฮ่อง (ย่า)
* เป็ดไก่ยังฮู้หาเหยื่อป้อนเลี้ยงคาบชิวังโต ส่วนว่าเฮาเป็นคนอย่าสิดูดายดู้ (ย่า)
* เป็นญิงนี้เอาผัวหาง่ายจริงรือ เอาบ่ดีสิเป็นเคราะห์ฮ้ายเขิญเข้าฮ่วมเฮือน (ย่า)
* เป็นน่าอิดูเด่สงสารกลับก่าย ความตายกลับต่าวปิ้นเลิงพ้อโลกเป็น (ย่า)
* ปลาดุกปิ้งเต็มไฟบ่อยาก สังมากะดั้นดิ้นกินเข้าบ่ายเกลือ (บ.)
* เป็นญิงนี้ทำตนให้มันค่อง ตีนผมให้ล่ำเกลี้ยงตีนซิ่นให้ล่ำเพียง ตั้งแต่นางเมืองฟ้าเทวดาผู้ประเสริฐ เพิ่นกะยังนุ่งซิ่นบ่แปรปลิ้นดั่งเฮา นั่นเด (บ.)
* ใผผู้พาโลล้นโลภามักมาก โลภลื่นล้นเมื่อหน้าบ่ดี (บ.)
* ใผอย่าขันอาสาเลี้ยงแนวซะนีฮูปฮ่าง มันหากเคียวบ่เศร้าผองเท้ากระดูกกองหั้นแล้ว (บ.)
* ใผสิหลิงเห็นไส้หัวใจคนใหญ่ ลางเทื่อฝังเกี่ยวไว้ในหั้นหมื่นดวง บ่ฮู้ (บ.)
* ใผสิเหลียวเห็นไส้ตับไตนกขี้ถี่ มันหากฮ้องพืบพึ้งใจเลี้ยวใส่กะปู บ่ฮู้ (บ.)

* ผีสางฮ้ายผกจอบกินหวาน บ่ท่อคนเฮาหลอนหลอกกินกันแท้ (บ.)
* ผัวเมียนี้คนเดียวโดยฮีต สุขทุกข์ยังฮ่วมย้าวถนอมตุ้มต่อมกัน (บ.)
* ผู้เพิ่นหนีไปค้าทางไกลยังฮู้ข่าว คันบ่กลับต่าวบ้านยังได้ข่าวสาร อันว่าการตายนี้บ่มีทางสิเห็นไง่ จักว่าตกเขตก้ำเหนือใต้ฝ่ายใด จักว่าไปดีฮ้ายทางใดบ่เห็นกลิ่น ฝูงหมู่ญาติพี่น้องเฮไห้ฮ่ำหา (ย่า)
* ใผหากคองคอยถ้าคนตายว่าสิต่าว คือดั่งดาวอยู่ฟ้าคอยได้กะบ่มา (บ.)
* ใผหากคองคอยถ้าคนตายว่าสิเกิด มีแต่ตายแล้วจ้อยตายแล้วบ่ห่อนคืนได้แล้ว (บ.)
* ผู้ใหญ่เจ็บในเนื้อตนโตกะพออยู่ เด็กน้อยปวดท้องขี้หูชี้แล่นทั่วเฮือน (บ.)
* ผักหมเหี้ยนฮิมทางอย่าฟ้าวเหยียบย่ำ บาดมันถอดยอดดั้วยังสิได้ก่ายเกิน (บ.)
* ผู้สาวได้ผัวเถ้าบุญเลาสร้างแต่เก่า ผู้บ่าวได้แม่ฮ้างบุญสร้างแต่หลัง (บ.)
* ฝนตกหั้งไหลโฮมแต่นาขุ่ม บาดนาโตใกล้ฟ้าฝนเท้งผัดแล่นกลาย (บ.)
* ฝนตกหั้งไหลโฮมโคกเท้อเล้อ บ่อนใดสูงเจ้อเก้อโฮมหั้งน่าหน่ายฝน (บ.)

* พรที่พระอำนวยให้เทียระฆาเท้าชั่ว
ควรที่นบนอบน้อมถนอมไหว้ซู่วัน (บ.)
* พระเวสเจ้าน้อยนาฏมทีนาง
ยังได้หนีพาราจากนครคราวเย็น ไปอยู่ดงแดนด้าว
ไพรสณฑ์แถวเถื่อน มีแต่ทุกข์ยากเยือนบ่เคยพ้อพบเห็น (ย่า)

* พงษ์พันธุ์เชื้อตายายพ่อแม่ ควรที่นบนอบไหว้ยอไว้ที่สูง ผลาบุญมาค้ำแนมนำยู้ส่ง ปรารถนาอันใดคงสิลุลาภได้โดยด้ามดั่งประสงค์ (ย่า)
* ฟังความส้มสิเสียเกลือมื้อห้าห่อ ฟังความสับส่อเว้าสิเสียเจ้าผู้ฮักแพง (ป.)
* ไฟบ่ไหม้เฮือนใผกะพออยู่ (บ.)
* มณีโชติแก้วมหานิลดวงประเสริฐ บ่มีค่าห่อหุ้มมณีแก้วก็เลาจาง (ย่า)
* มันหากเหลือแฮงแล้วปลาบินยามเดือนสี่ เงี่ยงกะหลุ้ยคุยกะล้มปานนั้นว่าบบิน
* มือห้านิ้วยาวสั้นต่างกัน (ป.)
* แม่นสิบินเทิงฟ้าเวหากะตามช่าง แม่นสิหออยู่ฟ้ากะลงม้วนแผ่นดิน (บ.)
* มีไหมบ่มีครั่งย้อมเป็นป่านชาวกะเลิง ด่าบ่แดงพอกะเทินส่วนสิเสียเชิงผ้า (ย่า)

* มีไหมบ่มีครั่งย้อมมันบ่ห่อนแดงเอง คันบ่หาฟืมฟัดต่ำทอบ่มีแล้ว (ย่า)
* มีไหมบ่มีเข็มฮ้อยสิเอาหยังหยิบแส่ว มีเข็มคันไหมบ่ฮ้อยก้นสิสนได้ฮ่อมใด (ย่า)
* มีปลาบ่มีหม้อสิเอาหยังมาต้มอ่อม หม้อนั้นคันช่างเขาบ่ปั้นบ่มีได้อ่อมแกง (ย่า)
* มีจองบ่มีด้ามสิเป็นบ่วงตักแกง บุงบ่มีสายสิเป็นทอยาฮ้าง เหล็กไนบ่มีหลาแล้วสิกลายเป็นเหล็กส่วน มีผัวบ่มีลูกเต้าเขาสิเอิ้นแม่หมัน มีครรภ์บ่มีผัวซ้อนมานทางเขาสิว่า มีลูกมีย้อนชู้เขาสิเฮ้องใส่ทาง (ย่า)
* มีผมบ่มีหวีป้องสิเป็นฮังนกเป็ดป่อง มีปากบ่มีแข้วพร้อมคางสิเจ้ยเจิดดัง (ย่า)
* มีวังบ่มีขอนขว้างพรานแหเขาสิหว่าน มีเฮือนบ่มีพ่อย้าวโจรสิเข้าลักของ มีกลองบ่มีหนังหุ้มสิเป็นฮางผักบั่ว มีหัวผมบ่พร้อมเขาสิเอิ้นเดิ่นเหา มีเกวียนบ่มีงัวพร้อมสิเอาหยังมาแก่เกวียนนอ คันบ่มีไม้ค้ำหัวสิจ้ำใส่ดิน (ย่า)
* มีหมาขาห้านมีแมวขาเด่ มีหมูปากเว้อมีม้าปากเหวอ มีควายเขาง้องมีงัวเขาแง่ม (ย่า)
* มีเฮือนบ่มีค้าวสิเอากอนไปพาดใสนอ มีค้าวบ่มีตอกมัดไว้สิไปหมั้นบ่อนใด มีเฮือนบ่มีฝาแอ้มลมมาสิหนาวหน่วง ยามหนาวบ่มีผ้าตุ้มสิไปเอ้าอุ่นบ่อนใด มีเฮือนบ่มุงหญ้าฝนตกมามันสิฮั่ว มุงหญ้าคันบ่มีตอกกิ้วสิไปหมั้นบ่อนใด (ย่า)
* โมโหโทโสนี้พาโตตกต่ำ ให้ค่อยคึดปากต้านคำค้อยให้ม่วนหู (บ.)
* มีเงินบ่มีคำห้อยแสนสิออยกะบ่อยู่ มีคำคันบ่มีอิ่งอ้อยออยโอ้กะบ่ฟัง (บ.)
* ยูงยางไม้ลมตีหักถ่อง บาดว่าเครือหญ้าป้องลมต้องบ่เพ (บ.)
* ยามยังน้อยให้เจ้าหมั่นเฮียนคุณ บุญเฮามีสิยศสูงเพียงฟ้า ไปภายหน้าหาเงินได้ล้านหมื่น ใผผู้ความฮู้ตื้นเงินเบี้ยบ่แกว่นถง (บ.)
* ยามเมือกลับจากไฮ่แม่กะเอิ้นขวัญมา ยามเมือกลับจากนาแม่กะเอิ้นขวัญเต้า เอิ้นเอาขวัญบุตตาเจ้าให้มาเนาเทียมพ่าง เอิ้นเอาขวัญลูกเต้ามาเข้าสู่คิง (ย่า)
* ยำกกให้ยำเหง้า ยำเงาให้ยำง่า (บ.)
* ลางเทื่อได้หน่วยแก้วอย่าฟ้าวเปีบใจหัว ลางเทื่อฮงฮงใสหน่วยขวางใผสิฮู้ (ย่า)
* โลกนี้หากปั่นปี้นแสนช่องสารพัด กัดแข้วขันต่อตีชาติชายใจป้ำ คันบ่ลุลาภได้มีสิ่งขัดขวาง เอาให้คอขาดคาดั่งปลวกกุมกินช้าง (ย่า)
* โลกนี้มันหากวนเวียนเกี้ยวสงสารกลับเกิด ใผสิว่าใผเลิศล้ำค่านั้นบ่ควร ลางเทื่อเฮาดีแล้วภายหลังกลับชั่ว ลางเทื่อได้ชั่วแล้วไปหน้าผัดเลาดี (ย่า)
* ลางเทื่อไปทางท่งถึกแดดขวัญนอน ลางเทื่อไปทางดอนถึกลมขวัญล้ม ลางเทื่อ

เห็นหมู่นกขวัญลูกตกใจ ลางเทื่อเห็นหมู่กาขวัญนางตกสะท้าน ลางเทื่อเห็นหมู่ม้าขวัญลูกเกรงกลัว ลางเทื่อเห็นหมู่งัวขวัญนางยำย้าน ลางเทื่อเห็นงูงอดขวัญลูกหนีคิง ลางเทื่อเห็นงูปลิงขวัญนางหนีเนื้อ ลางเทื่อเข้าป่าแฝกขวัญตื่นงูสา ลางเทื่อเข้าป่าคาขวัญตื่นงูเห่า ลางเทื่อยามเข้าเหล่าขวัญเจ้าหลงทาง ลางเทื่อยามเข้าดงขวัญเจ้าหลงบ้าน ลางเทื่อตำสดุดต้องขวัญหัวสมิ้งเมื่อย ลางเทื่อตกบวกน้ำขวัญเจ้าหง่วมเหงา แม่ก็ฮ้องเฮียกเอิ้นขวัญแค่งคืนมา แม่ก็ฮ้องเฮียกเอิ้นขวัญขามาสู่ ให้คืนมาสู่เนื้อเสมอด้ามดั่งเดิม (ย่า)

* วังบ่มีขอนขว้างพรานแหบ่มีหย่อนมือแล้ว
  น้ำบ่มีเงือกแข้คนไบ้บ่กลัว (บ.)
* เวียงจันทน์เศร้าสาวเอยอย่าฟ้าวว่า
  มันสิโป้บาดหล้าแตงช้างหน่วยปลาย (บ.)

* ศิลป์ชัยท้าวตกไกลแสนยาก ยังได้กลับต่าวขึ้นเป็นเจ้านั่งเมือง (บ.)
* สงสารซ้ำวงเวียนผลัดเปลี่ยน มันหากเวียนล้องค้องคือล้อรถยนต์ บ่ห่อนหนีไปพ้นเกิดแก่เจ็บตาย มีแต่วนเวียนติดต่อกันบ่มีแล้ว (ย่า)
* สงสารนี้เวียนตายเวียนเกิด คือมดแดงไต่ขอบด้งเวียนแล้วคอบเลิง (ย่า)
* แสนสิมีความฮู้เต็มพุงเพียงปาก โตสอนโตบ่ได้ใผสิย้องว่าดี (บ.)
* เสื่องเงือนไว้เห็นส้นค่าวา (บ.)
* สาวเอยสาว แต่เจ้าเป็นสาวกกขาขาวคือปลีกล้วยถอก บาดว่าออกลูกแล้วกกขาก่ำคือหำลิงโทน (บ.)
* ไส้อยู่ท้องกลับเกิดเป็นหนอน (บ.)
* สิบแหนงไม้ซาวแหนงไม้บ่ปานแหนงไม้ดู่ สิบแก่นคู่ซาวแก่นคู่บ่ปานไม้แก่นจันทน์ (ป.)
* ให้ค่อยตักค่อยต้อนสิเห็นต่อนแกงปลา ให้ค่อยวิดค่อยสาอย่าเซาวางไว้ ค้นหากเป็นตาหย้ำให้ทำกินฟ้าวฟั่ง อย่าได้นั่งเค้าเม้ามัวเว้าบ่ดี (ย่า)

* ให้ค่อยคิดค่อยแก้ค่อยแก่ค่อยดึง ให้ค่อยขุดค่อยขนค่อยคนค่อยค้ำ ให้ค่อยทำค่อยสร้างอย่าวางใจให้ค่อยแล่น ให้ค่อยยอค่อยแง้นมันสิได้ต่อนคำ (ย่า)
* หีนบ่ฮองฮะให้แนวพร้าบ่ห่อนคม (บ.)
* เห็นว่าเปอเคอตั้งกลางพาอย่าฟ้าวอยาก ย้านมันเป็นต่อนข้วนกินแล้วสิบ่ยืน (ย่า)
* เห็นว่ายาวเฮือกเฮื้อยอย่าฟ้าวว่าปลาไหล ลางเทื่อเป็นแนวงูสิตอดตายบ่ทันฮู้ (ย่า)
* เห็นว่าเบเบฮ้องงัวเฮาอย่าฟ้าวว่า ลางเทื่อเป็นชาติเชื้อเสือฮ้ายสิคาบคอ (ย่า)
* เห็นว่ากองฝอยน้อยอย่ากลอยใจฟ้าวนั่ง ลางเทื่องูอยู่ลี้ในหั้นสิตอดตาย (ย่า)
* เห็นว่าขอนลอยน้ำอย่าคองดายว่าขอนดอก ลางเทื่อลงแช่น้ำหลายมื้อสิปั่งใบ (ย่า)
* เห็นว่าเหวกเหวกฮ้องอย่าฟ้าวว่าเสียงกบ ลางเทื่อเป็นทำทานสิตอดตายบ่มีฮู้ (ย่า)
* เห็นว่าเงินคำล้นเต็มถงอย่าฟ้าวอ่ง ลางเทื่อถงขาดก้นสิจนฮ้ายเมื่อลุน (ย่า)
* เห็นว่าอีอีฮ้องอย่าวางใจว่าจักจั่น ลางเทื่อเสียงเห่าห้อมเขียวเกี้ยวก็หากมี (ย่า)
* เห็นว่ามีสุขแล้วผักตำนินบ่อยากเบิ่ง คันได้กินต่อนชิ้นปลากั้งบ่อยากเหลียว (ย่า)
* เห็นว่ามีสุขแล้วบ่เหลียวแลพวกเพื่อน คันหากสุขบ่ล้วนสิเหลียวหน้าเบิ่งใผ ในโลกนี้บ่ห่อนอยู่เดียวเป็น มีแต่ตนเดียวดายบ่เป็นเมืองบ้าน คันว่ามีผืนผ้าบ่หาแพรพาดบ่าสินุ่งแต่ผ้าไปได้ดังใด (ย่า)
* เห็นว่าปลาทอต้อนหมายสิต๋าปลาแดก บาดห่าต้อนเจ้าหลคูเจ้าฮังสิพายข้องปิ่งดัง (ป.)
* หมากบ่เคี้ยวปากเปล่าบ่มีแดง แม่นสิมีเต็มพาบ่ห่อนแดงเองได้ (ย่า)
* ให้เจ้าเอาความฮู้หากินทางชอบ ความฮู้มีอยู่แล้วสิกินได้ชั่วชิวัง (ย่า)
* หนีจากฮ้อนมาพี้เพิ่งเย็น หนีเหม็นพุ้นหวังมาชมดวงดอก หนีจากน้ำขุ่นเขียวมาพี้เพิ่งเย็น (ประวัติ)
* เห็นว่าดำขี้หลื้ออย่าฟ้าวขี้เฮือกลาย เห็นว่าดำขอยลอยอย่าฟ้าวพายเฮือเว้น บาดว่าเฮือคาแก้งดำขอยลอยสิได้ช่อย คันบ่ได้ช่อยน้อยยังสิได้ช่อยหลาย (ป.)
* เหลียวเห็นหน้าแซมแลมย้านแต่แก่ม ความกินบ่แจ่มเจ้า ความเว้าแก่มซูคน (ป.)
* หนูชิงน้อยเลียเล็มคมดาบ เบื่องป่ายแผ้วศรค้ำมิ่งมรณ์ (ส.)
* อย่าได้เสียแฮงได้เป็นคนนำเพิ่น คนให้คนฮอดก้นเหนียวตุ้ยจั่งแม่นคน (ย่า)
* อย่าได้หวังสุขย้อนบุญเขามาเพิ่ง สุขกะสุขเพิ่นพุ้นบ่มากุ้มฮอดเฮา (ย่า)
* อย่าได้ติดตามก้นของคนท้องยิ่ง มันสิตดใส่เจ้าให้ดังเว้อปิ่งเหม็น (ย่า)
* อย่าฟ้าวฮ้อนให้ฮีบกล่อมเอาเย็น ให้ค่อยบำเพ็ญเพียรสืบแปลงคราวแค้น (ย่า)

* อย่าได้เว้าฟู้ฟู้ขวัญเพิ่นเป็นกระดัด อย่าได้มีโทโสใส่เขาขมฮ้าย อย่าได้เมามัวต้านเตียนขวัญผู้อื่น โทษเขามีท่อก้อยอย่าเตียนเว้าท่อโป้มือ อย่าได้ถือเขาพุ้นเป็นใจมันบ่แม่น โทษเขามีท่อฟ้าอย่าจาต้านให้ป่วยการ เขาบ่แถมพรให้ทุนฮอนเบียบาทมีแต่แถมโทษให้ยามเขาฮู้เมื่อลุน (ย่า)
* อย่าได้คิดโลภเลี้ยวเป็นเกี่ยวหลานคม ให้มันเป็นคมเดียวต่อสันกับด้าม อย่าได้เห็นแก่ได้ของเพิ่นมามือ มันบ่พอทำทุนอุ่นถงพอมือ (ย่า)
* อย่าได้กดเขาย้องยอโตผิดฮีต อย่าได้หวีดหวีดเว้าประสงค์ขึ้นข่มเขา (ย่า)
* อย่าได้มัวเมาเหล้นการพนันเบี้ยโบก ลางเทื่อโชคบ่ให้หลงเป็งสิขาดกลาง (ย่า)
* อย่าได้ติโทษท้วงปวงหมู่หมูหมา มันบ่เห็นแนวกินบ่แล่นวนเวียนอ้อม ติแต่แมงงวันฮ้ายตอมโตอยู่โผ้โผ่ โตหากเหมิ่นอู่อู้สิติได้ฮอมได ติแต่ควายบักเลฮ้ายปักตูสวนบ่อัดหี่ ติแต่แมงมี่ฮ้ายตีนซิ่นบ่ล่าเพอ ติแต่เป็ดไก่ดื้อเต้นตอดตามขา มันหากเห็นแนวกินจังแล่นวนนำก้น ติแต่งัวควายหม้นเฮียวหนามฮั้วไฮ่ มันหากเห็นบ่อนได้จึงเทียวหม้นอยู่ดน ติแต่คนเขาพุ้นภายโตบ่เดืองต่อ ติแต่คออึงเพ้าคอเจ้าผัดแฮงจน (ย่า)
* อย่าได้ทำเพศเพียงหัวเพียงเพศอึง มันหากเหลือแต่ฮ่องความเว้าฆ่าโต (ย่า)
* อย่าได้วาจาเพียงเขาฮอขมขึ่น คำปากอย่าได้ตื้นคือหม้อปากแบน อย่าได้แสนแพนหน้าวาจาเว้าอ่ง ฝูงพี่น้องพงษ์เชื้อสิบ่มี (ย่า)
* อย่าได้เห็นของฮ้ายเป็นดีมีค่า อย่าได้เห็นด่านด้าวแดนกว้างว่าแปน (ย่า)
* อย่าได้คึดกอบเกือกรรมบาปหนาหนัก ให้เอาบุญเป็นสหายฮ่วมเฮือนเฮียงซ้อน (ย่า)
* อัศจรรย์ใจเด่อกสิเพแตกแหล่ง ยามเมื่อเช้ามื้อแลงมีแต่คึดฮอดน้องเหงาง้วงอยู่บ่เซา (บ.)
* อันว่าโลกีย์นี้บ่มีแนวตั้งเทียง มีแต่ตายแตกม้างทะลายล้มเกลื่อนหาย อันว่าความตายม้างไกลกันเจียระจาก คันบ่ม้มโอฆกว้างสิเทียวพ้ออยู่เลิง (ย่า)
* อย่าได้พากันให้นำคนตายตกป่า ให้ต่อยายย่าเถ้ายังสิได้เพิ่งบุญ (ย่า)
* อย่าได้พากันให้นำผีตายตกป่า ให้นำหม้อกระเบื้องยังสิได้อุ่นแกง (ย่า)
* อันว่าความตายนี้เป็งเป็นทังโลก คันมันมาฮอดแล้วหนีได้กะบ่กลายได้แล้ว (ย่า)
* อย่าได้โสดาดินนำงาช้างเพิ่น ให้ต่อเขาไล่งโค่งควายเถ้าแฮงเฮา (บ.)
* อย่าได้คึดต่อเข้าในนาของผู้อื่น คึดต่อนาขี้กระต่ายน้อยนาหม้องแห่งเฮา (บ.)
* อย่าได้วาจาต้านสอนหมาให้หอนเห่า สอนเต่ามุดน้ำคำนั้นบ่ควร สอนกระบวน

ความฮู้ครูบามันผิดฮีต สอนความฮู้ผู้เถ้าใผสิเว้าว่าดี สอนให้หมีกินเผิ้งอ้ายหมีมันสิว่า สอนให้ปลามุดน้ำมันสิเย้ยเสียดสี สอนให้กุมภีแข้ลงหนองมันบ่ค่อง สอนให้แข้ล่องน้ำคำนั้นบ่ควร (บ.)

* อย่าสิหวนหาเชื้อคนพาลเว้าบ่แม่น ลิ้นบ่มีฮั้วล้อมมันสิเว้าด่าเขา ใผผู้ความคึดสั้นผญาเบาใจม่อ ตัณหาจับแก่ทิ้นลงหม้อแผ่นแดง ตัณหาแฮงทำให้มโนในแสนแสบคือดั่งเข็มหมื่นเหล้มแทงดั้นแดกขมอง (ย่า)
* อย่าได้หึงหวงห้ามไปมาให้มีหมู่ มีพี่น้องนำก้นกะอุ่นใจ ไปกับอ้ายนำทางสิได้ม่วนฮอดฮ่มไม้ยังสิได้หยอกกัน ลางเทื่อมีโพงเป้ามาหาอ้ายสิไล่ ลางเทื่อเสือโคร่งเขี้ยวมาใกล้สิไล่ตี (ย่า)
* เอาคนกล้าครองเมืองมันจั่งฮุ่ง เอาคนขี้ย้านครองบ้านบ่ฮุ่งเฮือง (บ.)
* อดสงสารบักเลเถ้าควายเฮาไว้แด่ คันบ่หลกหญ้าหวายคันบ่บายหญ้าป้อนบักเลเถ้าส่วนสิตาย แท้แล้ว (ป.)
* อดเจ้ากูร์ณาเลี้ยงควายบักเลไว้ถ้าห่า บาดห่ามาฮอดแล้วจึงไลถิ้มให้ห่ากิน (ป.)
* เอ้งเอ้งฮ้องอย่าฟ้าวว่าเสียงกบ ลางเทื่องูเพาพิษตอดตนตายเมี้ยน (ป.)
* อย่าสิเด็ดดอกหว้านบ้านเพิ่นมาบาน ให้เจ้างอยชานเก็บดอกกระเจียวแคมฮั้ว (ป.)
* อันว่าเชื้อเห่าห้อมโตใหญ่สารพิษ ใผจักทำเพียรสอนสั่งมันบ่มีได้ (ป.)
* อย่าได้หย้อหัวตอลงต่ำ (ป.)
* อันว่านอนิลแก้วพิฑูรย์มีค่า เอาให้คนผีบ้าไปใช้บ่ควร (บ.)
* อุ่มทุ่มเจ้าผู้เข้านาทาม ปีบ่ท่วมหมายสิเอาล้อแก่ ถึกปีน้ำท่วมหัวล้านกะบ่ปาน (บ.)
* แฮ่งผู้ฮ้ายแฮ่งตื่มตดเหม็น แฮ่งดำแฮ่งติดตื่มลายทังแหล้ แฮ่งอึดแฮงอยากทังยากทังจน แฮ่งวนแฮ่งเวียนบ่มีทางไว้ (บ.)
* เฮือคาแก้งเกวียนเห็นให้เกวียนแก่ บาดว่าไปฮอดน้ำเฮือสิได้แก่เกวียน (บ.)
* เฮาว่าเฮาดีแล้วยามเฮาเป็นหนุ่ม แยงแว่นหัวยุ้มยุ้มแยงแล้วเปิดบ่เป็น เถิงเมื่อยามเฮาเถ้าแยงเงาเป็นตาหน่าย เป็นพุ้ยยุ้ยพ้ายย้ายมีหม้องทั่วโต เหลียวเบิ่งสองฝ่ายแก้มหัวแย้มแฮ่งคือ (ย่า)
* เฮียมนี้เป็นคนน้อยสติลอยมันบ่เคี่ยม เจียมปากเจียมวาดไว้ยามสลั้งก็หากมี ลางเทื่อโมโหหุ้มโมหังบังเบียด ปากบ่สมวาดเว้าคำนั้นอย่าซะถือ (บ.)

ผญาโบราณอีสาน

คันได้กินลาบชิ้นอย่าลืมแจ่วแพวผัก
ได้กินพาเงินพาคำอย่าลืมกระเบียนฮ้าง
คันเจ้าได้อยู่ยอดฟ้าผาสาทประดับมุข
อย่าได้ลืมเฮียมทุกข์ผู้ขี่ควายคอนกล้า

● ผญาโบราณอีสาน ●

เกลี้ยงแต่นอกทางในเป็นหมากเดื่อ หวานนอกเนื้อในส้มดั่งหมากนาว (บ.)

เกลี้ยงปากไหทางในเป็นปลาแดก เกลี้ยงปากบั้งขังข้อปากกะทอ (บ.)

เกลี้ยงฮอดใบ ใสฮอดดูก เกลี้ยงฮอดเข้าปลูก เกลี้ยงฮอดเข้าปัดลาน (บ.)

กาบ่มักท่าน้ำสมุทรหลวงกะบ่ว่า กาบ่มักท่าน้ำกะตามถ้อนช่างกา (บ.)

กินแกงแข้คางกะแจปากบ่ลั่น กินกะท้างคางกระด้างปากบ่เป็นชั้นบ้อ (บ.)

* เก้าสิฆ่าสิบสิฆ่าให้เอาแก่นคะยูงตี คย่าได้เอาบาลีต่อยตีตางฆ้อน (บ.)
* เก้าสิฆ่าสิบสิฆ่าให้เอาแก่นคะยูงตี มาช่างเอาหัวใจตีเน่านูมในเนื้อ ตายกะบ่ตายแท้พอทรงวิบาก อยากกะกินบ่ได้คาแค้นคั่งทวง ขอให้หาหมอส้องทำขวัญให้แน่จั่งสิหายพยาธิฮ้ายคายส้องบ่ให้เสีย (บ.)
* ข้าขออธิษฐานตั้งขอฝากพระไมตี้มิตร พันธนังติดหมื่นปีบ่ไลน้อง พี่นี้จงจิตข้องหมายตายเกิดฮ่วม ขออย่าคละคลาดแคล้วคำหมั้นขอดสาร น้องเอย (บ.)
* ขันตีตั้งสัจจังหมั้นเที่ยง บ่ได้คึดเบียงเลี้ยวลวงล้อหลอกใผ ปานใดเดสิได้จูงแขนเข้าพาขวัญป้อนไข่หน่วย มือขวาป้อนไข่อ้ายมือซ้ายป้อนไข่นาง (บ.)
* ขุดดินดั้นประสงค์หาแต่บ่อนกิ่ว แนวสิ่วไม้ประสงค์ไง้แต่บ่อนบาง (บ.)
* ไขกะไขมาถ้อนไขแปวป้านเป่ง คันบ่ไขเป่งท้างทางนั้นสิขาดเขิน (บ.)

* คำปากหวานดั่งน้ำอ้อย ใจส้มดั่งหมากนาว (บ.)
* คำปากเจ้าบอกว่าไหลไหล หัวใจเจ้าบอกว่าเลี้ยวเลี้ยว เจ้าหากฝังเกี่ยวไว้ในหั้น หมื่นดวง บ่ฮู้ (บ.)
* คองกินน้องช้างสามปีขี้บ่ออก คองเอาลูกพระเจ้าเลยสิเถ้าแก่ตาย (บ.)
* คราวเมื่อเว้าหมายสิเอามาจี่ บาดว่ามาฮอดแล้วสังบ่ปิ้งจี่กิน (บ.)
* คราวเมื่อเว้าแต่กี้ว่าสิตบแผ่นแป้นแปนมือให้นางนั่ง บาดว่ามาฮอดแล้วจำให้นั่งหนาม (บ.)
* คันเจ้าได้ขี่ช้างกั้งฮ่มเป็นพระยา อย่าได้ลืมคนทุกข์ผู้ขี่ควานคอนกล้า (บ.)
* คันเจ้าได้ขี่ช้างกั้งฮ่มสัปทน อย่าได้ลืมคนจนผู้แห่นำตีนช้าง (บ.)
* คันเจ้ามีเฮือแล้วอย่าลืมแพไม้ไผ่ มีใหม่แล้วอย่าลืมข้อยผู้ประสงค์ (บ.)
* คันได้กินลาบชิ้นอย่าลืมแจ่วแพวผัก ได้กินพาเงินพาคำอย่าลืมกระเบียนฮ้าง (บ.)
* คันเจ้าได้อยู่ยอดฟ้าผาสาทประดับมุก อย่าได้ลืมเฮียมทุกข์ผู้ขี่ควายคอนกล้า (บ.)
* ความฮักมากุ้มกุ้มคือสุ่มงุมหัว ความฮักมาพอพอคือกะทองมุมฮั้ว (บ.)
* คันบ่แน่บ่ยิง บ่จริงอย่าเว้า บ่เอาบ่ว่า รับฟ้าผ่าห่าต่ำกะได้ ใจนั้นเที่ยงชัน (บ.)
* คึดไปหลายนับมื้อหยุ้งมุงมาคือฮากไผ่ คึดไปหลายนับมือพ้อพอแล้วบ่อยากเห็น (บ.)
* คองกินน้องช้างสามปีขี้บ่ออก ออกแต่ขี้กำพร้าสามก้อนท่อศาลา (บ.)
* คึดฮอดน้องให้เหลียวเบิ่งเดือนดาว แสงตาเฮาสิจวบกันเทิงฟ้า (ขูลู)
* คันแม่นเป็นจั่งชั้นกะสิบส่วนบุญสวน ย้านแต่สายคออวนบ่เป็นคือเว้า (บ.)
* คันว่ากลายจากน้องเจ้าอย่าปากนำใผ ญิงใดแท้ตอแยถามข่าวอ้ายอย่าได้ต่าวหน้า จาต้านตอบเขา (ผาแดง)
* คันน้องมีสองซ้อนขอพรอนุญาต บาปให้ได้แก่น้องบุญนั้นสิส่งคืน (ป.)
* คึดเมื่อเฮียมห่มผ้าผืนอาจพระองค์แฝง สองค่อยเล็มลายผัดเผี่ยนค่าคลายป้อน พระกายาส้วยสวานคอเอื้อมอุ่น ฮักแต่ใต้แผ่นหล้าฮือเพิ้งพร่ำเสมอ น้องเอย ยามเมื่อฮักอุ่นอุ้มเอาแทบเทียมตัก คิงงามหงายเครื่องค่าเคียนเกล้า ทนสะออนซ้ำ ซอนมือมายฝ่า นิ้วก่องค้อมค่ำเกี้ยวก่านเหลือง ยามเมื่อพิเศษแย้มเยาวราชหุ่มหัว ฮ่อนั้น ขวัญเฮียมโฮมเฮียกตรอมเต็มเนื้อ เล็งที่ทันตาแข้วมหานิลเงาเงี่ยง ง่ามเด ซ้องซุ่มเกล้าตะเกิงหน้าแข่งเขียว (ผาแดง)
* เจ้าผู้แพรผืนกว้างปูมาให้มันเหลื่อมแด่เป็นหยัง สังมาเฮ็ดอ้อมส้อมแพงไว้นั่งผู้เดียว แท้นอ (บ.)

* เจ้าโข้โหล้เจ้าผู้โค็ยโปเอย บาดว่าโค็ยโปล้มใผสิโจมขึ้นช่อย เจ้าเด (ป.)
* เจ้าผู้ตีบนวดน้อยเจ้าแก่นคำไข คันว่าไกลกันถ้อนคราวงายกะยังฮอด สิบหมื่นมื้อใจนั้นบ่อยากมา (ป.)
* เจ้าแล้นแค้นผักแว่นเครือคำ สังบ่ไปเกิดก้ำอุบลคำให้อ้ายล่ำ คันแม่นไปเกิดพุ้นบ่มีให้อยู่ดน บ่ให้คนเห็นหน้าเป็นสาวหลายเทื่อ (ป.)
* เจ้าผู้หงษ์คำผ้ายกลายเขาคันธมาศ เจ้าสิมองใส่ไม้โพดั้วฮ่มเขียว บาดว่าสาขาไม้โพบางเหลืองหล่า ผัดสิได้อ่าวโอ้คนิงไม้อยู่เขา ละนอ (บ.)
* เจ้าสังอำปกไว้คือขี้แมวหมกเถ่า คือดั่งยายย่าเถ้าอำเจ้าก่ำกา (บ.)
* ใจหนึ่งว่าอยากงมปลาปิ้งกลางทะเลให้เขาซ่า สาเด ใจหนึ่งว่าอยากถมแม่น้ำให้เป็นพื้นแผ่นเดียว (บ.)
* ใจประสงค์สร้างกลางดงกะว่าทง ใจขี้คร้านกลางบ้านกะว่าดง (บ.)
* ใจประสงค์แล้วเมืองแกวกะดั้นฮอด ใจประสงค์ยอดแก้วในถ้ำกะกั้นหา (บ.)
* ใจบ่ใสต่อแก้วแยงเงากะบ่ส่อง ใจบ่ใสต่อฆ้องตีกระเบื้องกะบ่ดัง (บ.)
* ใจบ่ใสดาด้วยเว้าแม่นกะเป็นผิด ใจบ่ใสดาดอมเว้าดีกะเป็นฮ้าย (บ.)
* ใจหนึ่งว่าอยากหย้อแม่น้ำให้เป็นแผ่นดินเดียว คราวสองคืนสามคืนอยากหย้อเป็นคราวมื้อ (บ.)
* ใจบ่ศรัทธาเหลื้อมแสนสิออยกะปานด่า ใจบ่ศรัทธาดอมปากดีกะเป็นฮ้าย (บ.)

* ชาตามาตกนี่จำหนีกะได้อยู่ แผ่นดินท่อหมากบ้า แผ่นฟ้าท่อดังม้อนสิขอเมียน กระดูกดอม (ป.)
* ชาตาข้อยของคนกินข้อยกะเบื่อ หมกปลาซิวใส่ดอกติ้ว กินแล้วผัดดากดำ (บ.)

* ช่างมาติแถลงหล้มตมบ่มีกะติมีน ตั๋วให้กลีนกินก้างคลาค้างอยู่ลักลาน ยามจาต้านนำกันเว้าแต่มัก มักอยู่หนี้หนีแล้วบ่มักนำ (ป.)
* เชื้อชาติม้าบ่มีหลีกทางกระแส ตีนำลมยังสิเห็นฮอยเต้น (บ.)
* สิไปหยุดอยู่ยั้งบ้านเพิ่นกินหยัง ขงเมืองเฮาแก่วกินกะยังกว้าง (ป.)

* เชื้อชาติม้าบ่มีหลีกทางกระแส แนวควายทอบ่ห่อนหนีสวนกล้วย เป็นหมอมวยนี้หนีสนามให้ฟ้าผ่า เป็นห่าก้อมบ่หนีเว้นหมู่ควาย (ป.)
* ช่างมาติแถลงเว้าเอาเลามาปลูก บ่แม่นเชื้อลูกอ้อยกินได้กะบ่หวาน (บ.)
* ช่างมาติแถลงเว้าตีจอนฟอนเสียดงูเห่า ตีแหลวเสียดไก่น้อยปลาย่างสิตื่นแมว (บ.)
* ชาติที่แนวนามเชื้อเสือปลานอนป่า บ่ห่อนอีดอยากเนื้อในท้องเถื่อนไพร (บ.)
* ชาติที่กลอยเจ้าหากแช่จืดแล้ว สิไลถิ้มแถกเสีย (บ.)
* ชาติที่ของเก่านี้ชมจืดจางเหย บ่ท่อดวงเสนหาใหม่มาชมช้อน (บ.)
* ชาติที่ควายเห็นกล้ากาเห็นกล้วยสิกลายหนีเสียเปล่าเป็นรือ คันบ่กินอิ่มท้องเสียแล้วแม่นบ่ไป (บ.)
* ชาติที่หงษ์คำผ้ายเวหาปอมเมฆ กาดำขอแอ่วช้อนตามก้นกะบ่เหลียว (บ.)
* เชื้อชาติแฮ้งบ่ห่อนเว็นตามแหลว แนวหงษ์คำบ่ห่อนบินตามฮุ้ง (บ.)
* เชื้อชาติจ้องคันก่องกะยังหุบ บาดห่าชาตาหลุบหลูบลงคือจ้อง ยามเมื่อชาตาขึ้นขวางคือขอนกะเลยล่อง บาดสิล้มหยุมหญ้าบ่ฟัง (ป.)
* เชื้อชาติแฮ้งเหม็นสาบกุยผงบ่แม่นแนวหงษ์คำเปรียบพระนางบ่มีได้ (บ.)
* ชาติที่ดวงหอมนี้บานดายแล้งเปล่าเป็นรือ ความคึดแมงภู่มีท่อฟ้าสิหมายเมียนกระดูกดอม (บ.)
* ดอกเกตแก้วก้านก่องชะเลเต กกหนึ่งเซ กกหนึ่งซ้าย เมี้ยนไว้ให้อ้ายสามปีปลายสิได้บ่ (ป.)
* ต้นไม้ใหญ่บ่มีผี สาวผู้ดีบ่มีชู้ ธรณีบ่อกแตกสารือ ตาแฮกเปิดไก่ต้มดินสิแห้งไง่ผง (บ.)
* ตีเจ็บแล้วแสนสิออยกะปานด่า แมนวาเว้าจ้อยจ้อยกะปานไม้แดกตา (ป.)
* ใต้ลุ่มฟ้าลืออาจพระอาทิตย์ ย้านแต่ราหูอมฮวบเอาพระจันทร์ได้ ราหูเป็นคนใช้ฟังรหัสแจ้งแจบ พระอาทิตย์อยู่เฝ้าแฝงแก้วหน่วยพระจันทร์ (บ.)
* ดุหลูเจ้าผู้พั้วดอกต้าง โงใส่ไผตั้งแต่ฮ้างบุญส้วมเจ้าบ่มี (ป.)
* ตาเหลียวไหลเหลือดคอยคือแย้ม แสแทเนื้อขาวงามดูอาจ กกก่องแก้มปรางซ้อยชอบตู เคืองจักลุกแต่ฟ้ายังหยาดธรณี สะบุคีงงามฮาบคำควรย้อง (ผาแดง)
* ตกตาได้กำคอแก้วบ่หวังวางให้เหล้าเฮี่ย ตกตาได้กำคอกะท้างบ่ว่างให้เขียขี้ดิน (บ.)
* ตกตาได้ลงมือปล้ำสินำฮอนคู่ซู่ง่า พร้าบ่บ้านขวานบ่เป้จำบ้องบ่เซา (บ.)

* ตกตาได้เว้าบ่หวังวางให้ฮ้างเปล่า เอาให้เขาได้เอิ้นพ่อบักน้อยแม่บักน้อยสาแล้วจั่งสิเซา (บ.)
* ตกตาได้เว้าสิหมายเอาเป็นคู่ แม่นสิมีหมื่นซู้อวนข้อยบ่ไล สิละปล่องไซปล่องลอบมอบให้เกลี้ยงภายพี้ผู้เดียว (บ.)
* ตกตาได้ลงมือคั้นงมปลาหาเต่าเอาให้เหมิดซู่ซ้งลงให้เหมิดซู่ด้านสาแล้วจั่งสิเซา (บ.)
* ตกตาได้เว้าสิสนเคราผูกขี่ แม่นสิโดงโดดเต้นสิเอาแส้เข่นตี (บ.)
* ตกตาได้กำคอแฮ้งกำแฮงแฮงให้ฮากมันออก สิเน้นแก่งแก้ให้คอแฮ้งขาดคา (บ.)
* ตกตาเหล้นเหล้นสาให้มันนวล ตกตากวนกวนสาให้มันขุ่น กวนขุ่นแล้วซิวกุ้งหากสิงอม (บ.)
* ตกตาว่าได้ลงลายม้วนบ่เป็นบุงกะสิให้เป็นต่า บ่เป็นกะเช้าให้เป็นข้องใส่หอย บ่เป็นกอนเฮือนสิให้เป็นกอนเล้า คันบ่เป็นอันใดแท้สิฤยลุยให้เป็นไม้ลกไก่ คันบ่ได้แท้แท้สิยอม้วนใส่ไฟ (บ.)
* ตกตาว่าได้จับคันโซ้ลงหนองสาสาด สิฟาดให้แห้งเอาปลาต้มใส่งาย (บ.)
* ตกตาว่าได้เป็นเสือแล้วลายบ่ลายเขากะตู่ ให้ฮีบหาหมิ่นหม้อมาแต้มตื่มลาย (บ.)
* ตามใจน้ำสิไหลไปตามฮ่อง บ่ห่อนไหลผ่านขึ้นเมืองฟ้ายอดดอย ดอกติ (บ.)
* ถกถ่ายซิ่นผืนอาจทรงโฉม สังวาลย์ปักปิ่นคำแถมซ้อง แหวนคำซ้อนมือนางฮ้อยคู่ม้าวฮัดคล้องแขนน้องดั่งแมน (ผาแดง)
* คันว่าดับชาติเมี้ยนฮ้อยเล่าแสนที เฮียมจักทำเพียรลักลอบเอาจนได้ (ส.)
* เทิงหลายเพิ่นเมาเหล้าเม้าซายาฝิ่น พี่นี้เมาแม่ฮ้างแม่หม้ายปานเอ้าอูดกระแต (บ.)
* เทิงหลายเพิ่นแพงชิ้นปูปลายามอึดอยาก อันคำปากคำเว้าบ่ได้ซื้อแพงไว้เฮ็ดอิหยัง (บ.)
* เทิงหลายเพิ่นกักเรื่องฝูงคนผู้เป็นโทษ เฮียมนี้ขังมักขังฮักไว้บ่จาต้านต่อผู้ใด (บ.)
* ทุกข์ยากไฮ้ให้ได้อยู่นำกัน กลอยมันมีจั่งค่อยหามาเลี้ยง (บ.)
* นกกดฮ้องทางใดอย่าฟ้าวว่าดี ชะนีฮ้องทางใดอย่าฟ้าวว่าม่วน บ่ท่อสองคนเฮากล่อมกันอยู่ในส้วม (บ.)
* แนวเข็มห้อแสวงหาแต่ปักแส่ว หนามแท่งเพิ่นหากแหลมไว้แล้วปลายบ่สุ้มก็หากคม (บ.)
* น้องผู้น้อยบ่ฮู้ฮ่อมปัญญาบ่แม่นเฮือชาววาบ่ส่องเห็นแปวน้ำ เจ้าผู้ไหมคำฝั้นในขันบ่เห็นเงือน สังมาซุกเสื่องไว้ในหั้นส่องบ่เห็น (บ.)

* นกเขาเข้าแทนฮังนกขาบ หลาบท่อนี้แล้วคอยชู้ผู้บ่มา (ป.)
* นกเขาเข้าแทนฮังนกอิแอ่น ปีนี้แกว่นอ้ายปีหน้าสิแกว่นใผ (ป.)
* นกเขาตู้พรากคู่กะยังขัน กาเวาวอนพรากฮังกะยังฮ้อง น้องพรากอ้ายคำเดียวบ่เอิ้นสั่ง ค้นบ่เอิ้นสั่งใกล้ขอให้เอิ้นสั่งไกล (บ.)
* หนูกินกล้วยป่าขวยให้ตุ่น บักเพิ่นพุ้นสังมาเฮื้องใส่เฮียม (ป.)
* นกใส่ฮ้องอย่าได้ว่าเป็นลาง ภาษาสัตว์ปากมันมีฮ้อง (ป.)
* นาไฮ่หลังประสงค์หาแต่กล้าอ่อน กล้าแก่บ่มีแพ้นาหลังบ่ประสงค์ (ป.)
* แนวผูกควายไว้ใกล้กล้า ผูกม้าไว้ใกล้น้ำบ่กินน้อยก็หากหลาย (บ.)
* แนวน้ำตาลปากหม้อเขาฮอฮองลุ่ม ชาติที่หวานปากบั้งขังข้อขึ่นขม(ป.)
* นำฮอยเจ้าคือนำฮอยแฮด นำแปดมื้อเห็นขี้แปดกอง (ป.)
* นมเหลือเต้าสังบ่สานกะท่อใส่ บาดห่าไฟไหม้บ้านใผสิหิ้วกระต่านม (ย่า)
* นกเจ่าดั้งเลียบล่ำงอยสา เห็นปลามาอยากกินแดดิ้น นกเต็นเต้นโตนลงกินก่อน นกเจ่าดั้งแหนหน้าเบิ่งดาย (ป.)
* น้ำห้วยน้อยไหลแบ่งสองคอน กินคอนใต้คอนเหนือเววั่ง กินให้กินซู่ทาง วางให้วางซู่ก้ำพอให้เกิ่งเสมอ (ป.)
* น้ำห้วยน้อยไหลผ่าสวนขิง ใผมาชิงเอาน้องหัวกับคอมันสิบ่ได้ต่อกันแล้ว แม่นสิตายขาดม้วนบ่ยอมให้แก่ใผ ได้แล้ว (ป.)
* น้องมักอ้ายคือเกี่ยวกับคม เกี่ยวคมเดียวคือคมกับด้าม (ป.)
* น้องนี้เหมือนดั่งคันรถแก้วเทียมอาจอาชานัย อาชานัยไปทางใดสิอว่ายนำทางนั้น (ป.)
* นาบ่สมเข้าเสาเฮือนบ่สมขื่อ ผือบ่สมสาดเหี่ยนงัวเกวียนบ่สมแอก ตาแฮกบ่สมไก่ต้มงมเลี้ยงบ่กิน คำบ่สมสร้อยพลอยนิลบ่สมพี่ ผมปั้นหยีบ่สมดวงดอกไม้แสนสิเอ้กะบ่คือ (ผาแดง)
* บ่เห็นหน้าเห็นนากะพออยู่ เห็นแต่หมาขี้เฮือนปานได้นั่งเฮือน (ป.)
* บ่เห็นหน้าเห็นแต่นากะพออยู่ เห็นแต่ซิ่นพาดฮั้วปานได้นั่งนำ (ป.)
* บ่อยากพลัดพรากน้องเวรหากจ่องจำหนี บ่อยากไกลสายคอแม่เวรหากพาเว้น อยากเห็นโตเวรเด่เป็นโตจั่งใดแน่ มันเป็นโตจั่งหอยเป็นฮอยจั่งช้าง ว่าสิไปจ้างพรานแหเขามาไล่ ว่าสิไปจ้างพรานไก่เขามายิง (บ.)
* บ่ได้น้องชาตินี้ตายไปสิบ่เกิด สิสะเดิดขึ้นฟ้าเมือถ้าอยู่สวรรค์ (ป.)

* บ่มีสังแล้วบ่มีแนวสิคึดต่อ จิตกะอยู่พี้ใจกะอยู่พี้ ไปพุ้นแต่ฮ่างคึง (บ.)
* บ่ได้ติแถลงหล้มตมบ่มีคาดลาดมี่น บ่ได้คาดลาดล้มเดือนห้าก่อนฝน (บ.)
* บ่ได้ติเตียนเว้ามีหรือจนบ่ได้ว่า เป็นข้าเพิ่นฮ้อยชั้นสินำซื้อไถ่เอาดอกนา (ป.)
* บุญบ่ฮอดยอดบ่เกี้ยวแสนสิฝั้นก็เล่ามาย (ป.)
* บ่อนมักมาบ่ได้ บ่อนขีนใจป้องเข้าใส่ (ป.)
* บุญบ่เคยขี่ช้างย้านแหย่งพาตก บุญบ่เคยขี่ครกย้านสากกะเบือพาเต้น (บ.)
* บุญหัวเจ้าได้ขี่ช้างข้อยสิขี่แมวขับ บาดห่าบุญแมวมีสิใหญ่สูงเพียงช้าง(บ.)
* บุญหัวได้ขามะเฮ็งสิแบกแล่น หน้าแค่งเป็นแอกน้อยสิเอาไม้สอดคอน (ป.)
* บุญมีนี้แสนสิเบือกะบ่เบื่อ แม่นสิเอาฝังไว้ในดินกะจำเกิด ในหมากอีหมากแตงจม อยู่พื้นกะยังปิ้นป่งใบ (บ.)
* บุญบ่คาดได้แสนสิฮอมกะจำห่าง บุญคาดได้แสนสิเว้นกะเวิ่นมา (บ.)
* ปลาดุกบ้อนชมบอนหลังหาด ปลาหลาดบ้อนชมหมากก้านเหลือง เคืองใจเจ้าเซากันสาก่อน พ่อแม่น้องบ่พร้อมบุญส้วมอ้ายบ่มี (บ.)
* ป๋าพี่ไว้กลางไฮ่แกมหมู่กา ป๋าพี่ไว้กลางนาแกมหมู่แฮ้ง ป๋าพี่ไว้กลางแจ้งแข้สิกิน (ป.)

* ปลาสิไลลาน้ำคำเอยสิเอิ้นสั่ง
ซั่งสิไกลลูกโต้นคนสิให้แอ่วนำ
คำสิไกลสายสร้อยกลอยมันสิลาป่า
หมาสิลาเข้าปั้นกระสันให้แอ่วนำ
ปูปลาสิลาน้ำเข้ากำสิลาหนอง
บัวทองสิลาบึงบ่าวพี่ชายสิลาน้อง
หนองสิลาน้ำนาทามสิลาท่ง

ผมป่งลากระโด้นหวีสิซ้นบ่อนใด
นับมื้อไกลกันแล้วหัวเฮือสิลาฝั่ง
ดอกสมั่งลาจากต้นฟานเอยสิลาหน่าง
หมากข่างไกลหมากกลิ้งซิงสิให้ต่อนกทา
กาสิไลไก่น้อยอ้อยสิห่างฮามสวน
ดวนดันหอมสิห่างกอไกลต้น
ฝนสิลาฟ้าปูปลาสิลาบวก
ฮวกสิลาแม่น้ำนางน้อยค่อยอยู่ดี
ปลีสิลากล้วยควายบักเลสิลาท่ง
ดังสิลาม้อนสวนมอนสิลาจ่อ
ปอสิลาเชือกอ้อง ควายนั้นค่อยอยู่ดี
สีสิลาหน้าบาทาสิลาเกิบ
เสิบสิลาปี่แอ้แคนได้ขลุ่ยซอ
นอสิลาช้างเสือสางสิลาป่า
สาสิลาหญ้ากวยยาสิลาข้วน
ทวนสิลาหญ้าฝาเฮือนทังดวด
ดิบนวดลากะเช้าบอกปูนนั้นค่อยอยู่ดี (ผาแดง)

* ผักอิตู่เตี้ยต้นต่ำใบดก กกบ่ทันฝังแน่นสังมาจึจูมดอก

ฮากบ่ทันหยั่งพื้นสังมาปิ้น ป่งใบ (บ.)

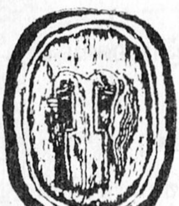
* ผัดแต่ใหญ่มาพอปานนี้ บ่ได้ฟายน้ำตาให้นำใผจักเทื่อ

บาดมาพ้อผู้ฮู้มาพ้อชู้ผู้นี้ เป็นไข้ก็เล่าหาย (ป.)

* ผมยาวหยุ้งเหาเห็นสิหัวใส่ คือดั่งฮังไก่ฮ้างเหาเถ้าท่อกะบุง สังบ่ไปหาซื้อสีบูมาฟอก หรือแพงไว้เฮ็ดผาสาทน้อยเหาเถ้าอยู่เสวยชั้นบ้อ (บ.)
* ผมยาวเหลื้อมเหาบ่มีดูสะอาด มีแต่พั้วดอกไม้ในหั้นหื่นหอม (บ.)
* ผมยาวนี้เฮือนเหาได้เก้าต่า มีแต่เม็นอยู่ซันในหั้นหมื่นโต (บ.)
* ผมยาวนี้หายากนานพบ ใผผู้ทำบุญหลายจึ่งหวนเห็นพ้อ (บ.)
* ผู้จบจั่งน้องผู้งามจั่งน้องยืมเพศผู้ใดมา ผู้จบจั่งน้องผู้งามจั่งน้องยืมขาผู้ใดย่างมานอ หรือแม่นองค์เทพไท้ลวงล้อให้พี่ตาย ลวงล้อให้พี่ตาย บ้อนอ (ป.)
* ผู้จบจั่งน้องผู้งามจั่งน้องอยากขอแนวน้องไปปลูก คันแม่นได้ลูกแล้ว แนวเจ้าสิส่ง คืน ดอกนา (ป.)
* ผู้สาวมีหลายซู้พอปานกันกับเข้าห่อ บาดเขากินอิ่มแล้วสิไลถิ่มแต่ตอง (ป.)
* ฝนตกย้อยฮำใบตองครั่ง คันสิเอิ้นสั่งซู้เฮือสิหล้มเคิ่งวัง คันสิเหลียวหลังรื้อคืนมา หาอุ่น ย้านแต่บุญบ่พร้อมกลางน้ำสิจุ่มจม (บ.)
* ฝนตกยังฮู้เอื้อนเดือนหงายยังฮู้มืด บาดอ้ายมักน้องสังมาเอื้อนอิ่มบ่เป็น (บ.)
* ฝันคืนนี้ฝันเป็นประหลาดต่าง ฝันว่าเสาเฮือนเนิ้งไปทางตะวันออก ฝันว่าปอกมีดโต้ ตกน้ำล่องหนี ฝันว่าธำมะรงเหลื้อมในมือกระเด็นแตก เกรงว่านาถเจ้าใจเลี้ยวจาก เฮียม (บ.)
* ฝันว่าไฟลามไหม้ขอนไฮแคมขอนดอก ขอนพอกบไหม้ไปไหม้แก่นขยุง ย้านแต่ทาง พระอวนพุ้นมีสองเสียจากเฮียมนั้น (บ.)
* ฝันคืนนี้ฝันเป็นประหลาดต่าง ฝันว่าช้างเผือกผู้พระอวนเจ้าขึ้นขี่คอ เฮียมก็ผันผยองขึ้น เทิงหัวช้างใหญ่ เฮียมกะหนีบ่ได้ ไกลเจ้าคีบวา (บ.)
* ฝันว่าหงษ์ทองผู้ บินบนปองเมฆ ดั้นกีบฟ้าเทิงเจ้าแทบทวง เฮียมก็นอนเฮียงซ้อน หงษ์ทองตัวอาจ กกกอดเกี้ยวในมุ้งฮ่วมหงษ์ คืนนี้ขวัญหัวข้อยเฮียงอวนตุ้มพ่าง บ่ได้หนีจากข้างไกลเจ้ายืบยาม (บ.)
* ฝันว่าไฟลามไหม้กอกยาพันเทิงปาก เฮียมก็คากแก่งแกกอกยาฟังสะซาย ไฟกะ ตกกะเด็นฟังลงไปถึกผ้านุ่ง ลุกลวกไหม้เป็นหม้องขาดกลาง เจ้าสิไลลืมเสียเล่า เชยชมซู้ (บ.)
* ฝันว่าหนูเข็นฝ้ายแมวบักลายนั่งเบิ่ง แมวกะทอดทะเนิ้งจาต้านต่อหนู ขวัญหัวเจ้า เฮียมเฮียงตุ้มพ่าง บ่ได้ไลละม้างไปฝั้นฝ่ายใด (บ.)

* ฝันว่าขี้คันคากพายกะต่าเก็บเห็ด เขียดจะนาพายโซนอึ่งหมากแดงถือง้าว คือสิมีชายชู้มาปองยาดแย่ง ข้อยบ่เชื่อเจ้าได้ย้านใจเลี้ยวจากเฮียม (บ.)
* โพธิ์ศรีส้อยใบบ่ดกนกบ่แกว่น หมากบ่หวานจ้อยจ้อยกาเอี้ยงบ่สงวน (บ.)
* เพิ้นแม่นชาติโพโตแม่นชาติพร้าว ปานใดนอจั่งสิมีผู้ดึงจ้องหน้าวเอาพร้าวเข้าใส่โพ (บ.)
* พี่นี่แนวนามเชื้อชายเซ็งสมซ่า ปากว่าแล้วมายม้างบ่เป็น (บ.)
* พี่สิลาจากน้องกลับต่าวเคหัง ปาสิลาวังเวินเสินไปคือฮุ้ง ทุงสิไลลาผ้าสาหนองสิลาบวก ฮวกสิลาแม่น้ำ นางน้องค่อยอยู่ดี แด่เนอ(หมายุย)
* พี่นี่เทียมดั่งอัศดรม้าทรงอานบ่มีหิ่ง ช้างหากห้างแย่งแล้วพวงสิซ้อนกะบ่มี (บ.)
* พี่นี่เทียมดั่งเกวียนแปลงแล้วดูงามเพศค่อง งัวบ่เทียมแก่ให้เกวียนนั้นบ่ห่อนไป (ผาแดง)
* พี่อยากถามข่าวเถิงกกโกส้มกกยมเฮาเคยลอด มีผู้หักง่าชันมีผู้ฟันง่าเนิ้งตายเฟือง เคิ่งลำ แล้วบอ (ผาแดง)
* พี่อยากถามข่าวเถิงเครือผักบุ้งสวนเทิงแคมท่า มีผู้เก็บยอดนิ้ง มีผู้ดึงยอดต้ม เอาแล้วซู่เครือนั้นรือ (ผาแดง)
* พี่นี้บ่มีต้นกล้วยจึงได้เหนี่ยวหาตอง บ่มีสองจิ่งได้มาหาน้อง (ผาแดง)
* พี่นี้ปลอดอ้อยซ้อยเสมออ้อยกลางกอ กาบกะบ่ห่อ หน่อน้อยกะบ่ซอน ชู้บ่ซ้อนเมียอ้ายบ่มี (ผาแดง)
* พี่นี้ว่าอยากล้อมฮั้วช้างสักสุ่มกวมหนอง เอาให้เห็นโตปลาล่องลอยในน้ำ (ผาแดง)
* พี่หากใจประสงค์ปล้ำยูงยางไม้ใหญ่ คันแม่นพร้าบ่บ่าน ขวานบ่เป้ ไม้บ่ล้มอวนอ้ายบ่เซา (ผาแดง)
* ฟันเฮือไว้ประสงค์แฮข้วมฝั่ง ปลูกครั่งไว้ประสงค์ย้อมเครื่องไหม สานไซไว้ยามฝนสิมาฮอด ปลูกต้นฮักไว้ประสงค์ซ้อนชื่นชม (บ.)
* ฟังเสียงเว้าสังมาเป็นฟ่าวฟ่าว เสียงปากเจ้าเป็นมุ่นมู้คือชู้เจ้าอยู่กรรม (ขุนทึง)
* มักบ่ได้เว้ามันบ่ส่วงความเหงา คันบ่เอากันสามันบ่ลืมความเว้า (ป.)
* มักฮูปน้องพออยากจีกกินดิบ คันของกินกับเข้าบ่มียังฮอดมื้ออื่น ตื่นมื้อเช้าสิกินเจ้าก่อนงาย (ป.)
* เมือห่านี้เมือเดียวสาก่อน ฮอดห่าหน้าสิเอาน้องดุ่งนำ (ป.)
* แม้นได้ยินเสียงฆ้องตุริยาขันเสบ บ่ท่อเสียงนาถน้อยจาอ้ายเมือนอน(หมาหยุย)

* แม้นว่าเสียงแคนไค้ขานซอพิณพาทย์ บ่ท่อเสียงอุ่นเอิ้นกินเข้าฮ่วมพา (หมาหยุย)
* แม้นว่าของกินล้นเต็มพายูแต่ง บ่ท่อถ้วยแจ่วนางน้องสู่กิน (หมาหยุย)
* แม้นว่าสังวาลย์เกี้ยวกวมคอฮ้อยฮอบ บ่ท่อแขนอุ่นเกี้ยวกวมอ้ายเมือนอน (หมาหยุย)
* แม่ฮ้างนี้ไปไฮ่กะได้มา แม่ฮ้างนี้ไปนากะได้เฮีย ว่าสิเก็บใส่ข้องขังไว้จั่งกะปู (ป.)
* เยื้อนถ้าเจ้าจนกกกล้วยเกิดเป็นทอง น้ำของบกลงตื้น ฟ้าสะอื้นพอแผ่นดินหงาย (ป.)
* ย้านแต่ติแถลงเว้าเอาเงามาปั้นฮูป เอาหินแห่มาปั้นส้ม เอาลมเป็นตองห่อ เอาแดดเฮ็ดตอกกิ้ว สิไปหมั้นบ่อนใด (ป.)
* ยังบ่ทันเห็นน้ำจำนางให้ซื้อแอ่ง บ่เห็นพั้วดอกไม้สิจำให้บ่งหู (ป.)

* ลมพัดต้องใบไผ่ให้เหลียวแล ลมพัดต้องใบแกให้เหลียวล่ำ ลมพัดต้องใบพร้าว ให้ด่าวคืน (ป.)
* ลมพัดต้องใบไผ่โวกวิโว ลมพัดต้องใบโพโวกวิเวก พี่กะคึดฮอดน้องโทนโท่โถกถิโถ่ย (ป.)

* ลมกะลมมาถ้อน ฟองกะฟองมาถ้อนเฮือของบ่ต้องฝั่ง พี่สินั่งอยู่หินก้อนล้านคองถ้าหมู่ฟอง (ป.)
* ลมพานต้องตองแกย้านบ่แน่ ลมพัดต้องตองแต้แน่บ่นอ (ป.)
* เลี้ยงช้างเถ้าขายงาได้กินค่า เลี้ยงช้างน้อยเพียรหญ้าได้ขี่ดน เลี้ยงช้างเถ้าขายงาได้กินค่า เลี้ยงช้างน้อยตายจ้อยค่าบ่มี (ป.)
* เว้าชู้ต่างบ้านป่านฝากไข่ไว้นำกา ฝากปลาไว้นำแมว ฝากแหลวไว้นำไก่น้อย ฝากก้อยไว้นำหมาขี้เฮื้อน มันสิม้ามเมื่อใด (บ.)
* ว่าบ่มีเครือเกี้ยวสังมาเป็นยามย่าง บาดว่าสองตาบข้างเป็นปุ้มหมากบวบลอย ๆ ว่าบ่มีเครือเกี้ยวสังมาเป็นยามย่าง ว่าใต้ล่างบ่กว้างสังมาได้ผูกควาย (บ.)

* ว่าแม่นเสือกินรึ้อสังบ่เห็นฮอยลาก ว่าแม่นนาคกินรึ้อสังบ่เห็นฮอยแก่ หรือแม่นเงือกปากแหล้หรือแม่นแข้ปากกว้างเอาเจ้าเข้าเวิ่นวัง (บ.)
* เว้าไปหลายมันยาวมันยืด ปิดพุ่มไม้ความเว้าแฮงหลาย เว้าแล้วชูอัดปักตูแล้วนอน (บ.)
* สัจจะผู้หญิงนี้คือกวยกะต่าห่าง ถิ้มใส่น้ำไหลเข้าคู่ดา (บ.)
* สัจจะผู้ชายนี้คือหินหนักหมื่น ถิ้มใส่น้ำจมปิ้งบ่ติง (บ.)
* เสียแฮงแฮ้งบินแฮงอิดอ่อน ลมบ่มาช่อยแฮ้งบินได้กะบ่แฮง (บ.)
* สิบปีกะสิถ้าซาวพรรษากะสิอยู่ คันบ่ได้เป็นคู่เห็นแต่อุแอ่งน้ำกะปานได้นั่งเทียม (ป.)
* เสียแฮงสร้างกฐินแฮบ่ได้แห่ ผู้บ่สร้างแท้แท้สังมาได้แห่ไป (ป.)
* สิบปีลำซาวปีลำบ่เห็นกันเทื่อหนึ่ง เข้าขึ้นเล้าเห็นเจ้าเทื่อเดียว (บ.)
* เสียงปากเจ้าเว้าม่วนเหนียเหนีย คือเมียขานปากมาดอมเว้า (ขุนทึง)
* สิบคนมานั่งแหน แสนคนมานั่งเฝ้า บ่ปานเงาเจ้ามาเหลื่อม (บ.)
* หนามฮกกะสิหม้น หนามสนกะสิผ่า ป่าขี้อ้นต้นหน้าสิค่อยถาง (บ.)
* หญ้าปากคอกอย่าได้เล่าเวียนกัด ให้ไปหากินไกลป่าหญ้าคาเขียวอ้วน (บ.)
* เหลียวเห็นชิ้นวางปลาป๋าไป่ มีใหม่แล้วลืมข้อยผู้คอย (บ.)
* ให้ข้อยไลลืมเจ้าบ่มีไลลืมง่าย ฟ้าบ่หงายดินทรายบ่ปิ้นหินอยู่น้ำฟูขึ้นกะบ่ไล (บ.)
* เหลียวเห็นชิ้นวางปลาป๋าไป่ บาดว่าไฟไหม้ชิ้นสิมาโอ้อ่าวปลา (บ.)
* ให้น้องเลี้ยงพี่ไว้ตางหมาหอนเห่า บาดชู้เก่ามาฮอดแล้วไลถิ้มบ่ว่าสัง (ป.)
* หอมดอกจิกคึดฮอดบ้านหลัง หอมดอกฮังคึดฮอดบ้านเก่า หอมดอกคัดเค้าคือสิเถ้าบ่เป็น (บ.)
* ให้ค่อยไปดีเยอเจ้าผู้หงษ์คำผ้ายเวหาเหินเมฆ กาดำเอิ้นจ้อยจ้อยพระอวนอ้ายให้อว่ายคืน (ผาแดง)
* เห็ดกระด้างจับข้างขอนจิก สิกกะสิกมาถ้อนคองหลายน้องกะเมื่อย (บ.)
* อดสาเยื้อนกินขิงตางข่า อดสาเว้าผู้ฮ้ายซามพ้อผู้ดี (บ.)
* อย่าสะอำเชิงไว้บ่ให้ไผเห็นเงือน เสื่องเงือนไว้เห็นส้นค่าวา (บ.)
* อดเจ้าลองชิมส้มหมากนาวสีหวานเว่อ ต้นต่างต้นมันสิส้มต่างกัน (ป.)
* เอาหินแห่มาคั้นส้มสามปีสิเปื่อยบ่ หลกกกเข้ามาฝังหินก้อนล้านมันสิหมั้นบ่อนใด (ป.)
* อย่าฟ้าวไลเสียถิ้มผักกระเดาทวนเก่า บาดห่าได้ลาบก้อยยังสิโอ้อ่าวเถิง (ป.)
* อย่าได้เห็นต่อนฮ้ายก้ำฝ่ายทางตะหลุง พุงของลิงกะเขียวดั่งเดียวกันนั้น (บ.)

* อย่ามาตั๋วให้หล้มตกหล่มดินทราย ตั๋วให้กำดินทรายหว่านลงในน้ำ เฮ็ดให้เฮียมหลงหล้มตกตมทังหล่ม ตั๋วให้คาดลาดล้มกลางบ้านหมื่นชะเล (บ.)
* อย่าป๋าปักตูไว้ขโมยโจรสิฮู้เมื่อ คันเจ้าไขป่องท้างปลาสิฮู้เมื่อคึง (บ.)
* อย่าซะกงหลายถ้อนหัวคานงงไม้ฮวก บ่แม่นพวกหมู่นี้ใผสิโก้ยขึ้นนั่งชาน (บ.)
* อย่าซะกงหลายถ้อนหัวคานงงไม้ไผ่ป่า คันกะต่าบ่ห้อยบ่มีได้แอ่นกลาง (ป.)
* อย่าได้เป็นโลบเลี้ยวคือเกี่ยวหลายคม แพงคมไว้เอาสันมาปาด ท้ายบ่หล้มหัวบ่จมน้องบ่ข่ม (ป.)
* อ้ายไปหยุดอยู่ยั้งบ้านเพิ่นกินหยัง ขงเมืองเฮาแก่วกินกะยังกว้าง หรืออ้ายไปติดหว่านก้านหนาไปติดยาก้านก่ำ ไปอยู่ก้ำเมืองนั้นบ่ได้มา น้องอยากมีเงินล้านหลายแสนนับหมื่น พอได้ไปเที่ยวจ้างเอาอ้ายออกจากเวร (ป.)
* อ้ายนี้ซกงกบ่ถึกโสก โซกโลกบ่ถึกตา หมากสีดาบ่แม่นไท้ ไทไกลจั่งแม่นวาดอ้ายนี้ซกงกบ่ถึกตา หมากสีดาบ่ถึกแข้ว หัวมันแกวบ่ถึกปั้นเข้าใหญ่ (ป.)
* อ้ายไปก่อนให้เอาปี่กับแคน น้องไปลุนสิเอาหวีกับซ้อง ไปเอ้ย้องเทิงฟ้าม่ายกัน (ขูลู)
* อย่าซะมาตั๋วล้อลวงกลให้หลงเชื่อ หลายเนอ ตั๋วให้ป้านคันแทไฮ่สุดชั่วตา ตั๋วให้ป้านคันแทนาสุดทั่วท่ง กะปูโค้งมาลักลอง กะปูทองมาลักดั้นในหั้นส่องบ่เห็น (ป.)
* อย่ามาติแถลงหล้มเอาลมเป็นตองห่อ เอาดินดากมาจักตอกกิ้ว มันสิหมั้นบ่อนใด (ป.)
* อ้ายนี้เปรียบดั่งคนเซาไข้ เห็นหยังได้แต่อยาก เขียดคันคากเต้นข้วมฮั้วน้ำลายฟังทั่วเฮือน (ป.)
* อ้ายไปพุ้นอย่าได้ตำสะดุดต้องหีนแฮ่กลางทาง อย่าได้ตำสะดุดต้องหีนบางกลางเหล่า ให้เจ้าก้มต่ำหน้าเถิงบ้านจั่งค่อยเงย (ผาแดง)
* อยากได้ไม้บ้านเจ้ามาสานลายสองคือสิค่อง ไม้บ้านข้อยมีบ่แพ้ลำล้วนบ่ถึกตา (ป.)
* อยากกินตับฟ้าบ่แพ้แล้วแขนบ่ยาวเด่บ่ฮอด อยากกินยอดฟ้าบ่แพ้แล้วแขนสั้นเด่บ่เถิง (ป.)
* อย่าให้เสียแฮงอ้ายเดินทางหิวหอด คือดั่งม้าอยากน้ำเดือนห้าหอดหิว คันบ่กู้ณาอ้าย เห็นสิตายม้อยระแม่ง เห็นสิตายหอดแห้งหิวน้ำหอดแฮง (ผาแดง)
* อย่าได้ฮ้อนกินไวจางจืด ให้ช้าไว้เมือหน้าจั่งเยือ (ขูลู)
* เฮียมนี้เป็นดั่งมดแดงเฝ้าอัมพามี้ม่วง กินกะกินบ่ได้คอยเฝ้าแต่ใบ (บ.)
* เฮียมนี้เป็นดั่งควายเห็นหญ้าในนาเขียวอ่อน กินกะกินบ่ได้เลียลิ้นเปล่าดาย (บ.)
* เฮียมนี้ปลอดอ้อยซ้อยเสมอดั่งตองตัด ผัดแต่เป็นญิงมาบ่มีชายซ้อน เฮียมนี้ปลอด

อ้อยซ้อยเสมอดั่งเทียนสิงผัดแต่เป็นญิงมาบ่มีชายช้อน (บ.)

* เฮียมนี้เป็นดั่งตาลปลายด้วนโกนโกอยู่กลางท่ง ฮากบ่เหลือเครือบ่เกี้ยวโทนโท้อยู่แต่ลำ คันเครือขิกบ่มาเกี้ยวใบ เครือหวายบ่มาเกี้ยวก้านตาลต้นส่วนอยู่พลอยแท้แล้ว (บ.)
* เฮียมนี้เป็นดังกาสาผ้าสะใบบางผืนเก่า เขาหากตุ้มห่มแล้วสิไลถิ้มบ่คอย (บ.)
* เฮียมนี้เป็นดั่งเครือเขืองค้างคาดินดายเปล่า ว่าสิขึ้นเกี้ยวค้างลำไม้กะบ่มี (บ.)
* เฮียมนี้เป็นดั่งปลาเข็งข้อนหนองนาน้ำเขินขาด คันบ่ถิ้มใส่น้ำวังกว้างกะส่วนตาย (บ.)
* เฮียมนี้จิตบ่มีที่แขนแนนบ่มีที่ห้อยเสมอแคมม้าปล่อย จิตบ่มีที่ยั้งเสมอน้ำหลั่งไหล (บ.)
* เฮียมนี้เทียมดั่งเฮือแซมน้ำนทีฟองเฟือนฟาด คอยสิจมอยู่เรื่อยลงพื้นแม่นะที ทุกข์แต่ในโลกนี้ล้นลื่นเหลือวิสัย ทุกข์แต่ในโลกาบ่มีใผเพี้ยง (บ.)
* เฮียมนี้ใหญ่ย้อนน้ำแกง แฮงย้อนกินเข้า เถ้าย้อนเกิดหลายปี (บ.)
* เฮียมนี้คือดั่งนาไฮ่หลังบ่สมโพนขี้หมาจอก นานอกบ้านบ่สมบ้างดากควาย ดอกตี (บ)
* เฮียมอยากผ่าเอาหัวอก จกเอาไส้ตับไตออกเบิ่ง ย้านแต่ใจเพิ่นนั้นดำปี้ดั่งถ่านไฟนั้นแล้ว (บ.)
* เฮียมนี้เทียมดังปลาเข็งข้อนหนองนาน้ำเขินขาด ฝนบ่มาโผดให้สิตายแล้งแดดเผา คึดต่อดอกคัดเค้าบานอยู่กลางดง คึดต่อเครือพายสงเล่าบ่มีลำเกี้ยว (บ.)
* เฮียมนี้เป็นดั่งหีนคาค้างกลางชะเลบ่มีค่า มีแต่คองแช่น้ำจมปิ้งอยู่ชะเล (บ.)

ปัญหาโบราณอีสาน

คึดเล็กเล็กคือปลาซิวลอย
คึดตื้นตื้นคือบัวยื้อยั่ง
คึดให้ถ้อง ถองบาลีให้แตก
เคี้ยวให้แหลกสาแล้วจั่งค่อยกลืน

● ปัญหาโบราณอีสาน ●

คนโบราณอีสานไม่ว่าจะจักตอกเหลาหวายหรือทำการงานอะไร เมื่อลูกหลานมาชุมนุมกัน คนผู้เป็นพ่อแม่มักจะตั้งปัญหาหรือปริศนาขึ้น เพื่อให้ลูกหลานตอบ ในเทศกาลงานประจำปีเช่นงานบุญมหาชาติหรืองานประเพณีทำบุญ ผู้เป็นเจ้างานมักจะตั้งกระดานดำแล้วเขียนปริศนาลงในกระดานดำ เปิดโอกาสให้ทุกคนทาย ใครทายถูกจะได้รับรางวัลหรือได้รับความชมเชย การที่คนโบราณอีสานทำเช่นนี้เป็นการอบรมบ่มนิสัยลูกหลานให้เป็นคนหัดคิด อันจะเป็นสาเหตุให้เกิดสติปัญญาเฉลียวฉลาด

ปัญหาที่นำมาทายนั้น อาจแยกออกได้เป็น ๒ อย่าง คือ ปัญหาทางคดีโลก และ ปัญหาทางคดีธรรม ปัญหาทางคดีโลกเป็นปัญหาพื้นๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ของโลก เช่น คน สัตว์ สิ่งของ ดิน ฟ้า อากาศ เป็นต้น ปัญหาทางคดีธรรมเกี่ยวกับศีลธรรมและจารีตประเพณี

๑. ปัญหาคดีโลก

* ไก่อี่ลายไปตายป่าอ้อย คนสามฮ้อยไปปาดบ่เหมิด (หีนฝนมีด)
* ไก่อี่ดำง่ำดิน (ขี้ควาย)
* ไก่อี่ลายไปตายฟากฮ่อง เก็บผักผ่องปุ้มยัดอัดปาก (ไซดักปลา)
* ไก่อี่ลายไปตายอยู่ฮั้ว ถืกกลิ่นกลั้วเขาลักเอาหนี (หมากนัด)
* กินทางใน เฮ็ดแนวทางเปลือก (ข้าว)
* กกโพ้อยู่ใต้ท่า มีง่าละใบ (ต้นบอน)
* ก้านก่ายก้านก้ายก่ายเฮียงกัน หมากมันยีหยัดก่ายกันเฮียงก้าน (หมากหุ่ง)
* กอไผ่น้อยกอไผ่หนามหนา ผู้ใดทายได้ปัญญาดีกว่าหมู่ (หนังสือ)
* กับบ่มัดแน่น (กับแก้ตุ๊กแก)
* ไก่ผู้แดงจับกกไม้เนิ้ง (ปลีกล้วย)
* แก่อยู่นอก อ่อนอยู่ใน (มะพร้าว)
* กกท่อเข็ม ใบเต็มน้ำ (ผักแว่น)
* ไก่แม่หม่น โดนน้ำบ่เปียก (ใบบอน)
* ไก่ผู้แดง นอนสะแคงเทิงปลายไม้ (ปลีกล้วย)
* ไก่แม่ดำ ฝกตกฮำบ่เปียก (บึ้ง)

* กินทางล่าง ขี้ค้างทางเทิง (ขี้กะเดียน,ไส้เดือน)
* กกฮก ปลายแปน (โค็ย)
* กลิ้งคะลึกคะลึก พ้อขี้หยุดปั๊บ (เสียขี้ไหม)
* กกอยู่บ้าน ก้านก่องหัวนา (ว่าว)
* กินใน ขี้นอก (มอด)
* กลางเว็นนอน กลางคืนยืน (บันได)
* กินทางนอก ปอกเปลือกทางใน (ไตไก่)
* กกพอกำ (ขา)ลำพอกอด (ลำตัว) ยอดสีดำ (ผม)
* ใกล้บ่ไกลเหลียวเห็นพอพุมพู่ (ดัง, จมูก)
* ไก่แม่ขาว จับฮาวซาบลาบ (แข้ว, ฟัน)
* กาบินไปกาฮ้อง กาบินมากาหลง (กงหลา)
* กลางคืนขี้ กลางเว็นนอนอยู่ (กะบอง)
* กองก้น ขี้ออกปาก (หอย)
* กกอยู่ป่า ง่าอยู่บ้าน บานได้คู่แลง (กะบอง)
* ไก่แม่ลายไปตายฮิมฮ่อง ค่อยย่องย่องเอาฟดไปปก (ไซดักปลา)
* ไก่แม่หม่น โตนออกจากฮัง (เทข้าวสุกจากหวด)
* กินถ้านี้ ไปขี้ถ้านั้น (อิ้ว)
* ไก่แม่ลายไปตายกลางฮ้าน คนเหมิดบ้านไปปาดบ่เหมิด (หินฝนพร้า)
* ไก่แม่ลายไปตายกลางฮ่อง เชือกฟาดก้นลอยล่องไปมา (ลูกหน้าไม้)
* ก่งจ่งอยู่กลางหนอง (คันเบ็ด)
* ไก่แม่ก้า กินหญ้าเล่าะโพน (ตัดผม)
* ก่นบ่ได้เอาไว้ ก่นได้แล้วถิ้ม (บ่งหนาม)
* กลมอูดหลูดฮูดขึ้น ผู้อยู่ใต้สำบาย (กั้งฮ่ม)
* ก่อนสิไป เอาไฟจูดก้น (บั้งไฟ)
* ไก่แม่หม่น ขึ้นซ้นหลังคา (ควันไฟ)
* กกเป็นดินดาก ฮากเป็นดินทราย ปลายมันเกี้ยวหัวเมืองเชียงใหม่ (หนทาง)
* ก่องจ่อง มีแข้ว (แมวขี้)
* กาบินมา เห็นกาฮ้อง (ไฟกองฮ้า)

* กายำ (กำยา) กาหยอก (กอกยา) ก้ายน (ก้นยา)
* ไก่ก้าวขา มีจักโต (โตเดียว)
* ไก่แม่ก้าออกลูกสิบโต เหนุกินเก้า นกเค้ากินสิบ นกจิบกินโตหนึ่ง เหลือจักโต (เหลือเจ็ดโต)
* ไก่แม่ก้าออกลูกห้าโต เหนกินห้า จอนฟอนกินสี่ เหลือจักโต (เหลือสามโต)
* กล้วยหยังกินบ่ได้ (กล้วยไม้)
* กล้วยสามหน่วย ปันให้พี่สอง น้องสอง ได้คนละจักหน่วย (ได้คนละหน่วย)
* กกแม่หวาย ปลายแม่เชือก ใผแก้บ่ได้ให้บอกคืน (ครีน)
* โกบโกบคือใบพลู มีฮูตรงกลาง ขนป่งฮอบ (หูงัว - หูควาย)
* ไก่แม่ขาว ซัดหลาวจากถ้ำ (น้ำลาย)
* เขียวอุ้มปุ้ม ใจแดง (แตงโม)
* ขึ้นได้ ลงบ่ได้ ตายค้าง ดากโกน (หมากบวบ)
* เขียวคือพระอินทร์ บินไปคือนก เหล็กเสียบหน้าอก สิว่านกกะบ่แม่น (แมงคับ)
* เข้าน้อยจำ เข้าหลายบ่จำ (กระติบเข้า)
* ไข่เอิ้นดางแม่ (ขี้ไข่ขาง, ไข่แมลงวัน)
* ขี้ช้างลอด ขี้มอดค้าง (ใยแมงมุม)
* ขี้อยู่หัว ตัวเป็นปอก พายหอกเหมิดปี (กุ้ง)
* แข้วกากซาก ฮูดากหลมแขน (สุ่มสักปลา)
* ขาสอดหู หูกอดขา (สายปิ่นโต)
* ขึ้นกะลูบ ลงกะลูบ (บันได)
* ขึ้นไปภู หักปากไว้ (ไหปากวาก)
* ขุดฮูไปพ้อปูแหนว (แปวหนู, รูหนู)
* แขกมาบ้านบ่หนี ต้องไล่ตีจนแขกตี้ (ขี้แดก)
* ขี่หางอ้อมบ้าน (ขี่ผ้ากะเตี่ยว, ผ้าโจงกระเบน)
* เขาอยู่ขา (ไก่) ตาเต็มโต (หมากนัด)
* เข้าแปด (เข้าพรรษา) ออกสิบเอ็ด (ออกพรรษา)
* แข้วอยู่นำปลา (ปลาแข้วไก้) ตาอยู่นำกกไม้ (ต้นตาไก้) โตอยู่นำเหล่า (ต้นตาไก้)
* ควายอี่เลไปตายกลางบ้าน คนเหมิดบ้านไปปาดบ่เหมิด (หินลับมีด)

* เค็งเค็งฮ้องกลางดงช้างบ่ตื่น (ต้นหมากเค็ง) คื่นคื่นฮ้องกลางบ้านบ่ได้ยิน (หมากเขือขื่น)
* คนฮักชาติสิใส่เสื้อสีหยัง (สีแดง)
* คันบ่เกา (คันนา)
* คึกคักติดบัก ผู้อยู่ลุ่มมีแฮง (คันยู)
* คออยู่นำคน ตนเองหาลี้ กินกับขี้อยู่ปล่องเดียวกัน (หอย)
* โค็ยหยามหยาซาซากากซาก (โค็ยตาล) น้ำไหลจ้ากลงใส่ในโกน (กระบอกต่งน้ำตาล) แซบซู่คนฮอดเอาเงินซื้อ (คนกินน้ำตาล)
* คนสามแสนหามแกนไม้ดู่ (แมงบ้งกึก, กิ้งกือ) คนสามหมู่ หามตู้รถไฟ (ขี้เข็บ,ตะขาบ)
* โค้งโน้งกลางเหล่า (แฮ้ว, แร้ว) ปัดเป่ากลางนา (วีข้าวเปลือก)
* คนในผ่านออก คนนอกผ่านเข้า (ประตู)
* เครือเขาขนไปพาดหลังอ้น อ้นพาแล่นนกแอ่นหาบิน (กี้, กวักฝ้าย)
* คาดลาดก่ายโมม (ไม้กำพั้นต่ำหูก)
* ควายเถิ็กตู้ ขู่หลู่บ่มีขา มีแต่เคราเส้นเดียวกอดคอดมแก้ม (คันโทน้ำ)
* ครางฮึ้มฮึ้มพาเข้าแล่นมา (กลองเพล)
* คนสามฮ้อยผ่าเด็กน้อยบ่ตาย (เงา)
* ควายโตเดียวแขวนโปงเก้าหน่วย (กล้วยเน่า)
* โค็ยหยังใหญ่กว่างคางโช้ย (โค็ยช้าง)
* คนสามแสนหามแกนไม้ดู่ (แมงบ้งกือ, กิ้งกือ) คนสีล้านห้าล้านหามฆ้องหน่วยเดียว (ตะวัน)
* งัวอี่แดงกินน้ำเหมิดท่ง (ตะวัน)
* งัวอี่เขียวผูกหลักเดียวหัวจุ้มกันอยู่ (หมากหุ่ง, มะละกอ)
* โงโงคือแขนศอก บ่บอกบ่ฮู้ (ข้อศอก)
* งอคือแขนศอก บอกแล้วจั่งทวย (ข้อศอก)
* งูตกส้างเอาหางขึ้นก่อน (คันขอตักน้ำ)
* ง่าอยู่วัด เสียงซัดเข้าบ้าน (กลองเพล)
* งัวพันเอ็ดลงกินน้ำเจ็ดท่า ถึกท่าละท่อใด (๑๔๓ โต)

* งัวพันเอ็ดขึ้นภูเจ็ดหลั่น สามโตขั้นกระดิงทองหน่วยหนึ่ง มีกระดิงทองจักหน่วย (๒๕๑ หน่วย)
* จับหางขี้แตกจ้าก (ไถนา)
* จับหางฮ้องอ้วก (หน่อไม้ไผ่)
* จีกควากขี้ไก่ขางขี้ใส่ (พลูแต้มปูน)
* เจ๊กขายไทเขียน (เจ๊กขายเทียนไข)
* จกไส้ ตีส้วง (ไม้ขีดไฟ)
* จับหาง อ้าปาก (ช้อน)
* จี่หัว กินหาง (สูบบุหรี่)
* เจี่ยนเที่ยนตั้งกลางเฮือนดูอาจ คันใผมาปากเว้าสิเอาเจ้านั่งนำ (ขันหมาก, เซี่ยนหมาก)
* ขับหูบ่วาง หม้างขอ (หม้อขาง)
* จับขาแหง้งเอาของแดงยัดใส่ (มีดชะนากหนีบสีเสียด)
* จับหูจีกควาก (ใบกล้วย) จับหางขี้จ้วก (คันโซ้, โซงโลง)
* จึ่งคึ่งอยู่กลางหนอง (ตะวัน) จ็องก็องอยู่กลางห้วย (คันเบ็ด) ต้วยซ้วยอยู่กลางเฮือน (อู่, เปล)
* จีกแคก แดกบุ้ย หลับตามุ้ย ยิ่งแข้วกี่ซี่ (ขนไก่แหย่หู)
* เชือกเส้นเดียวจูงควายเหมิดหมู่ (หนทาง)
* ชักกะบ่ได้ชัก ชวนกะบ่ได้ชวน น้อยบ่นานลอยนวลมาเอง (พระจันทร์)
* ชื่ออยู่ในครัว ตัวลื้อยู่ป่า (กระต่ายขูดมะพร้าว)
* ช้างขึ้นดง บ่ลงจักเทื่อ (เหา)
* ช้างหลังขด กินหญ้าเหมิดท่ง (เกี่ยว, เคียวเกี่ยวหญ้า)
* ช้างสามขา พญาขึ้นขี่ เด็กน้อย ๆ เป่าปี่นำหลัง (ตั้งหม้อบนเตาไฟน้ำกำลังฟดเหมือนเสียงปี่ดัง)
* ซกงกคือคอม้า ไปค้าบ่เห็นฮอย (เฮือ, เรือ)
* ซุกใส่แฮ่งมีแฮง นอนสะแคงน้ำออก (จุดไฟหุงข้าวเทน้ำออก)
* ช้างขาเค กินหญ้าเลียบป้าย (ตระไกร)
* ช้างขึ้นภู จับหูยักยั่น (หวดนึ่งข้าว)
* ช้างขึ้นภูตบหูปั้วะปั้วะ (คนตำหูก)

* เชื้อชาติไม้นามชื่อคือสัตว์ เอากะโป๋งุมหัวขี่ไปคือม้า (กระต่ายขูดมะพร้าว)
* ช้างขึ้นภูวีหูวาบ ๆ (กระด้งฝัดเข้า)
* ใช้แล้วใหม่ แพงไว้แล้วเก่า (หนทาง)
* ช้างอิดุ๊เล่นน้ำกลางวัง ท้องมันยัง ทางหลังมันเปียก (เฮือน, เรือน)
* ชื่ออยู่บ้านไปบานอยู่ป่า (ตะวัน) ชื่ออยู่นาคนเอาส่องหน้า (กระจกเงา) ชื่ออยู่ฟ้ามาขี้อยู่ดิน (ขี้กะเดียน, ไส้เดือน)
* ดอกแหล้ ๆ เหลืองแลอยู่ใต้ท่า ไทพ่อค้าเขาเอิ้นว่ากา (ต้นกากะเลา, ต้นอะเลา ก็ว่า)
* เด็กน้อย ๆ เอาขี้ฝอยฮองนั่ง (ผักเทียม)
* เด็กน้อย ๆ เอาขี้ฝอยยองหัว (ฝักเข้าโพด)
* เดือนสามค้อยงัวอี่แดงออกลูกด่อน (ไข่มดแดง)
* เด็กน้อย ๆ คาบขี้ฝอยลอยไปดิ่ง ๆ (กุ้งฝอย)
* เด็กน้อย ๆ นุ่งเสื้อลาย ๆ เห็นคนกลายไปอะแฮมขึ้นใส่ (กับแก้, ตุ๊กแก)
* ดำคือกา บินมาคือนก เข็มปักอก สีว่านกกะบแม่น (แมงตับเต่า)
* เด็กน้อย ๆ ถือหอกเลาะฝั่งหนอง (กุ้ง)
* เดือนสามค้อยควายดำออกลูกด่อน เดือนสี่ค้อยควายน้อยออกลูกดำ (บึ้ง)
* เด็กน้อย ๆ ตีกลองเข้าเหล่า (ยูง)
* ดังแอ้กแอ้ก ขี้แตกขี้แตน (กบไสไม้)
* ดังอีอีหางชี้แก่แด่ (จักจั่น)
* ดำจั่งหมี ขี่หมาอ้อมบ้าน (ตัวหมัด)
* ดำจั่งหมี แฮ่งตีแฮ่งกัด (สิ่ว)
* ดำปานหมี พีปานอ้น หัวโล้นสังมาแก่น (บาตร)
* ดำมาแล้วขาว (ผม) ยาวมาแล้วสั้น (สายตาคนแก่) สองขาเป็นสามขา (คนแก่ถือไม้เท้า)
* เด็กน้อย ๆ พายเฮือลอดพุ่ม เก็บผักกุ่มบ่ได้จักก่ำ (กระสวยทอผ้า)
* เด็กน้อย ๆ ผ้าสะไบพาดบ่า พ่อแม่บ่ว่าไปให้อยู่เฮือนเขา (อิ้ว, เครื่องหีบฝ้ายด้วยมือ)
* เด็กน้อย ๆ แล่นขึ้นกะฎี ครูบาจับกินบีบ่ปาก (ก่องข้าว)
* ดำคือหม้อบ่มีคอคือเพิ่น มีแต่ตีนจอดยั้ง ทั้งซ่ำย่างบ่เป็น (บาตร)
* เด็กน้อย ๆ พายไส้ลอดแขน (เข็มเย็บผ้า)

* ดอกหนึ่งบานในถ้ำ ฝนตกฮำปีละเทื่อ เดือนห้าแท้ ๆ ฝนสังเท้งเร่งลง (สรงน้ำพระพุทธรูปเดือนห้า)
* ดังอยู่ใต้คาง หางอยู่ใต้ก้น (อิ้ว)
* ดูดทางปาก ฮากทางฮูดัง (ดูดยา, สูบบุหรี่)
* ดอกอันหนึ่งใผมาอยากแลล่ำ สาวส่ำน้อยบายแล้วบ่อยากวาง (แว่นแยง, กระจกเงา)
* ดอกอันหนึ่งบานแต่เช้าเท้าค่ำจนเดิ๊ก (ตะวัน) เถิงยามแลงดอกจีบานซ้อน (เดือน, พระจันทร์)
* ดอกอันหนึ่งบานเหลืองแหล้เหลืองแลเหลืองล่ำ บานใต้น้ำใต้ต่ำเมืองนครเดิ๊ก ออนซอนฟากนครทางพุ้น (เดือน, ดาว)
* เด็กน้อย ๆ ยองตอหดเบ็ด (เห็ดบด)
* เด็กน้อย ๆ ฟันไฮ่ไกผ่อ (กอไผ่)
* ต้นท่อครก ใบปกขี้ดิน (หัวสิงไค)

* แต่น้อย ๆ เขาแหลม ใหญ่ขึ้นมาเขาหลุด (พระจันทร์)
* แต่น้อย ๆ ใส่เสื้อคับ ใหญ่ขึ้นมาใส่เสื้อหลวม (หมากขาม)
* ต้นท่อลำหวาย ใบท่อตีนช้าง (สายบัวและใบบัว)
* แต่ยังน้อยหมผ้าสีขาว ใหญ่เป็นสาวห่มผ้าสีเขียว (หน่อไม้ไผ่)
* ตกปุ๊กบ่ให้ว่าขี้ช้าง (หมากเฟือง)

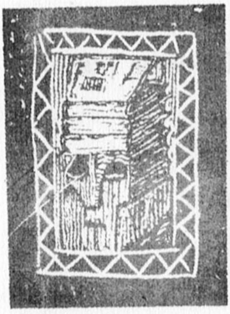
* ต้นท่อขา ใบวาเดียว (ต้นกล้วย)
* โตดำคือกา บินมาคือนก ตีนมีอยู่หก บินวกเข้าฮู (แมงภู่)
* แต่น้อย ๆ มันอิ่มมันเต็ม แก่โตมามันคอนคกเล็ก (หมากขาม)
* แต่น้อย ๆ มันนุ่งผ้าดี ใหญ่ขึ้นมามันแก้ผ้าถิ้ม (หน่อไม้)
* ต้นท่อลำเฮือ ใบห่อเกลือบ่ได้ (ต้นหมากขาม)
* แต่น้อย ๆ นุ่งผ้าพระ ใหญ่ขึ้นมาละผ้าถิ้ม (หน่อไม้ไผ่)

* ต่ำม้อต้อ มีข้อคู่ตา (หมากนัด, สับปะรด)
* โตอยู่นา (กะปู) ตาอยู่บ้าน (ตาปู, ตะปู)
* ต่ำกว่าดิน เอาไม้แหม้นกิน (คันขอตักน้ำ)
* ต่ำม้อต้อติดดิน ขุดดินถมสามปีบ่ถ้วน (เงา)
* แต่น้อยนุ่งผ้า ใหญ่มาใส่หมวก (หมากเขือ)
* ตัดกกบ่ตาย ตัดปลายบ่เหี่ยว (เส้นผม)
* ตัดหนามมาล้อมหนาม (ล้อมฮั้วหมากนัด) ย้านหนามกินหนาม (ย้านเหม้นกินหมากนัด)
* ตาติดโต (กะปู) กระดูกห่อชิ้น (หอย) ชิ้นห่อน้ำ (มะพร้าว)
* โตอยู่ฮู หูอยู่ต้นไม้ หางขึ้นอยู่เฟือย (หนู)
* ตายบ่เน่า คุกเข่าต่องย่อง (แมงมุม)
* โตปัง กิ่วกลาง ขึ้นกกยูงกกยางกะได้ (มดแดง)
* โตท่อเหา ขี้ท่อช้าง (ปลวก)
* โตท่อก้อยก้อนขี้ท่อแขน (ขี้กะเดียน) โตท่อแขนขี้ท่อหมากส้าน (แมงหยอด) โตคู้มู้เค้าเม้าขี้ท่อหมากเดือย (กบ)
* โตท่อตูมขี้มันท่อเล้า (ปลวก)
* ตีนคือตีนช้าง ข้างคือข้างผา ตาคือตากบ สบคือสบนกกี้ ขี้คือขี้เหน (เต่า)
* แต่น้อย ๆ นุ่งซิ่นไหม ใหญ่ขึ้นมานุ่งซิ่นหมี่ (หน่อไม้)
* แต่น้อย ๆ สี่ขา (เด็กน้อย) ใหญ่ขึ้นมาสองขา (ผู้ใหญ่) เถ้ามาสามขา (คนแก่สักไม้เท้า)
* โตท่อม้อนขี้ก้อนท่อต่อ (แมงไย, หมาร่า) โตท่อต่อขี้ท่อกกแขน (ขี้กะเดียน, ไส้เดือน) โตท่อแตนขี้ท่อเล้าเข้า (ปลวก) โตท่อเล้าขี้ท่อกกเสา (ช้าง)
* ต่ำกะบาย สุงกะบาย (สายกะบุง)
* ต้มกระดูก ได้กินชิ้นซู่คำ (หอย)
* ตีนมน คอยาว (เกวียน)
* โตดี โตขัน (ไก่)
* แต่เกิดมาบ่กินบ่ขี้ มีแต่สี้ท่าเดียว (บี้)
* แต่น้อย ๆ นอนอยู่ลายสอง ใหญ่ขึ้นมานอนอยู่ศาลาพันห้อง (ม้อน, ตัวไหม)

* ต่ำอุ๊กปุ๊ก เอาไม้แหม้นกิน (ไม้จิ้มปูนจากกะปก)
* โตกตีโต้นอยู่ใต้หว่างขา (ไม้เหยียบหูก)
* ตาเว็นขึ้นสวยมาบานเบ่ง ตาเว็นตกต่ำค้อยบานแล้วเล่าจูม (คันฮ่ม)
* ตาเต็มโต หมากไข่หำโต่งเด่ง (ซิง, ตาซั่งมีลูกตุ้ม)
* โตท่องัว หัวท่อขี้เกี้ยม (ไน, เครื่องปั่นฝ้าย)
* ต่ำอุ๊กปุ๊ก ฮากเลือด (เงี้ยง, กระโถน)
* ต่ำเตี้ยเลียดิน ใผบขึ้นบ่ได้กิน (ครกมอง)
* ต่อกลางกินก้น (สูบกัญชา)
* โตเดียวมีสองหน้า (กลอง)
* ด้วยก้นบ่ให้ว่าต้นกล้วย (หางช้าง)
* ตุ้มกลางดง (ปีน) จงกงกลางเหล่า (แฮ้ว) เอ้าเพ้ากลางเฮือน (กะเพียด) เด๋เด้งกลางชาน (ไม้คาน)
* โตเป็นเฮือ เอาตีนพายน้ำ (เป็ด)
* โตคือเฮา เขาบ่มี หัวหนักสิบแสน (คนหัวล้าน)
* ต้นจอกพอก บ่มีดอก มีแต่ใน (ต้นกะบองเพชร)
* ตาเต็มโต แข้วโงโล้งโค้ง (ตาซั่งมีลูกตุ้ม)
* แต่น้อย ๆ ซ้ำเล่ามีเขา ใหญ่เต็มเพลาหาเขาบ่ได้ บาดเถ้าแล้วเขาใหมขึ้นมา (พระจันทร์)
* แต่น้อย ๆ เขาแหลม ใหญ่ขึ้นมาเขาห้วน บาดอ้วนแท้ ๆ บ่มีเขา (เดือนอีเกิ้ง)
* ตกบ่ดัง (ตะวันตก) จูมบ่บาน (จูมปวก)
* ตกปุ๊กข้างชี้ (ขี้ช้าง) ปี้แจ่ง (แป้งจี่) เข้าแหนงเดียว (เข้าเหนียวแดง)
* ต่ำกว่าไก่ เอาไม้แหม้นกิน (น้ำสร้าง, น้ำบ่อ)
* ต่ำตุ๊กปุ๊กแปดศอก (ไหปลาแดก)
* ต่อแล้วสั้น (จุดบุหรี่) ตัดแล้วยาว (หนทาง,ถนน)
* ต้นอิหยังมีสองกอ (ต้นกก)
* ตาหยัง ตาใหญ่กว่าหมู่ (ตากล้า)
* ตีนหยังใหญ่กว่าหมู่ (ตีนภู)
* ตาเดียวหลายหน่วย (ตากล้า) ห่อเดียวหลายหัว (มดแดง)

* ต้นไม้ดู่สีนกกสีนปลาย หนังควายตายมาหออุ้มลุ้ม ตีตุ้มตุ้มพาเข้าหลั่งมา (กลองเพล)
* ตกปล่อง ส่องนำ (น้ำลาย)
* เถ้าสองเถ้านั่งบังเล้าบ่เห็นกัน (หู)
* เถ้าอันหนึ่งลงมาแต่ฟ้า บ่กินปลากินเอี่ยน นอกกว่านั้นกินเผียนคู่แนว (แฮ้ง.แร้ง)
* เถ้าอันหนึ่งลงมาแต่ฟ้า ขาแค่งเป็นหนาม (ตั้กแตน)
* เถ้าสองเถ้านั่งเฝ้าปีนกล (ไข่หำ. ลูกอัณฑะ)
* เถ้าอันหนึ่งพายถงสองหน่วย (โค็ย)
* เถ้าอันหนึ่งมาแต่เมืองล่าง เอาหัวย่างตางตีน (หอย)
* เถ้าสองเถ้าแล่นออกนอกชาน (ขี้มูก)
* ถืกขังในหัวใจอุกอั่ง นายบ่สั่งคาดลาดออกมา (ขี้มูก)
* เถ้าสองเถ้า ลงน้ำบ่ขุ่น (เป็ด)
* ถอดออ็ก ปลายแดงจ่ายว่าย (ดับไฟ)
* เถ้าสามเถ้า นั่งเฝ้าคีไฟ (ก้อนเส้า)
* เถ้าหลังโกง ลงน้ำบ่ขุ่น (เป็ด)
* ทางปากกิน ทางดากคายออก (อิว)
* เทียวทางเดียวบ่เหยียบฮอยกัน (ผึ้ง)
* ทางกกแมนไม้ ทางกลางแม่นหวาย ทางปลายแม่นป่าน (ครีน)
* น้ำเต้าน้อยห้อยอยู่กกหลัก ตักกะเต็มบ่ตักกะเต็ม (มะพร้าว)
* น้ำบ่ฮู้ตก (น้ำค้าง)
* นั่งใกล้กันบ่จาบ่ปาก ถามกะยากบ่ปากบ่ติง (เงา)
* นอนหงายเขาขึ้นขี่ สองมือตีสุบปั๊บ (ร้องเท้า)
* นอนเว็น ชันหัวเข่า (จี่ปม. จิ้งหรีด)
* นั่งสูงกว่ายืน ยืนต่ำกว่านั่ง (หมา)
* นกอี่หยัง ชื่ออยู่ในดิน บินอยู่เทิงฟ้า (นกขมิ้น)
* **แนวสัตว์**ป่าหนีมาอยู่บ้าน เชื้อขี้คร้านเคี้ยวแล้วบ่กลืน (กระต่ายขูดมะพร้าว)
* นาง**แพง**สีออกลูกทางข้าง (กล้วย) นางแพงช้างออกลูกทางกระหม่อม (เข้าโพด)
* น้ำ**พอกิน**แต่บ่พออาบ (น้ำลาย) น้ำพออาบแต่บ่พอกิน (เหงื่อ)

* น้อยแล้วใหญ่ (คน) ใหญ่แล้วต่ำ (คน) ดำแล้วขาว (เส้นผม) ยาวแล้วสั้น (สายตาคนแก่)
* นอนคว่ำเห็นลาย (สาด, เสื่อ) นอนหงายเห็นตับ นอนสะแคง เห็นอ้างับอ้าแงบ (ไพหญ้า)
* นอนน้ำห่มไม้กับหนาม (ไซใส่ปลา)
* นกกดปูดยามมีน้ำตาแดง ยามน้ำแห้งตาบอด (ตะเกียง)
* นกบินมาสิบโต ตำตอตายโตหนึ่งเหลือจักโต (เหลือสิบโต)
* นอนเว็นขี้ค่ำ (กระต่าย) นอนต่ำขี้สูง (ขี้กะเดียน) นอนแหมบชันหัวเข่า (ตั๊กแตน)
* น้ำพัดหน้าลันลัน ฮอดบ่อนคันถอดออก (คนไถนา)
* นกหยังบ่มีปีก (นกหวีด)
* นกอีจู้มีหูทางปาก (กะทอ) นกอีจ้ากมีท้องทางหลัง (กุดจี่)
* บักอังลังมีดังอยู่หน้าแค้ง (สูบดีเหล็ก)
* นั่งยอง ๆ สองมือเขย่า เข้าบ่เข้าคลำแล้วเล่าแยง (ฝนมีด, ลับมีด)
* เด็กกินเนื้อ แซบเหลือเมื่อน้ำไหล (เด็กกินนม)

* บักโอกโลกกินน้ำเหมิดหนอง (คันโซ้, โซงโลง)
* บักขุมหล้มตกหลุมบ่ย้าน (คุตักน้ำ)
* บักน้อย ๆ ถือแพรแดงแล่นเข้าป่า (แย้)
* บักน้อย ๆ แก่ไส้ลอดขอน (เข็มเย็บผ้า)
* บักน้อย ๆ ถือแพรขาวลอดปล่อง (ถ่มน้ำลาย)
* บักโค้งโน้งข้วมท่งสามแสน (ฮุงกินน้ำ, รุ้งกินน้ำ)
* บักหัวโล้นโตนน้ำแต่เด็ก (กระบวย)
* ใบท่อใบหอก สุกมาแล้วปอกกิน (หมากนัด, สับปะรด)
* ใบมันท่อแป้นกี่ สุกมาแล้วบ่กิน (กล้วย)
* บัวบ่มีน้ำมีแต่หนามล้อมอยู่ (บัวหมากมี้)

* บ่มีแขน บ่มีขา มีแต่ตาอ้อมข้าง (สับปะรด)
* บานแดงแล้ว บานขาวสับเปลี่ยน บานเขียวแล้วบานซ้ำตื่มมา บาดห่าอ้าปากขึ้น ขาวพุ่งดั่งนกยาง (หมากงิ้ว)
* ใบอยู่ลุ่ม ฮากอยู่เทิง (ใบไถ)
* บักเถิ๊กออกหน้า (ควาย) บักบ้าอยู่กลาง (ไถ) บักครางนำก้น (คนไถนา)
* บ่มีแค่ง บ่มีขา ไต่คันนาอยู่ด้อม ๆ (หอย)
* บักน้อย ๆ เสียกโค็ยอยู่ในป่า (ผักอิทก)
* บักน้อย ๆ นอนใต้พุ่มหนาม (ไซ)
* บักน้อย ๆ มาแต่เมืองพม่า ผมปกหน้ามีแข้วเหล้มเดียว (หี)
* บักน้อย ๆ มาแต่เมืองฟ้า ว่าแม่นราชสีห์ผัดคือช้าง (ยุง) อยากฮู้จักให้ไปถาม ผู้มีปากอยู่ข้างกกหู (มุ้ง)
* บักมีหัว (กบ) ไปขออยู่เฮือนกับบักบ่มีหัว (กะปู)
* บักพันตามีลูกเต็มปาก บ่มีดากกินแต่ของคาว บ่จักฮ้อนจักหนาวหากินในน้ำ (แห)
* บักน้อย ๆ เอาผ้าพาดหัว (ไก่ตัวผู้)
* บักค้อม้อ ก้อนขี้ท่อหมากเดือย (กระต่าย)
* บักน้อย ๆ ลอยน้ำบ่ขุ่น (กุ้ง)
* บ่มีกระดูก ลุกได้ (ขน)
* บักหลังขดกินหญ้าเหมิดท่ง (เกียว, เคียว) บักหลังก่งกินไม้เหมิดกอ (มีดขอ)
* บักโอ่งโล่งกินน้ำเหมิดวัง (คันโซ้ โซงโลง)
* บ่มีแข้ว มีสี่ขา หากินนำน้ำ (สะดุ้ง, ยอดักปลา)
* บาดสินอนแล้วซุก บาดสิลุกแล้วถอด (กลอนประตู, หน้าต่าง)
* บาดไปท่อไฮนา บาดมาท่อหน้าตั่ง ป้ายขึ้นนั่งดังสัวะ (แห)
* บ่มีกก บ่มีฮาก มีแต่หมากซาซะ (แห)
* ไม้สี่ท่อน เกิดก่อนแผ่นดิน (คีไฟ)
* บาดไปแล้วเบา บาดเซาแล้วหนัก (ไม้ค้ำเกวียน)
* ใบอยู่เทิงน้ำ แล่นข้ามทะเล (เรือใบ)
* บาดเข้ามีพระเจ้าห้าองค์ บาดออกมีพระเจ้าองค์เดียว (คำหมาก)
* บ่มีหัวบ่มีหาง ทางกลางคาบเหยื่อ (ไม้หีบปิ้ง)

* บาดสิไป เอาไฟจูดก้น (ตะเกียง)
* บาดใส่เข้าไปดำ บาดนำออกมาแดง (ถ่านไฟ)
* บานแพ้แว้ยัดเข้าฮูหนัง (กระจอน)
* บักน้อย ๆ แทงก้นแม่โต (ลูกกุญแจ)
* บ่มีต้น บ่มีฮาก บ่มีหมาก มีแต่ใน (เม็ดฝน)
* บาดแดดส่องเดินมาสองคน บาดมืดฟ้ามัวฝนเดินมาคนเดียว (เงา)
* บ่ชอบอยู่นิ่ง ไปกลิ้งอยู่ห้วย (กล้วยอยู่หิ้ง)
* บ่มีตีนขึ้นผา (งู) บ่มีตาขึ้นต้นไม้ (เครือเขา) บ่มีไส้กินคน (มีด) บ่มีขนเกลือกหม้อง (จอง, กระจ่า)
* บาดนั่งนั่งใต้ขอน บาดนอนนอนใต้ไม้ บาดสิใช้จักปิ้นออกมา (เต็งชั้ง)
* บักน้อย ๆ ขี่เฮือลอดพุ่ม หมอยจุ่มน้ำทางก้นนั่งเฮือ (กระสวยหลอด)
* บักโค้งโน้งปลายก่งกกขน ขดสะลงงงอยู่เทิงเมือฟ้า (เขาควาย)
* บานกลางไฮ่ผู้สาวหา (ดอกฝ้าย) บานกลางนาผู้สาวย้าน (หญ้าเจ้าชู้) บานกลางบ้านผู้สาวเต้นเตย (ขี้ไก่โป่)
* บักซากลากออกก่อน (ควายเถิ๊ก) บักเซาะเงาะนำกลาง (ไถ) บักครางนำก้น (คนไถนา)
* บักน้อย ๆ นั่งตั้งคอหัก หมาเต้นสับแมงวันแตกโพ้ (ขี้)

* ปั้นให้แข็งแทงเข้าหว่างขา (หางผ้ากะเตี่ยว, หางโจงกระเบน)
* เป็นเด็กน้อยนุ่งขาว เป็นผู้สาวนุ่งเขียว เถ้ามานุ่งแดง (มะพริก)

* ปลอกเปลือกเห็นหมอย ปลอกหมอยเห็นเม็ด ปลอกเม็ดเห็นกระดูก (ข้าวโพด)
* ปลาอยู่ถ้ำ มีแต่หยังปก (ปลาปก)
* ไปแล้วหา มาแล้วถิ้ม (ไม้แก้งก้น)

* ไปกะหัน มากะหัน (หายใจ)
* แปดขาย่าง หลังคามุงสังกะสี (ปู)
* โป้กกกิ่วกลาง ขึ้นกกยูงกกยางกะได้ (มดแดง)
* ปาหยังกินบ่เป็น (ปาละมี)
* เป็นสระแล้วเป็นบ่อ เป็นท่อแล้วน้ำไหล เอาใส่ปากแล้วดี เอาหนีแล้วไห้ (หัวนมสำหรับเด็กดูด)
* ไปขี่เขา เซาได้หาบ (ไม้ค้ำเกวียน)
* ไปบ่ฮู้จักกลับ (น้ำไหล)
* แป้นเตอเลอบ่มีทางนั่ง เหล็กสั่งลั่งบ่มีทางอึง (พื้นน้ำ. ฝน)
* ปลดบ่หลูด (ข้อง) ตากบ่แห้ง (เปียก) ตั้งบ่ตึง (ไกว. กวย)
* ปักตูใช้ไม้ยาง หน้าต่างใช้ไม้หยัง (ไม้เอก)
* ปากสิบวา ตาพอหมื่น (แห)
* ปากขบดิน (สุ่ม) จกกินทางดาก (คนงมสุ่ม)
* ปากหยังใช้เขียนหนังสือ (ปากกา)
* แปดขาเดินดง สององค์ฮ้องไห้ (เกวียน)
* ผู้อยู่โคกปั้นถ้วย (มด) ผู้อยู่ห้วยสานมอง (แมงมุม)
* ผู้อยู่หนองกองก้น (หอย)
* ผักอิหยังกินบ่เป็น (ผักตู. ประตู)
* ผ้าผืนน้อยวางอยู่ปักตูเหล็ก ฝนบ่ฮ่าพอเม็ดกะชุ่มเลิงบ่มีแห้ง (ลิ้นในปาก)
* ผ้าผืนน้อยอยู่ในถ้ำสีแดง บ่มีแห้งจักเทื่อ (ลิ้น)
* ผู้เห็นบ่ได้ยิน (ตา) ผู้ได้ยินบ่เอา (หู) ผู้เอาบ่ได้กิน (มือ) ผู้กินบ่ได้ขี้(ปาก) ผู้ขี้บ่เหม็น (ฮูดาก)
* ผู้เถ้าไปนา กลับมาเถ้าป่วย (ถ้วยเปล่า)
* ผู้ออกก่อนบ่เว้าบ่จา (ควาย) ผู้อยู่กลางทั้งกินทั้งขี้ (ไถ) ผู้นำก้นคางไปฮือ ฮือ (คนไถนา)
* ผมอยู่นำม้า (ทรงผมเหมือนม้า) ผ้าอยู่นำลิง (ทรงผ้าเหมือนกางเกงลิง) เสืออิ้งอยู่นำควาย (เสื้อรัดอกหญิง, เสื้อยกทรง)
* ผู้ญิงเห็นผู้ญิงกลาย ผู้ชายเห็นผู้ชายเด้า เข้าบ่เข้าคล่ำดู (คนฝนมีด)
* ผู้เฮ็ดบ่ได้อยาก (คนทำโลงศพ) ผู้ใช้บ่ฮู้ภาษา (คนตาย)

* ผู้ญิงไปได้หลาย ผู้ชายไปได้น้อย เด็กน้อยไปบ่ได้พอเม็ด (หญ้าเจ้าชู้)
* ฝนบ่ตกแผ่นดินสังมาลาย (รอยรถ) หมาบ่ตายแฮ้งสังมาเวิ่น (เครื่องบิน)
* ฝนตกน้ำนอง มีหมูข้วมเหนือ กาข้วมใต้ กากินขี้หมูหรือหมูกินขี้กา (หมากินขี้กู)
* ฝนตกในถ้ำ น้ำย้อยปลายเขา (ต้มเหล้า)
* พอกิน บ่พออาบ (น้ำลาย)
* พ่อบ่ด่า แม่บ่ตี ไปตีหีอยู่เทิงกกไม้ (หมากเขียบ, น้อยหน่า)
* พะอิหยังคนบ่นับถือ (พยาธิ)
* พ่อบตี แม่บ่ตี ไปฮ้องไห้อยู่กลางท่ง (ขอแขวนคอควาย)
* พุ้นกะฝา พี้กะฝา หาทางอิงบ่ได้ (มุ้ง)
* พุ้นกะฝา พี้กะฝา แมงดาอยู่ในถ้ำ (ปาก)
* พี่มีเก้าคน น้องมีเก้าคน ปันส้มชาวหน่วย ได้คนละจักหน่วย (คนละสองหน่วย)
* พระยาแดง แทงก้นพระยาดำ (ไฟเลียก้นหม้อ)
* พ่ออีพ่อหำท่อหมากเขือ เฟือนำต้นไม้ (หมากหำอีปู่)
* พันท่อหางหนู หลุบเข้าฮูเป็นน้ำเอาะเจาะ (เคี้ยวพลูพัน)
* พุ้นกะฝา พี้กะฝา เหลียวหาบ่เห็น (หู)
* พร้าอี้โต้สี่สันสองคม ไปถางไฮ่ปากถ้ำลิงลม (แหนบถอนหนวด)
* พระหน่อนอนกลาง พระนางนอนฮิม พระหน่อลุกขึ้นจิ้ม พระนางยิ้มเป้ย (ไม้ขีดไฟ)
* พ่อบ่ตี แม่บ่ตี ไปตีหีอยู่เทิงปลายไม้ (หมากแตก)
* พระย้านสีหยัง (ย้านสีกา . อุบาสิกา)
* ไฟไหม้ป่าบ่ไหม้เชือกหนัง (หนทาง) ไฟไหม้ดังบ่ไหม้ขี้มูก (สูบบุหรี่)
* ไฟไหม้ป่าบ่ไหม้คูหนอง (คองหนู)
* ไฟจูดหัว เอาปากกัดกัน (สูบบุหรี่)
* ไฟไหม้ป่า บ่ไหม้หมกเห็ด (จอมปลวก)
* ไฟไหม้ป่าลบ ๆ ปบเข้าบ้านเห็นหมูแม่กอย (หมอยแม่กู)
* มีแขนบ่มีขา (เสื้อ) มีขาบ่มีแขน (กางเกง)
* ม้าสีเขียว ผูกหลักเดียวหัวจุ้มกันอยู่ (มะละกอ)
* แม่บ่ด่า พ่อบ่ด่า แพรพาดบ่าไปไห้อยู่เฮือนเพิ่น (อิ้ว)
* มีแต่ลิ้นบ่มีแข้วหย้ำกิน (หมากลิ้นฟ้า)

* เมื่อน้อยห่มเสื้อยาว เมื่อสาวห่มเสื้อก้อม (มะเขือ)
* ม้าสีขาวหางยาวต้วยก้น (ต้นกล้วย)
* แมงอันหนึ่ง สองขาชี้ สี่ขายัน (แมงวัน)
* ม้าอี่ลาย กินแต่หญ้า บ่กินน้ำ (ม้อน, ตัวไหม)
* มีแต่หลังบ่มีหน้า มีแต่ขาพาย่าง (ปู)
* มีตาเต็มตัวบ่กลัวกะแต (หมากนัด)
* ไม้แป ๆ โคเลอยู่ในน้ำ (ลิ้น)
* มีหางอยู่หัว มีตาเต็มโต มีลูกอยู่ตีน (แห)
* แม่อยู่สองขอก ลูกออกทางกลาง (บันได)
* มีก้นบ่มีฮู มีหูบ่มีปาก (หม้อกะทะชนิดมีหู)
* มีลูกบ่มีพ่อ (ลูกบันได) มีแต่แม่หุ้มห่อสองทาง (แม่บันได)
* มีหัว มีหาง ไต่ทางอยู่ด้อม ๆ (ไม้คาน)
* มีลูกบ่มีผัว (ต้นกล้วย)
* มาแต่บ้านเห็นฟานฟักไข่ หางอยู่ใต้ฮูขี้อยู่เทิง (ฮางเกลือ)
* มัดโตเอย (พระ) เห็นมัดตีนมานี้บ่ (ช้าง) บ่เห็น เห็นแต่สัตว์เสืองหำ (ช้าง) เป็นหน่วยอยู่ลำเสืองดอก (มะเดื่อ)
* มีปีกบ่บิน บ่กินบ่ขี้ มีแต่สี้ท่าเดียว (บี้)
* ไม้ท่อนตู้ ขู้หลู้ปลายแดง (ดุ้นไฟ)
* ไม้อันหนึ่งสักอยู่กลางหนอง ใผไปกะต้อง ใผมากะต้อง (ไม้จิ้มปูน)
* แม่มันฮ้องอีอี ลูกมันพีลั้นตั้น (ไน, หลา, เครื่องปั่นฝ้าย)
* แม่มันฮ้องปี๊ก ๆ ลูกมันตกย่วย ๆ (ขี้ขวานฟันไม้)
* ไม้ค้นหลาวซัดใส่ป่าอ้อย คนสามฮ้อยหาได้บ่เห็น (เข็ม)
* มีแต่แข้ว ตาแก้วบ่มี (คราด)
* แม่เฝ้าบ้าน ลูกพากันไปเที่ยว (แม่และลูกกุญแจ)
* มะน่วงมะน่าง คาดฮ่างวางแปะ (บันได)
* มีแต่หัว บ่มีขาสิย่าง (ไม้คาน)
* ไม้ก่งจ่ง ข้วมท่งสามแสน ใผทวยได้ได้แหวนวงหนึ่ง (รุ้งกินน้ำ)

* มีแต่แขวน บ่มีขา ย่างไปมากะได้ (นาฬิกา)
* ไม้ไผ่น้อยไม้ไผ่หนามหนา คนบ่มีปัญญาถางเอาบ่ได้ (หนังสือ)
* แมงสี่ตีน กินแมงตีนเดียว (เต่ากินเห็ด) แมงหัวเขียวกินแมงหน้าคว่ำ (เป็ดกินหอย)
* มาแต่เมืองพม่าหัวย่างตางตีน (หอย) มาแต่เมืองจีนมีหางคาบเหยื่อ (เบ็ด)
* มีสามขา (ก้อนเส้า) พระยาดำขึ้นขี่ (หม้อ) ปีน้อยชอนนำ (เสียงน้ำฟด)

* ยามเช้าเข้าถ้ำ ยามค่ำออกมาเที่ยว (ดาว, เดือน)
* ยามแจ้งไปสองคน ยามฝนไปผู้เดียว (คนกับเงา)
* ย่างกะซัก บ่ย่างกะซัก (แมงมุม)
* ยาวยาวค่าคืบ ทั่งเข้าหลืบฮูหนัง ทั่งไปทั่งมาน้ำแตก (เหล็กเกาะกบ)
* ยามหุบเข้าท่อกระบอก ยามบานออกท่อกระด้ง (ร่ม)

* ยามไปได้หา ยามมาได้ถิ้ม (ไม้แก้งก้น)
* ยิงบ่คัน ฟันบ่เข้า เศร้าบ่หมอง (เงา)
* ลิ้นอยู่ฟ้า กกกับฮากอยู่ดิน (หมากลิ้นฟ้า, ลิ้นไม้)
* ลาบบ่แข้น (ลาบแหลว)
* ลูกห้า แม่สอง (ลูกและแม่บันได)
* ลูกออกจากท้อง แม่ฮ้องนำหลัง (ปืน)
* ลิงอยู่เทิงต้นไม้ เฮ็ดจั่งใดจั่งสิลงได้ (ลบสระอิออก)
* สุกพุ่ม (หมากเขือ) สุกเครือ (หมากหลอด) สุกยอด (หมากเบ็น) สุกเซ็น (หมากส้าน) สุกด้าน (หมากไฟ) สุกใน (หมากค้อ) สุกข้อ (หมากขาม) สุกหนาม (หมากมี้) สุกชี้ (หมากพริกน้อยก้นซัน)
* สุกบ่หวาน (หมากพริก) บานบ่หอม (ดอกฝ้าย)
* สุกบ่หอม งอมบ่หล่น (ดาว)

* สูงเสียดฟ้า ต่ำกว่าหญ้าหนอยหนึ่ง (ภูเขา)
* สายยานโต่งเตง ทางนอกฮ้องเพลง ทางในฮ้องไห้ (กล่อมลูก)
* สับขอนกุงไปคุงขอนแก่น สับขอนแก่นเป็นน้ำจวงลวง (มะพร้าว)
* สี่บาท พาดฮั้ว (ผักตำลึง, ผักตำนิน)
* สูงท่อภูเขียว กินผู้เดียวเหมิดโลก (กบกินเดือน, จันทรุปราคา)
* สูงกว่าน้ำ ต่ำกว่าเฮือ (ขี้ตูมปวก, ฟองน้ำ)
* สี่ขาขี่ สี่ขาย่าง หางเดียว สามดาก ปากสาม หูหก (คนหามหมู)
* สี่คนหามแป้น ผู้หนึ่งเสียกแป้นไปก่อน (เต่า)
* สับขอนผูไปถึกขอนแก่น สับขอนแก่นไปถึกน้ำโจงเลง (มะพร้าว)
* สองอันชี้เมือเทิงกี่ดี่ (หูควาย) สี่อันชี้ลงลุ่มปถพี (ขาควาย) มีผักอิเลิดเบื้องละใบ (ใบหูควาย) มีหัวสิงไคยอดหนึ่ง (โค็ยควาย)
* สองหางชี้ สี่หูชัน แปดตีนยัน เอาก้นจุ้มกัน (หมาถือเชิง, หมาติดสัด)
* สองขาตากแดด แปดขาย่างดิน (กะปู)
* สองขาคีบหู คันบ่ฮู้ให้ว่า ว่าแตน (แว่นตา)
* สองหางชี้ สี่หูชัน แปดตีนยัน เนิงเนิบ ๆ (หมาสี้กัน)
* สัตว์เลี้ยงไว้ถ้าขี่ ขี้แล้วอ่วยมาดม (ม้า)
* สี่ขาทนแดด (งัว) แปดขาทนน้ำ (กะปู)
* สี่คนหาม สามคนแห่ ผู้หนึ่งแว่หากิน (ช้าง)
* สองคนแล่นมา (ขี้มูก) ห้าคนแล่นฮับ (มือ)
* ส้วย ๆ คือใบพลู มีฮูอยู่กลาง ทางฮิมมีขน (หูงัว - ควาย)
* สามขา ตาเดียว (กล้องถ่ายรูป)
* สี่หู (มุ้ง) หลังแอ่น (เกี่ยว)
* สองตีนจั้งธรณีเหยาะหย่อง (แม่บันได) สองแม่ป้องนางน้อยอยู่กลาง (ลูกบันได)
* สองขายันบ่ให้ว่าขันยา (หน้าไม้)
* สองตีนตั้งธรณีไหวหวั่น คนบ่ต้องเหมิดมื้อกะบ่ติง (ครกมอง, ครกกระเดื่อง)
* สามอี (อีตู่, อีฮีน, อีฮุม) สี่สี (สีเสียด, สีดา (ฝรั่ง), สีไค (ตะไคร้), สีเผิ้ง (ขี้ผึ้ง)
* สี่หู ปักตูเดียว (มุ้ง)
* สี่หูชี้ขึ้นฟ้า อ้าปากกินคน (มุ้ง)

* สี่ขา ตาเต็มโต หากินนำน้ำ (สดุ้ง, ยอดักปลา)
* สี่ตา ขากอดหู (แว่นตา)
* สุกเต็มดินเก็บกินบ่ได้ (แสงแดด)
* สุกเต็มฟ้า มือยื้อบ่เถิง (พระจันทร์)
* สูงกว่าน้ำ ต่ำกว่าฟ้า สูงกว่าภูเขา (ฝน)
* สี่ตีนย่างมา หลังคามุงกระเบื้อง (เต่า)
* เสียกแข้นแหล้นคุงแกนจำบัก ฮื้อขึ้นวาบผู้อยู่ลุ่มมีแฮง (ค้นยู)
* สัปดนตอกก้นแม่มัน (ลูกกุญแจ)
* สองคนอยู่ฟากเล้า จนแก่เถ้าบ่เห็นกัน (หู)
* สีกแคก แจกควก หลับตาสำบาย (ไม้แหย่หู)
* สัตว์โตหนึ่งกินดิน สัตว์โตหนึ่งกินหญ้า (งัว - ควาย)
* สัตว์โตหนึ่งฮ้องขึ้นฟ้าทมทม (บั้งไฟ)
* สี่สัน สองคม ถางไฮ่ทางฮูลม สนเคราทางก้น (แหนบ)
* สัตว์สี่เท้าเอากระดูกเฮ็ดหนัง (เต่า)
* ส้วยส้วยคือใบพลู มีฮูทางกลาง เป็นขนสองขอก (หูงัว - ควาย)
* สัตว์ประหลาดมีสิบหกขา กินแต่พฤกษาบ่เคยกินน้ำ (ม้อน)
* สี่ขามีตาพอฮ้อย (กะต่าห่าง)
* สูงคือครกจกกินทางดาก (สุ่ม)
* ไส้สามวา หานอนเทิงขื่อ (จ่อ)
* สี่ตีนตั้งธรณีแอะแอ่น อ้าปากขึ้นเมือฟ้าคาบงา (ข้อง)
* สัตว์บอกเวลา มีเขาที่ขา (ไก่)
* สองขาฮ้องแอ้ด (เกวียน) แปดขาเดินดง (งัวแก่เกวียน)
* สามตาติดโต จับอยู่บนรุกโข กินน้ำเวหา (มะพร้าว)
* สัตว์บ่มีผัวซ้อนนอนนำเป็นคู่ มีลูกน้อยพอฮ้อยนับพัน (ต่อ - แตน)
* สัตว์หกขา ออกลูกเป็นไข่ ใหญ่แล้วมีขน (แมงกะเบือ, ผีเสื้อ)
* สีใดล้ำเลิศประเสริฐฮุนแฮง ดัดแปลงบ่ได้ (สีดำ)
* สั้นขู้หลู้ ตุท้องแม่ญิง (ไม้พันหูก)
* สีใสเหลื้อมทางกลางยาวยืด พิลึกเป็นน่าย้านกินแล้วเปิดบ่เป็น (น้ำ)

* สุกเต็มฟ้า กาตอดบ่เถิง (พระจันทร์)
* โสติง (สิงโต) อยู่โหนดบา (อยู่หน้าโบสถ์)
* สีหยังเฮ็ดให้คนกับยักษ์รบกัน (สีดา)
* สี่ตีนชี้เมือเทิงกี่ดี่ (ตีนหมู) สี่ตีนชี้ยันพื้นยักยัน (คนหามหมู)
* สีอิหยังผู้เถ้ามัก (สีเสียด)
* สับเพ (ไก่ตอดขี้) สับพี (ไก่ตอดอึ่ง) สับพัง (เสียม) ดังวา (ช้าง)
ตาติดโต (กะปู) หมากโกสุกกาสับ (ากินหมากโก)
* สามพันนกกก หกพันนกแกง จับไม้แกงแซงเก้าง่า ถีกง่าละจักโต (พันโต)
* สุกโข (หนัง) สุกขัง (หมากมี้)
* สี่ขา สองหาง คนย่างนำก้น (คนไถนา)

* หมากอันหนึ่งสกในดินเก็บกินบ่ได้ (ขมิ้น)
* หูอยู่ต่อปาก ดากเอาไว้กับคน (กะทะ)
* หนังห่อขน ขนห่อกระดูก กระดูกห่อชิ้น ชิ้นห่อน้ำ (มะพร้าว)
* หมากน้ำเต้าห้อยอยู่แจฝา เหลียวหาบ่เห็น (ตุ้มหู)
* หัวคือไม้ไผ่ หางคือไม้พาย (กุ้ง)

* หัวเป็นหนาม ถามบ่ปาก (พระพุทธรูป)
* หมากอุ้มลุ้มลิงอุ้มบ่ไหว ทางในสีชมพู บ่มีฮูให้น้ำออก (แตงโม)
* เหล็กสีแดง ไปแทงขี้ดิน (มันแกวแดง)
* หัวดำคือกา มีงาคือช้าง มีปีกมีหางคือนางโมรา (ดอกจาน, ทองกวาว)
* ใหญ่แล้วขาว (ผม) ยาวแล้วสั้น (สายตา)
* เห็นบ่ได้กิน (ตา) กินแล้วบ่อิ่ม (ปาก) อิ่มแล้วบ่ขี้ (ท้อง) ขี้แล้วบ่เหม็น (ดาก)
* หัวคือหาง หางคือหัว (ไม้คาน)
* หีบใส่ผ้าเหลือง กุญแจเหมิดเมืองไขบ่ออก (ไข่)
* หมากเขือบ่มีหนาม (หมากเขือเครือ) หมากขามบ่มีข้อ (หมากขามป้อม)

* หมากอันหนึ่งห้อยอยู่ใต้ง่า คนอยู่ใต้ลุ่มฟ้ากลัวย้านคู่คน (หมากตำแย)
* หมากลุมพุกตกปุ๊กกลางหนอง ขี่งัวทองลงไปเอากะบ่ได้ (ตะวัน)
* หูอยู่เทิงหัว มีตาเต็มตัว (แห)
* หกขา สี่ตา ย่างมากลางท่ง (คนขี่ควาย)
* หญ้าบ่กิน เอาตีนชี้ฟ้า (เจีย, ค้างคาว)
* หัวมันท่อกำปั้น หางมันยาวค่าศอก ออกแต่ก้ำแดนห้อฮอดเฮา มันกินช้างงัวควายเกลี้ยงอ่อยห่อย ดินและหญ้าแพรนั้นกะบ่ยัง (คนสูบฝิ่น)
* หัวข้อหล้อไปนานำพ่อ บ่มีขาสิก้าวเอาลิ้นย่างไป (หอย)
* หนึ่งหัว หางเดียว เอาเกล็ดเฮ็ดขา (งู)
* หมีนอนน้ำแสงตาเว็นบ่ส่อง (บึ้ง)
* เหล็กขีแดงไปแทงตอฝั่ง (เอี่ยน, ปลาไหล)
* หางเกี้ยวฮั้ว หัวออกหากิน (เข็ม)
* อยู่ใกล้ครั่งย้อมครั่งบ่แดง นอนสะแคงกอดสาวบ่อุ่น สวดจุ้มบุ้มในซิ่นบ่ได้คลำ (หนังสือธรรมห่อผ้าซิ่น)
* หัวสุบหมวก ปากบอกเวลา ขาถืออาวุธ (ไก่)
* หัวติดขา ตาติดโต (กะปู)
* หวิงห้อยฝา เหลียวหาบ่เห็น (หู)
* หมอยแหยมแหย แปะกันมีแฮง (ขนตา)
* เห็ดสองดอก ออกอยู่ข้างโพน (หู)
* หลุมน้อย ๆ (ปาก) กระดูกเต็มอะยะ (แข้ว, ฟัน)
* หม้อดำ งุมดิน (ขี้ควาย)
* หยุมหยูไปใส่หยามหยา (หวีต่ำหูก)
* หางแป ๆ คือหางบ่าง ยามฝนเหล้นแต่น้ำ ยามแล้งตั้งแต่นอน (หมากสบไถ, ผาลไถ)
* หัวแดง ก้นขี้ชุ่ม (กอกยา, บุหรี่)
* เหยียบหาง ฮ้องเอ้ก (ครกมอง)
* หมากพร้าวห้าวหล่นอยู่กลางหนอง คนสิบสองปองเอาบ่ได้ (พระจันทร์)
* อยากกินชิ้นแล่นไปคั่วงา (ฆ่างัว)
* หมากบกตกใส่ไฮ่นา ผู้เห็นบ่กิน (ตา) ผู้กินบ่ขี้ (ปาก) ผู้ขี้บ่เหม็น (ดาก) ผู้เหม็นบ่จ่ม (ดัง)

* หัวหยังบ่เหม็น (หัวหอม)
* หมากพร้าวเก้าต้น ต้นละเก้าแซง แซงละเก้าหน่วย แต่ละหน่วยเอามาเฮ็ดบ่วงได้เก้าก้าน แต่ละก้านให้หัวล้านซดเก้าคน มีหัวล้านจักคน (มี ๕๙,๐๔๙ คน)
* หมากตกหนัก (หิน) หมากตกหนี (นุ่น) หมากตีบ่ไค่ (เงา) หมากเค็มใบไม้ (หมากเกือ) หมากไง้ฮอยควาย (หมากสบโถ)
* หัวเดียวแสนแปด (จอมปลวก) บากบาดเดียวแสนฮอย (เขียง) ห่อเดียวแสนไข่ (ฮังมดแดง)
* หนามล้อมหนาม (เอาหนามล้อมหมากนัด) บ่ให้หนามมากินหนาม (ไม่ให้เหม้นมากินหมากนัด)
* หางอยู่ใต้ ฮูขี้อยู่เทิง (อิ้ว)
* หูอยู่ปาก (หม้อกะทะ) ปุ้นท้องอยู่หลัง (กุดจี่)
* ห้อยอยู่หลักบ่ตักกะเต็ม (มะพร้าว)
* หัวแดง ก้นเมือก (กอกยา)
* หนองบ่มีน้ำ มีแต่หนามล้อมอยู่ (หมากมี่)
* หนองน้อย ๆ บ่มีจอกมีแหน มีปลาซิวหัวแปโตหนึ่งลี้อยู่ (หี)
* หกหู พันตา (มุ้ง)
* ห้อยอยู่ฝาเหลียวหาบ่เห็น (หู)
* หมาอีแดงแทงก้นอี่ดำ (ไฟลนก้นหม้อ) อี่ดำฮ้องให้น้ำลายเต็มปาก (หม้อพด)

* อ้อล้อท่อไข่กา ตกลงมาบ่แตก (ลูกหมาก)
* อ้อล้อท่อไข่เป็ด กินเจ็ดมื้อบ่เหมิด (ปูน)
* อ้อล้อท่อไข่นกเขา ซิคัวไปเอาย้านแม่มันตอด (หมากเขือหนาม)
* อาดหลาดกกขน ตั้งอยู่บนหัว (เขางัว ควาย)
* อี่น้อย ๆ แล่นขึ้นกฎี เจ้าหัวจับกินบ่ย้าน (ก่องเข้า)
* อี่หลังขดขี่เฮือลอดพุ่ม (กุ้ง)

* อี่น้อย ๆ นุ่งเสื้อสีแดง ยามมื้อแลงแล่นเข้าพุ่ม (แย้)
* แอดแปดขี่ขอน (เล็บตีน, เล็บมื้อ)
* อ้อล้อท่อโป้มือ พือไปทั่งท่ง (ตา)
* อ้อล้อท่อโป้มือ วือใส่ภูใส่ผาบ่แตก (ฝักหลอก)
* อ้อล้อท่อปอกปูนทอง ใผไปลองขาเค (ขี้ไก่โป่)
* อ้วนดำคือหมี อ้วนดีคือแฮด ใกล้ยามแดดสิออกไปเที่ยวหากิน (บาตรพระ)
* อุ้มลุ้มท่อปูมควาย สวยขึ้นมาแล้วฮ้อง (กองเพล)
* อุ้มลุ้มท่อปูมควาย บาดมันตายได้กระดูกกองหนึ่ง (กงดีดฝ้าย)
* อุ้มลุ้มท่อปุ้มป่าน หว่านใส่น้ำขี้กั่วพาจม (แห)
* เอาขอเกาะกัน หย่อน ๆ ยาน ๆ พอเถิงคันยกขึ้นน้ำย้อย (คันไถ)
* อี่มะลวงพวงพั้ว บ่มีผัวกะมีลูก (ลูกกุญแจ)
* แอดแลดท่อลิ้นฟาน คลานกินหญ้าเลาะโพน (มีดโกน)
* อุ้มลุ้มท่อฮังหมี ซุกหนีไปหน้ากลับมาคือเก่า (เปล)
* อ้อล้อท่อลำพุ แตกปุ๊ท่อไฮ่นา (แห)
* อีน้อย ๆ ถือแพรพาดบ่า ขึ้นไปด่าเฮือนนั้นเฮือนนี้ (อิ้ว)
* อี่อุมลุมตกขุมบ่ย้าน (คุ) บักขี้คร้านนั่งถ้าอยู่เฮือน (โอ่งน้ำ)
* เอาใส่เข่า แม่ญิงเด้างึกงัก (ผู้หญิงฝัดข้าว)
* อยู่ดินกินหญ้า (หมู) อยู่ฟ้ากินลม (ดาวหมูชัง) อยู่ตมกินน้ำ (ปลาหมูทอก)
* อี่มะลวงพวงพั้วบ่มีผัวหั้งมีลูก (ขอแขวนคองัว - ควาย)
* อยู่โคกปั้นถ้วย (มดลิ้น) อยู่ห้วยสานมอง (แมงมุม) อยู่หนองกองก้น (หอย) อยู่ในถ้ำสวดมนต์ (ขี้คันคาก)
* เอาตีนข้วมหัว เอาตัวลอด (มุ้ง)
* อี่น้อย ๆ พายเฮือข้วมฝั่ง (กะสวยทอผ้า)
* อ้วนคือหมี พีคือเหม้น บ่มีขนจักเส้น ยามกลางเว็นหากินมื้อละเทื่อ ยามกลางคืนบ่เตื้องจาเว้าต่อใผ (บาตรพระ)
* อุ้มลุ้มท่อปุ้มป่าน ลอยไปฮอดเมืองน่านเมืองแกว (พระอาทิตย์, พระจันทร์)
* อุ้มลุ้มท่อปุ้มป่าน ไหลมาแต่เมืองน่านเมืองแกว (ฟองน้ำ)
* อยู่ลุ่มกินหญ้า (งัว, ควาย) อยู่ฟ้ากินลม (ว่าว)

* อุ้มแล้วไห้ ปลงไว้แล้วเซา (แคน)
* แฮ่งกิน แฮ่งจ่อย (เขียง)
* ฮักกะจูบ บ่ฮักกะจูบ (หอยจูบ)
* เฮือนสิบห้อง ปักตูทองเก้าปล่อง (ก้องเปล่า. กระบอกไม้ไผ่)
* ฮุ่งยามมื้อแลง ขี้ใส่โฮง (กะบอง)
* ฮูเนินฮูคัน (แม่คราด) ฮูซันฮูลูก (ลูกคราด)

๒. ปัญหาคดีโลกเจือคดีธรรม

* กกบ่เตื้องติงตายตั้งแต่ง่า ง่าบ่เหลื้องมาเตื้องตั้งแต่ใบ (ป.)
* กะแตสังมาจาสาน้านทีหลวงให้ขินขาด กุ้งกะว่ากุ้งสิเต้นดีดน้ำให้ฟองกลั้วทั่ววัง (สม)
* กาดำว่าอยากลงลอยน้ำอโนมาให้ขาวผ่อง แล้วจิงเหาะหอบผ้ายให้ใสแจ้งดั่งพระจันทร์ สิคือรือ (สุด)
* กามาโสดาเค้างอยคอนเคียงคู่ แหลวพือปีกตุ้มไก่น้อยปองเลี้ยงบ่ค่องคือ (สม)
* กากินปลิงไปคาคอแฮ้ง เฮือคาแก้งไปหล้มเคิ่งวัง (ป.)
* กบเขียดมากล่าวอ้างประสงค์อ่านโคลงสาร ฝูงหมู่งูเงาพิษเยือกกลัวเกรงย้าน หินฟูน้านทีหลวงไหลล่อง ปลาบึกขึ้นอยู่ลี้ปลายไม้ดั่งแลน ปูปลามาเปิดน้ำหนีจากวังใส มันก็แยงภูผาป่าไพรพนอมไม้ เอี่ยนเปิดน้ำหนีเขื่อนอาณา ไลลาป่าเปล่าสูญเสียฮ้าง มาลาฮ้างฮามสวนเสียกลิ่น หงษ์คำก้มขาบไหว้ประนมน้อมแก่กา หมากพร้าวมาเปิดต้นปป่วงลงดิน เสือสางหนีจากแดนดงไม้ ครกมองฮ้างหมางเหม็นเข้าเปลือก ช้าหลอดมาเปิดเบี้ยแถมซื้อใส่นำ (ปัสเสน)

* การเมืองฮ้อนฮอมไปเป็นหย่อม แลหย่อมมีพ่อบ้านหลายล้นกว่าคน คนมีน้อยนายหลายเหลือไพร่ หัวด่อนได้นำก้นก่อนดำ (ปัสเสน)
* กินบ่คาย ตายบ่เน่า เป่าบ่เหย (บ.)
* กรรมสังโอ้โอทองสังมาแตก บาดกะโป๋หมากพร้าวสังมาหมั้นกว่าโอ (บ.)
* เก็บเห็ดให้เจ้าแยงลงห้วย อยากได้ผักพีพวยให้เจ้าแยงลงบุ่ง อยากได้กุ้งพายข้องขึ้นป่ายาง อยากเป็นขุนนางให้เกือกดินหมองมั้ว อยากเป็นคนชั่วให้เข้าวัดจำศีล (บ.)
* ขวานหล่อนบ้องไปถึกท้องกวาง ฟานกินหมากขามป้อมไปคาคอมั่ง มั่งบ่ขี้สามมื้อกระต่ายตาย กระต่ายตายแล้วเหนอ้มเน่านำ (บ.)
* คึดเล็กเล็กคือปลาซิวลอย คึดตื้นตื้นคือบัวยื้อยั่ง คึดให้ถ้อง ถองบาลีให้แตก เคี้ยวให้แหลกสาแล้วจิ่งค่อยกลืน (บ.)
* คนหลักเป็นคนใบ้ใจเบาคึดบ่ถึกเสียนอ หีนแฮ่ไหลล่องน้ำโอฮ้องนี่นัน (ปัสเสน)
* คันแทไฮ่เพิ่นป้านเน่งหา คันแทนาเพิ่นป้านเน่งไว้ คือน้ำสิอยู่ดี (บ.)
* ความยากหยุ้งควายหลายใดดีงจ่อง โตหนึ่งข้องง่าคอม โตสองข้องง่าขาม โตสามข้องง่ามี้ โตสี่ข้องง่าหว้า โตห้าข้องง่าบก โตหกข้องง่าแต้ ใผสิมาช่อยแก้ควายข้อยจั่งสิไป (บ.)
* คนเหมิดบ้านกินน้ำส้างเดียว เทียวทางเดียวบ่เหยียบฮอยกัน (บ.)
* ควายบ่กินหญ้าคานหามสะยานแล่น หนีแล้ว ฮุ้งบ่เตื้องไก่น้อยกะสันดิ้นฮ่องูนั้นแล้ว (สม)
* คนหลักเป็นคนใบ้สังพายเฮือหลงวาด สิพายเฮือกาบกล้วยนทีกว้างสิค่องคือ ได้ริอ (สม)
* คึดอยากไปยามเจ้าหนทางหลวงสังมาแคบ แท้นอ มีแต่ไม้ไขว่ขว้างฮิมฮั้วอืบหนา (สม)
* คันได้ฝังหลักแน่นแสนลมมาฮ้อยห่า กะตามถ้อน สินอนทอดทะเนิ้งแหนหน้าเบิ่งลมดอกนา (สุด)
* คันบ่หลูโตนหน้าให้หลูโตนตาหน่วย บ้างแม อดหลูโตนตาเหลื้อมม้องม้องสองเบื้องปากบ่เป็น (สม)
* ใจประสงค์อยากได้ไถนาเฮื้อเก่า คันเพิ่นไลถิ้มไว้พระอวนอ้ายหากสงวน แท้แล้ว (สม)
* จวงจันทร์หล้างของแพงทางเทศสะเภาพุ้น บัดนี้มาคั่วห้อยหูช้าจ่ายขาย (ปัสเสน)
* เจ้าผู้หนูชิงน้อยเห็นแมวสะยานสวบ อย่าได้ถิ้มโทษฮ้ายโฮมเผียนด่าแมว (สม)

* เจ้าผู้นอนในมุ้งสังมาให้ยุงกัด บาดข้อยนอนเปลือยป๋าบ่มียุงต้อง (บ.)
* ไซหลังหล้าบ่หมานปลาถืกแต่เต่า ไปยามแต่เช้าเช้าคลำพ้อว่าแม่นโพน โนนโนน มีแต่หญ้าทางหน้าไซมีแต่ยุ้งฮากไผ่ ทางในมีแต่ยุ้งคือกุ้งสิแกว่นดี (บ.)
* ชีสมณ์ซื้องัวควายขายจ่ายมีแล้ว นักปราชญ์ถมแม่น้ำนทีกว้างขาดเขิน (ปัสเสน)
* ชาติที่คูหาห้องราชสีห์เทียวท่อง บ่ห่อนละถิ้มไว้สิไปซั้นป่าคา (ลืบ)
* ชาติที่งัวควายหล้างประสงค์เกียงหญ้าอ่อน คนแก่หัวหงอกแข้วประสงค์ซ้อนจ่อจี (สม)
* ชาติที่แนวนามเชื้อราชสีห์สัตว์ใหญ่ บ่ห่อนบินสอดแล้วไปได้ดั่งแหลว (สุด)
* ตาดีไปคล้องช้างสามคืนมาเปล่า ตาบอดไปคล้องช้างคราวมื้อขี่มา (บ.)
* ตาลบ่มีไผเขี่ยวสังเลิงเป็นขมเฝือน น้ำอ้อยย้วยสังหวานจ้อยแฮดคอ (สม)
* เถ้าแก่แล้วหัวหงอกขาวพอน เขาหากทำมายาดั่งสาวสิบห้า (ปัสเสน)
* เทียวทางเวิ้งเหิงมามันค่ำ อย่ามัวกินหมากหว้ามันสิช้าค่ำทาง (บ.)
* จอแจฮ้องเฮียวโพแตกโผ่ วอกแวกหวิ้นสมิงมิดดี ดูดาวดั้งเทิงหัวคนละผู้ พุ้นกะชู้ พี้กะชู้คือไม้ง่าบ่มี (ป.)
* ของดีเป็นของฮ้ายผิวกายเป็นของเพิ่น มาช่างปากบ่พ้นเสียงเจ้าบ่ได้ยิน สักคะโยง เต้นสังมายืนอยู่เที่ยง ของท่อคำหมากเหมี้ยงสังเจ้าหาบบ่ไหว ของหนักสังถือได้ ไปมาโดยง่าย (บ.)
* นั่งบ่นอน คอนบ่หาบ กราบบ่ไหว้ ตายบ่เน่า เผาบ่ไหม้ ไปบ่มา หาบ่เห็น (บ.)
* นักปราชญ์ฮู้หลง หงษ์ดำถืกบ้วง ควายบักเถ้าตื่นไถ (บ.)
* บวกสอง หนองสาม วัฏสาม อาฮามสี่ ป่าช้าสี่ผีบ่มี (บ.)
* บ้านเมืองข้อนขุนกวานยาดไพร่ เมืองขวาได้ไก่โจ้น เมืองซ้ายได้ไก่ยอง เมืองซอง ได้ไก่แจ้ คราวนี้แพ้ไพร่เมือง (บ.)
* บ่อยากพ้อหลงชาติมาพบ หัวกบเกิดเป็นทองแดง หัวปลากะแยงเกิดเป็นทองคำ ช่างใดสิตีได้ (บ.)
* บ่มีไผจำใจเจ้ากินสารของเบื่อ เจ้าหากเป็นผู้ฮู้สังเป็นบ้าเล่ากิน (สม)
* บ่เคยเห็นผัดฮ่าวฮู้ซ้ำตื่มความคึด ปลาซิวสังมีเขาไล่ชนควายฮ้า (สม)
* บุญบ่เคยพ้อสาลีเข้าอ่อน คันบ่จ้ำเหนี่ยงเข้าคนจ้ำก็แจ่วผง (สม)
* บัวขี้แบ้มาเกิดกลางหนอง บัวทองมาเกิดก้ำหัวสวนบ้านเก่า ที่เล็กมาแล่นตื่นสิไป หังบ่อนเขิน กาดำบินด่วนดั้นสะยานไปลิวลอด ภูใหญ่ผาแผ่นล้านตัวต้อยต่ำปู

ปลากั้งฮู้บินบนโพยมเมฆ กระต่ายฮู้ฮ่ำฮ้องขันท้าหมู่กะทา (ปัสเสน)

* สังพากันโตนลงห้วยหากินตั้งแต่เต่า สังบขึ้นโคกกว้างหาช้างค่าแพง (บ.)
* เป็ดเป็นผู้ไข่ ไก่เป็นผู้ฟัก ขี้กะดักกะเดียนเป็นผู้เลี้ยง บุญสิได้แก่ใผ (บ.)
* ปูปลาบ่อยากเชยชมน้ำทะเลหลวงใผสิเชื่อ แข้บ่ลงเหล้นน้ำนทีกว้างกะช่างใจ (สม)
* ไปบ่กลับ หลับบ่ตื่น ฟื้นบ่มี หนีบ่มัม ก้มบ่หวิด (บ.)
* ผัดแต่เป็นมันอิอ้อนใผกะชอนเสียมใส่ พอเป็นมันอี่มู้ใผกะหิ้วกะต่ากลาย (บ.)
* เพิ่นแต่งให้รักษาเมืองปลายด่าน อย่าได้มอบบ่อนบ้านเมืองให้แก่โจร (บ.)
* เมื่อจักไขระหัสต้อนสิเคืองปลาเขินลอบ ไซตี้ บ่ได้เคืองแต่ต้อนคูนค้าวก็หากเคือง (สม)
* มณีนิลแก้วกลายเป็นหินแฮ่ มีแล้ว ขอนดอกไหลล่องน้ำสิมาปิ้นป่งใบ มณีนิลเศร้าเสียแสงสมเมฆ หินแห่กลายเกิดเป็นหน่วยแก้วพิลาเข้มค่าแพง (ปัสเสน)
* เมียบ่ยำย้านถือผัวแข็งข่ม ฮือฮีดต้านจาฆ่าด่าผัว แลนา (ปัสเสน)
* ไม้ลำเดียวล้อมฮั้วบ่ไขว ไพร่บ่พร้อมแปลงบ้านบ่เฮือง (บ.)
* วัตรหก กกห้า สีมาแปด ป่าช้าสอง หนองสาม อาฮามสี่ (บ.)
* ลูกผู้ฮักเอาไว้ทางหลัง ลูกผู้ชังเอาไว้ทางหน้าเอาปลาป้อนม่าม ผู้อยู่หลังฮักกะด้อบ่เหลียวหน้าลำแล (บ.)
* ลูกบ่มียำย้านดอมคุณพ่อแม่ ตั้งหากฮืดฮืดพร้อมจาฆ่าด่าเถียง ศิษย์บ่ย้านยำแห่งครูบา คลองบูฮานเล่าเสียสูญเศร้า (ปัสเสน)
* สั้นข้อหล้อมือยื้อบ่เถิง สูงเจวเลวชั่วสามวาฮีน (บ.)
* สองหากเทียวทางเวิ้งไกลกันบ่มีจวบเป็นแล้ว อดเจ้าถางป่าไม้พอให้ส่องเห็นแด่ถ้อน (สุด)
* เสือโคร่งหากเทียวทางเฮื้อเดือนดำหากเห็นฮุ่งเริงแล้ว คันว่าเดือนแจ้งหน้าแสงพ้นกะเล่าอาย (ปัสเสน)
* เสือโคร่งมาปองไหว้หมาในบ่หลิงเบิ่ง หงษ์คำก้มขาบไหว้ประนมน้อมหมู่กา (สม)
* สุกอยู่ต้นบ่ปานฝานหัวบ่ม เพิ่นบ่มให้บ่คือเจ้าบ่มเอา (ป.)
* สิบเบี้ยอยู่ฟากน้ำอย่าโอ้อ่าวคนิงหา สองสลึงมามือให้ค่อยกำเอาไว้ (บ.)
* สี่คนหาม สามคนแห่ สองคนขึ้นแคร่ ผู้หนึ่งแลนตามหลัง (บ.)
* **สองเขือ**เถ้าเฮ็ดนากลางโคก ปีบ่โชคได้สาม ปีบ่งามได้สี่ ปีบ่ได้ดี้ดี้ปันให้คู่คน (บ.)
* **สี่ขุนหาม** สามขุนหาบ ขุนหนึ่งตายในโลง ขุนหนึ่งพายถงออกก่อน (บ.)

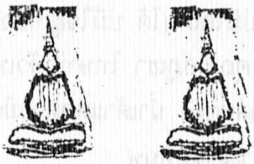
* สีคนดึงหน้า ห้าคนดึงหลัง สองคนฝังอยู่ข้าง คนหนึ่งอ่านอ้างพระคาถา (บ.)
* สี่กับห้ามีมาประจำโลก คันขาดของหมู่นี้มีแล้วกะเล่าสูญ สี่บ่จุนกับห้า คือกันกับของป่า ห้าบ่จุนสี่ไว้ก็คือด้ามดั่งกัน (บ.)
* เสื้อขาดหลังไปตาบกระหน่องไก่ เสื้อขาดไหล่ไปตาบกระหน่องลิง เสื้อขาดข้างไปด่างเขาควาย (บ.)
* หาบบ่หนัก ตักบ่เต็ม เค็มบ่จืด มีดบ่แจ้ง (บ.)
* ให้เอายาวไว้คือกาคาบเต่า อย่าได้เฮ็ดอุ้งปุ้งคือฮุ้งคาบงู ให้เอายาวไว้คือสินชัยฟันไฮ่ ปีนี้ปล้ำปีหน้าจั่งค่อยฮอน ให้เอายาวไว้คือเสาโทรเลข บาดห่ามีเหตุฮ้อนยังสิได้เพิ่งสาย (บ.)
* เห็นดงเป็นบ้าน เห็นเฮือนเป็นป่า เห็นท่าน้ำเป็นด้าวด่านเสือ (บ.)
* หลาหากหมางเหม็นฝ้ายสิวางไนไว้เปล่าเป็นรือ อิ้วสิเฮฮ่ำให้กระสันดิ้นกล่อมสวย (สม)
* หนูชิงทำตบะให้แมวบักดำก้มขาบ หมาจิกจอกเห่าช้างเป็นน่าอยากหัว (บ.)
* อัศจรรย์ใจกุ้งกุมกินปลาบึกใหญ่ ปลาซิวไล่แข้หนีไปซ้นหลีบหิน เอี่ยนเปิดน้ำหนีจากวังตม มันไปแปลงฮวงฮังอยู่เทิงปลายไม้ (บ.)
* อัศจรรย์ใจจ้อยไก่น้อยให้กินนมนำกา หมูหมาให้กินนมนำเสือโคร่ง ของศัตรูกันแท้แท้ สังมาให้แอ่วกิน (บ.)
* อัศจรรย์ใจเด่อกสิเพแตกแหล่ง ยามมื้อเช้ามื้อแลงมีแต่คึดฮอดน้องหมองเศร้าหง่วมเหงา (บ.)
* อัศจรรย์แมงวันแมงหมี่ ตอมหีตี่เด็กน้อยเลี้ยงควาย (บ.)
* อัศจรรย์ใจโอ้โอนอสังเวช สังมาเป็นจั่งซี่เป็นน่าอยากหัวแท้นอ (บ.)
* อัศจรรย์ใจโอ้ตักแตนโมป้องหมู่มั่ง เขียดจ่านาป้องหมู่ช้างยืนเก้ออยู่ท่งหลวง (บ.)
* อัศจรรย์ใจโอ้เข้าสารอยู่โอยอคอตอดไก่ ไม้ไผ่อยู่กอยอคอตอดช้าง ปลาย่างอยู่หิ้งสะยานเต้นคุบแมว แมวเสียใจแถหัวไปบวช หนูชิงตาสวดเป็นแม่ออกค้ำดำเข้าส่งเพล (บ.)
* อัศจรรย์หมาขบช้างสารแฮงล้มท่าว มาอิดุเมื่อช้างลุกได้หมาสิให้ต่อสาร (บ.)
* อยากกินเข้าให้ปลูกใส่พลานหิน อยากมีศีลให้ฆ่าพ่อตีแม่ อยากให้คนมาแว่ให้ฆ่าเจ้าเอาของ (บ.)
* ฮ้อนกว่าไฟ ใสกว่าแก้ว แล้วก่อนทำ (บ.)

๓. ปัญหาเสียวสวาสดิ์

* ความรหัสอย่าให้ฮู้เถิงสอง
* ญิงฮามฮ้างสามผัวอย่าสมเสบ ชายไดสิกสามเล่าแล้ว อย่ากลั้วเกี่ยวสหาย
* เพิ่นบ่เอิ้นอย่าขาน เพิ่นบ่วานอย่าช่อย มักช่อยแท้แท้ให้พิจารณา
* จงหาเอาแข้วนองาฮักษาเขต เฮือนนั้น บาดว่าเกิดเหตุฮ้ายยังสิได้เพิ่งพา
* หาดเหากลายมานั้นมีหินหรือบ่
* บ้านมอใกล้มีคนเฝ้าอยู่แฝง นั้นบ่
* ดงดอนนั้นมีต้นไม้ในป่าดกหนา นั้นบ่
* ในเมืองนั้นมีกษัตริย์สร้างครองเมืองตุ้มไพร่ นั้นบ่ หรือว่ามีแต่เมืองใหญ่กว้างบ่มีเจ้านั่งปอง
* ในหนห้องธานีเมืองใหญ่ วัดที่ก่อสร้างไว้มีพระเจ้าอยู่ใน นั้นบ่
* ในเมืองนั้นฝูงคนเถ้าสามขามีบ่ หรือมีแต่เถ้าขี้แฮ้งเต็มบ้านทั่วเมือง นั้นบ่
* โตบ่กินท้องแลมาอยาก โตบ่ปากหัวใจยังหัน
* ชิ้นบ่ขาดอย่าให้คุงเขียง การเมืองมีอย่าให้เคืองเถิงเจ้า
* เพิงจาแลบ่เพิงจา ลักษณะในใจ ฮู้แล้วอย่าเนอ
* ผู้กะดัดกะมี ผู้กะด้อกะมี ผู้อ้อข้อกองหนีกะมี
* ทำคุณได้โทษ โผดสัตว์ได้บาป
* อัศจรรย์ใจโอ้โอนอสังเวช สังมาเป็นดั่งนี้เป็นหน้าอยากหัว แท้นอ

* อย่าค้นผีลุก อย่าปลุกผีตื่น
* เสียสัตย์นี้โตตายดีกว่า
* อัทธิวอยหมัดน้อยดีดช้างสารตาย แมงวันหลายจาจับส่อ จิหล่อให้หาหลัววีว่อน หิ่งห้อยน้อยโคมได้ตื้มแสง
* ไก่น้อยให้กินน้ำนมนำกา หมูหมาให้กินนมเสือโคร่ง บวกอยู่นามาย้ายหาเต่า งิ้วเน่าตายคา วาจาคาบแฮ้งฮ่อน
* นกอิเอี้ยงกินหมากโพไฮ แซวแซวเสียงบ่มีโตฮ้อง แซวแซวฮ้องโตเดียวเหมิดหมู่

● สิ่งเป็นมุงคุลของเมือง ●

* เขื่อนเมือง	ได้แก่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
* มิ่งเมือง	ได้แก่เทวดาอาฮัก
* ขวานเมือง	ได้แก่ขุนกวาน
* แก่นเมือง	ได้แก่หมอหูฮา
* แข็งเมือง	ได้แก่อาวุธ
* ใจเมือง	ได้แก่กุมาร กุมารี
* ยอดเมือง	ได้แก่เจ้าเมือง
* ตาเมือง	ได้แก่คนฮักษาประตูเมือง
* หูเมือง	ได้แก่ฆ้องกลอง

* มอดเมือง ได้แก่โจรผู้ร้าย
* ฝาเมือง ได้แก่ขุนดานรักษาเมือง
* ขวัญเมือง ได้แก่ดาวพิดานเมือง
* คูณเมือง ได้แก่แก้วแหวนเพชรนิล
* คำเมือง ได้แก่นายช่างต่าง ๆ

* ฮุ่งเฮืองยิ่งกว่าแก้ว บ่มีโตเดินได้ บ่มีใจฮู้เที่ยวกินยังคน
* กกท่อภู ปลายท่อวี คุณท่อภูเขา โทษท่อหัวเหา เล่าเป็นไปได้
* พี่ตายน้องยัง เฮือไหลท่ายัง น้ำเต้าแตกสายยัง
ไฟไหม้ป่าดอนยัง น้ำเต้าจมหินฟู
หีนหักหีนต่อ ต่อบ่ได้ให้นุ่งซิ่นมาหา

* หล้มเมื่อจอด ตาบอดเมื่อเถ้า
* ยามเมื่อเถ้าจิ่งมาพ้อที่หมาย จวนจักมรณาตายจั่งมาพ้อที่ฮ้าง เป็นพระยาเจ้าช้างยังได้ย่างทางตีน เป็นอินทร์พรหมยังได้ลงใช้ชาติ
* สัททา สัทท่อง วีน่อง วีใน
* หลักเมืองฟ้า งัวเมืองคน
* เฮ็ดเป็นมื้อจั่งเห็นหน้าป้า เฮ็ดบ่เป็นน้าผู้เดียวเป็นเพิ่น
* สิบชิ้นบ่ท่อปลา สิบพี่น้องลุงป้าน้าอาบ่ท่อพ่อแม่ สิบพ่อแม่บ่ท่อผัวเมีย สิบผัวเมียบ่ท่อแก้วสามประการแลครูบาอาจารย์ผู้สอนสั่ง
* เป็นผู้สูงให้หลิงเห็นต่ำ
* ผู้เพิ่นสูงเพิ่นต่ำแล้วไป่ ผู้เพิ่นก่ำเพิ่นขาวแล้วไป่ ผู้เพิ่นยาวเพิ่นสั้นแล้วไป่ ผู้เพิ่น

หมั้นเพิ่นคลอนแล้วไป่ ผู้เพิ่นนอนเพิ่นตื่นแล้วไป่

* ยำผีเถ้า ยำเจ้ายืน
* เป็นขุนนางบ่มีบ่าวไพร่อ้อมข้าง ก็อย่าอวดอ้างยอโต
* เชือกสามวาล่ามช้าง อ้างอวดว่าโตดี
* เสือได้กินเนื้อเพื่อป่าไม้มีหนาม ไม้งามเพื่อเสืออยู่
* มักเหล้นเสียคร ไมฮู้ มักเหล้นชู้เสียความหลัก มักเที่ยวยามท่านเสียของฝาก มักปากหลงความ ความผิดย่อมเป็นโทษ
* สีตาน้ำดังออก สีดังน้ำตาออก
* อยู่กะให้มีชัย ไปกะให้มีโชค ถึกโยกม้าอยู่หลังอาน จักมีเครื่องอลังการของฝากลูกหลานหากยินดี
* จักเทียวไปมาขึ้นเฮือนลงล่าง อย่าได้กระทำตัวดังชะนีแลตัวค่าง คันว่าลุกย่างย้ายเหลียวเบิ่งเสือหมี เหลียวหลังเบิ่งสามทีจึ่งย้าย
* ไวปากเสียศีล ไวตีนตกต้นไม้
* ถ่มน้ำลายให้หลิงดูปล่อง นั่งย่องย้อให้เบิ่งหนทาง
* อย่าได้ย้ายคันแทนาแลปักตูเฮือน อย่าถมน้ำออกบ่อ อย่าขุดจอมปลวกไปถมบวกหมู อย่าปลูกเฮือนกวมทาง
* เป็นคนชายให้เฮียนความฮู้ มักเหล้นชู้ให้ค่อยเพียรจา
* พี่น้องบ่ยำอย่าเซาแว่ แหนงไปเว้าเถ้าแก่ดีดาย มิตรสหายบ่ยำกันอย่าไปสู่
* อยากฮู้อย่านอนหลับ อยากเห็นให้ไปเที่ยว เสี่ยวฮักให้ไปหา
* ที่บ่สมพอนั่งอย่านั่งลงก่อน ที่บ่สมพอนอนอย่านอน ความฮู้บ่สมพอสอนอย่าสอนสั่งท่าน ม้าบ่สมพอขีอย่าขี่ ทางบ่สมพอไต่อย่าไต่ ไก่บ่สมพอฆ่าอย่าฆ่า หน้าบ่สมพอยิงอย่ายิง

อย่าจาความรหัส
อย่าม้างเจดีย์
อย่าอวดคุณโต
อย่าจกงูเห่า
อย่าติฉินนินทาพระ
อย่ามัดคนดี
อย่าปุนคำเก่า
อย่าซาคนง่าว
อย่าชันไม้ตางเทียน
อย่าป้อยยังผี
อย่าว่าโตดี
อย่าคิดเอาของท่าน
อย่าชาผัวเมีย
อย่าหย่อนนำหลัง
อย่าเว้าอ้างผญา
อย่าสุมไฟด้นเดียว
อย่าปากกลายทาง
อย่ากู้ของท่าน
อย่าเคืองผู้เถ้า
อย่าจ่ายเงินแดง
อย่าอ้างต่อผี
อย่าชักคำมีแลด่า
อย่าชายังเด็ก
อย่าปองให้เป็นโทษชั่วนี้แลชั่วหน้า
อย่าซัดอย่ายิงไปข้างหน้า
เห็นหน้าท่านอย่ายิง
อย่าคาบนมเมีย

อย่าตัดไม้โพศรี
อย่าตีนักบวช
อย่าพาลโกหก
อย่าเช่าของท่านมากิน
อย่าละคลองวัตร
อย่าติคุณคน
อย่าเว้ามายา
อย่ากล่าวติเตียนท่านลับหลัง
อย่าเฆี่ยนสัตว์น้อย
อย่าติเทวดา
อย่าว่าโตมี
อย่าผ่านอาญา
อย่าเปียไปก่อน
อย่านั่งกลางผู้เถ้า
อย่าชาคนทุกข์
อย่าเขียวหาค่ำ
อย่าอ้างชิงชู้
อย่าผ่านครองเมือง
อย่าเว้าความตาย
อย่าแปลงเงินกว้าง
อย่าชักคำดี
อย่าหยอกยังหมา
อย่าขบเหล็กขบทอง
อย่าขี่ม้าเข้าวัดอาฮาม
เห็นเมียท่านอย่าท้า
อย่านอนหงายเบิ่งดาบ
อย่าเลียใบตอง

อย่าตีน้ำให้เป็นฟอง ที่ยากให้ค่อยปอง
ที่หมองให้ค่อยผัดค่อยสี กินหนี้อย่าถามมอ
สิขอให้หลิงดูถี่ คันสิตีให้หลิงเบิ่งเจ้า
เห็นแก่เจ้าจิ่งถิ้มเข้าให้หมา อย่าด่าอย่าป้อยอย่าเวร
อย่าด่าหมูซา อย่าด่าหมาเสียด
ซื้อถืกอย่าได้ว่าแพง เพิ่นซื้อกันแพงอย่าได้ว่าถืก

* ซู้ใผแม่นตา หลาใผแม่นมือ
* ไก่ขันคอนเขาเอาไปฆ่า ไปเทียวค้าอย่าฮ่วมทีนกัน ขายบ่ทันเขาถามเอาหนี้ บวชเป็นซีอย่าหนีจากบ่อน

ชายหนึ่งชื่อว่าสัพพะเหล่วหลากขวานถากบ่มีหอน
จอนฟอนบ่มีหางลากขี้ดินจำก้น
ชายนั้นแบกพร้าน้อยท่วมบ่าบังหู
คมมันบางท่อคูคันต้อน
มันก็ยองแยงเข้าฟันงูขาดถ่อง
ปุ้นท้องขาดยังแต่สันหลัง
งูก็มรณังตายแล่นหนีบ่เห็นส้น
มันไปฟันเอาไม้กลางกอลำเปลี่ยว
เบ็ดชื่อแล้ววางไว้ต่าวโง
มันไปตัดป่านเปี้ยมาฝั้นเฮ็ดสาย

ป่านนั้นกกมันเท้าธรณีภายลุ่ม
ปลายหยั่งขึ้นเมือฟ้าฮอดพรหม
สมใจเจ้าใจยาวข้อหล้อ
ขาวสิ่งหม้อดำปี้สิงปูน

* ยังมีราชาเจ้าองค์เอกจอมกษัตริย์
เสวยเมืองพาราณสีอยู่สบายเบาเนื้อ
พระก็มีสาวเชื้อบุตรางามยิ่ง
เจ็ดนาฏน้อยงามเกือเกิงกัน
คราวนั้น ยังมีโคโณฮ้ายงัวโพงผีเผด
มันหากมีเดชกล้าหาฆ่าหมู่คน
สนละวนฮ้อนชาวเมืองไหวหวั่น
ใผผู้ออกจากบ้านกลัวย้านสั่นสาย
ครั้งนั้น ยังมีปุริโสเชื้อเจ็ดชายมาเที่ยว
เขาก็คิดเกี่ยวฝั้นหวังซ้อนลูกพระยา
แล้วจิ่งพากันไหว้ราชามหาราช
ขอเอาเจ็ดนาฏน้อยมาไว้ฮ่วมแฝง
ราชาเจ้าสัญญาเว้าต่อ
เฮาจักยอยกให้นางน้อยบขีน
แต่ว่าขอให้พากันฆ่างัวโพงเสียก่อน
จั่งสิยอยกให้นางน้อยดั่งประสงค์

* เมื่อนั้น เจ็ดชายได้ยินคำฮับพากย์
เขาก็คึดอยากได้เมียพร้อมพร่ำเมือง
แล้วจิ่งคัวเคียได้ถือดาวฟ้าวแล่น
มุ่งมาดฆ่างัวนั้นมุ่นวาย
ส่วนว่างัวโพงฮ้ายเห็นคนเลยไล่
เจ็ดชายเลยเล่าลี้โกนไม้หลีกภัย
งัวโพงฮ้ายเห็นคนลี้ซ่อน
มวลหมู่ลี้โกนกว้างบ่ใช่การ
งัวกะเลยทะยานเข้ากลืนกินขอนใหญ่
เทียมดั่งกลืนต้นกล้วยบ่มีกล้ำกีดขวาง

* แต่นั้น เจ็ดชายเนาในท้องงัวโพงคึดฮ่ำ
เขาก็คึดใคร่ฆ่างัวนั้นต่อไป
เขาจิ่งบายเอาง้าวฟันขอนสุมจูด
ควันอูดเอ้างัวฮ้อนบ่ไหว
มันก็ลงนอนน้ำในนทีดิ้นด่าว
ปลาซิวเห็นพั่งฟ้าวเลยเข้าสวบกิน
อันว่าไฟในท้องงัวโพงยังสุมอยู่
ปลาซิวเลยเล่าฮ้อนทนสู้เถ่าไฟ
คราวนั้น นกกะเต็นน้อยโตใหญ่มาเห็น
มันก็กลืนปลาซิวเข้าไปในท้อง
คราวนั้น กองไฟไหม้ภายในสุมจูด
มันก็อยู่บ่ได้คือด้ามดั่งกัน
มันก็เหลือทนแท้บินไปจับสี่
เหงาหง่วมฮ้อนในท้องส่วนสิตาย

⁕ ยังมีผีเสื้อน้ำเจ้าของลี่มาเห็น
คึดใคร่เป็นอาหารส่วนดีใจล้ำ
มันก็บายเอาค้อนน้อยน้อยใหญ่ท่อลำตาล
ตีนกเต็นลวดตายมรณ์เมี้ยน
มันก็คอนเอาได้เมือเฮือนฟ้าวฟั่ง
แล้วเล่าเอามีดน้อยดวงใหญ่มาคัว
เห็นปลาซิวอยู่เนาในท้อง
ทังเล่าเห็นงัวฮ้ายกินขอนติดอยู่
เหมิดหมู่เจ็ดหน่อท้าวเนาค้างอยู่ใน
ทังเจ็ดท้าวบ่ทันตายยังอยู่
มันหักขาใส่ข้องโฮมไว้แห่งเดียว
แล้วจิ่งเปียวเปืองต้านดอมเมียแลลูก
เฮาหากโชคใหญ่ได้ปลาชิ้นมากหลาย
หมายว่าเหมิดปลาแล้วเจ็ดคนยังอยู่
เอาฆ่ากินคู่มื้อเหมิดแล้วจั่งค่อยหา

⁕ เมื่อนั้น กะทาชายพร้อมจากันบ่ปาก
ซู่คนซู่หากเว้ากันแท้บ่ติง
ส่วนว่าคนหนึ่งนั้นจาไปบ่ปาก
กูหากได้ยินนกอี่เอี้ยงกินหมากโพไฮ
แซวแซวเสียงบ่มีโตฮ้อง
โตน้องใหญ่กว่าโตพี่
พี่ตอดน้องผิดถึกหน่วยตา
กินปูปลาเข้ามาทางก้น

อีกคนหนึ่งเว้าจาไปบ่ปาก
อยากได้หน้าน้อยน้อยพ่อข้อยมายิงเบิ่งเด
อีกผู้หนึ่งเว้าถามต่อกันไป
หน้าพ่อเจ้าน้อยใหญ่ปานใด
สังมาจาคำหาญแล่นมาทังย้าน
ผู้บ่ปากโต้ตอบคำถาม
หน้าพ่อข้อยชื่อว่าคำแพง
แสนคนขึ้นขาเดียวบ่ก่ง
พ่อข้อยขึ้นขาซ้ายก่งมา
เลากะจ้อนผ้าขึ้นปกล่ามปลายตีน
ถุยลุยลงลากขี้ดินจำก้น
ยองแยงเข้าสองคนเป็นผู้หนึ่ง
ก้มหมอบเข้าหัวเท้าง่ายาง
ย่างยังยังหัวแทบขี้ดิน
เลากะแนใส่ก้นไปถืกกะโบงตา
นกก็เผวอผวาตกลงดินอยู่เทิงปลายไม้
ตกใส่น้ำดังปึ๊ก ตกใส่บกดังท่วน
ตกใส่ป่าหญ้าปล้องดังก้องทั่วเมือง
คำเคืองท้าวจักรวาลทังสี่
คำหมู่นี้จาแท้บ่มี

* เมื่อนั้น เสียงดังก้องไปสู่ฮูปู
เสียงหนึ่งดังเข้าไปฮูเขียด
เขียดโตเดียวเบียดกันพอฮ้อย
อันว่าด้ามพร้าข้อหล้อเท่าหยั่งกะยังเถิง
หวายแสนวาบ่อาจถองเถิงได้

* อีกผู้หนึ่งบ่ปากว่า

อยากได้หม้อน้อยน้อยพ่อข้อยมาแกง เดนอ

ผู้บ่ปากถามต่อกันไป

อันว่าหม้อพ่อเจ้าน้อยใหญ่ปานใด

เอามาแลให้เห็นเดียวนี้

ผู้บ่ปากโต้ตอบคำถาม

อันว่าหม้อพ่อข้อยน้อยท่อธรณี

ปถพีก็บ่เทียมพอเสี้ยว

เอามาต้มฟืนบ่มีกะฮ้อนเดือด

เบื้องหนึ่งฟดบ๊ะบ๊ะ

เบื้องหนึ่งฟดฟายฟาย

เบื้องหนึ่งคนทังหลายขี่สะเภาไปค้า

เด็กน้อยเหล้นหมากบ้าในท้องนาวา

* อีกผู้หนึ่งว่าอยากได้จองน้อยน้อยพ่อข้อยมาตัก เบิ่งเด

ผู้บ่เว้าจาต่อกันไป

อันว่าจองพ่อเจ้าน้อยใหญ่ปานใด

ใผอวดดีอย่าเอามาเว้า

ผู้บ่ปากโต้ตอบคำถาม

จองพ่อข้อยน้อยใหญ่ท่อภูเขา

ตักบาดหนึ่งได้บ้าน ต้านบาดหนึ่งได้เมือง

ตัดเปืองเปืองถืกหัวผีเสื้อ

คันว่าจุ่มไว้เฮื้อผีเสื้อแตกหนี

ผีหุงผีห่าผีป่าผีเมืองกะหนี

ผีขี้คร้านเทียวบ้านขอกินกะหนี

ผีบินบนทางอากาศกะหนี
นกเค้าอั่นคอนกะหนี
สอนลอนไก่กะตากกะหนี
หมาหอนบ่หาเมื่อกะหนี
ผีเคราะห์แลผีเข็ญกะหนี
กูนี้คือท้าวทังเจ็ด
กูจักเสด็จทางอากาศ
ดูพิลาสฮุ่งเฮืองงาม
กูไปหานางทังเจ็ดนั้นได้
เลยเข้าป่าไม้ไปบวชเป็นรัสสี
เถิงเมืองนีรพานเป็นที่แล้ว

โคลง ฉันท์ โสก

กาพย์ กลอน
อีสาน

นกเขาตู้พรากคู่กะยังขัน
กาเวาวอนพรากคอนกะยังฮ้อง
น้องพรากอ้ายความเดียวบ่เอิ้นสั่ง
คันบ่เอิ้นสั่งใกล้สังบ่เอิ้นสั่งไกล

๑. โคลง

คือกลอนชนิดหนึ่ง ซึ่งผู้แต่งได้แต่งให้สัมผัสกัน โคลงนั้นมีชื่อเรียกหลายอย่าง เรียกคำโคลงบ้าง เรียกโคลงสารบ้าง เรียกโครงสุภาพบ้าง เรียกกลอนเจ็ดบ้าง โคลงนั้นมีสองอย่างคือ โคลงสองและโคลงสี่

ตัวอย่างโคลงสอง โคลงสองมีสองบาท บาทหนึ่งมีเจ็ดคำ นิยมเอาคำเอกสามคำ คำโทสามคำ คำที่เกินข้างหน้าและข้างหลังไม่นับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

* อันว่าราชาเจ้า พระยาเมืองกุศราช
คือดั่ง ผูกศอกไว้ ในหั้นซู่คน (ลินทุอง)

* ยูยินหม้อม โทมนังแค้นคั่ง
ยมยั่งย้อย คนิงโอ้อ่าวหา (ลึบ)

* อันว่า ชาตาข้อย เคยกินแต่หมากเหว่อ
ปวดหัว เคยได้คั้น บายส้มหมากส้มโอ

* ฟังเยอ แพงศรีสร้อย เสนหาสุดที่อ้าว เฮียมเอย
พี่สิ เสี่ยงเงือนให้ เห็นบั้นบ่อนสิโตน (สุด)

* โอนอพี่ก็ ทนทวงแค้น	หนหวยหาอุ่น แพงเอย
ไปกะ ไปบ่ได้	คาค้างอยู่ดาย (สุด)
* ขอให้ ขันดีแท้	พอเฮียมส่วงโศก
คันว่า ม้มที่นี้	ไปสร้างที่ประสงค์ ดอกนา (สุด)
* โอนอเฮียมนี้เป็นดั่ง เฮือซาวค้า	คาคอนสมุทรใหญ่
ไปกะ ไปบ่ได้	ค่าค้างอยู่ดาย พี่แล้ว (บัง)
* เจ้าผู้ หนูซิงน้อย	เห็นแมวทะยานสวบ
อย่าได้ ถิ้มโทษฮ้าย	โฮมเผี้ยงด่าแมว (สม)
* กามา โสดาเค้า	งอนคอนเคียงคู่ คือรือ
แหลวพือปีก ตุ้มไก่น้อย	ปองเลี้ยงบ่คือ (สม)

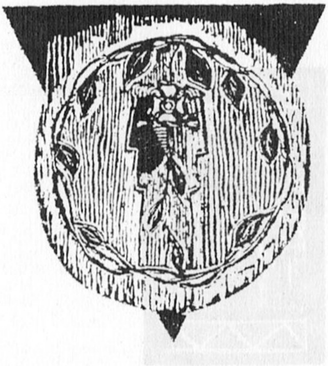
• ตัวอย่าง โคลงสี่ •

โคลงสี่มีสี่บาท บาทหนึ่งมีเจ็ดคำ นิยมเอาคำเอกเจ็ดคำ คำโทสี่คำ คำที่เกินต้นหรือปลายบาทไม่นับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

* ค้อมฮ่ำแล้ว	ลาราชปรางค์ทอง
ฮวายมนต์โอม	แอ่วโพยมยังฟ้า
แยงหนห้อง	กะไดทองเทวราช
พ้นกีบฟ้า	เขียวดั้นดุ่งเดิน (สังข์)

* ท้าวก็ ทำเพศด้วย ยืนอยู่เวหา
ทันกลางเมือง แกว่งไกวกระบองแก้ว
เหมือนดั่ง ธรณีพื้น นครหลวงหลุบหล่ม
คือดั่ง จักแตกม้าง ทังค้ายซู่ภาย (ลินทอง)
* คื้นคื่นก้อง มัวมืดแสงสูรย์
บันดาลไหว ฟังเฟือนทังค้าย
ฝูงหมู่ คนในห้อง นครหลวงอิดอ่อน
เพราะว่า ขามเดชท้าว กระบองแก้วยักษา (ลินทอง)
* ก็จัก โลดแล่นเต้น ให้ฮ้อตวยตาม
บ่เห็น สองกุมาร อ่อนแฮงกลอยกลั้น
นางจัก มรณาเมี้ยน เป็นผีดับชาติ จริงแล้ว
พรากอ่อนน้อย ผัวแก้วอยู่พลอย (เวส)
* พอเมื่อ วันค่ำค้อย นางต่าวคืนมา
เถิงศาลา มืดมัวดงไม้
นางบ่ ไปมาได้ ธรงสติตั้งอยู่
ชีวิตเจ้า ยังหมั้นบ่ตาย (เวส)
* ฟังยิน นกฮ่ำฮ้อง เฮียงคู่ครองรหัส
เสวยอัมพา พร่ำมวลมาเต้า
มันก็ จงใจผ้าย เวหาจับจ่อง
เฮฮ่ำฮ้อง ฮนห้อมฮ่อกัน ฮักเอย (ลินทอง)
* มันบ่ มีที่ข้อง ขนังคอกคาหลัก สน่อยนั้น
ยูท่าง ธรงผาลา กล่อมเจียงใจปลื้ม
เชยชมเหล้น ลำแขนขิงปีก
สนุกม่วนเหล้น สงบด้าวส่วงเหงา (ลีบ)

๒. ฉันท์

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่งซึ่งผู้แต่งได้แต่งให้มีครุและลหุ และมีจำนวนคำแปดคำบ้าง สิบเอ็ดคำบ้าง สิบสอง คำบ้าง สิบสามคำบ้าง สิบห้าคำบ้าง

มีชื่อเรียกหลายอย่างเช่น ปัฐยาวัตรฉันท์ อินทรวิเชียรฉันท์ อินทรวงส์ฉันท์ วังสัฎฐฉันท์ วสันตดิลกฉันท์ สำหรับกลอนอีสานจะแต่งให้เป็นครุและลหุได้ยาก แต่จะแต่งให้ได้แปดคำเหมือนปัฐยาวัตรพอจะหาได้มี ตัวอย่างดังนี้

* นกเขาตู้พรากคู่กะยังขัน
กาเวาวอนพรากยังกะยังฮ้อง
น้องพรากอ้ายความเดียวบ่เอิ้นสั่ง
บ่สั่งใกล้ขอให้เอิ้นสั่งไกล

๓. โสก

คำว่า "โสก" หรือ "โฉลก" เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง ซึ่งผู้แต่งแต่งให้สัมผัสกัน โสกหรือโฉลกเป็นตำราหมอดูสำเร็จรูปอีกแบบหนึ่ง นักปราชญ์โบราณอีสานได้แต่งไว้เพื่อดูคน สัตว์ ที่ และสิ่งของว่าจะถูกโฉลกไหม คือจะดีหรือชั่ว เมื่อดูแล้วจะทายได้ทันที การทำนายของคนโบราณมีความจริงเกือบร้อยเปอร์เซนต์ โสกนั้นมีเจ็ดอย่าง คือ

โสกสอง
โสกสาม
โสกสี่
โสกห้า
โสกหก
โสกเจ็ด
โสกแปด

● *โสกสอง* ●

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง โสกสองมีสองคำ คำที่สองในบทต้นสัมผัสกับคำที่หนึ่งในบทที่สอง สองสัมผัสหนึ่งไปเรื่อย ๆ จนจบ

ดังนี้

แขแห
แขปลา
มาเปล่า
เน่าชาน
คานหัก
ผักเหมือด
เลือดติด
จิดปิดจิดปี่
บี่หัว
แม่ครัวตากแดด

(โสกแห ประเพณีโบราณ)

● *โสกสาม* ●

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง โสกสามมี
สามคำ คำสุดท้ายของบทหน้า
สัมผัสกับคำหน้าของบทหลัง
เช่น

นันทะเภรี
ศรีชมชื่น
หื่นเมืองพรหม
สมณ์อยู่สร้าง
ม้างสังโฆ
โพธิสัตว์
วัดพระเจ้า

(โสกกลอง ประเพณีโบราณ)

โสกสี่

เป็นคำกลอนขนิดหนึ่ง

โสกสี่มีสี่คำ

คำสุดท้ายของบทหน้า

สัมผัสกับ

คำหน้าของบทหลัง

เช่น

เดือนดับตัดไม้
ขี้ไฮ้จนตาย
งัวควายเต็มถุน
เข้าของเต็มดุน
ทรัพย์สินมูลมา

(โสกแม่กะได ประเพณีโบราณ)

● โสกห้า ●

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง โสกห้ามีห้าคำ คำสุดท้ายของบทหน้าสัมผัสกับคำที่หนึ่ง คำที่สอง คำที่สามของบทหลัง

เช่น

สินนองมาคื่นเค้า
สองเถ้านั่งทรงทุกข์
ครองความสุขเท้าชั่ว
ก้นถงฮั่วเป็นฮู
สาวมาชูชมฮัก
มักป่วยไข้เสียของ
เงินทองเหลือที่ไว้
ขี้ไฮ้เกิดเป็นดี
เป็นเศรษฐีพลอยไฮ้
นอนตื่นได้ถงคำ
ตอเพียงดินป่งยอด

(โสกกะทอด ประเพณีโบราณ)

• โสกหก •

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง

โสกหกมีหกคำ

คำสุดท้ายของบทหน้า

สัมผัสกับคำที่ห้าของบทหลัง

เช่น

อาทิตย์เป็นฮากเหง้าหัวดี
จันทร์เครือยาวฮีบ่มั้ว
อังคารใบพวงพั้วดกหนา
วันพุธดวงมาลาบ่เศร้า
วันพหัสหมากแต่เค้าเถิงปลาย
วันศุกร์เปลือกหนาหลายสุดยิ่ง
วันเสาร์เป็นก้านกิ่งลำงาม

(โสกปลูกของ ประเพณีโบราณ)

● *โสกเจ็ด* ●

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง

โสกเจ็ดมีเจ็ดคำ

แต่ละบทมีเนื้อความ

ไม่สัมผัสกัน

เช่น

เจียงยี่สามหัวใต้ท้องตก
สี่ห้าหกหัวตกท้องใต้
เจ็ดแปดเก้าหัวออกท้องเหนือ
สิบสิบเอ็ดสิบสองหัวเหนือท้องออก

(นาคเดือน ประเพณีโบราณ)

• โสกแปด •

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง

โสกแปดมีแปดคำ

แต่ละบทมีเนื้อความ

ไม่สัมผัสกัน

เช่น

เดือนหกค้อยสัตตะพานอ้ายก่ำ
เดือนเจ็ดแฮมหกค่ำเทียระฆา
เดือนแปดเต้าเดินมาแฮมสี่
เดือนเก้าล่วงเข้าดั่งนั้นแฮมสอง
เดือนสิบได้พายเพ็งเถิงขนาด
เดือนสิบเอ็ดขึ้นสิบค่ำพอประมาณ
เดือนสิบสองขึ้นสิบเอ็ดค่ำเถิงสถาน
เดือนเจียงเฮวฮีบมาเถิงเก้า
เดือนยี่ออกต่อตั้งเจ็ดค่ำพองาม
เดือนสามขึ้นห้าค่ำเลยเสด็จ
เดือนสี่ขึ้นสามค่ำงายแถ
เดือนห้าขึ้นค่ำหนึ่งเอโก

(พานเดือน ประเพณีโบราณ)

๔. กาพย์

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง

ผู้แต่งได้แต่งให้เป็นร้อยกรอง

ไม่นิยมครุลหุ แต่ไม่มีความสัมผัส

กาพย์นั้นมี ๔ ชนิด

คือ

กาพย์สี่

กาพย์ห้า

กาพย์หก

กาพย์เจ็ด

● *กาพย์สี่* ●

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง
กาพย์สี่มีสี่คำ
คำสุดท้ายของบทหน้า
สัมผัสกับคำที่สอง
ของบทหลัง

เช่น

นโมนมา
วันทากราบไหว้
ยอดไท้นาโถ
ภิญโญปางก่อน
เห็นบ่อนนิทาน
ขอวานวอนไหว้
ขอได้ปัญญา
ผญาแผ่กว้าง
เหมือนสร้างสำเภา
เอาไปขี่ข้วม
น้ำกว้างคุงคา
เภตรายาวย่าน
ข้ามผ่านสมุทร
สุดขอบชมพู

(กาพย์ปู่)

• กาพย์ห้า •

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง
กาพย์ห้ามีห้าคำ
คำสุดท้ายของบทหน้า
สัมผัสกับคำที่สามของ
บทหลัง
เช่น

คนพาโลใจบาป
ใผกำฮาบบ่กลัว
ถืกเขาตั๋วแล้วเชื่อ
เป็นตาเบื่อคนเฮา
ใผอย่าเอาเป็นหมู่
มาเป็นคู่นอนนำ
มันเป็นกรรมบ่ขาด
ถืกอุบาทว์กินโต

(กาพย์ปู่)

• *กาพย์หก* •

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง
กาพย์หกมีหกคำ
คำสุดท้ายของบทหน้า
สัมผัสกับคำที่สอง
ที่สามของบทหลัง
เช่น

เฮือนบ่มีฝาบ่ดี
นาบ่มีฮองบ่ดี
ปล่องบ่มีฝาอัดบ่ดี
วัดบ่มีสงฆ์บ่ดี
ถงบ่มีห้อยบ่ดี

(กาพย์ปู่)

● *กาพย์เจ็ด* ●

เป็นคำกลอนชนิดหนึ่ง

กาพย์เจ็ดมีเจ็ดคำ

คำสุดท้ายของบทหน้า

สัมผัสกับคำที่สอง

ที่สามของบทหลัง

เช่น

ฝูงลูกหลานจื่อจำเอาไว้
ใผจื่อได้เมือหน้าย่อมยืน
หลัวแลฟืนอย่าเอาฮองนั่ง
เชื้อนั่งต่ำอย่าได้นั่งสูง
เชื้อลุงตาให้ยำปานแก้ว
ปู่สั่งแล้วหลานหล้าจื่อจำ

(กาพย์ปู่)

๕. กลอน

คำว่า "กลอน" ได้แก่

คำประพันธ์ชนิดร้อยกรอง ทั้งที่เป็น

โคลง ฉันท์ โลก กาพย์และกลอน

รวมเรียกว่ากลอนทั้งนั้น ที่มีชื่อต่างกันเป็นโคลง

ก็ดี เป็นฉันท์ก็ดี เป็นโลกก็ดี

เป็นกลอนก็ดี เพื่อให้สะดวก

แก่การเรียกและการใช้

เท่านั้น

● ลำ ●

คำว่าลำ มีความหมายสองอย่าง อย่างหนึ่งเป็นชื่อของเรื่อง อีกอย่างหนึ่งเป็นชื่อของการขับร้องหรือการลำ ที่เป็นชื่อของเรื่องได้แก่ เรื่องต่าง ๆ เช่นเรื่องนกจอกน้อย เรื่องท้าวก่ำกาดำ เป็นต้น เรื่องเหล่านี้โบราณได้แต่งไว้เป็นกลอน แทนที่จะเรียกว่าเรื่องก็เรียกลำ กลอนที่เอามาจากหนังสือลำ เรียกกลอนลำ

อีกอย่างหนึ่ง

หมายเอาการขับร้อง หรือการลำเรียกว่าลำ การนำเอาเรื่องในวรรณคดีอีสานมาขับร้องหรือมาลำเรียกว่า ลำ

หมอลำ

ผู้ที่ชำนาญในการเล่านิทานเรื่องนั้น เรื่องนี้ หลาย ๆ เรื่อง เรียกหมอลำ หรือผู้ที่ท่องจำเอากลอนมาขับร้องหรือมาลำเรียกว่า หมอลำ

● *ประวัติหมอลำ* ●

ความเจริญก้าวหน้าของหมอลำ ก็คงเหมือนกับความเจริญก้าวหน้าของสิ่งอื่นๆ เริ่มแรกคงเกิดจากผู้เฒ่าผู้แก่เล่านิทาน นิทานที่นำมาเล่าเกี่ยวกับจารีตประเพณีและศีลธรรม โดยเรียกลูกหลานให้มาชุมนุมกัน ทีแรกนั่งเล่า เมื่อลูกหลานมาฟังกันมากจะนั่งเล่าไม่เหมาะต้องยืนขึ้นเล่า เรื่องที่นำมาเล่าต้องเป็นเรื่องที่มีในวรรณคดี เช่น เรื่องกาฬเกษ สินชัย เป็นต้น ผู้เล่าเพียงแต่เล่าไม่ออกท่าออกทางก็ไม่สนุก ผู้เล่าจึงจำเป็นต้องยกไม้ยกมือแสดงท่าทางเป็นพระเอกนางเอก เป็นนักรบ เป็นต้น เพียงแต่เล่าอย่างเดียวไม่สนุก จึงจำเป็นต้องใช้สำเนียงสั้นยาว ใช้เสียงสูงต่ำประกอบ และหาเครื่องดนตรีประกอบ เช่น ซุง ซอ ปี่ แคน เพื่อให้เกิดความสนุกครึกครื้น ผู้แสดงมีเพียงแต่ผู้ชายอย่างเดียวดูไม่มีรสชาติเผ็ดมัน จึงจำเป็นต้องหาผู้หญิงมาแสดงประกอบ เมื่อผู้หญิงมาแสดงประกอบจึงเป็นการลำแบบสมบูรณ์ เมื่อผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องเรื่องต่าง ๆ ก็ตามมา เช่นเรื่องเกี้ยวพาราสี เรื่องชิงดีชิงเด่น ยาดชู้ยาดผัวกัน เรื่องโจท เรื่องแก้ เรื่องประชันขันท้า เรื่องตลกโปกฮาก็ตามมาจึงเป็นการลำสมบูรณ์แบบ

● คำกลอน ●

กลอนที่นำมาร้องลำมีมากมายหลายอย่าง มากจนเหลือที่จะนับจะอ่าน เมื่อย่อลงให้สั้นที่สุดมีสองอย่าง คือ

ก. กลอนสั้น

ข. กลอนยาว

ก. กลอนสั้น

"กลอนสั้น" คือคำกลอนที่สั้น ๆ ใช้สำหรับลำเวลามีงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น งานทำบุญบ้าน หรืองานประจำปี เช่น งานบุญเดือนหก เป็นต้น กลอนสั้น มีดังต่อไปนี้

๑. กลอนขึ้นลำ	๖. กลอนต่ง
๒. กลอนลงลำ	๗. กลอนอัศจรรย์
๓. กลอนลำเหมิดคืน	๘. กลอนสอย
๔. กลอนโต้น	๙. กลอนหนังสือเจียง
๕. กลอนติ่ง	๑๐. กลอนเต้ยหรือผญา

๑. กลอนขึ้นลำ

ก่อนจะขึ้นลำแต่ละครั้งจะต้องมีกลอน กลอนชนิดนี้เรียก "กลอนขึ้นลำ" เป็นกลอนสั้นแบบกลอนเจ็ด ถ้าไม่มีกลอนขึ้นลำถือว่าลำไม่มีครู ลูกศิษย์มีครูจะต้องมีกลอนขึ้นลำก่อน กลอนขึ้นลำมีหลายแบบ แบบใดจะนำความตลกขบขันทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจ ก็นำเอาแบบนั้นมาลำ ตัวอย่างกลอนขึ้นลำ มีดังนี้

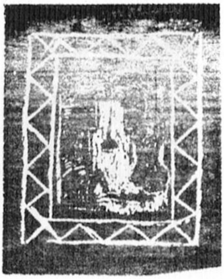
* แก้มอ่งต่งแก้มเจ้าอ่งต่ง นุ่งผ้าสะโหร่งขัดมีดสะดำ แพรดอกคำเคียนหัวโซดไล่ป้องหมู่งัวอลู่ล่ายล้าย
* แก้มอ่ำท่ำแก้มเจ้าอ่ำท่ำ หักดอกไม้บานค่ำเอาไปบูชาธรรม คุณครูบาอาจารย์มารับเอาพรข้าน้อยไว้
* แก้มอ่งต่งแก้มเจ้าอ่งต่ง หงษ์เอยหงษ์ลอยมา กาเอยกาลอยนำ เจ้าบ่ย้านมันกำคือกาบ้อ
* แก้มเปิ่นเวิ่นแก้มเจ้าเปิ่นเวิ่น ขี้กระเต๋อวังเวิน ไหลเซาะน้ำเซินอยู่ย่าวย้าว
* แก้มปี่ลี่แก้มเจ้าปี่ลี่ ตี่หีมือเดียวคันบ่เบี่ยวข้างหนึ่งให้ตายแม้
* แก้มปุ่ยลุ่ยแก้มเจ้าปุ่ยลุ่ย ขี้กะลุ่ยแต่น้อยบ่เป็นตาอยากชม บาดเจ้าใหญ่ขึ้นมาเหลียวเบิ่งตากลมกลม เหลียวเบิ่งนมขาวขาว ฮาวท้องสีพันพันอยากลั่นโส้งลงใส่อยู่จ่าวจ้าว
* แก้มอ่วนช่วนแก้มเจ้าอ่วนช่วน สวนกล้วยทะนีหวาน แม่นเจ้ากินทานสังจั่งผู้งามปานนี้
* แก้มอ่งต่งแก้มเจ้าอ่งต่ง อย่าสะอ่งหลายเด้อ บ่แม่นลูกอำเภอบ่แม่นหลานกำนันราษฎรคือกันให้ขอเว้านำแน่บ่ได้บ้อ
* แก้มปี่ลี่แก้มเจ้าปี่ลี่ กำปั้นตีหีหน่อแตดปักมือ กูหลาบกูจื่อเทื่อนี้แล้ว
* ก่งเอยก่ง ก่งเสนงเขามั่งโซดก่งได้ก่งนวย ก่งเอยก่ง ก่งเสนงเขาควายมันโซดกล่อมแอวพรานอยู่โล้งโค้ง
* พวงพั่วเจ้าผู้หมากพร้าวเหิ่ม ฝนตกลินเซิมเซิม มันโซดหย่อนแต่พวงอยู่โอ้นโต้น
* สาธุ สาธุ ผู้ข้าลำในวัดขออย่าให้มีกรรม คันหากผิดคลองธรรมขอกราบสมมาผู้ข้าขอบูชาคุณพระไตรทั้งสาม ให้อโหสิกรรมข้าน้อยผู้ลำอย่าไลเว้น
* สีเอยสีเล็งเค็ง กูย้านบ่เก่งคือความเว้า
* สีมะเลงเคงคาง สีมะลึงตึงตาง แม่ฮ้างยืนเหยี่ยวอยู่ จาก จ้าก จาก จ้าก
* หงษ์เอยหงษ์กาดำ บินเลียบน้ำก่ำอยู่ล่ายล้าย
* หล้าคำไขหล้าน้อยคำไข พี่บ่ไปนำใผส่วนสิไปนำน้อง
* หล้าบัวผันหล้าน้อยบัวผัน คันได้นอนนำกันบ่ได้คั้นได้เหนี่ยง บ่นอนแล้ว
* หนาวในทรวง คือสิเป็นบ้าป่วงนำน้องแล้ว
* เหลืองใบแค อดสาเว้านำอ้ายแหน่เดอน้องเอย
* หวายแคมวัง บ่ได้เอิ้นได้สั่งบ่เมือแล้ว

๒. กลอนลงลำ

ก่อนจะลงลำแต่ละครั้งจะต้องมีกลอน กลอนชนิดนี้เรียกกลอนลงลำ เป็นกลอนสั้นแบบกลอนเจ็ด ถ้าไม่มีกลอนลงลำเรียกว่าลำไม่มีครู ลูกศิษย์มีครู ก่อนจะลงลำแต่ละครั้งจะต้องมีกลอนลง กลอนลงมีหลายแบบ จะได้นำมาแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่าง ดังนี้

* ยุติบั้นเอาไว้หั้นสาก่อนคุณนายเอ้ย
* สมคเนเคควร ข้อยนี้ส่วนสิลงท่อนี้แล้ว
* สมพอวาง ให้ฮ้างเพิ่นสาเดอมาเอาอ้าย
* เด็กสมควรพอดี ฮอดยามป้ายขึ้นขี่แล้วนอน้อง
* เด็กมาสีมายมาย มันโชดใกล้สีฮุงมาแล้วน้า
* สีเอยสีเล็งเค็ง ให้เจ้าเป่งเข้ามาอยู่เรือยเรือย
* ป่ายล่ายให้เจ้าหงายกลางชาน เดือนหงายหงายวันเพ็ง
พออยากเต้นเข้าใส่ออนซอนเด้
* เด็กสมควรพอดี พี่อยากนำเมือนอนซ้อน

๓. กลอนลำเหมิดคืน

● **ลำเหมิดคืนบ่ลำความเก่า พี่สิเล่าเรื่องผ้าผืนเดียว ผ้าผืนเดียวมีเก้ากะเตี่ยว เก้ากะเตี่ยวเกาะเกาะกังกัง ผืนหนึ่งกั้งผืนหนึ่งปูนอน ฯ ลำเหมิดคืนบ่ลำความเก่า พี่สิเล่าเรื่องผ้าผืนเดียว ผ้าผืนเดียวมีเก้ากะเตี่ยว ฯ**

* ลำเหมิดคืนบ่ลำความเก่า พี่สิเล่าเรื่องนกกะสา นกกะสาหากินเลียบฝั่ง นกเจ่าดั้งงอยฝั่งจอนจอ งอยอยู่ตอนกเต็นขี้จวก งอยอยู่บวกแม่นนกกะสา ฯ ลำเหมิดคืนบ่ลำความเก่า พี่สิเล่าเรื่องนกกะสา นกกะสาหากินเลียบฝั่ง ฯ

* ลำเหมิดคืนบ่ลำความเก่า พี่สิเล่ากับแก้เข้าโกน กับแก้เข้าโกนโพนโลนหัวออก กำปั้นกูตอกมันหลุบเข้าไป ปุ้มแพหยัดมันกัดแพออก กำปั้นกูตอกมันหลุบเข้าไป ฯ ลำเหมิดคืนบ่ลำความเก่า พี่สิเล่ากับแก้เข้าโกน กับแก้เข้าโกนโพนโลนหัวออก กำปั้นกูตอกมันหลุบเข้าไป

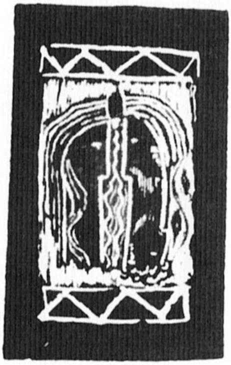

๔. กลอนโต้น

● โต๋ต่งโต๋นารีต่งโต้น
โต๋ต่งโต้นโต๋ต่งคันยอย
ผู้สาวกินแกงหอยอย่าลืมไม้จิ้ม
โต๋นี่ตายแล้วโต๋ใหม่โต๋ใหญ่โตขึ้นท่อกัน ฯ
โต๋ต่งโต๋นารีต่งโต้น
โต๋ต่งโต้นโต๋ต่งคันยอย
ผู้สาวกินแกงหอยอย่าลืมไม้จิ้ม ฯ

* โต๋ต่งโต๋นารีต่งโต้น โต๋ต่งโต้นผู้สาวโย้นนมมา โหย่นนมมาผัดแม่นนมเหี่ยว คันบ่คั้นย้านเกี่ยวกินมือ ฯ โต๋ต่งโต๋นารีต่งโต้น โต๋ต่งโต้นผู้สาวโหย้นนมมา โหย่นนมมาผัดแม่นนมเหี่ยว คันบ่คั้นย้านเกี่ยวกินมือ ฯ

* โต๋ต่งโต๋นารีต่งโต้น โต๋ต่งโต้นผู้สาวขี้งอยโพน ก้อนขี้กลิ้งผู้สาวสิ้งตาน่ำ หักไม้แก้งแม่นไม้หนามคอม หนามคอมเกาะเต้นเดาะเต้นด่อง

๕. กลอนติ่ง

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
ติ้งเจ้าติ่งสาวสิงสาวทอง
ลองไปเหล้นคืนเดียวตดใส่
ตดใส่แล้วเอาขี้ไล่ทา

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
ญิงป๋าซิ่นลงหนองลึมเบิ่ง
บาดห่าขึ้นจากน้ำปลิงน้อยจ่องฮิม

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
สิงหลานเหล้นกลางเว็นซิ่นคลี่
เหลียวเบิ่งหีผู้เถ้ายุมยั้วดั่งถง

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
ลิงตกสร้างหางชันกิ่งดิ่ง
คันขอบซ้วนลิงนั้นส่วนตาย

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
ลิงขึ้นไม้เร็วไวปีนป่าย
จับง่าตายแล้วม้วนลงพื้นแม่นลิง

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
ใส่เสื้ออิ้งลืมตุ้มห่อนม
เขาโจมแล้วนมยานโต่งเหล่ง
บาดว่าใส่เสื้ออิ้งนมเจ้าบ่ติง

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
ปลิงเข็มน้อยในหมอยลืมเบิ่ง
บาดห่าพือพกซิ่นมันดิ้นจั้งเห็น

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
สิงลูกใภ้บายนมมันเบิ่ง
ว่าสิโก๋กม่โก้ยมันนั้นบ่ยอม

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
สิงสาวน้อยนอนนานำพ่อ
พ่อนั้นแม่นพ่อน้ากุมสี้ยั่งคืน

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
สิงสาวน้อยนอนนานำพ่อ
พ่อนั้นเป็นพ่อน้านานั้นอยู่ไกล
สิงดนหลายเลยเคยเลยคุ้น
ท้องกะใหญ่อุ้นลุ้นนมหย่อนเตเซ
เบิ่งบ่อนใดกะเพมันบ่คือเก่า

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
งูสิงน้อยบ่คือกับงูเห่า
บาดได้กินเต่าน้อยมันนั้นบ่ติง

* ติ้งเจ้าติ่งลิงติ๋งลิงติง
สิงน้องเหล้นกลางเว็นลืมเต่า
เหลียวเบิ่งแมงหมี่เข้าเป็นปุ้มท่อหัว

(หมอลำทองลา สายแวว ต.หัวเรือ อ.เมือง จ.อุบล ฯ)

๖. กลอนต่ง

* ต้งเจ้าต่งลงต๋งลงตง
ลงไปท่งเก็บหอยเก็บปู
เก็บได้แล้วคอนมาโก๋ก่ง
เทใส่ด้งปูโค้งไต่หนี

* ต้งเจ้าต่งลงต๋งลงตง
สาวขี้อ่งอาบน้ำหนองดง
ยามเพิ่นลงป๋าแพป๋าผ้า
เพิ่นผู้ซ่าบ่ฮู้แนวใด
ปลิงจังไฮแล่นเข้าต่งซิ่น
เพราะว่ามันถืกกลิ่นเต๋าเพ็กเต๋านา
ปลิงจับไลปลาฝาฮ้องตายเซาอ่ง

* ต้งเจ้าต่งลงต๋งลงตง
เจ้าอย่าอ่งจำไว้ให้ดี
บาดว่าปลิงเข้าหีเต้นอยู่ด่งด่ง

* ต้งเจ้าต่งลงต๋งลงตง
แนวคนอ่งหลงตนลืมตาย
ว่าแต่โตงามหลายหลงกายลืมแก่
ลืมพ่อแม่หลงชู้หลงผัว
อย่าหลงตนหลงตัวให้จดจำไว้แหน่

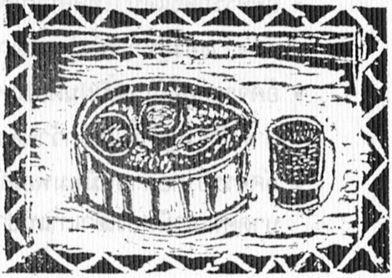
* ต้งเจ้าต่งลงต๋งลงตง
กินบ่จ่งมันพีทางกลาง
กินบ่ฮู้จักทางกินหลายท้องแตก
เทิงกินเทิงแดกนมหย่อนปานถง
มันเลยบ่มีทรงเซาตึงเซาต่ง

* ต้งเจ้าต่งลงต๋งลงตง
กินบ่จ่งท้องแตกคือพราหมณ์
มันเลยเหมิดความงามแม่นบ่ข้อยว่า

* ต้งเจ้าต่งลงต๋งลงตง
ลำขึ้นหน้าโย่งโย่งคนฮ้องคนโฮ
ผัดอวดโตโพนโตเอาสาบักใหญ่
เหลียวเบิ่งหน้าเพิ่นไค่คือยักขินี
เว้าความจริงอี่หลี่เฮ็ดหยังต้องจ่ง
บาดเขาหามข้วมท่งลงแขกเรียงคิว
ย้านแต่หน้าบีบสิวแก้มเลยเซาต่ง

(หมอลำทองลา สายแวว ต.หัวเรือ อ.เมือง จ.อุบลฯ)

๗. กลอนอัศจรรย์

* อัศจรรย์หมากมี้ใหญ่ขึ้นสังมาเอิ้นว่า "หน่วย"
ตั้งแต่ยังน้อยน้อยสังมาเอิ้นว่า "หำ"

* อัศจรรย์ใจน้ำในหนองบึงสังมาเอิ้น "น้ำท่า"
บาดน้ำตกจากฟ้าสังมาเอิ้นว่า "ฝน"
* อัศจรรย์ใจเหม้นขนใหญ่ยาวโตสังจ่อย
บาดช้างขนน้อยน้อยโตนั้นกะใหญ่สูง

* อัศจรรย์ใจกุ้งพุงบ่มีสังมาเลี้ยงลูกใหญ่
อัสจรรย์ลูกไก่บ่กินนมดี้ดี้โตนั้นกะใหญ่สูง
* อัศจรรย์ใจกุ้งพุงบ่มีสังมาเลี้ยงลูกใหญ่
อัศจรรย์ใต้พกซิ่นมีลิ้นช่างบ่จา

* อัศจรรย์ฟ้าฮ้องมองหาบ่เห็นปาก
บาดปากล่างอี่น้องสังโฮฮ้องโห่บ่เป็น
* อัศจรรย์ใจม้าแล่นซาซำสังมาเอิ้นว่าลูกย่าง
บาดผู้สาวย่างนำผู้บ่าวแท้แท้สังมาเอิ้นว่า "แล่นนำ"

* อัศจรรย์ตั้งแต่น้ำไหลล้นชนพังฝั่งตลิ่ง
บาดว่าของผู้หญิงน้ำไหลออกจ้นจ้นชนได้ช่างบ่พัง
* อัศจรรย์ฮูอีกับฮูขี้ปีฝนดีเป็นหยังสังบ่ล่วง
บาดน้ำแม่มูลน้ำแม่ชีกว้างต่อกว้างสังมาฮู้ล่วงเป็น
* อัศจรรย์ไก่อี่ลายบ่มีนมพอเต้าสังมาเพียรเลี้ยงลูกใหญ่
บาดคนเฮามีสองเต้าแท้แท้ปานนั้นกะย่อมตาย

* อัศจรรย์โตม้อนกินมอนสังฮู้เยี่ยวเป็นนอ
อัศจรรย์ไก่ผู้โจ้นกินน้ำเยี่ยวบ่เป็น
* อัศจรรย์หมัดเม็นโตน้อยน้อยคอยสำกันจนออกไข่
ของมันน้อยบ่ใหญ่ยามสำกันจั่งชี้สังแท้จิ่งเห็น
* อัศจรรย์ไข่เป็ดไข่ไก่เพิ่นเอิ้นว่าไข่เป็ดไข่ไก่
บาดไข่โค็ยแท้แท้สังมาเอิ้นไข่หำ

* อัศจรรย์เหลือล้ำเฮือนตั้งสองสามห้องสังนอนกองกันอยู่
เฮือนหากกว้างต่อกว้างสังเทียวขึ้นขี่แต่กัน
* อัศจรรย์กุญชโรช้างบ่มีหำสักหน่อย
บาดหมากหมี้หน่วยน้อยน้อยสังมาเอิ้นว่า "หำ"

* อัศจรรย์เหานอนน้ำนำควายใจบ่ขาด
บาดคนเฮามุดน้ำแต่ละน้อยสังพอม้อยแสม่งตาย
* อัศจรรย์คำเว้าคนเฮาช่างหาใส่
ไข่แมงวันแท้แท้สังมาเอิ้นว่า "ไข่ขาง"
* อัศจรรย์ปากเทิงน้องกินของได้ซู่อย่าง
บาดว่าปากล่างน้องสังกินได้แต่เอ็น

(คุณช่วง คุโณ ป.ธ. ๔ จ.อุดรธานี)

๘. กลอนสอย

"สอย" ได้แก่ ตัด หรือ ลิด

บางถิ่นว่าสุย หมายถึง

พูดเฉียด คือใกล้ความจริงเข้าไป

การพูดชนิดนี้เป็นการพูดเป็นกลอน

เสียดสีสังคม คนที่ได้หรือเสียประโยชน์

เพราะเหตุนี้ก็มี

การสอยเป็นวาทศิลป์ชนิดหนึ่งของคนโบราณ ถ้าหมอลำคู่ไปลำที่ไหนจะต้องมีหมอสอยไปสอย ณ ที่นั่น ลำไม่มีสอยก็เหมือนปรุงอาหารขาดผงชูรส มันม่วนอยู่ดอกถ้าหมอลำลำม่วน แต่มันขาดความซื่นไป การลำที่ถือว่าสมบูรณ์แบบ จะต้องได้ทั้งม่วนทั้งซื่น ความม่วนได้จากหมอลำ ความซื่นได้จากหมอสอย ม่วนคือ ไพเราะเพราะพริ้ง ซื่น คือความสนุกสนานถึงกับฮ้องโห่โฮแซว เจ้าภาพถ้าได้จ้างหมอลำม่วนไปลำ มักจะจ้างหรือวานหมอสอยไปสอยด้วย

หมอสอยมีทั้งประเภทอาชีพและสมัครเล่น ประเภทอาชีพสอยได้เงินได้ทองมีชื่อเสียงลือชาปรากฏ เหมือนกับหมอลำไปสอยที่ใดมีคนนิยมชมชอบ ส่วนประเภทสมัครเล่น จำคำสอยเขามาได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็อยากจะแสดงวาทศิลป์ หมอสอยประเภทอาชีพเขาเรียนมาโดยเฉพาะ คำสอยของเขาล้วนเป็นคำตลกโปกฮา ฟังแล้วเกิดความรื่นเริงบันเทิงใจ ถึงกับฮ้องโห่โฮแซว หมอสอยประเภทนี้เขาจะท้าคนฟังถ้าสอยกลอนเก่าและหรือคนฟังไม่หัวเราะจะให้ปรับเป็นเงินก็มี

ในงานที่มีหมอสอยหลายคน เขาจะเอาหมอสอยมาสอยแข่งกัน กลอนของใครตลกโปกฮาเรียกเสียงหัวเราะได้มากตัดสินให้ชนะ ช่วงที่หมอลำลำจบ กำลังฟ้อนนี่แหละเป็นเวลาที่หมอสอยจะต้องสอย กลอนสอยโดยมากเป็นคำหยาบแต่เขาไม่ถือหยาบได้เท่าไรเสียงฮาได้เท่าไรถือว่าดี คำสอยนั้นมีมาก จะได้นำเอาคำสอยที่หามาได้พร้อมกับบอกชื่อและสกุลของผู้สอยไว้ เพื่อเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

* สอกสอยสอกสอย หีหมอยยามลอบ หีจอบยามไซ หีไปยามตุ้ม หียุ้มเอาโค็ย
* นกขุ้มหรี่สิ้นกขุ้มม้า ผู้สาวหลกกล้าหน่อแตดเหลียวหลัง
* นกกาเวาสิ้นกกาเวา โค็ยเชียงเซาเสียกปลายแพ้แว้
* เก็บใบตองมาฮองเข้าปลูก พ่อสี้ลูกบ่มีแนวคา
* เตะฟ้าแม่เถ้าเตะฟ้า เตะบ่เถิงแตกกลางพ้าย้า

* เถ้าสิตายบายโค็ยผัวว่าแม่นโบกหมาก ตั้งทีแท้แม่นสากตำหี
* น้ำท้วมเข้าเห็นแต่ใบวี น้ำถ้วมหีเห็นแต่หน่อแตด
* กกกะโดนโกนกกโกนฮาก โกนฮูดากเสียเงินเสียคำ
* นกขี้ถี่สี้ต้างห้าต้าง ฮ้างเทื่อเดียวหีเว้อหน้าแว้
* นกเขาเขียวจับเฮียวไม้ไผ่ ผู้สาวขึ้นใหม่มักพ่อลูกอ่อน
* เถ้าสิตายบายหีเมียว่าแม่นเจียดังวีก มึงนี่บ้อมาลักกินหมากสีดากู
* เจียดังวีกสีกต่อนปลาแดก ปาละมีตกแตกหัวล้านเหมิกเขิก

* สาวบ้านเพิ่นบ่คือสาวบ้านโต สาวบ้านโตเอาโอฮีดเสื้อ
* ผักอี่ตู่ใบหู่ใบหด เลี้ยงเฒ่าปู่ไว้ถ้าดมตด
* นกกะโดกสิ้นกกะโดก ผู้สาวหัวโปกทาน้ำมันงา
* เซิบเซิบ เกิบมณีเกิบเกิบ หีบ้านอื่นหรือหีบ้านโต เถ้าบ้านเพิ่นบ่คือเถ้าบ้านโต เถ้าบ้านโตเข้าวัดฟังธรรม เถ้าบ้านเพิ่นส้อนแต่แมงหน้างำ เฮ็ดหีดำอยู่อื้มอื้ม

* เถ้าสิตายบายหีเมียว่าแม่นพกหม่ำ ดั้งทีแท้แม่นถ้ำเสืองโค็ย อันนี้กะว่าสอย จังว่า เอี้ยงงอยง่า กางอยคอนเอย
* เถ้าสิตายบ่ฮู้จักนอแฮด แตดโตว่าแม่นตับหี อันนี้กะสอย เด็กจักหน่อยสอยอีก สะระหยองย้องย่อง
* เถ้าสิตายบายหมากไข่หำผัวว่าแม่นไข่เป็ด ว่าสิขายหน่วยละท่อใด อันนี้กะสอย เด็กจักหน่อยสอยอีก สีมะแงวแงวแหน่ ตกนาแม่เถ้าจ่อยดังอุ๊บ
* เถ้าสิตายบายโค็ยผัวว่าแม่นจูงแขนหลาน ฮีบมา ฮีบมา แม่สิพาไปเบิ่งหนัง อันนี้ กะสอย หีหมอยมีเหากูอยากเกาเบิ่งเด้ ก้วดก้วด

* เถ้าสิตายบายก้นหมาว่าแม่นขาฟีน หาแนวมาอ่อยไฟแหน่เถ้า
* ลูกสาวเดียวบอกไปส้อนฮวก เต้นข้วมบวกหีจิกคุงดาก อันนี้กะสอย
* ลูกสาวเดียวหีเคียวคือแม่ หีแม่หมอยหีลูกพวมป่ง อันนี้กะสอย
* นกขุ้มหรี้สีนกขุ้มไฟ ผู้สาวจังไรสีด้ามพร้าโต้ สังมาคือแท้หนอคือสีคนแท้นอ อันนี้ กะสอย
* นกเขาเขียวจับเฮียวไม้ติ้ว หียิกคิ้วหน่อแตดเหลียวหลัง อันนี้กะสอย
* นกขี้ถี่กินบีปลาค่อ โค็ยอี่พ่อบ่ท่อโค็ยกู อันนี้กะสอย

* นกขี้ถี่กินบีนกเค้า สีผู้เถ้าคือขี่เฮือแซม
* แกงขาหมูใส่ต่อนหมากฟัก กินแล้วมีแฮงคักปานพ่อเถ้าตาย อันนี้กะสอย
* แกงเห็ดผอใส่น้ำเอาะเจ๊าะ ขี้นี่เถาะขี่คร้านไปไกล
* นกแตดแต้ขาเหลืองอ่อยห่อย เสียกโค็ยอ่อยเด็กน้อยเลี้ยงควาย อันนี้กะสอย หำหมอยมีเหา หำพ่อหมอย หำลูกพวมป่ง
* นกแตดแต้ขาเดียวชี้ฟ้า ป้าผู้เดียวสี้ซ้ำสาบ้อน่อ อันนี้กะสอย
* เสี่ยวต่อเสี่ยวกินเยี่ยวกะแต โค็ยแปแปแปะหีแม่เสี่ยว
* นกขี้ถี่กินบีนกถัว ผู้สาวมักจัวตกหม้อกะทะ ผู้สาวมักพระตกอเวจี
* ลูกกับแม่หาผัวให้กัน คาท่อใดแฮ่งยันแม่นหยังเจ้าว่า อันนี้เว้าให้คึดอันนี้กะสอย

* แฮ้งคอคำดึงหนังควายเถ้า ผู้เถ้าสิ้กันเอาหนังขันออก ดึงสูดึงเด็กน้อยสูดึง อันนี้กะสอย
* ควายบักตู้หม้นอุ่มหมากเล็บแมว ลาวสิ้แกวฉีกโจ่งฉีกเสื้อ
* แกงเห็ดผอใส่น้ำเอาะเจาะ แม่อี่น้อยมาซิ่มเบิ่งเถาะ มาสิ้กันเถาะซามลูกเฮานอน
* หัวสิงไคเป็นใบส้อยส้อย สาวส่ำน้อยหีตื้นแต๋แหล ฝนตกลินสิ้กันแจ๊ะแจ๊ะ
* เถ้าสิตายตกโพนหมากพริก ลุกขึ้นได้แตดแข็งงิกงิก
* เถ้าสิตายตกโพนหมากพริก ลุกขึ้นได้หูขันซิกริก หลกหญ้าพวดพวด อันนี้กะสอย

* เถ้าสิตายบ่เคยนับขาม้อน ค้อนใส่หัวเถ้านี้สาบ้อน่อ
* เถ้าสิตายบายนมเมียว่าแม่นเกิบห้อยฝา สิขายคู่ละท่อใด เถ้านี้กะเถ้าเติบใส่เกิบเหยียบขี้
* เถ้าสิตายบายนมเมียว่าแม่นถงกาแฟ เอาโอเลี้ยงมาให้ถ้วย แม่อีหนูจ๋า
* เถ้าสิตายบายโค็ยผัว ว่าแม่นแขนศอกสุด ว่าพี่พี่ถอยไปหน่อย หนูจะนอน
* เถ้าสิตายบายโค็ยผัวว่าแม่นสิ่วเสียบท้อง มาช่อยข้อยดึงออกแน่ อันนี้กะสอย

* เถ้าสิตายบ่ฮู้ศีลห้าศีลแปดไม้แหย่แตดจั่งฮู้จักนโมตัสสา หาลาหาโต
* กิ่วกิ่ว ก้วดก้วด บ่ได้บวชคอบหี บ่ได้สิ้คอบทุกข์คอบยาก อันนี้กะสอย
* ลูกสาวเพิ่นบ่คือลูกสาวโต ลูกสาวเพิ่นคือผู้งามพาโล หรือเพิ่นจ่มนโม บ้อยามเพิ่นเด้า อันนี้กะสอย
* ลูกชายเพิ่นบ่คือลูกชายโต ลูกชายเพิ่นฟังถ้อยฟังความ หรือแม่นเพิ่นสำรวมบ้อเหอยามเด้า อันนี้กะสอย

* สอยลิดสอยแลด สอยหน่อแตดมาเฮ็ดหนังห่ำ สอยเอาแก้มหมอลำมาดมสาบ้อน่อ ขอโทษเดอ อันนี้กะสอย จั่งแม่นแก้มแป๊นเวิ่นซู้เพิ่นบ่ไลเอย
* ผักกะโดนกินกับก้อยปลากะเดิด เปิดซิ่นขึ้นเห็นแข้วฝรั่ง อันนี่กะสอย

* ผักกะโดนกินกับลาบปลาส้อย สาวส่ำน้อยอยากได้ผัวครู เพินอยากได้สบู่มาถูอันนั้น อันนี่กะว่าสอย
* เถ้าบ้านเพินบ่คือเถ้าบ้านโต เถ้าบ้านโตจ่มเช้าจ่มแลง หรือแม่นเพินอยากแทงบ้อ หือกับแม่เถ้า อันนี้กะว่าสอย
* ควายเขาเลบ่คือควายเขาตู้ เมียเพินฮู้กะบ่ท่อเมียโต
* นกแตดแต้ขาเหลืองแอะแมะ ผู้สาวแทะก้นอยากได้แพรเพาะ
* นกแตดแต้แตดแต่ตะหวิด กินของผิดหีติดกระดูก กินของถูกหีต่งคืนมา อันนี้กะสอย

* นกเขาตู้สี้นกเขาตู้ ผัวเพิ่นฮู้กะบ่ท่อผัวโต อันนี้กะสอย
* นกเขาเขียวจับเฮียวไม้บาก สี้ฮูดากจั่งแม่นคับดี สี้ฮูหีป่านแล่นลงท่ง อันนี้กะสอย
* ส้อนกุ้งแม่เถ้าส้อนกุ้ง ส้อนบ่เป็นท้องไค่อุ้งปุ้ง
* นกเขาเขียวจับเฮียวไม้ติ้ว มือหนึ่งปั่นอิ้ว มือหนึ่งบายโค็ย
* ผักกะเดากินกับลาบนกขอด สี้ตาบอดสนัดเบิ่งหี
* นกแคบแคบินข้วมหลังเล้า ผู้เถ้าสี้กันหัวฟัดหัวเฟือน

* สาวส่ำน้อยอยากได้ผัวครู แล่นน่าฮอยเกิบ แล่นไปไกลเติบเห็นเกิบภารโรง โอ้ยจั่งแม่นสมน้ำหน้ามัน
* ซุบหน่อไม้กินกับผักอีฮีน ผู้สาวส่ำน้อยหีแดงพีนลีน
* ส้มผักเสี้ยนสังเวียนสังแวะ ใต้ท้องน้อยเป็นฮอยขวานแซะ
* ลูกสาวเดียวอยากได้ผัวครู อยากได้สบูมาถูเสือิ้ง ให้น้องโตหนึ่ง ให้เอื้อยโตหนึ่ง อันนี้กะสอย

* นกเค้าฮ้องสังมาว่าหวังหวัง ผู้หญิงแก้งขี้สังมาแก้งทางหลัง แก้งทางหน้ามันคาอิหยัง คาหน่อแตด
* ผักอิเลิดเกิดใต้หอแจก น้ำปลาแดกฮาดคอหน่อแตด
* หมากขามป้อมเป็นหน่วยมนมน ฮูหีคนคือดังม้าน้อย

* สอยสอยน้ำถ้วมหมอยหำฟู่อ่องล่อง
* หมากขามโค้งหมากขามสะเล็งเค็ง โค็ยโตเองสิ้แล้วเมี้ยนไว้
* หมากขามโค้งหมากขามข้อถี่ โตเป็นพี่หีใหญ่กว่าน้อง ตั้งทีแท้ฮูนั้นท่อกัน
* หมากขามโค้งหมากขามข้อจั้น หน่อแตดดั้นหัวโค็ยฮากแอ๊ะ
* เซิบเซิบ หมาคาบเกิบเข้าป่าหมากนัด แม่เถ้าแล่นลัดลูกเขยแล่นซ้วนถามกันเห็นบ่อ แม่เว้าต่อว่ามันบ่เห็น

* นกคอก้ากสิ้นกคอก้าก นกหกโตเจ็ดโตกุมสิ้นกโตเดียว ฮ้องอยู่ก้ากก้าก
* นกขี้ถี่บินมาวอยวอย นกเก็ดหอยบินมาวาบวาบ บินมาคาบหัวล้านฟังลำ
* นกขี้ถี่สี่ต้างห้าต้าง ฮ้างเทื่อเดียวแตดมุ่นอุ้ยปุ้ย
* นกขี้ถี่กินบีนกกด ผู้สาวนอนตดซิ่นหมี่ขาดค้วก
* สาวส่ำน้อยกองก้นขึ้นภู ลมพัดฮูเสียงดังตึ้งตื่อ ตึงตือ
* ผักกะโดนกินกับชิ้นโค้น ย่าเชื่องไว้ลูกใภ้ลักฮาก
* นกขุ้มหรี่สิ้นกขุ้มหรี่ นกขุ้มหรี่สิ้นกขุ้มไฟ เมียอยู่ไฟสิ้แม่เถ้าถ้า

* เถ้าสิตายห่ฮู้จักผู้ใหญ่บ้าน บาดเขาเฮ็ดเพิ่นย้านเพิ่นตาย เหลือกตาอยู่ม้านม้าน
* เป็ดสี้เป็ดอยู่ใต้ฮ่มไผ่ ไก่สี้ไก่อยู่ใต้ฮ่มทัน บาดเทื่อถึกฮูคัน ผัดสั่นขนอยู่ฟึดฟึด
* น้ำถ้วมเข้าเห็นแต่ใบวี น้ำถ้วมหีหน่อแตดโสตาย
* เถ้าบ้านเพิ่นบ่คือเถ้าบ้านโต เถ้าบ้านโตบายโค็ยผัวว่าแม่นโบกหมากตั้งทีแท้แม่น สากยัดฮูโต
* เถ้าบ้านโตบ่คือเถ้าบ้านอื่น เถ้าบ้านอื่นตื่นเด็๊กลุกเช้า ไหว้พระสวดมนต์ เถ้าบ้านโต ลุกขึ้นมาวนตายแต่จ่ม

* นกขี้ถี่ไปสับกินปู ใผอยากได้ผัวครูนุ่งซิ่นสะเก๊ต
* นกขี้ถี่ไปสับกินปู ใผอยากสอบไล่ได้ให้ไปนอนนำครู
* ผักกระโดนโกนกกโกนฮาก โกนดากเจ้าโกนเงินโกนคำ โกนหำข้อยโกนทุกข์โกนยาก

* อี่เซกเลกอี่น้ำขอดแอ่ง พ่อแก่ไปกินมีแต่แมงง้องแง้ง ง่องแง้งง่องแง้งง่องแง้ง
* นกแกนแกจับไม้แก่แด่ หมอลำผู้ชายลำบ่แพ้ให้หมอลำผู้ญิงสิ้แด่
* แกงเห็ดผอใส่น้ำเอ๊าะเจ๊าะ เอาพี่อ้ายนี่เถาะ ขี้คร้านหาผัว
* ผักกะโดนกินกับลาบนกกด ผู้สาวนอนตดหมอยหีเพิงวาบ
* นกขุ้มหรี่สิ้นกขุ้มอีด ผู้สาวอีดสีดตดเหม็นสามชั่วงัวฮ้อง

* ผักกะโดนกินกับลาบปลาส้อย สี้หีน้อยปานขี่เฮือแซม สี้หีแหลมปานตกนรก สี้หีฮกปานขึ้นสวรรค์ บ่จักจูบจักคันปานหัวสิแตก
* ผักกะเดากินกับลาบกุ้ง คนท้องปุ้งหีงำ คนท้องบ้ำหีโนน หน้าผากโนหีใหญ่ หน้าผากไค่หีตูน หน้าผากนูนหีสวด หน้าผากลาดหีแป หน้าผากแปจีจ่อย หน้าผากน้อยหีจี คันอยากตีให้เลือกเอาหน้าผากใหญ่ เบิ่งอันนั้นมันไค่สำหมูน้อยนอนเฮียงกัน

* เทิงหลายเพิ่นว่าโมมโตบ่ว่า โตว่าโบมสว่ายบักเสียก เทิงหลายเพิ่นว่าแอบแอขาโตบ่ว่า โตว่าคาใส่บักเสียก เทิงหลายเพิ่นว่าฮิมโตบ่ว่า โตว่าคืมคีบบักเสียก เทิงหลายเพิ่นว่าหมอยโตบ่ว่า โตว่าฟอยปัดบักเสียก เทิงหลายเพิ่นว่าหน่อแตดโตบ่ว่า โตว่าหลักแพดบักเสียก เทิงหลายเพิ่นว่าหีโตบ่ว่า โตว่าบ่อนลี้บักเสียก เบิ่งมันกลิ้งมันเกลือกหลุบบุ้งหลุบพู เบิ่งบักเสียกมันถูเด้างึกเด้างาก

(คุณทา ทวีศรี บ้านโพนทอง ต.บ้านไทย อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี)

* นกขุ้มหรี่สิ้นกขุ้มไฟ ผู้สาวจังไฮสี้ด้ามพร้าโต้ อันนี้กะสอย หีหมอยมีเหา
* หมากขามโค้งหมากขามข้อยาน สี้แม่มานปานอุ้มไหเหล้า
* ตร๊ดโตร๊ นกขี้ถี่สี้ต้างห้าต้าง หมอยแม่ฮ้างปานเชือกล่ามม้า ม้าแล่นหนีหมอยหียืดย้าว
* แมงวันเขียวโตท่อหัวช้าง บินมาตอดหีแม่ฮ้างปานเป่าแตรวง แต่และแลต แต๊ดแต่...
* เถ้าสิตายบายโค็ยผัวว่าแม่นหัวหลาน หยับมาแน่หล้าแม่หนาว

* นกเค้าฮ้องงอยง่าขามหวาน เขาเล่นมานผัดว่ากรรมแต่ก่อน ตั้งที่แท้เทิงแหย่เทิงคันมาอีกเด้อมื้ออื่น
* นกเขาตู้นกเขาตู้ เอ็นตู้ตู้แทงเข้าฮูหนัง แทงดู๋ดู๋เกิดเป็นเด็กน้อย อัวอัว ตั้วแอ ๆ ๆ ๆ
* แกงปลาไหลใส่ผักอิตู่ ปู่สี้ย่าหลานไห้แซวแซว เทิงไห้เทิงว่าอย่าฆ่าย่า เซาเซ้าเซาเซา
* นกแตดแต้ขาเหลืองอ่อยห่อย เสียกโค็ยอ่อยเด็กน้อยเลี้ยงควาย เขาว่าแม่นกล้วยเขาแล่นมาเอา เซาซูเซาหัวโค็ยกูดอก บ๊ะ บ๊ะ บ๊ะ

* ผักตำนินหนึ้งใส่ปลาปาก ออกลูกยากหลาบแล้วหลาบแล้ว ยอมยอมโดยโดยขึ้นชื่อว่าโค็ยกูบ่เอามันอีก บาดเซาสึกยับมายับมา หยับมาหยังชังมันกะด้อ กะยังว่าข้อยอยากตายอีก เอ้อเหอเห่ยอยากหัวเดนอ
* ผักอีเลิดเกิดใต้ปลายชาน บายนมยานกำกกมันฮูด ไค่อูดหลูดปานถงเลือดย้อมแห
* นกกะปุกสิ้นกกะปุก คนในคุกสี้กันคาโซ่

* นกแตดแต้กุมสิ้นกเขียน ครูโรงเรียนสี้แหน่สอนแหน่
* เถ้าสิตายบายหน่อแตดโตว่าแม่นตับกบ บายเก้าหลบสิบหลบจั่งว่าแตดโต
* ใบตองกุงไปฮองเข้าปลูก พ่อสี้ลูกบ้านข้อยกะมี
* นกขี้ถี่สี้ต้างห้าต้าง ฮ้างเทื่อเดียวได้หามสามหาบ
* เถ้าสี้กันไปค้นแขนศอก น้ำแบ้นบ่ออกไปบ๋าปู่ตาไหลมาจ้อกจ้อก

(คุณศรีจันทร์ ฉวีวงษ์ บ้านโพนทอง ต.บ้านไทย อ.เขื่องใน จ.อุบลฯ)

๙. กลอนเจียง

หรือเจือง มี ๒ ประเภท
ประเภทแรกเป็นเรื่องราว
เกี่ยวกับประวัติของขุนเจียงหรือเจือง
ในหนังสือพงศาวดารโยนกกล่าวว่า ท้าวฮุ่ง
หรือเจืองเป็นกษัตริย์ที่มีอานุภาพมาก
แผ่อาณาเขตกว้างไกลตั้งแต่ลานนาไทย
หลวงพระบาง สิบสองปันนา สิบสองจุไทย
และตังเกี๋ย หนังสือเจืองประเภทแรกนี้
แต่งเป็นกลอน มีหลายผูก

ประเภทที่สอง

แต่งเป็นกลอนหรือกาพย์ นัยว่าเมื่อขุนเจืองระดมพลใหญ่ประกอบด้วยกองทัพช้างหมื่นสามพันตัว กองทัพม้าสามแสนตัว พร้อมพลโยธาไปฝึกรบอยู่ทุ่งไหหินเพื่อจะยกทัพไปตีเมืองแกว ระยะแรกทหารหนีทัพไปมาก ขุนเจืองจึงสั่งให้ทหารสลักก้อนหินให้เป็นไหเพื่อดองเหล้าสาโทดื่ม ปรากฏว่ามีทหารหนีทัพอยู่อีก ทหารที่หนีทัพไปส่วนมากไปติดพันกับผู้หญิง จึงให้แต่งกาพย์กลอนเกี่ยวผู้หญิง ใช้เซิ้งในเวลาดื่มเหล้าสาโท จำนวนทหารที่หนีทัพไปลดน้อยลงโดยลำดับ

กาพย์หรือกลอนเซิ้งที่ขุนเจืองให้แต่งในครั้งนั้น จะมีข้อความอย่างไร ไม่มีหลักฐานอ้างอิง เห็นมีแต่ฉบับหลานของขุนเจือง เขาให้ชื่อหนังสือนั้นว่าหนังสือเจือง ใช้เหล็กจารเขียนลงในติวไม้ไผ่ เขียนด้วยตัวไทยน้อย คือเขาเอาไม้ไผ่บ้านที่แก่จัดมาผ่าเป็นซีก ตัดให้มีข้อทุกด้านขนาดกว้างสองนิ้วยาวเท่าขนาดไม้ไผ่หนึ่งปล่อง ให้ได้เจ็ดแปดซีก ใช้เหล็กซีเจาะข้างละรู แล้วเอาเชือกสอดเข้าในรูมัดเป็นบ่วงไว้ เพื่อคล้องคอในเวลาอ่าน

ไม้ไผ่ที่เจาะเป็นรูนี้ มีเจ็ดซีกหรือมากกว่าก็ได้แต่ละซีกเขียนหนังสือเจียงลงหนึ่งกลอน ซีกหนึ่งเรียกหนึ่งมัด กลอนที่เขียนลงในติวไม้ไผ่นี้มีข้อความหยาบโลนเป็นพิเศษ จะหาความหยาบโลนกว่านี้ไม่มี แต่คนโบราณไม่ถือสาหาความถือว่าเป็นการตลกขบขัน หยาบโลนได้เท่าไรยิ่งดี เพราะปีหนึ่งจะมีการสนุกสนานเพียงครั้งเดียว

การอ่านหนังสือเจียง

ในเทศกาลบุญเดือนหกหรือบุญบั้งไฟ เขาจะมีตูบหรือปะรำไว้ต้อนรับแขกบ้านที่เชิญมาในงาน แขกที่เขาเชิญมามีทั้งพระสงฆ์ทายกทายิกา หนุ่มสาวเด็กเล็ก ใครต้อนรับบ้านใดก็จัดแจงต้อนรับเลี้ยงดูตามธรรมเนียม ถึงเวลาแห่บั้งไฟบรรดาพวกนักฟ้อนนักแสดงวาทศิลป์ต่าง ๆ จะมาปรากฏตัว นำการละเล่นของตนมาให้คนดูคนชมเป็นขวัญตา ขวัญใจ พวกอ่านหนังสือเจียงประกอบด้วยคน ๔ - ๕ คน เห็นคนชุมนุนกันมากที่ไหนก็ตรงไปที่นั่น ผู้อ่านหนังสือเจียงคล้องคอคนหนึ่งว่าคำอาราธนา คนนอกนั้นยืนเป็นแถวคอยฟัง เมื่อจบกลอนหนึ่งก็หยุด แล้วเดินไปอ่านที่อื่นจนรอบบริเวณงาน

คำอาราธนา อิมัสมิงขาเป คนขาเคหีใหญ่ หน้าผากไค่หีโหน ผีสบโปหีสวด ผู้มีหนวดหีหมอย ฮ้องจิล่องแม่นนกอีเอี้ยง หัวเกลี้ยง ๆ แม่นนกกระชุม นิฏฐิตัง เข้าต้มติดหีหมา ฉลองศาลากะแล้ว อาราธะนัง กโรมิ

๙. หนังสือเจียง

● โอนอหีเอย ฝันคืนนี้ฝันดีมีลาภ
ฝันว่าไฟลามไหม้หมอยหีนางเกลี้ยงอ่อยห่อย
ยังแต่พอกะล่อนฮ่อนแฮ้นพอหุ้มแต่กะโมม เด้าเอย

* โอนอหีเอย ฟังเสียงคื่นคื่นก้อง โค็ยบักใหญ่ตาหี ฟังเสียงหัวโค็ยฟัดปากฮูดังต้าม เด้าเอย

* โอนอหีเอย แบ้นก่ายฮั้ว แม่ผู้สาวว่าหัวงูทำทาน แม่ผู้สาวคัวเอาไม้คานมาตี แล่นเข้าหีลูกสาวบุ้ย เด้าเอย

* โอนอหีเอย คันหีสืบยุ้ม แมหีเกิดมาหยัง มึงสังบ่มรณาตาย ตั้งแต่คราวยังน้อย คันแม่นมึงยุ้มจ้าวจ้าว กูสิให้ต่อนคำ เด้าเอย

* โอนอหีเอย โค็ยเข้าบ้านถามข่าวหาหี ทางไปหนองคันห่นองคายอยู่ใดเดเด้า โอนอหนทางเข้า มีตอสักสน่อย ใต้กว่านั้นฮูขี้อย่าไป เด้าเอย

* โอนอหีเอย หีหากไปหาเข้า สามคืนกะบ่ต่าว โค็ยบักใหญ่มันหากแข็งเท้อเล้อ สามมื้อกะบ่ลง เด้าเอย

* โอนอหีเอย คันสิเมือนำอ้าย หีบ่แดงให้ย้อมครั่ง คันแม่นย้อมครั่งแล้ว ให้ลงแหล้หมากกระจาย เด้าเอย

(คุณชาลี ดำเนิน บ้านสร้างถ่อนอก อ.หัวตะพาน จ.อุบลฯ)

* แตดนั้น ฟังเสียงหยู่งหยู่งฆ้อง หมาสี้กันคา ฝูงเด็กน้อยพากันไปเบิ่ง ตื่นมื้อเช้าตาต้อคู่คน เด้าเอย

* เสียงกลองอ้ายดังมา ว่าเปิดเบิ่งเปิดเบิ่งเปิดเบิ่ง เปิดเบิ่งแล้วเห็นอันหนึ่งขนขน ฮูมนมนแตกกลางพ้าย้า

* เสียงแคนอ้ายดังมาลิ้นตุ่ย ลิ้นตุ่ย ลิ้นตุ่ย ถ้าอ้ายแด่อย่าฟ้าวแก่หัวขั้นไดนอนหลายเดอ นอนหงายแตดแห้ง นอนแลงแตดซุ่ม นอนขดแตดยู้ นอนคู้แตดโง เด้าเอย

* สาวเข็นฝ้ายเดือนหงายลงข่วง เสียงในเจ้าดังมาว่า แว้แว่ แว้แว่ แว้แว่ หักไม้ฮูหอยฮูปู บาดห่าฮูของกูใผนอสิมาแหย่

* เดือนสิบเอ็ดลมต้อง เดือนสิบสองลมเป่า ยามเคาะเข้าสะนูจ้าวส่งเสียง เสียงดังก้องเทิงบนว่ายุ้มเด๋อยุ้มเด๋อ ยุ้มเด๋อ ยุ้มเด๋อ ยุ้มเด๋อ

* ถามข่าวเจ้าถามข่าวโคงเคง ทังสาวขนสาวมนค่อยอยู่ดีบ้อเดเจ้า

* มาเห็นน้องเนื้อเจ้าค่องงามขำ อ้ายเชียงคำขอถามเบิ่งทางหนองน้ำ หนองบอนเจ้ามีหอยหรือเต่า เคยมีปลาค่อกั้งลอยเล่นป่าบอนแล้วบ้อ

* ถามข่าวน้องถามข่าวโยนี ทางไปหนองคันหนองคายอยู่ที่ใดเดเจ้า

* เสียงครกมองตำเข้าเด็๊กมามันม่วนแท้นา ตำช้าช้าเสียงบอกยามซุก เด็๊กจั่งซุก เด็๊กเด็๊กจั่งซุก ตำเสียงสั้นสักกะลันน้ำนำ หกตำลึง หกตำลึง แตะแต่งแหล้ง หงายลงแป่งแง่ง

* เสียงแคนอ้ายดังมาแว้แว่ แว้แว่ แว้แว่ บ่แว่นี่เจ้าสิไปแว่ใส หรือว่าไทยเฮือนนี้บ่มีหีนำเพิ่น

(คุณศรีจันทร์ ฉวีวงษ์ บ้านโพนทอง ต.บ้านไทย อ.เขื่องใน จ.อุบล

* โอนอสารนี้ชื่อว่าสารสีสารส้อย หีหมอยพั้วดอกกุ่ม คันแม่นหมอยจุ่มน้ำ มันสิเกี้ยวเงี่ยงปลา ชั้นแล้ว
* แบ้นเข้าบ้านถามข่าวหาหี หางหนองฮูหนองคันอยู่สิใดเดน้อง
* หีบ่ยุ้มค้อนสิใส่หัวโป๊ะ โหนกะโหนพาโลอยากแดกลงให้จำแบ้น

(คุณทอง โรจนวิธาน บ้านหนองมะนาว อ.เมือง จ.อุบลฯ)

๑๐. กลอนเต้ยหรือผญา

"กลอนผญา" นี้ คนโบราณใช้พูดเกี้ยวพาราสีกัน

เมื่อชายหนุ่มหรือหญิงสาวไปพบกัน

ถ้ามีความรักใคร่พอใจกัน

จะพูดเกี้ยวกันเป็นผญา เรียก "จ่ายผญา"

แต่พวกผู้ไทยในเขตมุกดาหาร นครพนม สกลนคร

เอาผญานี้ไปใช้เป็นกลอนลำ

เมื่อไปลำ ณ ที่ใด ก็เอาผญาไปเป็นกลอนลำ ลำเกี้ยวกันไปเกี้ยวกันมา ลำเป็นบทเป็นกลอนสั้นๆ ต่อมาพวกลำกลอนเห็นว่าแบบผู้ไทยสะดวกสบายไม่ต้องท่องกลอนยาว จึงเลียนแบบผู้ไทยมาลำเปลี่ยนชื่อกลอนไปใหม่ว่า "ลำเต้ย" เอาชื่อบ้านชื่อเมืองไปตามเจ้าของ เช่น เต้ยหัวดอนตาล เต้ยศรีภูมิ เต้ยพม่า เป็นต้น ความจริงก็คือลำผญานั่นเอง จะได้นำเอาเต้ยมาแสดงพอเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

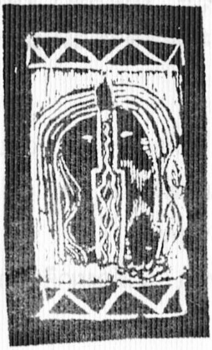
* ตายดับนกเอี้ยงฝ้าย ตายวายนกเอี้ยงโหม่ง ตายดับนกอีจู้ซูแล้วจั่งแต่งดอง
* อันว่าเครือบุ่นเกี้ยวเครือบุ่นซ้ำผัดตาย อันว่าเครือหวายเกี้ยวเครือหวายซ้ำผัดเน่า อันว่าซู้เก่าน้องทางบ้านก็บ่มี ดอกนา
* น้ำต้องตาดคือน้องสิแกว่งหลา น้ำต้องผาคือน้องสิแกว่งอิ้ว ฟ้ายิกคิ้วคือน้องสิแกว่งแขน

* เห็นว่าดำขี้หลื้อย่าฟ้าวขี่เฮือกลาย เห็นว่าดำขอยลอยอย่าฟ้าวพายเฮือเว้น บาดว่าเฮือคาแก้งดำขอยลอยสิได้ช่อย คันบ่ได้ช่อยน้อยยังสิได้ช่อยหลาย
* ผู้จบจั่งน้องผู้งามจั่งน้องยืมเพศผู้ใดมา ผู้จบจั่งน้องผู้งามจั่งน้องยืมขาผู้ใดย่างมานอ หือแม่นเทพะไท้ลวงล้อให้พี่ตาย บ้อนอ
* บ่จบปานใดแล้วบ่งามปานใดแล้วหูตามีให้เบิ่งเอาถ้อน คันแม่นดีแลฮ้ายเชิญเจ้าให้เบิ่งเอา หั้นถ้อน

* ผู้จบจั่งเจ้าผู้งามจั่งเจ้าอยากขอแนวไปปลูก คันแม่นได้ลูกแล้วแนวเจ้าสิส่งคืน ดอกนา
* ย้านแต่ติแถลงเว้าเอาเงามาปั้นฮูป เอาหินแฮ่มาคั้นส้ม เอาลมเฮ็ดตองห่อ เอาแดดมาเฮ็ดดอกกิ้ว สิไปหมั้นบ่อนใด
* บ่ได้ติแถลงหล้มตมบ่มีคาดลาดมื่น บ่ได้คาดลาดล้มเดือนห้าก่อนฝน ดอกนา
* ลมพานต้องตองแกย้านบ่แน่ ลมพานต้องตองแต้แน่บ่นอ

ข. กลอนยาว

๑. กลอนประวัติศาสตร์

๒. กลอนลำพื้นหรือลำเรื่อง

๓. กลอนเซิ้ง

๔. กลอนส้อง

๕. กลอนเพอะ

๖. กลอนล่องของ

กลอนยาว

คือกลอนสำหรับใช้ลำในงานการกุศล งานมหรสพต่าง ๆ กลอนยาวนี้ใช้เวลาลำเป็นชั่วโมงบ้าง ครึ่งชั่วโมงบ้าง หรือแล้วแต่กรณี ถ้าลำคนเดียว เช่นลำพื้นหรือลำเรื่องต้องใช้เวลาลำเป็นวัน ๆ คืน ๆ ทั้งนี้แล้วแต่เรื่องที่ลำจะสั้นหรือยาวแค่ไหน กลอนยาวนี้ มีมากแต่เมื่อยันลงมีดังนี้

กลอนประวัติศาสตร์

เรื่องราวของประเทศชาติที่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน เรียก "ประวัติศาสตร์" กลอนที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวเรียก "กลอนประวัติศาสตร์" กลอนประเภทยาวแบบกลอนเจ็ด แปด หรือเก้า เกี่ยวแก่ประวัติศาสตร์ของลาว

มีด้วยกัน ๕ กลอน คือ

กลอนที่ ๑ ว่าด้วยเครือเขากาด
กลอนที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องหมากน้ำเต้าปุ้ง
กลอนที่ ๓ ว่าด้วยเรื่องประวัติลาว - ละว้า
กลอนที่ ๔ ว่าด้วยเมียและลูกของขุนบุรม
กลอนที่ ๕ ว่าด้วยลูกขุนบุรมครองเมือง

ได้จาก (หมอลำทองลา สายแวว บ้านหัวเรือ อ.เมืองอุบล จ.อุบลราชธานี)

● *กลอนที่ ๑ ว่าด้วยเรื่องเครือเขากาด* ●

ครั้งดึกดำบรรพ์เมืองแถนกับเมืองมนุษย์ไปมาหาสู่กันได้ โดยอาศัยเครือเขากาดเป็นหนทาง ต่อมาเครือเขากาดนั้นเกิดเป็นน้ำเต้าปุง แถนหลวงฟ้าคื่นจะให้ขุนบุรมและมเหสีมาเกิดในเมืองมนุษย์ จึงสั่งให้แถนเอาคนสิบสองภาษาบรรจุลงในน้ำเต้าปุง คอนมาถึงเมืองมนุษย์ เมื่อมาถึงเมืองมนุษย์แล้วน้ำเต้าปุงก็แตกคนสิบสองภาษาจึงออกจากน้ำเต้าปุง ดังคำกลอนว่า

* ฟังอีกก่อนแม่ป้าน้าอา ฟังสิพรรณนาเรื่องเครือเขากาด
มันหากหยาดแด่ฟ้าแถนปั้นป่อนลง เครือมันยาวคดโค้งขดต่งงอแงน
ตกมาดินแดนเฮามนุษย์คนภายใต้ ดนนานได้เดือนวันแถมถ่าย
ปลายเครือเขายืดยื้อพือปิ้นป่งใบ หน่อยหนึ่งได้มีดอกบุปผา
เป็นมาลาจีจูมปุ่มแซงหอมกุ้ม ไก่สอนหุ้มปุมเปาเหง้าง่า
เหิงนานไปนานมาเกิดเป็นหมากน้ำเต้าแถนเถ้าย่าเยอ

เบิ่งมันแขวนเท้อเล้อห้อยอยู่เทิงสูง น้ำเตาปุงลือชาซ่ามาถึงพี้
จิ่งได้มีนามเอิ้นคนเฮาเว้าต่อ พระยาแถนก่อเริ่มเดิมดั้งอี่หลี
น้ำเต้าปุงหน่วยนี้เกิดจากเครือเขา พากันจำเอาสาผู้บ่ทันจักเรื่อง
บ่ต้องเถียงกันเหล้นเป็นการเสียประโยชน์ การลำโจทและแก้สุดแท้แต่ผู้ฟัง
ตัวผมเองรับรองว่าบ่พลั้งในฝ่ายหลักวิชา นักกีฬาเคยชนต่อยดนหลายครั้ง
บ่เคยหวังเสียแต้มตกคนจนต่ำ ฟังสิลำต่อเรื่องเป็นข้อบ่อนขัน
กล่าวบ่อนบั้นแถนสิแต่งคนลง แถนจิ่งปลงวาจาว่าการสุดสิ้น

ดินแดนพื้นปถพีภายลุ่ม บ่มีเมืองแลบ้านสัตว์เชื้อสำคน
แถนเป็นกกต่อต้นบอกสั่งมหาพรหม บุนบรมราชากะว่ารวมกันนี้
แถนกะดาดีฟ้าวแปลงคนหลอมหล่อ บ่ใช่ว่าเล็กน้อยแถนตั้งแต่งทำ
น้ำเต้าปุงเลิศล้ำเกิดจากเครือเขา แถนกะบิดเอามาบ่นานการฮ้อน
วัดเอาคนโฮมท้อนดาดีทุกที่ คนสิบสองภาษาขังใส่หมากน้ำเต้าตัน
แหน้นอั่งออ

พระพ่อเจ้าฟ้าคื่นแถนหลวง ผูกเป็นพวงพานสายมัดคอแขนหิ้ว
บอกให้พรหมจรลิ้วลงไปข้างล่าง เอาไปวางไว้พื้นแดนด้าวด่านดิน
ครบสิ่งสิ้นบอกสั่งพระยาแถน พรหมก็แวนไวเหาะล่วงเลยบ่มีช้า
เวหากว้างลวงยาวอากาศ พรหมก็ยัวรยาตรย้าวเหินฟ้าล่วงลง
ลัดโค้งโน้งประสงค์ใส่โลกา มาบ่ทันเถิงดินถิ่นฐานเซาหยั้ง
บังเอิญมือถือค้อนคอนมาหลูดบ่า ป๋าหมากน้ำเต้าติ้งดึงตุ้มต่อยหิน
ฟังเสียงคนหยังกะเป็นดิ้นดิ้นเต้นตื่นตกใจ บ่จักไอจักคางป่วนวนสนหยุ้ง
น้ำเต้าปุงตกค้างวางลงจากบ่า คนสิบสองภาษาหม้นออกมาล้ายล้าย
เป็นน่างึดหลาย

ตอนมอบท้ายแยกฝ่ายชาวมนุษย์ เว้าให้สุดหลักเกณฑ์ต่อไปยังได้
มันสิมีใผแท้เดิมดาครั้งก่อน อยู่ในหมากน้ำเต้าปุงนั้นแม่นใผ

● *กลอนที่ ๒ เรื่องหมากน้ำเต้าปุงแตก* ●

เมื่อหมากน้ำเต้าปุงแตกแล้ว คนสิบสองภาษาก็ออกจากน้ำเต้าปุง พวกออกทีแรกได้แก่พวกผิวขาว ได้แก่พวกอังกฤษ ฝรั่งเศส พวกออกที่สองได้แก่พวกผิวดำ มีเขมร ข้า เป็นต้น พวกออกที่สามได้แก่พวกผิวเหลือง มีพวกลาว ไทย จีน ญี่ปุ่น ญวน แขก เป็นต้น เมื่อคนมีมากจึงเกิดปัญหาเรื่องการกิน สังรับอาสาเป็นอาหารของคน คนได้กินสังเป็นอาหารไม่อดอยาก ต่อมาปลารับเป็นอาหารของคนแทนสัง ดังคำกลอนว่า

* ฟังอีกก่อนเรื่องหมากน้ำเต้าปุง ข้อยเฮียนได้เต็มพุงบ่ผิดบ่พลาด
คือว่าเครือเขากาดแต่ก่อนเดิมที น้ำเต้าปุงนี้ดีมีคนลงเกิด
มนุษย์กกกำเนิดสิบสองภาษา คนได้แตกออกมาฮูชีซูสิ่ว
คนตาบอดตาหลิ่วหม้นออกนำกัน ส่วนว่าฮูชันชันฮูเดิมแต่เก่า
มีบุคคลหลายเล่าจำพวกผิวขาว พวกรูปร่างสูงยาวอังกฤษอ้ายเศส
พวกนี้ละต้นเหตุออกจากฮูเดิม เป็นเนื้อสีปลาเริมขาวพอนจนด่อน
พวกนี้หม้นออกก่อนฮูสิ่วฮูชี พวกเขมรนี้ตี้สีดำปานซี่
ดำพอปานแมงหมี่หม้นออกฮูชี เพราะว่าผงธุลีมันติดมันก่ำ
มีบุคคลหลายส่ำจำพวกผิวเหลือง พวกนี้ออกฝีดเคืองออกจากฮูสิ่ว
ฮูใดมันฝิ่วฝิ่วหม้นออกไปเลย คือพวกลาวนี้เอยไทยจีนญี่ปุ่น
มันจั่งมีหลายฮุ่นมนุษย์มะนา พูดคนละภาษาญวนแกวข้าแขก
น้ำเต้าปุงนี้แปลกกว่าหมู่ทังหลาย มีมนุษย์มากมายได้ลงมาเกิด
คราวเดิมทีกำเนิดคนได้กินสัง คราวนั้นบ่มีหยังจักอันจักสิ่ง
สังนั้นวิเศษยิ่งสำหรับเลี้ยงคน สังนั้นเป็นตัวตนอันโตอันใหญ่
บุคคลเกิดมาใหม่กินสังแทนปลา สังได้ขันอาสาเลี้ยงคนในโลก
บ่มีทุกข์มีโศกหิวหอดขอดใจ สังอาสาตัวไปแทนปลาแทนเข้า

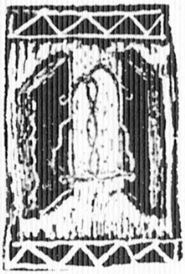
กินแล้วยังคือเก่าบ่เหมิดจักที
มื้อนี้เฮาโอ้อ่าวบ่ได้กินสัง
เพิ่นว่าพ่อแก่บ่ได้กินอิสัง
สังเป็นตัววิเศษขันรับอาสา
เขานั้นบ่อยากอยู่ตามห้วยตามหนอง
ฮอดฟ้าใหม่ฝนใหม่ปลาชื่นชมบาน
แต่ว่าสังตัวใหญ่ขวางอยู่คงคา
หลีกทางให้สาก่อนได้บ่หือสัง
เฮานี้เลี้ยงบ่าวไพร่มนุษย์บุคคล
ปลากะเลยเว้าต่อขันรับอาสา
ส่วนว่าสังโตใหญ่กลับก่ายกลายหนี
กินเข้าปลาบ่เบื่อแทนเนื้อแทนสัง
ตลอดทั้งพ่อแม่จดจื่อเอาเด้อ.

จั่งว่าโบราณมีโวหารต้านกล่าว
เจ้ากินเข้ากับหยังหือลูกบอกแน่
นี้เป็นเรื่องจริงจังต้นเดิมสาเหตุ
ต่อไปเลยมีปลากุ้งซิวเป็นหมู่
เขาอยากขึ้นไปคลองตามนาตามไฮ่
ปลากระเด้นสะยานขึ้นวังหาไข่
ปลาเลยมาปรึกษาวันทายอมอ่อน
สังเลยเว้าให้ฟังว่าเฮาเป็นคนใหญ่
โตสิเลี้ยงเขาทนคือเฮาหรือบ่
สังเลยมอบให้ปลาขึ้นวังหาไข่
แล้วกะเลยบ่มีเห็นสังจักเทื่อ
ใผบ่ทันได้ฟังจดจำไว้แน่

● *กลอนที่ ๓ ประวัติลาวละว้า* ●

เมืองลาวระยะแรกที่จัดเป็นเมืองใหญ่มี เชียงตุง เชียงแสน เชียงแถง หรือแยกออกเป็นก๊กใหญ่สามก๊กคือ ก๊กที่หนึ่ง เมืองนครปฐม นครชัยศรี ราชบุรี นครสวรรค์ พิษณุโลก ก๊กที่สองเมืองยางโยนก ก๊กที่สามโคตระบูร นครราชสีมา อุดร นครพนม หนองคาย และตามฝั่งแม่น้ำโขงทั้งหมด ผู้เป็นกษัตริย์คนแรกคือขุนบุรม ดังคำกลอนว่า

● ประวัติลาวละว้า ●

เฮาเฮียนฮู้ดูแผนประวัติศาสตร์
ชาติอ้ายลาวละว้ามีเรื่องต่างไทย
ลาวตั้งไว้เมืองใหญ่เชียงตุง
เมืองเชียงแสนเชียงแถงแต่งแปลงหลายแคว้น
ลาวเต็มแหน้นขยายแดนแคว้นใหญ่
ถึงสิบสองเจ้าล้วนแต่ลาวอยู่ตุ้มครองหุ้มแผ่นดิน

ถิ่นเขตแคว้นมอญหม่านเขมรญวน
เป็นมวลใผมวลมันแบ่งปันกันแท้
แจสายด้านทางกลางลาวอยู่
หมู่เมืองเขินแลลื้อลำน้ำแม่ของ
โครงการเค้าภูมิลำเนาลาวเก่า
คราวเมื่อเดิมแรกเค้าบ่ยอมขึ้นต่อไป
ลาวแบ่งไว้ก๊กใหญ่สามก๊ก
หนึ่งนครชัยศรีราชบุรีแถวนั้น

ทวาราติดขั้นนครสวรรค์กรุงเทพ พิษณุโลกพร้อมชุมเชื้อหมู่ลาว
ขงเขตด้าวนครหนึ่งทางปฐม สมกับอาณาจักรส่วนเดิมลาวเค้า
อาณาจักรสองเว้าฮิมโขงตรงหว่าง เมืองเงินยางต่างแคว้นลาวได้นั่งปอง
จำไว้แน่แล้วน้องลาวแบ่งเป็นก๊ก เขตเมืองยางโยนกจื่อเอาเดอเจ้า
แนวหัวโตบ่จักฟ้างมขี้ตาบ่จักทีป สิบอวดดีบ่ท่อได้ใผสิย้องยกยอ
ฉันอ่านพ้อตั้งแต่ก่อกกกอ หมอลำซอคือโตบ่ทันเฮียนฮู้

คอยฟังดูบทบั้นกลอนฉันประชันว่า
ก๊กสามโคตรบูรอาณาราชสีมาละว้าอุดรพร้อมพร่ำมวล
ฝูงลาวล้วนเมืองนครอุบลราช เดียระดาษเลาะน้ำตามข้างฝั่งโขง
เลาะเลียบซังท่าบ่อหนองคาย มีแต่ชุมลาวหลายแต่เดิมคราวกี้
เดิมที่สร้างเมืองแถงเป็นแก่น หลายหัวเมืองเขตแคว้นมาขึ้นช่อยการ
องค์เอกเจ้าตนชื่อขุนบรม เนาบรรทมหอปรางค์นั่งปองเป็นเจ้า
มีมเหสีเหง้าทั้งสองเทียมพ่าง เคยฟังแล้วหรือยังถ้าแม่นใผบ่ฮู้จำไว้อย่าหลง

● *กลอนที่ ๔ เมียลูกของขุนบุรม* ●

ขุนบุรมเป็นเจ้าเมืองกษัตริย์ลาวองค์แรก ก่อนหน้านี้เมื่อ พ.ศ. ๑๒๗๒ ขุนบุรมได้เสวยราชเมืองหนองแส (นับจากนั้นมาถึง ๒๕๒๘ เป็นระยะเวลานานถึง ๑๒๕๖ ปี) มเหสีองค์แรกชื่อเอ็ดแคง มีโอรสเกิดแต่มเหสีองค์แรก ๓ องค์คือ ขุนลอ ขุนลกกลม ขุนเจ็ดเจือง โอรสเกิดแต่มเหสีองค์ที่สองคือ ขุนยี่ผาลาน ขุนสามจูสง ขุนไสผง ขุนงัวอิน ดังคำกลอนว่า

ฟังอีกก่อนแม่ป้าน้าอา สิได้พรรณนาเดิมดาแต่เก่า
ฟังเบิ่งผมสิเล่าตามเหตุมันมี ฟังแล้วจำให้ดีตัวผมสิบอก
ขุนบุรมนั้นดอกเมียเพิ่นสองคน เมียหลวงนั้นชอบกลเอ็ดแคงเป็นชื่อ
ให้พากันจำจื่อลูกเพิ่นสามองค์ สิบอกให้ตรงขุนลอทีแรก
ผู้สองนั้นแปลกนามขุนลกกลม คนทั้งหลายนิยมลือซาเซ็งซ่า
ผู้ที่สามเอิ้นว่าขุนเจ็ดเจือง เป็นกษัตริย์ครองเมืองราชาองค์ใหญ่
ส่วนเมียน้อยเมียใหม่ชื่อยมผาลา มีพระราชบุตตาเป็นชายทั้งสี่
เชื้อพระวงศ์น้องพี่ล้วนแต่เป็นขุน ได้สืบสายตระกูลแทนมูลของพ่อ
ลูกเจ็ดคนตั้งต่อคำสั่งคำสอน กลัวบิดามารดรของตนคักแน่
พอเจริญกล้าแก่อายุสังขาร มีจิตใจกล้าหาญแข็งแรงองอาจ
พระบิดาประกาศพวกลูกเจ็ดคน ให้ไปอยู่คนหนกินเมืองคนแห่ง
ขุนบุรมตั้งแต่งพระราชโองการ นี่ละข้อสำคัญจำเอาไว้แน่
ประวัติลาวตั้งแต่ครั้งดึกดำบรรพ์ มื้อนี้เฮาฟังกันให้มันเต็มมัก
ฟังให้มันคักคักพงศาวดาร ใผผู้มาจัดการสร้างเมืองโยนก
แม่นผู้ใดมายกประเทศอานาม ใผไปสร้างเมืองงามหัวพันทั้งห้า
ฮู้จักบ่แล้วว่าผู้สร้างเมืองมอญ ใผผู้ไปถางดอนสร้างเมืองล้านช้าง
แม่นผู้ใดไปม้างสิบสองพันนา ให้ยาพ่อศรัทธาฟังผมลำต่อ
อย่าสิฟังหม้อหม่อฟังขับฟังลำ ฟังแล้วจำไว้นำสอนหลานสอนลูก
มันสิผิดหรือถูกฟังเบิ่งคำจริง

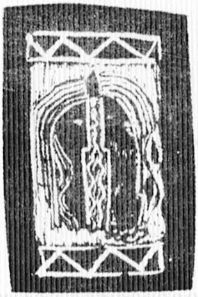
● *กลอนที่ ๕ ลูกขุนบุรมครองเมือง* ●

เมื่อขุนบุรมได้เสวยราชย์เมืองหนองแสแล้ว พ.ศ. ๑๒๗๔ ได้สร้างเมืองแถนขึ้นเป็นราชธานี แล้วได้ส่งโอรสไปครองเมืองต่าง ๆ ดังนี้ ส่งขุนลอโอรสคนที่ ๑ ไปครองเมืองหลวงพระบาง หรือเมืองเซ่า ส่งขุนยี่ผาลานโอรสคนที่ ๒ ไปครองเมืองหอแตคือสิบสองพันนา ส่งขุนสามจูสงโอรสคนที่ ๓ ไปครองตังเกี๋ย หรือหัวพันทั้งห้าทั้งหก ส่งขุนไสผงโอรสคนที่ ๔ ไปครองสุวรรณโคมคำร้าง คือโยนก ลานนา ส่งขุนงัวอินโอรสคนที่ ๕ ไปครองเมืองอโยธยา คือสุโขทัย ส่งขุนลกลมโอรสคนที่ ๖ ไปครองเมืองมอญ หงสาวดี อินทปัต ส่งขุนเจ็ดเจืองโอรสคนที่ ๗ ไปครองเมืองเชียงขวาง คือเมืองพวน ดังคำกลอนว่า

ฟังอีกก่อนอย่าฟ้าวคุยกัน	ถ้าฟังกลอนสำคัญประวัติลาวเกิด
พากันจำไว้เถิดพี่น้องชาวลาว	เขาว่าลาวตาขาวนินทาประมาท
ลาวเป็นเอกราชมาแต่นมนาน	คือขุนยี่ผาลานไปสร้างเมืองลื้อ
ให้พากันจำจื่อไว้แน่เดออา	เขตสิบสองพันนาผาลานตั้งแต่ง
ขุนไสผงไปแบ่งประเทศชาวญวน	ขุนไสผงไปชักชวนเสนาบ่าวไพร่
พร้อมกันตั้งเมืองใหญ่โยนกลานนา	ขุนงัวอินลือชาทังฤทธิ์ทังเดช
ได้ไปสร้างประเทศอโยธยา	ขุดเจ็ดเจืองติดตามหัวพันทังห้า
ท่านได้เตรียมตั้งท่าไปสร้างเมืองพวน	พันทังห้าพอม่วนปกครองป้องปีน
ตังเกี๋ยได้เป็นถิ่นขุนสามจูสง	ตลอดไปถึงตรงอานามจีนใต้
ขุนจูสงเป็นใหญ่ก่อนหัวที	เมืองหงสาวดีเมืองมอญเมืองม่าน
ขุนลกกลมคิดอ่านไปสร้างไปทำ	ขุนลอนั้นประจำชวาล้านช้าง
ปกครองอยู่ระหว่างล้านช้างฮ่มขาว	นี่ละหัวเมืองลาวกกทีต้นหมู่

ขุนทังเจ็ดไปอยู่คนถิ่นคนทาง ขุนบุรมปลงวางปันเมืองให้นั่ง
ขุนบุรมบอกสั่งเตือนลูกเจ็ดองค์ เป็นคติคำโคลงของลาวบอกว่า
เมืองอ้ายไว้แก่อ้ายเมืองน้องไว้แก่น้อง
อย่าเบียดเบียนกันอย่าผิดข้องข่มเหงเอาก็พ่อเถิ้น
ตอนสุดท้ายขุนบุรมลาโลก ลูกทังเจ็ดโศกเศร้าเลยเอิ้นสั่งกัน
นี่ละบั้นตอนอ่านคำโคลง ขุนไสผงมีความสั่งลาเป็นเรื่อง
ฟังสิเดียงหัวข้อโคลงลาวคราวก่อน
อยู่เยอน้ำเต้าปุงเติบตนจักจากไปคนหนห่างหั้น
บุญหากมีดั่งนั้นอาจได้เสวยเมือง สำเนียงเว้าไผสงโคลงสั่ง
ท้าวขุนลอก็ตั้งโคลงขึ้นดั่งกัน โคลงเหล่านั้นได้บ่หรือใด
ฝูงไทมุงมาสับเขตปาเป็นเงี้ยว มีลาวเขียวลาวแหล้ลาวแลหลายท่า
ลาวละโว้ละว้าลาวข้ากะแหล่งพวน มีหลายมวนหลายจุ้มหลายชุมหลายหมู่
ตัวฉันฮู้เรียบร้อยลาวน้อยติ่งสาย มีลาวกลางลาวแท้ลาวเวียงเสียงม่วน
มักอยากสวนอยากส้อเชิญได้บ่ว่าสัง

๒. กลอนลำเรื่อง

เรื่องที่มีในวรรณคดีอีสาน เช่น ขูลูนางอั้ว ผาแดงนางไอ่ จำปาสี่ต้น เรียก "เรื่อง" การนำเอาเรื่องเหล่านั้นมาร้องลำเรียก "ลำเรื่อง" โบราณลำเรื่องใช้คนลำคนเดียว แต่งตัวโบราณ แสดงเป็นผู้ชาย ผู้หญิง เป็นยักษ์ เป็นเสนา เป็นเด็ก เป็นผู้ใหญ่ สุดแท้แต่ว่าเรื่องจะพูดถึงอะไร คนเราก็แสดงไปในรูปลักษณะอย่างนั้น แรกทีเดียวไม่มีแคน คนแสดงยืนลำ การลำเรื่องนี้ถ้าผู้แสดงแสดงเป็นจะสนุกกว่าลำคู่ลำหมู่มาก จะยกเรื่องจำปาสี่ต้นมาแสดงให้ฟังโดยย่อ ดังนี้

● บทไหว้ครู ●

บัดนี้..... ข้าจักยอมือน้อมชุลีกรก้มขาบ
คุณพระยกใส่เกล้าชุลีล้ำยอดญาณ
กับทังคุณเทพไท้ผู้เป็นใหญ่ไอศวร
กับทังคุณอินทร์พรหมเทพดาองค์ล้ำ
ผู้ข้าขอนำเอาเรื่องนิทานธรรมมากล่าว
คันว่าผิดพลาดพลั้งอภัยข้าผู้ลำ แด่ เด้อ นายเด้อ

● พระยาเมืองขอลูก ●

มาจักกล่าวเรื่องเมืองใหญ่ปัญจา
มีพระยาครองเมืองนั่งปองเป็นเจ้า
มีมเหสีเหง้าจันทาเทียมพ่าง
นางนั้นงามยิ่งย้อยใผเพี้ยงบ่มี
คนในทีปพี้วี้บ่มีเปี่ยงพอเม็ด
ฝูงชาวเมืองชื่นชมดอมเจ้า
แต่บ่มีแนวเชื้อบุตตาสืบต่อ
องค์พระยาท่านท้าวทังแก้วแม่เมือง
จั่งได้ตกแต่งตั้งสลาหมากพลูพัน
ทังเทียนทองธูปจันทน์เนียมอ้น
ปณมมือน้อมเถิงองค์อินทิราช
ปรารถนาอยากได้ผู้บุญกว้างเกิดมา
ขอแต่เทพาเจ้าอินทร์พรหมผายโผด แด่ถ้อน
ขอลูกแก้วบุญกว้างล่วงลง.....ล่วงลง

● พระวิสสุกรรมลงเกิด ●

บัดนี้ กะจิ่งฮ้อนฮอดไท้เทวราชอินตา
หีนศิลาแท่นทองเลยกระด้าง
องค์อินทร์เจ้ามองลงโลกลุ่ม

บ่ำเวย แม้นว่ามีเหตุฮ้อนประการแท้สิ่งใด
อินทิราชไท้ฮู้เหตุความหมาย
ว่าพระยาเมืองปัญจาเหนี่ยววอนขอน้อม
ขอจอมเจ้าผู้มีบุญมาเกิด
ผู้ประเสริฐมากล้นบุญกว้างแผ่ผาย
องค์อินทร์ใช้วิสสุกรรมลงด่วน
ลงสู่ห้องหอแก้วบ่นาน
เทวาเจ้าหอลงลิ่วลี่ ลิ่วหลี ลิ่วลี่ ลิ่วลี่
เข้าสู่ห้องนางแก้วเล่าฝัน
ฝันว่าได้มณีโชติใสแสง
กลืนลงทวงตื่นตนเลยสดุ้ง
นางคราญแก้คำฝันถวายบาท
พระองค์คึดฮุ่งฮู้ผู้บุญกว้างสิล่วงลง

● เชิญหมอโหรมาทำนาย ●

แต่นั้น พระยาก็ฮ้องเฮียกเอิ้นเดินหมู่เสนา
ให้สู้ทันกันมาซู่คนมวลพร้อม
เสนาฟ้าวพากันปบแล่น
นบนอบนิ้วมือขึ้นใส่หัว
มีเหตุฮ้อนประการสิ่งใด พระเอย
จั่งได้ทันเสนาพร่ำโหรมาพร้อม
ราชาท้าวไขคำบอกเล่า
ตามความฝันแต่เค้านางเหง้าแม่เมือง
โหรบ่ช้าประนมบาททูลถวาย

ว่าสักกกสักกาก แป้นไม้บากแป้นหมอหูฮา
ยอสองขาศาลาใต้ต่ำ
ตอใต้น้ำแม่นหอระคุณ
คันผู้ใดหีตูนโค็ยพระยาแดกบ้าย

● พระกุมารประสูติ ●

ความฝันนี้บ่แม่นความฝันฮ้ายฝันดีมีโชค
เทวบุตรอยู่ฟ้ามาเข้าสู่ครรภ์
ไปทางหน้าเป็นพระยาทรงแท่น
พระบาทเจ้าหัวจิ้นชื่นชม ฮ้า ฮ้า ฮ้า ฮ้า ฮ้า ฮ้า
พระจั่งจัดแม่เลี้ยงสนมนาฏนางปัว
บัวระบัตินางซู่วันแลงเช้า
ดนนานล้ำสิบเดือนท้องแก่
ประสูติลูกน้องงามละห้อยดั่งเขียน
เรียกชื่อท้าวสมเกียรติลือยศ
ว่าจุลมณีองค์ผู้ทรงงามล้น
ฝูงสาวใช้สนมในน้อยใหญ่
ต่างกะอยากอยู่ใกล้ชมซ้อนฮ่วมเตียง
พระบ่เตื้องใจต่อพอคำ
อยากไปหาเฮียนมนต์เพื่อมาครองบ้าน
นานปีแล้วกุมารสอนใหญ่
จั่งเข้าไปกราบก้มลาแก้วแม่คิง
พระพ่อเจ้าฮักยิ่งเพียงตา

อยากให้มีวิชาครอบครองเมืองบ้าน
นางสนมเฝ้าถวายองค์ตามชอบ
ชมกอดเกี้ยวเฝือฝั้นกล่อมแฝง
ท้าวบ่เตื้องขอกราบลาลง
ประดับองค์ภูษาดาบดีดวงกล้า
ลาองค์เจ้าปิตุรงพระพ่อ
พระแม่เจ้าแถมให้ส่งพร
ไปดีถ้อนสายสมรลูกแม่
ขอให้ลุลาภได้ชัยกล้าต่าวมา แม่เดอ

◐ พระกุมารไปเฮียนวิชา ◐

แต่นั้น พระก็ยัวรยาตรย้าย ย้ายย่างเสินเสิน
นำทางเดินป่าไพรพงษ์ไม้
เรไรพร้อมแมงอีฮ้องส่ง
ฝูงหมู่เสือโคร่งเขี้ยวคะโยงเต้นเผ่นหนี
ฝูงชนีแขวนไม้เสียงออยฮ้องอ่อย
ปวด ปวด จักแม่นมันปวดก้นกระโนนหว่าวแต่หลัง
ฟังยินลมพานไม้ดังมาออดแอด
คือดั่งหน่อแตดฮ้องในซินหยอกหมอย บ้อเด๋ คำเอย
ต่อจากนั้นเข้าลั่นผาชัน
หีนศิลาแตกกลางพ้าย้า
คือขาหง่างทางกลางน้ำโซ่
ลางบ่อนโหนปูดเป้าคือเต้าหย่อนยาน

เป็นตาคลานตาฮ้าวสองมือคั้นย่อง เบิ่งเด้ นวลเอ้ย
ท้าวจากห้องนานล้ำพร่ำปี
หวิดดงนี้ยังดอนง้อนง่อ
สัมปะปิสิพ้อฝูงไม้หมื่นถัน
ท้าวล่วงดั้นนอนป่าเหวหีน
กินผาลาบ่างเจียมันแห้น ทุกข์เด๋ยากเดลุงเอ่ยป้าเอ่ย
หวิดแดนนั้นลงเขาเก้าหลั่น
ที่นั่นเป็นเขตบ้านแดนด่านเมืองยักษ์
สองผัวเมียอยู่เทิงเขากว้าง
แปลงเป็นฮุ้งผัวเมียทังคู่
มันนั้นมีหน่วยแก้วใผฆ้ากะบ่ตาย
หากินเหมิดซู่ค้ายตายบ่มีเหลือ
มันนั้นมีเวรกรรมแต่ปางหลังพุ้น

● ฮุ้งลงกินชาวเมือง ●

ที่นี่ สิได้พรรณนาเรื่องเมืองจักขีนมุดมอด
เป็นเพราะฮุ้งใหญ่ฮ้ายมาเข้าย่ำยี
มีฤทธีเหลือล้นโตท่อภูเขา
ตาเป็นไฟใหญ่พอปานฆ้อง
งัวควายม้าหมูหมาเป็ดไก่
ช้างแลม้ากลืนได้เทื่อเดียว
เวียงวังกว้างหอปรางค์ฮ้างเปล่า
บ่มีใผอยู่เฝ้าเมืองบ้านเปล่าแปน

เหลือแต่องค์เอกเจ้าพร้อมพร่ำมเหสี
กับปทุมมานางยอดเมืองแพงล้าน
สองกษัตริย์เจ้าปรึกษากันพร้อมพร่ำ
เฮาควรเอาลูกแก้วไปเข้าอยู่กลอง
สองเฮานี้ตายไปกะตามช่างมันถ้อน
ว่าแต่เหลือลูกแก้วตายแล้วช่างมัน
พระก็เอานางเข้าในกลองซ่อนเสื่อง
ดีเรียบร้อยสองเจ้าอยู่ปราง

● ฮุ้งกินพระยาเมือง ●

บัดนี้ กล่าวเถิงเสโนฮุ้งบินมาหวาบเวิ่ง ๆ ๆ
ปานว่าฟ้าสิปิ่นหินฟังฟังเฟือน
จับเอาเจ้าพระยาเมืองทั้งคู่
กลืนสู่ท้องลงพร้อมพร่ำกัน
โจ๊บทนั้นเมืองจักขีนมุดมอด
แล้วท่อนี้ไปหน้าจ่งฟังดอกเด๋อ นายเด้อ

● พระกุมารเห็นนางปทุมมาในกลอง ●

บัดนี้ จักกล่าวบั้นนามหน่อองค์กษัตริย์
เดินพลอยพลัดล่วงเถิงเมืองฮ้าง
เมืองบ่มีคนสร้างปะปรางค์แปนเปล่า

มีแต่ศพคาบฮ้ายตายถิ้มเกลื่อนกอง
ท้าวล่วงย้องเที่ยวท่องดูเหมิด
เห็นกลองเพลหน่วยเดียวแขวนไว้
ท้าวจั่ง ยอเอาค้อนเตาะกลองตุ้มติ่ง ตุ้มติ่ง ๆ ๆ
เสียงทิ้งทิ้ง ๆ ๆ นางน้องอยู่ใน
ว่าแม่นยักใหญ่ฮ้ายนางโกรธโกธา
ให้มึงกินกูสาส่วงเวรให้มันแล้ว
บาคราญท้าวฟังเสียงโต้ตอบ
แม่นผู้หญิงแท้แท้มาลี้อยู่กลอง
ต้านต่อน้องข้อยบ่แม่นแนวผี
หากแม่นแนวนามคนดั่งเดียวกับน้อง
บาคราญเว้าหลายคำต้านกล่าว
ท้าวจึ่งไขปล่องให้นางน้องออกมา
นางปทุมมาแก้วยอมือถวายบาท
เล่าเหตุให้เมืองบ้านมุ่นวาย
พระบาทท้าวสวมกอดนางแพง
ฟูมฟายไหลเนตรฮวยฮำแก้ม
คึดเถิงพงษ์พันธ์เชื้อเครือกอมุดมอด
นางนี้เป็นกำพร้าเหลือค้างผู้เดียว
พระพี่เจ้าผายโผดชีวิต
เป็นเพื่อบุพเพเฮาฮ่วมกันปางกี้
พี่นี้เป็นกษัตริย์สร้างปัญจานครราช
บุญส่งให้มาเห็นน้องหน่อเมือง
พี่สิพานางไปครองสร้างปัญจาเมืองพี
ค้นบุญมีจั่งค่อยมากอบกู้เมืองน้องให้ต่าวคืน
นางพ่องไห้สะอึกสะอื้น ฮือฮือ ฮือฮือ
คนิงเถิงความหลังอันพ่อยังครองบ้าน

● สองกษัตริย์เดินกลับถึงเมืองปัญจา ●

แต่นั้น นับแต่สองกษัตริย์ได้ชมสองช้อนคู่
หน้าต่อหน้าชมแก้มก่ายแกม
แก้มก่ายแก้มแก้มก่ายยังกัน
แขนชอนแขนกอดคอชมช้อน
นอนนำด้าวดงดอนในป่า
ดาวอยู่ฟ้าตางได้ส่องทาง
ตื่นฮุ่งเช้ามื้อใหม่ใสแสง
สองกะแยงไพรหนาค่อยเดินเนินค้อย
หลายเดือนได้วันคืนแถมถ่าย
เถิงเขตค้ายเมืองเค้าเก่าหลัง
ปัญจากว้างปวงคนแน่นอั่ง
ไหลหลั่งเข้าประนมนิ้วกล่าวถาม
พระพ่อเจ้าทังแม่มารดา
ราชาพระกราบบาทาท่าน
นางคราญน้อยยอมือเหนือเกษ
เทเวศเจ้าองค์เหง้าพ่อเมือง
เล่าเหตุเรื่องเมืองเก่าจักขิน
ถวายองค์ราชาเนตรนองฮำแก้ม
ราชาท้าวสงสารเหลือมาก
พ่อสิ ฝังปลูกเจ้าให้เป็นเหง้ามิ่งเมือง ดอกเด้อคำเอ้ย

● ไวยะกาแสนเมืองบ่พอใจ ●

เทื่อนี้ จักจาเรื่องไวยะกาคนถ่อย
มันมี ลูกอ่อนน้อยสาวสร้อยจ่อจี
หวังสิได้เป็นใหญ่ครองเมือง
พอปานกลืนขวานคมป่อนลงทังด้าม
เจ็บอกเด้ เจ็บพอปานไฟไหม้เจ็บใจปานฟ้าผ่า
คันบ่สมมาตแม้งแหนงสู้ส่วนตาย
กูเหลือออกเหลือใจกูละเด้
ตั้งแต่นี้ให้มึงเบิ่งมือกู
นางอัคคีคนควรคู่ครองกับท้าว
มันจั่งไปวานจ้างบนบานล้านค่า
ให้เสนาใหญ่น้อยปันให้ซู่คน

● อภิเษก ●

พระบาทท้าวอภิเษกสมรส
เอาให้สมนามยศซ่าลือกือก้อง
เสียงกลองฆ้องมโหรีสับปี่
เสียงดนตรีเสบส้องฉลองเต้นท่าโขน
กลองโพนพร้อมรำมะนาเปิดเบิ่ง เปิดเบิ่งเปิดเบิ่ง
เปิดเบิ่งแล้วเห็นอันหนึ่งขนขน
เห็นทังฮูมนมนแตกกลางพ้าย้า

● นางประทุมมาประสูติ ●

ความเจ็บแค้นไวยะกาปานฟ้าผ่า
หาอุบายเข่นฆ้าให้มันม้วยมอดชีวัง
นับแต่สองสืบสร้างเสวยราชราชา
เป็นเวลาหลายเดือนเคลื่อนคราวมาเรื่อย
นางมีท้องทรงครรภ์ท้องแก่
นางตำแยแม่บ้านขุนถ้านซู่คน
กินสินบนของเจ้าไวยะกาถ้วนถี่
คราวประสูติลูกน้อยผู้บุญกว้างสืบมา
มันหาเอาหมาน้อยมาแทนตางลูก
แล้วเล่าเอาแจ่มเจ้าไหลน้ำล่องแพ
ให้แอ้แอ้บอกแม่สัญญา
เขาเอาแพพันตาบ่ให้มองเห็นได้
เขาลวงล้อพันตาอัดฮี่
ย้านแต่เห็นเลือดฮ้ายสิมีนหน้าวิ่งเวียน
เขาเก็บเมี้ยนลงไหอัดแจบ
ลงปล่อยถิ้มนทีกว้างล่องไหล
นางนาถไท้ไขแผ่นภูษา
เห็นหมาดำสี่โตถวายน้อง
นางคราญฮ้องเสียงหลงลูกแม่
ว่าแม่นคนแท้แท้เสียงไห้แม่นคน

● นำความกราบทูลพระราชา ●

อั่น พอเมื่อเขาขุนข้าเสนาพวกไพร่
เอากุมารไหลล่องน้ำไปแล้วแต่นาน
พากันเข้ากราบก้มถวายบาทราชา
ว่าบุตตาจอมเมืองประสูติมาวันนี้
ราชาเจ้าเสด็จไปฟ้าวฟั่ง
เขาก็ยอยื่นให้ถวายเจ้าล่ำดู
เห็นบาทาท้าวกุมารทังสี่
เป็นหมาดำครบถ้วนทรงกลิ้วไล่หนี
จับนางมาตีเฆี่ยนหลังพองนูนเน่า
เลือดอาบย้อยเต็มผ้าแผ่นสะไบ
ขับไปไว้ในสวนกลางป่า
เป็นขี้ข้าเขาใช้คู่แนว
เข้าแลน้ำเสวยโภชเลียเล็ม
นางทนทุกข์ที่นอนหมูนไม้
อดใจสู้เวรกรรมมาฮอด
นางบ่ได้ตอบโต้ตามแท้แต่กรรม ท่านเอย

ให้สี่กุมารไหลน้ำ

จักกล่าวก้ำกุมารทังสี่
ปฐพีเดือดฮ้อนสวรรค์ฟ้าสั่นสะเทือน
เทวราชท้าวเอ้าอังบัลลังก์ทอง
มองตาเหลียวส่องลงทางใต้

ดลดาลให้ไหลไปสวนย่า
ฮักษาสวนดอกไม้สองเถ้าเปลี่ยวพลอย
บ่เคยมีลูกน้อยเกิดฮ่วมในอก
ยามราตรีฮุ่งมายามเช้า
สองเถ้าลงตักน้ำลำธารบ่มีขาด
เหลียวเห็นแพล่องน้ำมาใกล้ท่าสวน
เวิ่นเวิ่นผ้ายหันปิ่นวนเวียน

● ตายายเอาสี่กุมารไปเลี้ยง ●

ยายสงสัยล่ำดูให้มันแจ้ง
เห็นบาท้าวกุมารทังสี่
โฉมฮูปหน้าบาท้าวดังอินทร์
แม่นไผนอโหดฮ้ายป๋าปล่อยบุตดา มานี้
สองตายายยินดีฮักแพงเหลือล้ำ
เอามาเลี้ยงนำกันเทิงสี่
ลางเทื่อเหล้นหมากลี้โตนเต้นไล่กัน
บาบ่าวท้าวทังสี่กุมาร
ทำงานสวนซ่อยตายายเถ้า
ยามแลงเช้ายายแยงคือแว่น
เว้าจ้อยจ้อยเป็นน่าอิดู แท้นอ
ความล่วงฮู้เถิงหมู่กาไว
ทังแสนเมืองเดือดดาลเหลือล้น
อัคคีฮ้อนปานไฟลามลวก
ให้เสนาสืบเรื่องวางเหล่ห์เหลี่ยมกล
ยามสองเถ้าตายายไปป่า

● ฆ่าสี่กุมาร ●

เขาสิคึดเข่นฆ่าให้มันม้วยมอดชิวัง
มันจั่งปุนแปลงปั้นเข้าหนมปังยาเบื่อ
ว่าแต่กินแล้วม้วยตายเกลี้ยงบ่เหลือ
มันเลยเอาไปให้กุมารทังสี่
หนีฮีบฟ้าวกุมารน้อยค่อยกิน
ฤทธิ์แล่นต้องล้มท่าวทังหงาย
ตายเป็นผีสี่คนเลี่ยนไว้
ตายายเถ้ามาเห็นเอิ้นเฮียก
บ่มีใผตอบโต้หาค้นคู่ทาง
เห็นแจ่มเจ้าทังสี่กุมาร
ตายเป็นผีสี่คนเลี่ยนไว้
ตายายไห้เป็นลมล้มวิ่ง
ไห้เกลือกกลิ้งใผหน้อก่อกรรม

● กุมารทังสี่เกิดเป็นต้นจำปา ●

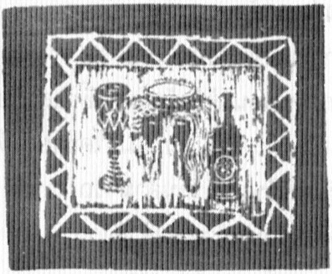
จั่งได้นำเอาท้าวกุมารทังสี่
ฝังเป็นแถวหน้าบ้านพอได้ลำแยง
ตายายเถ้าหดสรงเช้าค่ำ
เกิดขึ้นเป็นต้นไม้เขียวอ้วนอ่อนงาม
เป็นรุกขชาติไม้นามชื่อจำปา
ตายายฮักพร่ำเพียรแลงเช้า
ความลือเท้าเถิงนางคนถ่อย

ให้ทหารใหญ่น้อยมาป้ำโค่นหนี
เกณฑ์คนกล้าทหารคนสามารถ
มีกำลังแก่กล้าถอนขึ้นอย่ารอ
พวกทหารจนได้นั่งจ้อก้อก้นขี้ทั่งลงอึ๊บ
บ๋ำ บ๊ะ บ๊ะ แม่นมันมีแนวใดช่วยกันดึงทิ้น
ก็บ่มีทางขึ้นสุดความสามารถ
บังคับยายย่าเถ้าสองเจ้าสั่งการ
เถ้าบอกเว้าตามถืกบังคับ
สิเอากุมารมาปล่อยไปไหลน้ำ
ให้เจ้าไหลไปก้ำผู้มีบุญมาโผด เดอลูกเอย
ให้ได้มาพบพ้อสองเถ้านั่งคอย แม่เด้อ

● เถ้ารำพัน ●

จั่งแม่น กรรมเวรนี้บ่มีใผหนีหลีกได้นอ
เจ้าผู้ยังหนุ่มน้อยตายจ้อยก่อนยาย
ตายายเถ้าตายไปก็บ่ว่า ดอกนา
นี้แล้ว ยังหนุ่มน้อยงามแย้มดั่งอินทร์ ลูกเอย
ขอให้ เทวดาด้าวอินทร์พรหมผายโผด แด่ถ้อน
ขอให้กลับเกิดขึ้นฤทธีกล้ากว่าคน แม่ถ้อน
เถ้าไห้ ฮื ฮือ ฮื ฮือ เกิดเป็นคนเขากะนำมาฆ่า แม่น้อ
เป็นจำปาเขากะนำมาก่น ลูกเอ้ย
คันมี ฤทธิ์เดชกล้าให้บาท้าวต่าวมา แม่เดอ อีฮือ ๆ ๆ ๆ

(หมอลำศรีจันทร์ ฉวีวงษ์ บ้านโพนทอง อ.เขื่องใน
จ.อุบล ฯ นักลำพื้นที่เก่งกล้าสามารถของ จ.อุบล ฯ)

๓. กลอนเซิ้ง

เป็นคำกลอนประเภทลำ นิยมใช้กลอนเจ็ด
การลำเซิ้งจะต่างจากลำธรรมดานิดหน่อย
คือจะมีหัวหน้าคนหนึ่งลำกลอนเซิ้งเดินไปก่อน
ลูกน้องว่าตามแล้วเดินตามกันไป
การลำกลอนเซิ้งใช้ลำขอสิ่งของในวันรวมบุญบั้งไฟ
หรือหลังจากจุดบั้งไฟ

● เซิ้งขอสิ่งของ ●

โอ่เฮาโอ่พวกฟ้อนเฮาโอ่	มาฮอดนี่เถิงที่เฮือนใผ
เฮือนผู้ใดหลังใหญ่อาดหลาด	บ่ได้บาทหลานน้อยบ่หนี
เจ้าผู้ทุกข์ทานมาอย่าหน	เจ้าผู้จนทานมาอย่าขาด
อย่าได้ขาดในเรื่องกินทาน	ศีลแลทานแห่หลังบังหน้า
พวกแม่ป้าเฮือนอื่นกะมี	เป็นเศรษฐีบ่อยากทานพอเฟื้อง
หรือสิเตื้องขึ้นฮอดสลึง	ทานตำลึงให้เลาได้แปดบาท
บ่ให้ขาดเรื่องกินเรื่องทาน	เลาให้แล้วแถมพรเลาแหน่
ให้เลาแผ่โตม้อนโตไหม	เลี้ยงส่ำใดให้ได้ส่ำนั้น
เลี้ยงควายด่อนให้เป็นโตเขาคำ	เลี้ยงควายดำให้เป็นโตเขาแก้ว
เลี้ยงใหญ่แล้วให้ออกลูกแพ่คือปูยามนา	ลาเฮาลาพวกฟ้อนเฮาลา
ลาเฮือนนี้หนีไปเฮือนใหม่	

(ประเพณีโบราณ)

ในเวลาจุดบั้งไฟ

มีการลำเซิ้งเพื่อให้บั้งไฟขึ้น ไม่ให้แตกหรือซุ

การลำเซิ้งในเวลาจุดบั้งไฟนี้

เป็นการลำเซิ้งของบุคคลคนเดียว

กลอนเซิ้งว่าดังนี้

● เซิ้งจุดบั้งไฟ ●

ขึ้นเดอหล้าเอย
อย่าได้เสียแฮงสร้างบุป่ายางหาถ่าน
อย่าได้ลงมากลั้วดินแดนชุแตก
ให้นางทวยทงขึ้นเมืองเทิงเกิ่งเดิ่ง
อันว่าสีทรงน้องลายทองเจี้ยกระดาษ
คันทรงซามกะดีล้นสมควรเหมิดคู่อย่าง
อย่าได้ลงมาใต้จุไฟให้เข้าโลด
คันบัดนี้ให้เจ้าก่งโค้งโน้งให้คนแห่แหนนำ
อันว่าไหมคำคล้องลายงามเจ้ากว่าหมู่
อย่าได้เสียทีอ้ายผู้สับลายมาแต่ง
อย่าให้เสียทีอ้ายผู้สับลายหาถ่าน
อย่าได้เสียแฮงสร้างบุป่าไผ่ลอดหาหาง
ให้นางผ่านขึ้นฟ้าเมือฟ้าสู่พรหม
พี่ได้แบกขึ้นค้างนางหล้าอย่าเงี่ยงหงวย
ขึ้นเมือเทิงหมอกฟ้าเพลตุ้มจั่งค่อยลง
อ้ายได้วาดแลแต้มดีแล้วค่องงาม
ให้อี่นางลอดฝ้าเมือฟ้าดั่งประสงค์
โทษเถาะนกอีหล้าเมือฟ้าจั่งค่อยลง ละน้า
เจ้าผู้คำลายงามอย่าได้ลงมาใต้
ลายดอกดู่ดอกซ้อนทะลอนเอ้แต่งดี
ดำแลแดงอ้ายกะเอ้อย่าเวซ้ายก่ายหนี
หาหางกะพ่องนี้มาเอ้ซู่อัน
ให้เอาพระจันทร์เป็นเพื่อนเอาเดือนดาวเป็นหมู่
อี่ลายงามแก่นซู้ไปถ้อนก่อนพี่ชาย...น้า ไปสาเดอหล้าไปหาเมียไว้ถ้าพี่
ไปหาหีไว้ถ้าอ้ายตาเว็นค้อยจั่งอว่ายลง...น้า

(ประเพณี)

๔. กลอนส้อง

คำว่า "ส้อง" ได้แก่ เชิญ แต่ก่อนชาวอีสานพากันนับถือผี เวลาบ้านเมืองเดือดย้อนหรือลูกหลานเจ็บไข้ได้ป่วย เขาจะเชิญผีมาช่วยขจัดปัดเป่า ผีที่นับถือและเชิญมามีสองจำพวก คือ

๑. ผีภูมิ
๒. ผีฟ้า (ผีไท้หรือผีแถน ก็เรียก)

● ผีภูมิ

ได้แก่ ผีที่เคยเป็นเจ้าบ้านเจ้าเมืองมาก่อน หรือผีภูผีเขาผีป่าผีดงที่มีฤทธิ์เดช ทำคุณโทษแก่คนได้ ผีฟ้า ได้แก่ ผีจำพวกรุกขเทวดา และภุมมเทวดา เป็นต้น ผีสองจำพวกนี้จะเข้าทรงคน คนที่ผีเข้าทรงนี้จะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้ มีอยู่เกือบทุกบ้าน คนที่เข้าทรงนี้เรียกตามชื่อผีที่เข้าทรง ถ้าเป็นผีภูมิก็เรียกหมอผี ภูมิหรือเถ้าจ้ำ เป็นผีฟ้าเรียกหมอผีฟ้า เมื่อเกิดเดือดร้อน เพราะผีภูมิก็ไปติดต่อหมอผีภูมิ หมอผีภูมิจะบอกให้หาเครื่องสักการะ มีดอกไม้ธูปเทียน เป็นต้น ถ้าจัดเครื่องสักการะครบแล้ว นำเครื่องสักการะไปให้หมอผีภูมิ หมอผีภูมิจะเชิญวิญญาณผีมาแล้วเราต้องการถามอะไรจะแก้ไขอย่างไรถามได้ พอเสร็จแล้ววิญญาณของผีก็จะกลับ

● ผีฟ้า

การไปติดต่อหมอผีฟ้าก็เหมือนติดต่อหมอผีภูมิ แต่คนที่ถูกผีฟ้าเข้าสิงจะมีอาการเจ็บไข้สามวันดีสี่วันร้าย กินไม่ได้นอนไม่หลับ ร่างกายซูบผอม ฝันเห็นคนเพศตรงข้ามมาเกี้ยวพาราสี ลักษณะอย่างนี้เรียกผีฟ้าเข้าสิง ต้องเชิญหมอผีฟ้ามารักษาจึงจะหาย หมอผีฟ้าเขามีกลอนร่ายลำของเขา กลอนของเขามีดังนี้

● คำเชิญ

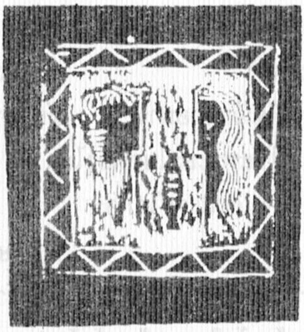
ก่อนจะเชิญ ให้ยกขันคายอ้อขึ้นแล้วว่า ถ้าเป็นหมอผีผู้ชายให้ว่า ขอนุ่งผ้าสองวาเตะเตี่ยว ถ้าผู้หญิงให้ว่าขอนุ่งซิ่นเครือไหมคำอิแม่เฮาต่ำ บ่นุ่งผ้าขี้มิ้นเทิงซ้ำเพิ่นต่อตีน แล้วว่าคำเชิญว่า

เชิญเจ้าลงมาเหล้นแถวงามงามเว้าค่องค่อง ให้เจ้ามาเอ้ย้องทางใต้ม่ายสาว
เชิญทังข้าเสนาพร้อมพร่ำ เชิญทังพวกข้าใช้ให้นำหน้าแห่แหน
มักอันใดสิแต่งให้บ่ขืนใจเจ้าจักอย่าง มักแพรสิ้วกะสิซื้อมาแหง
มักแพรแดงกะสิหามาให้แพระสะไบคล้องไหล่
ก้องกะสิแต่งใส่แขนแหวนกะสิแต่งใส่ก้อย
กะจอนยอยสิให้ใส่ นกเกษแก้วแถวงามงามกะสิแต่ง
ช้างกะเก้า ม้ากะเก้า สิถวายเจ้าหน่อพุทโธ ให้เจ้าสิกขึ้นม้าสีจำปาโตเจ้าขี่
ให้เจ้าสิกขึ้นม้าจำปาส้อยโตขี่มา (เสียงม้าร้อง)
มาฮอดแล้วแถวงามให้มันค่อง มาเอ้ย้องทางใต้ม่ายสาว

(ประเพณีโบราณ)

๕. กลอนเพอะ

คำว่า "เพอะ" คือ หยาบคาย

กลอนเพอะเป็นลำยาวชนิดหนึ่งแบบกลอนเจ็ด

หมอลำที่ลำกลอนเพอะ

คือลำเกี่ยวกับก้นกับดากของผู้หญิงผู้ชาย

เช่นหมอลำคูณนี้ จนเขาใส่ชื่อต่อท้ายให้ว่าหมอลำคูณหี

ลองฟังกลอนของหมอลำคูณหีดู

ฟังเดอเจ้าทุกเหล่ามาชม ตัวของผมเป็นคนบ้านนอก
บ้านอยู่ขอกแคมป่าขาดอน บ่ได้ผ่านถาวรนำเขาจักครั้ง
กลางคืนมาได้ยินแต่เสียงบ่างเสียงนกเสียงหนู
กลางเว็นมาได้ยินแต่เสียงหมูเสียงเป็ดเสียงไก่
บ่ได้ผ่านเมืองใหญ่ปานนี้จักหน ผมเข้ามาในกรุงจนว่าหน้าหล่า
ผมเป็นคนบ้านป่าเข้ามาในเมือง เบิ่งอันใดกะเฮืองวิไลวิลาส
ผมเดินเข้าตลาดตาเว็นพองาย เขาเอิ้นว่านายนายเชิญแว่กินเข้า
โตกะดีใจจ้าวหัวงึกในคอ ห่านี่นอกูสิรวยบักใหญ่
ขดตะเภาขึ้นใส่กินแล้วสิไป นึกในใจว่าเขาสิกราบ
เขาเอิ้นกินลาบทังครับทังเชิญ บาดสิไปเขาโซดถามเอาเงินบ่มีความปาก
พออยากจกคอฮากออกพุ้นละแหม หน่อยบ่นานได้ยินเสียงแตรดังมาโปดโปด
คนในเมืองเขาเอิ้นรถโตกะเลยดีใจ ว่าแม่นเขาเอิ้นไปลดหัวโส้งออก
เขาสิให้โตตอกตี้นึกในใจ เลยแล่นไปมันบ่เป็นจั้งเว้า
มันโลดเป็นเค้าเม้าคือเหล็กคือขาง หน่อยบ่นานเขากะว่าโรงหนังโตผัดแล่น
ไปเบิ่ง

ว่าสิเห็นแผ่นปู้ซู้เบิ่งเซิ่งเลยบ่เห็นหยัง ออกโรงหนังไปเบิ่งโรงสีเข้า
เลยล่วงเข้าก้มส่องภายใน จักอีหยังเป็นสายเส้นน้อยเส้นใหญ่
แล่นลุดลุดล้ายล้ายจนว่าตาลาย คืออิ้วคือหลาบอึดบ่อยาก
โตเลยจากไปเบิ่งโรงสี โรงอันนั้นกะมีหมู่เจ้าพี่น้อง
แอ้มเป็นห้องเกินว่าเป็นตาดู เจาะเป็นฮูกะบ่น้อยบ่ใหญ่
โรงนั้นกั้นอยู่คนอันห้องคู่ ห้องคู่ มีแต่หมู่พวกเจ๊กจับกัง
จักว่าแม่นอิหยังมันโชดอึ๊กทึ๊ก ดังอยู่คึกคึกบ่มียามหวาง
โตผู้ฟังจนว่าใจสบั้น จนว่าแอวลักลั่นหลงยึกหลงโหย
โตกะเต้าพอโตพอแฮงทางนอก จนว่าเหื่อแตกออกเต้าแดดเต้าลม
หาเที่ยวชมดูไปหลายอย่าง โรงน้ำแข็งกะต่างกันหลายพาโล
กับน้ำแข็งบ้านโตบ้านดงบ้านป่า ดังกะดังตายหูงตายห่าพาโลพางาน
จนบ่มีแนวปานหูดับหูแว่ จักว่าแม่นหยังแน่จนว่าเหลือจำ
วิธีทำให้เป็นน้ำก้าม มันดูดเอาน้ำที่ปั่นขึ้นไป

ไปใส่ไอทำให้เป็นก้อน เป็นกะบ่ได้ย้อนใช้เวียกใช้งาน
ใช้แต่รับประทานท่อนั้นละเรื่อง โรงน้ำแข็งบ้านโตละบ่ช่างมีเครื่องสาย
ชักสายดึง

มีแต่เอ็นอันหนึ่งสีพึงพึงคือคองูเห่า อันหนึ่งคือหลังเต่าแตกแตกทางกลาง
คือมีดบางนั้นละมาแหก มันบ่แปลกบ่ต่างแนวใด
แล้วจังเจาะเข้าไปพอหลมด้ามพร้า คันฮูดูเอาหญ้าปกแหนจักกำ
ฮู้ขี้คร้านบ่ทำกะได้คือเก่า จับเอาเอ็นงูเห่ามาสุบเข้ากัน
มันกะดึกกะดันเอาเองมันดอก หน่อยกะน้ำแตกออกเป็นก้อนน้ำแข็งท่อนั้นแล้ว

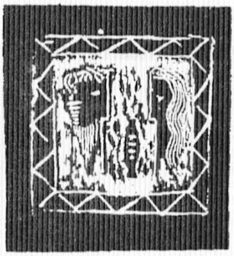
ฟังเดอหล้าบุบผังวาเจ้าผู้พั้วดอกก่าม เห็นงามงามพี่แล้วปวดจ้าวจ้าวปานน้ำอั่งฝาย
เบิ่งไปหลายเลยกลายเป็นมัก เบิ่งคักคักตวงนอกตวงใน
มันแห่งหนักเข้าไปทวีก้าวหน้า ส่วนน้องหล้ามีเครื่องสำคัญ
พี่กะมีคือกันนั่นละมันยาก เจ้ามีดากทั้งพี่มีเดือย
คันพี่เป็นกันเทือยน้องกะมีโสก เปรียบกับโลกพระอาทิตย์พระจันทร์
มันกะดูดดึงกันบ่ตกบ่เหีย ตั้งแต่เมื่อเฮาเป็นกุมาร
ยังฮู้ฮักกันคือเป็ดฮักไข่ เมื่อเฮาใหญ่เป็นท้าวเป็นนาง
ฮู้จักทางของธรรมชาติ ด้วยอำนาจของธรรมดา
หนุนขึ้นมาให้หลงให้ฮัก จั่งแม่นพี่ฮักน้องหล้าบุญจันทร์
เพราะว่าถึกกันนิสัยประกอบ พี่ขอชอบขอห่วงอาลัย
พี่ขออภัยเถิดแม่น้องหล้า น้องบ่ฆ่าให้พี่ถึงเกณฑ์
บอกว่าเจ้าเป็นเวรนำชายเป็นแน่ หรือยาแม่มีความเมตตา
หรือมียาคายเจ้าจักบาท อดมาป๋วพยาธิพี่บ่ลืมคุณ
โผดเอาบุญทะแม้น้องหล้า คนทั้งหลายเขาว่ามักใบหน้าหมายถึงเหมิดกาย
โตบ่ช่างมักหลายหนักหนาคือหมู่ หมู่ของเพิ่นมักหน้ามักตา
จนปัญญาหัวคิดบ้าบ้า ไปมักหยังหน้าของบ่มีผล
โตมักคนบ่ช่างมักหน้า โตผู้ข้ามักก้นได๋หลาย
ก้นกะมีต่างกันปนอยู่หลายแนว สิว่าใต้บักแอวมักเหมิดกะบ่แม่น
บ่อนแก่นแก่นพี่กะบ่อยากเห็น มักแต่บ่อนเป็นก๊กกู้กั๊บแก๊บ
บ่อนขี้บาดบ่แจบนั้นละแหมใจ แม่นเกิดแม่นตายนำฮูแซบแซบ

เจ้าบ่แจบพี่บ่คนิง แนวแม่ญิงตามใจโตมัก
แม่นมีดฟักพร้าปาดปันกัน ส่วนชิ้นสันขาหลังขาหน้า
โตผู้ข้าให้หมู่เอาไป ตับแลไตเครื่องในบ่เกี่ยว
ขี้กับเยี่ยวให้หมู่เอาสา ชิ้นหว่างขาให้หมอคูณกวด
กับชิ้นสวดหน้าเอิ็กสองอัน ท่อนั้นแล้ว

(หมอลำคูณหี บ้านแก้งโพธิ์ ต.ไร่ใต้ อ.พิบูล ฯ จ.อุบล ฯ)

๖. กลอนล่องของ

การลำทำนองลากเสียงยาว เรียกลำยาว
หรือลำล่องของ
หมอลำผู้หญิงที่มีเสียงไพเราะในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ เศษ
ได้แก่ หมอลำจอมศรี บรรอุศิลป์
ซึ่งเป็นหมอลำผู้หญิงคนเดียวที่ลำสู้กับหมอลำคูณทีได้
กลอนล่องโขงหรือของ
ว่าดังนี้

โอนอ สิได้พรรณนาเรื่องลำโขงยาวย่าน น้ำมันไหลมาจากเขาทิเบตใหญ่
กว้างเหนือพุ้นล่วงลง ฮ้อยคดฮ้อยโค้งลำโขงยาวย่าน
พอมาเหลียวเห็นก้ำเมืองหลวงพระบางแจ้งขางข่าย
เห็นแต่ภูเขาตั้งซ้ายล้ายเมืองนั้นอยู่กลาง มันหากเป็นแบบนั้นตั้งแต่ก่อนปางปฐม
เป็นเมืองหลวงของลาวตั้งแต่คราวหลังพุ้น เหิงนานล้ำหลายปีแถมถ่าย
จึงได้คึดค่อยย้ายเมืองก้ำเก่าหลัง ลงมาตั้งเมืองหลวงแห่งใหม่
คือเมืองเวียงจันทน์พันพร้าวคราวนั้นต่อมา เหลียวไปทางเหนือพุ้นเวียงจันทน์ปากน้ำงึม
เห็นแต่ดอนต่อขั้นขันต่อแก้งกระแสน้ำปั่นปิว เลาะไปตามทิวถ้านโพธารามก้ำบ้านโป่ง
เลาะไปสายแม่น้ำโขงน้ำหั่งไหลต่อซังลงแก้งแก่งกะเบา
เฮามาเหลียวไปหน้าดอนทับควงป้องจี่ เห็นแต่ดอนหมากอี่ติดกับดอนปากเจ้าเวิน
เข้าท่ากะดิง
หลิงไปก้ำดอนนาคำน้ำไหลโซ่ สุดที่โอ๋แล้วโอ้ดีฮ้ายก้ำฝ่ายเหนือ
เห็นแต่เฮือชาวค้าจอดแฮอยู่แคมท่า เห็นภูผาป่าไม้เขียวสะอื้นแม่นบังใบ
ยามเมื่อแลเล็งน้ำตามโขงแจ้งจ่างป่าง เหลียวไปทางฝั่งซ้ายเป็นบ้านหมู่ผู้ไทย
เหลียวเห็นไม้เลียบล่ำภูชน คือสิเพพังหักจุ่มจมลงน้ำ
เลาะไปนำโขงกว้างโขดอนตั้งหลายย่าน เห็นแต่น้ำพัดฟังตีต้องตลิ่งเนิน
เห็นแต่น้ำพัดฟังตีต้องตลิ่งเนิน...น้า เลาะลงไปตามเลี้ยวดอนเสียวเฮียงห่ม
เหลียวเห็นธาตุพนมตั้งอยู่ฮิมแม่น้ำคนไหว้อยู่บ่เซา
หากแม่นธาตุพระเจ้าตั้งแต่ก่อเดิมประถม เป็นที่เจดีย์สูงหมู่คนถนอมไหว้
กลายลงไปทางใต้ดอนสาปาละแวก ลมหากตีแหวกน้ำเป็นก้อนไง่ละออง
เห็นแต่อาโปน้ำไหลลงเวินอยู่ปิวปั่น คันนกหอคันนกยางหมู่นั้นเป็นน่าใคร่สะออน
มันหากหลายดอนขั้นดอนโขงใต้เมืองเก่า ดอนโขงอยู่ใต้เวินข้องต่อลี่ผี
หนีไปดอนไทยพุ้นดอนมดแดงแก้งส้มป่อย ดอนนางลอยอยู่ใต้ไปหั้นแม่นทะเล
บ่อาจพรรณนาโค้งโขงกะโขหลายบ่อน ไหลไปตกเมืองไซง่อนโขงกะสุดท่อนั้น
ไหลเลี้ยวสู่ทะเล โอ่

(หมอลำจอมศรี บรรลุศิลป์ บ้านหนองไม้ตาย ต.หนองเหล่า อ.ม่วง ฯ จ.อุบล ฯ)

● กลอนเว้าสาว ●

หมอลำชาย คูณ ถาวรพงษ์
หมอลำหญิง จอมศรี บรรลุศิลป์

(ชาย) โอ..โอ้..โอ๋โอ้ย...โอ...โอ๋ย...น้า

ฟังเด้อเจ้าผู้นันทนาถเนื้อน้อยหนุ่มนางสาว เฮียมเฮ้ย
ผมเพาเพี้ยงเพียงนางแมนมิ่ง แสงตาให้หล่ำสิ่งหลิงชู้ผู้อยู่ไกล
อดพอหลิงหาอ้ายไทยไกลบ้านอื่นแด่แม่ ใจพี่นี้สะอื๋อใจพี่นี้สะอื้น คะนิงน้องตั้งแต่เว็น
ตาเหลียวเห็นฝูงเจ้าสิบายเอาก็ยินยาก พี่อยากเอาบ่แพ้แหลวบุญอ้ายหากบ่เถิง
นวลนาง...เอ้ย...

(เรียกเจ้าของบ้าน) แม่เฒ่า แม่เฒ่า นอนแล้วบ้อ

(แม่เฒ่า) เออ. นอนแล้วละ

(ชาย) โอ้ย. ปลุกลูกสาวให้กะบาท แด่ถ้อน

(แม่เฒ่า) ปลุกลูกสาวอิหยัง เด็กดึ่นเที่ยงคืนแล้ว มาปลุกมากวนอิหยัง มื้อหน้ามื้อหลังมีอยู่ตั๋ว

(ชาย) โอ้ย. ความฮักความมักมาแล่นกุ้ม กุมใจบ่อยู่ แม่เฒ่าเอ๊ย ความมักความฮักมาแล่นกุ้ม กุมไว้กะบ่ฟังแหล้ว

(แม่เฒ่า) อย่าสิติแถลงแกล้งแปลงหลายความปาก บ่แม่นเชื้อข้าวแป้งแปลงได้กะบ่คือดอก

(ชาย) โอ้ย. บ่หลูตนตาหน้า กะหลูตนตาหน่วย แด่ถ้อน แม่เฒ่า. อดหลูตนตาม่องก้องสองเบื้องปากบ่เป็น แด่ถ้อน

(แม่เฒ่า) เออ. คั่นว่าจั่งชั้น กะสิไปปลุกเขาลองเบิ่งก่อน อีนาง. อีนาง. อีนาง

(หญิง) หือ

(แม่เฒ่า) ลุก. มาหาขันหมาก ขันพลูให้ขาเจ้าสูบขาเจ้าเคี้ยวแหน่

(หญิง) โอ๊ย. หมู่เจ้ากะหยังมาเดิ๊กมาดึ่นแท้ ข้อยละนอนแต่หัวค่ำพุ้น

(ชาย) โอ้ย. บ่มาจั่งใด๋นอ นอนบ่หลับปานไม้ตีแถบ นอนบ่แจบปานไม้ตีคึง เออ.แนว ใจประสงค์แล้วเมืองแกวกะดั้นฮอดตั้ว แสงตาต้องหน่วยแก้วในถ้ำกะก่นหาหั้นตั้ว แนวโตฮักเพิ่น

(หญิง) โอ๋ย. ย้านแต่ติแถลงหล้ม ฝนบรินให้ติหมิ่น ความปากหวานจั่งกล้วยใจแล้วจั่งมดแดงเด๊

(ชาย) โอ้ย. ปากจั่งใด๋ กระหัวใจจั่งซั้นแล้ว ปากว่าแล้วมายม้างบ่เป็น

(หญิง) ย้านแต่เกลี้ยงแต่นอก ทางในเป็นหมากเดื่อ เกลี้ยงปากบั้ง ขังข้อปากกะทอเด๊อ้าย

(ชาย) โอ๋..โอ้..โอ..โอ๋..โอ..โอ๋ย..นา ความฮักเป็นดั่งข้าวขอทานกินให้มันอิ่มนางเอ้ย ความฮักเป็นดั่งน้ำบ่อแก้ว ขอให้อาบเย็น พี่ถ้อน เจ้าผู้โฉมเขียนแต้มแมนหล่ออินทร์แปลง ทรงบ่คือเมืองคน แปลกสาวสวรรค์ฟ้า คือจั่งเทพาล้อ ลองกลการะเกด กลับเพศเป็นเจ้าซู้ ดูละห้อยเหนี่ยววอน พี่หิวนอนมาม้อยม้อย คอยโฉมนางจนอ้ายซีนสาวบ้านอื่นเห็นบ่แพ้ คำสิเสี้ยวส่วนบ่สุย...นา...

(หญิง) โอ๋...โอ๋ย...โอ...นอ...ว่าโอนอ เดิ๊กกะเดิ๊กมาแล้ว ดึ่นกะดึ่นมาแล้วมีแต่สองเฮาเว้านำกันอยู่หญ่าวหญ่าว ทางน้องหันจ้าวจ้าวทางอ้ายผัดหล่ายมาละนา...เดี๋ยวนี้ทั้งหลายเพิ่นเมาเหล้าได๊อ้าย ทางนางเมาน้ำท่า ทั้งหลายเพิ่นเบื่อง้วน ทางน้องผัดเบื่อตา.....

(ชาย) โอ้ย. ความมักความฮักมาแล่นกุ้ม คือเอาสุ่มงุมหัวแหล่ว ความฮักความมักมาพอพอคือเอากะทองุมไว้ ความมักความฮักมาแล่นขั่นเห็นฟ้าท่อฝ่ามือแหล่ว

(หญิง) โอ๋ย. ความปากเป็นไหลไหล หัวใจเป็นเลี้ยวเลี้ยว หรือเจ้าฝังเกี่ยวไว้ในหั้นหมื่นดวง กะบ่ฮู้

(ชาย) บ่ได้ติแถลงเว้า เอาลมมาปั้นฮูปได๊แล้ว คันบ่มักกะบ่เว้า มันสิเก่าวาจา พี่นี้คนมีศีล บ่หล่ายทางความเว้าหนา

(หญิง) โอ๋ย, สัจจะผู้ชายนี้บ่มีจริงจักเทื่อ ลิ้นบ่มีกระดูกนี้แปลงเว้ากะหากคือ คันสิถือเอามั่นความจริงนำพี่ มันหากเป็นลับลี้เห็นส้นเหงื่อนเซิง

(ชาย) โอ๋ย, นับแต่เป็นลำขึ้นบ่มีเครือมาเกี้ยวอุ่มจักเทื่อ นับแต่เป็นพุ่มไม้เครือสิเกี้ยวกะบ่มี เกลี้ยงฮอดใบ ใสฮอดกระดูก เกลี้ยงฮอดข้าวปลูกปานข้าวปัดลานแล้ว

(หญิง) สัจจะผู้ชายนั้นคือกรวยกะต่าห่าง ถิ้มใส่น้ำไหลเข้าคู่ตา สัจจาผู้หญิงนั้นคือหินหนักหมื่น ถิ้มใส่น้ำจมปิ้งโหลดบ่ฟู

(ชาย) โอ๋..โอ้ย..โอ๋โอ้ย..โอโอ๋ย...นา...คันสิแจ้งขอให้แจ้งจั่งดาว, นางเอ๊ย คันสิขาวขอให้ขาวดั่งฝ้าย ใสงามน้องจั่งแว่น เก้าสิแจ้งสิบสิแจ้งอย่ามีเมฆมาบัง อย่าให้มีราหูเบียดบังพระจันทร์ได้ ชาติที่ปลาบ่ตีหางให้ชาวมองกะเมือเปล่า เป็นดั่งพายพบน้ำได้อยู่บ่พบตัง...เวินวัง...เอ้ย

(หญิง) โอ๋..โอ่ย...โอ โฮ่..โอ๋ยนอ...เจ้าผู้หงษ์คำฝ้ายสิกรายหนองหนีบุ่งบ่ออ้าย สิไปลงท่งกว้างบ่มากลั้วบวกควาย...บ้อ...น้องอยากตายเป็นน้ำให้หงษ์ทองลอยล่องใจน้องเป็นจั่งซั้นความเว้าบ่ได้อำ คันบ่อายชาวบ้านพออยากแล่นนำเมือ คองวันคืนสู่ยามบ่มิเว้น อกนางเต้นปานกระเดื่องเขาตำ โอ๋ย จั่งแม่นกร๋าระกาดทุกข์ เพราะชายบ่เอาน้อง นางกะนอนในห้อง กรองไปมื้อล้านซอง บุญมี...เออ...เอ้ย...

(ชาย) โอ่ย...โอ...โอ๋ย...น่า...คันพี่บ่ได้เจ้าสิไปบวชเป็นเถร, นางเอ้ย หนีไปบวชเป็นเณรอยู่กะฎีนอนแล้ง เอาให้หัวโค๊ยแห้งถึงยามแลงตักน้ำมาจุ่ม ให้มันซุ่มอยู่เรื่อยทางแห้งว่าบ่มี...น่า...

เดี๋ยวนี้, สมหัวใจ พี่จั่งหมายมาหมั้น	ฟันแนนปลูกใหม่, นางเอย
สมหัวใจพี่อยากมานั่งใกล้	นอนลี้ตะล่างเฮือน

ย้านแต่บายเสียมเหี้ยน ลงเฮือนไล่พี่ แม่นสิหาบ่อนลี้นางน้องกะไล่ดี บุญบ่สมประกอบเกี้ยว สิได้ห่างไกลกันบ้อนาง แม่นจั่งใด๋ก็ดี ขอให้พันธาฮักห่อกันพันชั้น สวรรค์เทิงฟ้าเทวดาให้หลิงหล่ำ ขอให้ดึงจ่องน้าวนำเข้าใส่กัน...นา...

(ชาย) โอ๋ย...ความมักความฮักท่อภูเขา ความสิเอาท่อแม่ช้าง ความสิฮ้าง เมือหน้าเหล่าบ่มีแล้ว

(หญิง) โอ๋ย. มักกะมักอยู่แต่นี่ หนีแล้วกะเหล่าลืม ซึมคือน้ำใส่ทรายหลายแห่งมันหากเป็นริ้วริ้ว ไหลถิ่มใส่ทาง

(ชาย) โอ๋ย. มีสบกะบ่ว่าสิวีก มีปีกกะบ่ว่าสิบิน ฝนบ่ริน บ่กินข้าวหม่า เป็นห่าบ่กินงัวกินควายหนา เกลี้ยงฮอดใบใสฮอดกระดูก เกลี้ยงฮอดข้าวปลูก ปานข้าวปัดลานพุ้นแล้ว

(หญิง) โอ๋. เจ้าหากปลูกหมากเกลี้ยง เฮียงต้นหมากส้มโอ ชายหากพาโลเว้าตัวญิงให้เป็นย่อมแต่ได๋แล้ว

(ชาย) โอ๋โอ้ย...โอโอ๋โอ่ย..โอ๋..โอ๋ย...นา สาวเอ้ย กำลังเป็นสาวขึ้นพญาธรเอาแบ้นป่องใบหน้าเจ้ากะค่อง ท้องน้องเจ้ากะกลม นมเจ้ากะเกลี้ยงเสียงหัวเสียงจาน้องกะม่วน หน้านวลบ่เปลืองข้าวแป้ง ยามแลงบ่เปลืองข้าวหมิ้น หัวซินบ่เปลืองน้ำย้อมกะงาม ล้วนบ่หล่าสี เจ้าผู้ดีเขาอยากได้ ใช้คนมามื้อซาวเทื่อ อยากได้เป็นเมียเพราะเขาอยากนั้นอยากนี่ เห็นเจ้านั้นผู้ดี พ่อแม่มีเพิ่นขอไว้ ไผมาขอเพิ่นกะบ่ปล่อย เห็นพระนางยังหนุ่มน้อย เพิ่นแพงไว้ท่าหล่ำแยง ขัดภาแลงกะบ่ฮ้าย ขัดภางายกะบ่จ่ม ตื่นสวยปานได๋กะบ่ป้อย ออยน้องว่าแต่ดี บุญมี...เอ้ย...

(หญิง) โอ...โอ๋...โอ่ย...โอโอ โอ่ยนอ ว่าโอนอ. เจ้าผู้อินทาไท้สวรรค์ไทโลกลุ่ม ความมักความฮักมาแล่นกุ้มกุมไว้บ่เหือดหาย คือสิตายเสียถิ้มเป็นมะลิมซิมซี่ เห็นสิตายอีหลี คันบ่ได้หม่อมอ้ายมาซ้อนกล่อมแฝง แพงนาง...เอ้ย คันสิเป็นตาได้ บ่อยากอยู่ไปดน ได๋อ้าย ว่าอยากเอาผัวมาซ่อมแซมเฮือนเหย้า หนาวเดือนห้าฝาเฮือนเพลมเป่านางกะกอดเข่าไห้ ใผมาเว้ากะบ่เหลียว เขาเทียวมาเย้ย ว่านางเอ้ย ช่างมาบ่มีคู่ น้องกะขดคี่คู้ ในห้องนั่งซง ยังบ่จงใจแท้ สายแนนพอสิฮ่วม ความมักน้องกรองแล้วผัดนั่งเหงา...นอ...คันสิเอาผัวนี่ บ่มีใผสิเหลียวเบิ่ง เกิดมาเหิงใหญ่แล้ว จนสิเฒ่าแก่ชราคำจั่งซี้นางน้องกะช่างได้เว้าว่าสังกานอน...เอ้ย...

(ชาย) โอ๋...โอ้ย...โอโอ๋...โฮ้ยน่า อันซู่คนซู่ขุดดินดั้น หากันมันลำบาก นางเอ๊ย อันซู่คนซู่คาฮากไม้ยืนให้ต่อกัน นับแต่สิบแม่น้ำ ซาวแม่น้ำ พี่ยังหย้อเป็นแผ่นดินเดียวคราวสิบคืนซาวคืน สิหย้อเป็นคราวมื้อ คันบ่คาดงขั้น สิขันกินงายฮ่วม พี่พออยากตายเป็นนกกางกี้ บินแต่พี้ เมือพุ้นกะฮ่วมคอน อ้ายกะยังได้เว้าว่าผลาใผบุญมัน...ฮือ...นา

(ชาย) โอ้ย...ฟังความเว้า เอาเอาตั้งแต่ปาก หากบ่เห็นบ่อนบั้นของหมั้นบ่มี วาจานี้เถิงดีบ่ป้อยด่า ข้อยกะว่าบ่ได้ตี้ ใจเจ้าบ่เห็น

(หญิง) โอ๋ย. ฟังความเว้าเอาเอากะบ่เชื่อ พอเมื่อเว้าท่อนั้นทางน้องกะคึดเห็น มันบ่เป็นตาสร้างดอก ตั๋วนางให้อายเพิ่น

(ชาย) โอ้ย. เว้าอย่าเว้าไปหลายเถาะ เว้าไปหลายมันยาวมันยืด ปีดพุ่มไม้ความเว้าผัดแห่งหลาย คันแม่นเป็นตาได้อยากแบกฮ่างลงสา คันว่าเป็นตาสาอยากแบกกะเซอคอนกะโซ้ คันบ่เป็นตาส้อนอยากคอนสวิงมาตาก คอนดากขี้ไม้เมือต้อนป่าหมากยางดอก

(หญิง) โอ๋ย. บ่ได้ดอก คันสิเว้าจั่งซี้มันผิดจากธรรมเนียม เฮือนมีผีกะภูมีพระลูกมีพ่อมีแม่แหมีจิดมีจอม

(ชาย) มีหยังกะตามเถาะ พี่นี้คนธาตุไก่ หัวใจไฟ เว้าแล้วกะอยากซู อัดปักตูเข้านอนโลดเป็นหยัง มันสิง่ายดีตั๋ว

(หญิง) เว้าจั่งซี้มันผิดจากทำนองตี้อ้าย ของบ่คือทางหลวงสิล่างโคมคือฮั้ว ไปสาตี้ไปหาหน้าให้คือความชายว่า หย่ากันแต่ท่อนี้ทางพี้บ่เกี่ยวพัน

(ชาย) เว้าไปหลายมันสิหล้าง หนทางเอาผู้ใหม่เด๊ ซู้สิฮ้างได๋ฮ่านี้ ชาวบ้านเขาสิหยันเด๊ ข้อยว่า

(หญิง) คันบ่เป็นตาได้ กะหนีไปซูสาทางใหม่ คันสิเป็นตาได้ให้หาตาเฒ่า ตานายต้านกล่าว พ่อแม่ผู้อยู่บ้านให้มาต้านกล่าวขอ

(ชาย) จั่งชั้นบ๋อ. จั่งสิได้ โอ๋ย คันชั้นกะสิได้ลากันท่อนั้นแล้ว

โอ...โอโอ่ย...โอ๊ยน่า... เด๊กกะเด๊ก ดึ่นกะดึ่นมาแล้ว
เจ้าหัวตื่นตีกลองยาม น้องเอย ลางเทื่อ พี่ถามน้องกะเอ้อเอ๋อเอาหน้ำหนำหน่ำ
ลางเทื่อน้องกะถาม อ้ายกะเอ้อ เอ๋อเอาหน้ำหนำหน่ำ คว้าบายแขนเจ้า
กะเอ้อเอ๋อเอาหน้ำหนำหน้ำ คั้วบายไสเจ้ากะเอ้อ เออเอานำหน้ำหนำหน่ำ
บาดหมอคูณชวนซูดึงแขนหลู่เข้าส้วม ความเว้าว่าบ่เคย บ่เคยน่า...

(หญิง) โอ๋ โอ่ย...โอ...โอ๋ยหนอ... คันผลาซาตาเฮาบ่ฮอดยอดบ่เกี้ยว
แสนสิฝั้นกะเหล่ามาย... เสียดายขันหมากแก้วลายเครือดอกผักแว่น
เจ้าบ่แพ้แล้วจักสิตั้งแล้นแค้น อยู่ตีนส้วมเพิ่นผู้ได๋ คันเฮาบ่คาดได้
กะลาไปตามชาติผลาซาตาบ่คาดสิได้ หัวฮ่วมเฮียงหมอนนอ้าย คลาดไปนอนคนเฮือนกะห่างกัน คราวมื้อ บ่ได้บ่ได้ อย่ามาทำยุ่มย่ามอย่างนี้ หนี. คันบ่มีเงินแต่งแปลง บ่มีบิดามารดามาขอกะเซากัน

(ชาย) เห็นว่า. สิบ่ได้อีหลีบ่อ ขอซูกะดาย

(หญิง) บ่

(ชาย) โอ้ย. คันบ่ได้ กะสิลาเมือท่อนี้แหล้ว ชั้น โอ...โอ้ย...โอย...โอโอ่ย...นา พี่สิพลัด พรากน้องอยากขอสั่งไกลอวน นางเอ๊ย คือดั่งราเมศวรจากสีดาไท้ ฤาษีให้ยอธนูหนักหมื่น ยอบ่ขึ้นสิลาเจ้าข่มใจ บุญคาดได้ โดยดั่งรามเกียรติ์ ทำเทียมขอยกธนูกะยังได้ บุญบ่ให้ยอยไฮบ่หย่อน พี่สิอุ้มหง่อนลี้ ลาน้องกะต่าวเมือ...อื้อ...

● ลำสั้น เรื่อง...ติดเสน่ห์ ●

โดย (หมอลำชาย) คูณ ถาวรพงษ์

(เกริ่น) โอ้...โอ๋ละนา...เอิ้ยงคาบไข่สังกานอนคอน ซ้อนอ้ายแด่หน่าหนาน้องหน่า...โอ้ละหนา...นวลเอย...

เดี๋ยวนี้, เว้านำโตเห็นแม่ญิงแม่ย่า	โหลดบ่ว่าผู้ฮ้ายผู้ดี
พ้อทังปีหางอนหาแง่	ถ้าสิว่าพูดตามความจริง
ผู้โตมักแม่ญิงโหลดบ่มีเสียงปาก	โหลดว่าดีฮอดดากทุกทั่วกายา
แม่นว่าขาย, มันก็เป็นราคาของเขาทุกบ่อน	มันโหลดดีแต่ต่อนขายเป็นราคา
ให้คึดเบิ่งนมนานายซิ้นสวด	มันสิเจ็บสิปวดหยังซำมือบาย
เขายังขายเป็นคุณเป็นค่า	ซ้ำบ่หนำ, ปานยังให้ท่าให้มีดีกรี
สิบ่ว่าเขาดีใด๋สิถูก	ฮอดเลี้ยงลูกกะยังได้หนา
บัดนมโต, ขี้หมาหยังขายกะบ่ออก	แต่แลกกรอกยากินยังแพง
ค่าบ่พอทองแดงแม่นใผสิย้อง	เห็นแต่ท้องกะยังแต่นอนเว็น
เฮ็ดบ่เป็นกายกว่าเข้าจูด	กลายแต่ให้มันผูดหลุดทั่งหลูดแทง
ขายทองแดงกะบ่มีใผซื้อ	ให้ซื่อซื่อบ่มีใผเอา
บาดของเขาน้ำหน้าขี้บาด	ขายยังขาดเป็นเงินเป็นคำ
มันกะดีกว่าหำแม่นให้ผมว่า	ขายเป็นค่าเป็นอัฐเป็นไพ
บ่ว่าดีจั่งใด๋คุณนายปานนั้น	เบิ่งแก้มหั้นเป็นหยังไทยเฮา
บ่จักหนวดจักเคราควันยาเป็นซี่	โตเบิ่งโต, กะว่าจบเอาหนี่บ่มีใผขอดม

บ่มีใผขอชมแก้มเฮาเจ้าข้า บาดแก้มเขานั่นหน้ายังเป็นตาดม
มีผู้จูบผู้ชมผู้เชยผู้ฮัก โตผู้มักเหมิดชิ้นเหมิดตัว
แม่นสิครัวคือปลาคือเนื้อ โหลดบ่กินฮอดเกี้ยพุ้นละในใจ
แม่นจั่งใด๋, เฮากะต้องแก้ไขด้วยเสน่ห์แต่พ่อ มีอยู่สองสามต่อฟังสิจ่มให้ฟัง
โอมบักหนวดปกหนัง, โอมบักหนังบ่จอด โอมบักหมวกบ่ถอดหน้าเคร่งคางตึง
โอมบักเพชรหึงหูลาตาตี่ โอมบักโคมบักขี่บักผึกะสือ
บักหน้าก็อซือคางแดงหน้าจืด ติดเข้าไปแล้วมันต้องมืดมัวหูมัวตา
เหลียวเห็นกากลายเป็นนกเจ่า ว่าแต่มันได้พึงคอเต่าเถอะบักหัวแลนโมน
บักกกขน, บักโคนหัวลอก ฤทธิ์ของมันบ่แม่นหยอกหยอกน้าลายมันดี
ว่าแต่มันได้พ่นใส่สักทีนี่บักสาระพิษ นี่มันคงเห็นฤทธิ์ของมันจริงจริง
ส่ำผู้ญิงบ่ว่าเว้าอวด เพราะว่ามันมีหนวดติดอยู่ทางปลาย
สิหัวซาหยังน้ำมันพรายนวดโขงหั้นหน่อ ดีกว่านั้นตั้งเก้าสิบท่อพุ้นหนวดพญาแถน
นวดกับแนนมาแต่มื้อเกิด คิดเบิ่งเถิดผู้ญิงทั้งหลาย
เจ็บแนวใด๋สิท่อเจ็บลูก เจ็บจนฮ้องจนกูกพุ้นตั้วลางคน
เจ็บจนฮนจนสายจนสั่น แต่ปานนั้นกะบ่เห็นเขาเข็ด
หลังบ่ทันตกเกล็ดผั้นว่าเอาอีกแล้ว หนวดเสน่ห์บักแก้วนี่มันดีเหลือเกิน
ทีนี้แม่นข้อที่สอง ว่าให้มีเงินทองสิ่งของมาก ๆ แม่นสินอนตี่ดากอยู่กะได้ดอกเมีย
ความประพฤติก็อย่าให้มันเสียจรรยาเรียบร้อย แม่นบ่แขวนสายสร้อยเขาก็ว่าสวย
ข้อนี่เป็นเสน่ห์ระรวย, เจ้าคุณเพิ่นเทศน์ และให้รู้จักเหตุจักผลตนตัว
อย่าให้มัวให้หมองให้ไหม้ อย่าให้ขี้ติดได้เหมือนดั่งหมอคูณ
ให้ประดับด้วยแก้วไพฑูรย์ของดีมีค่า นั่นล่ะเจ้าคุณว่า, เสน่ห์ในตัว
ส่วนหมอคูณตั้งแต่บวชเป็นจัวกะบ่อีดข้าวน้ำ จนว่ายาดกันค้ำเพราะเสน่ห์มันดี
ตอนหัวปีต้นแรกแต่บวช ครูบาพาไปสวดบ่ได้แนวใด๋
เด็กพอดี, เจ้าจ่งต่อเลย อยู่เรื่อยนา.....

● ลำสั้นแก้ เรื่อง...ติดเสน่ห์ ●

โดย (หมอลำหญิง) จอมศรี บรรลุศิลป์

(เกริ่น) โอ่...โอละนอ...อกเสน่ห์นวลจันทร์ เหลียวเบิ่งรูปพรรณคือแต้มไว้.....
โอละนอ นวลเอย...
เดี๋ยวนี้, อย่ามาอวดสนมเสน่ห์ มันบ่สู้เกนเกเขาได้ท่อดาก
สิไปเฮียนให้ยากเฮ็ดหยังมนต์กล ว่าแต่โอมขนขนสองทีท่อนี้กะมักตั๋วชาย
สิไปเฮียนหยังหลายน้ำมันพรายให้มันลำบาก เปิดแต่ดากเป็นหยังอ่อยเอา
เห็นแต่เงามันกะแล่นล้ายล้าย เสน่ห์อ้ายว่าดับว่าดี
ใผเห็นมีแด่นอพ่อแม่ เป็นเฒ่าแก่เกิดก่อนก็ดาย
เห็นผู้หญิงไปแต่งเอาผู้ชายบ้านเฮามีบ่ ช่างว่าเก่งกะด้อแท้ละบักตาแดง
ยามมื้อแลงเสียงแคนโทดโทด เห็นแต่โปดแล่นไปหาเขา
เถิงแม่นเอากันตามตำแหน่ง กะแม่นชายไปแต่งตามประเพณี
แนวของดีสมัยสู่มื้อ มันต้องมีคนซื้อชั้นตั๋วตามเกณฑ์
ตามให้เห็น, ใภ้ไปเลี้ยงย่า ให้ข้อยว่าคือบ่มีหลาย
บาดผู้ชายไปเลี้ยงแม่เฒ่า ไปนอนเฝ้าฮูดากฮูเดีย
มันโหลดหลายเอาเหลือจนนับบ่ได้ เสน่ห์อ้ายมันบ่มีผล
บ่ท่อโอมขนขนมีมนต์มีเต่า เสน่ห์เก่าเกินมันสำคัญ

ฤทธิ์ของมันให้คิดดูว่า งัวควายม้าเป็ดไก่หมูหมา
ตลอดมาฮอดยุงฮอดฮิ้น สัตว์ทั้งสิ้นสารพัดทังปวง
มันโหลดหวงฮ้ายกว่าชีวิต บ้างก็ชิดก็ชาดก็ชน
บ้างก็โดนกันจนปากฉีก ตีด้วยปีกลำแข้งลำขา
เพราะเสน่ห์พาฮูโกนโตแม่ บ่ว่าแต่สัตว์เดียระฉาน
มันโหลดหลงขากันฮอดคนพุ้นแล้ว ดีกว่าแก้วของพระยาจักร
เสน่ห์ชายมันสิมีน้ำหนักหยังพอขี้ไก่ มีแต่พาทุกข์ใหญ่ท่อนั้นละเป็น
แนวนวดเอ็นมันบ่ท่อนวดชิ้น บ่ท่อนวดในซิ่นเขามีราคา
ดีแต่ให้หลวงตาจับยัดกองขี้ เสน่ห์หญิงนี้, มันอยู่บ่อนลี้บ่อนลับบ่อนบัง
ติดเอาจังกว่าสาระพัด จนหลงชักดิ้นล้มดิ้นตาย
ติดผู้บ่าวหลงทีปหลงฐาน หลงเฮือนหลงซานมาเป็นข้าใช้
ติดพ่อฮ้างพ่อหม้ายเมียเก่าเกาหัว ลืมฮอดนา,ฮอดสวน,ฮอดไฮ่
หยังกะเป็นไหว่ไหว่ลืมเก่าลืมหลัง จังมันจังแม่นติดผู้เฒ่า
พอติดเข้ามันบ่คือคน หยังกะเป็นวน ๆ วาย ๆ หวู่ ๆ
นั่งบ่อยู่พอตาเว็นตก เช็ดขี้ตาจนว่าตาปลิ้น
หยังกะเป็นดิ้นดิ้นนำผมนำผาง น้ำหมากย้อยนำคางลงเป็นอาดหลาด
หมากบ่ขาดคำคายคำอม ทาน้ำมัน, กะบ่ทาแต่ผม ทาฮอดหน้าผาก
เหลื้อมอยู่เป็นมาบมาบปานแก้สไฟฉาย เหลื้อมอยู่คือเดือนหงายคนเห็นว่าแว่น
ผู้ขี้ร้ายหลงแล่นพุ้นตี๋คราวเป็น คำเขียนกรองบ่ต้องตำรา บ่แล้วนา...

จบบริบูรณ์

โรงพิมพ์ศิริธรรม

๑๑๔ – ๑๑๖ ถนนชยางกูร อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
โทร. ๐๔๕–๒๔๒๒๙๓, ๒๕๔๖๒๕, ๒๕๔๘๖๔

มีหนังสืออีสานจำหน่ายดังนี้

๑. ประเพณีโบราณไทยอีสาน พิมพ์ครั้งที่ ๘		เล่มละ	๑๙๐	บาท
๒. ภาษิต (ผญา) โบราณอีสาน พิมพ์ครั้งที่ ๕		เล่มละ	๖๐	บาท
๓. รวมวรรณคดีอีสานเล่มที่ ๑		เล่มละ	๖๐	บาท
๔. รวมวรรณคดีอีสานเล่มที่ ๒	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๕. มนต์โบราณอีสาน เล่มที่ ๒	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๖. ขูลูนางอั้ว		เล่มละ	๔๐	บาท
๗. ผาแดงนางไอ่		เล่มละ	๖๕	บาท
๘ เวสสันดรคำโคลง	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๙. สังข์ศิลป์ชัย	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๑๐. สวดมนต์แปล	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๑๑. กาพย์ปู่สอนหลาน หลานสอนปู่	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๑๒. สิริจันโทวาทยอดคำสอน	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๑๓. เจ็ดตำนาน	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๑๔. นกจอกน้อย	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๑๕. ท้าวก่ำกาดำ	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๑๖. ย่าสอนหลาน		เล่มละ	๕๐	บาท
๑๗. ไขภาษิต (ผญา) โบราณอีสาน	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๑๘. ท้าวฮุ่งหรือเจือง	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๑๙. ประวัติเมืองอุบล		เล่มละ	๗๐	บาท
๒๐. ธรรมดาสอนโลก	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๒๑. พญาปัสเสนทิ์	(กำลังจัดพิมพ์)	เล่มละ		บาท
๒๒. สารานุกรมภาษาอีสาน–ไทย อังกฤษ		เล่มละ	๕๐๐	บาท

ท่านสนใจเล่มใด โปรดส่งเงินค่าหนังสือและค่าส่งเล่มละ ๑๐ บาท ถ้าสั่งครบ ๒๒ รายการ คิดเฉพาะราคาหนังสือส่วนค่าส่งทางโรงพิมพ์ออกให้ สั่งตรงไปที่ **นายปริญญา พิณทอง** โรงพิมพ์ศิริธรรม ๑๑๔–๑๑๖ ถนนชยางกูร อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทร. (๐๔๕) ๒๔๒๒๙๓ ๒๕๔๖๒๕, ๒๕๔๘๖๔ สั่งจ่ายที่ ป.ท.ปทุมมาลัย อ.เมือง จ.อุบลราชธานี (ค่าส่งสารานุกรมเล่มละ ๕๐ บาท)

ผญา ภาษิตโบราณอีสาน

ดร.ปรีชา พิณทอง

วัฒนธรรมของชาวอีสานทุกสาขาที่บรรพบุรุษของเราได้สั่งสมไว้ จะเป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา ศิลปะ วิทยา จารีตประเพณี วรรณคดี ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์

วัฒนธรรมเหล่านี้เราหาได้จากภาษิตโบราณอีสาน ผู้สนใจควรมีหนังสือเล่มนี้ไว้ศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมดั้งเดิมของเรา

ดร.ปรีชา พิณทอง